

Concept notulen

OPENBARE VERGADERING PROVINCIALE STATEN VAN UTRECHT

Jaar

2022

Vergaderdatum

11 mei 2022

Publicatiedatum

23 mei 2022

Inhoudsopgave

Leden van de Provinciale Staten van Utrecht	3
Opening	4
Afscheid Hanke Bruins Slot en Karin Boelhouwer	5
Agenda 11 mei 2022	13
Onderzoek geloofsbriefen Thilly de Boer (GroenLinks)	13
Beëdiging kandidaat-Statenlid Thilly de Boer (GroenLinks)	13
Verslagen Provinciale Statenvergadering 23 en 30 maart 2022	14
Motielijst en langetermijnplanning Provinciale Staten	14
Statenvoorstel Benoeming en verlenen ontslag leden Provinciale Commissie Leefomgeving (PS2022RGW04)	14
Statenvoorstel Vaststelling fractieverantwoordingen periode Q2 2020 tot en met Q1 2021 (PS2022FAC04)	15
Statenvoorstel Nota samenwerkende partijen (PS2022BEM09)	15
Statenvoorstel Nota investeren, waarderen en exploiteren (PS2022FAC03)	15
Statenvoorstel Bekrachtiging geheimhouding (PS2022RGW21)	15
Statenvoorstel Visie agrarisch natuurbeheer 2023-2028 (PS2022RGW14)	15
Statenvoorstel Vaststelling Strategisch bosbeleid, meer en beter bos voor Utrecht (PS2022RGW05)	32
Statenvoorstel Nota reserves en voorzieningen (PS2022FAC02)	63
Statenvoorstel Vroegefasefinanciering (VFF) innovatieve bedrijven (PS2022BEM10)	77

Memo Provinciaal belastinggebied (PS2022BEM71).	85
Initiatiefvoorstel Behoud en gebruik van de Trage Paden in de provincie Utrecht (PS2022BEM25)	105
Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief (PS2022MM02)	115
Sluiting	157
Index	160

Leden van de Provinciale Staten van Utrecht

Aanwezig: de heer J.J. Bart, Utrecht (GroenLinks), de heer S.A. Berlijn, Utrecht (JA21), mevrouw G. Bikker, Vijfheerenlanden (CDA), mevrouw T. De Boer, Utrecht (GroenLinks), de heer J. Breur, Veenendaal (SP), de heer mr. B.M.H. de Brey MBA, Doorn (VVD), mevrouw E.J. Broere-Kaal, Soest (PVV), de heer R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin (PVV), de heer ing. B.C. van den Dikkenberg, Elst (SGP), de heer drs. E.H.R. Dinklo, Driebergen (JA21), de heer M.J. de Droog Msc RA, Utrecht (D66), de heer M.E.J. Eggermont, Utrecht (Socialisten Utrecht), mevrouw M. van Elteren, Woudenberg (GroenLinks), mevrouw mr. N.M. Groen MA, Doorn (GroenLinks), de heer Fiscalini, Maarssen (JA21), mevrouw J.C.A.M. van Gilse Bsc, Utrecht (VVD), de heer J.A. de Harder, Bunschoten-Spakenburg (ChristenUnie), mevrouw W.M.M. Hoek, Vreeland (50PLUS), mevrouw drs. J.P. d'Hondt, Utrecht (PvdA), de heer drs. B.C. de Jager, Loenen (VVD), de heer V.C. Janssen, Amersfoort (VVD), mevrouw M. de Jong, Utrecht (GroenLinks), de heer drs. E.A. Kamp, Doorn (D66), de heer dr. A.R.S. Karataş, Utrecht (GroenLinks), mevrouw H.J. Keller, Driebergen-Rijsenburg (Partij voor de Dieren), de heer drs. A.H.L. Kocken, Utrecht (VVD), mevrouw T. Koelewijn-Koelewijn RDM, Bunschoten (CDA), de heer A.J. Koerts, Veenendaal (ChristenUnie), mevrouw N.A. Krijgsman, Utrecht (PvdA), mevrouw M. Lejeune-Koster, Linschoten (PvdA), mevrouw De Man, Zeist (VVD), de heer P.D. Overkleeft, Amersfoort (D66), de heer ing. D.A. Oude Wesselink, Utrecht (GroenLinks), de heer A.G. van Schie, Utrecht (VVD), de heer W. van der Steeg, De Meern (Partij voor de Dieren), mevrouw mr. S.F. van Ulzen, Zeist (VVD), mevrouw L.E. Veen, Utrecht (D66), mevrouw L.M. Welschen-van der Hoek, Zeist (CDA), de heer C. Westerlaken, Lopik (CDA), de heer W.J.A. Weyers, Zeist (JA21), mevrouw ir. M. de Widt MPM, Utrecht (D66), de heer J.C. van Wijk, Zeist (JA21).

Afwezig: mevrouw F. Demir, Amersfoort (DENK), mevrouw N. de Haan-Mourik, Amersfoort (ChristenUnie), mevrouw H.J. Rikkoert Msc, Utrecht (ChristenUnie), mevrouw M. Stegenga, Veenendaal (CDA), de heer H.O. Suna, Soest (PvdA), mevrouw T.M.S. Vrielink, Amersfoort (GroenLinks)

Aanwezig: gedeputeerden mevrouw drs. W.R.C. Sterk, Utrecht (Natuur, Landbouw, Bodem & Water, Sport en Bestuur), de heer ir. H.P. van Essen, Utrecht (Ruimtelijke Ontwikkeling, Omgevingsvisie, Energietransitie en Klimaat), de heer ir. R.G.H. van Muilekom, Amersfoort (Binnenstedelijke Ontwikkeling, Wonen, Cultuur en Gezonde leefomgeving), de heer A.J. Schaddelee, Houten (Mobiliteit, Recreatie en Toerisme, Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving, Communicatie en Participatie), de heer R.C.L. Strijk, Utrecht (Financiën, Organisatie, Economie en Europa).

Afwezig:

Statenbrede voorbereidende vergadering op woensdag 11 mei 2022

Statenvoorzitter: de heer mr. J.H. Oosters, Commissaris van de Koning

Plaatsvervangend statenvoorzitter: -

Griffier: de heer R. Poort

Verslaglegging: mevrouw A. Smakman (Notuleerservice Nederland)

De **VOORZITTER** opent de vergadering om 9.17 uur.

1.

Opening

De **VOORZITTER**: Dames en heren, van harte welkom bij onze Provinciale Statenvergadering van de provincie Utrecht die ik graag en van harte wil openen.

Dames en heren, we hebben berichten van verhindering ontvangen van mevrouw Rikkoert, mevrouw Vrielink, mevrouw Stegenga, mevrouw Demir, mevrouw De Haan en de heer Breur zal vanaf 10.30 uur onze vergadering bijwonen.

Dames en heren, een welkom aan onze minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw Bruins Slot. Het is ons een groot genoegen u in ons midden in de statenzaal, zelfs echt helemaal in het midden van uw vertrouwde fractie, te mogen ontvangen. Meestal als een minister van Binnenlandse Zaken Provinciale Staten bezoekt – dat gebeurt niet heel frequent – is er wat aan de hand met de commissaris, maar ik kan u verzekeren, het gaat mij wel. En zeker vandaag, omdat ik het ontzettend fijn vind dat Hanke in ons midden is om ook afscheid van ons te nemen.

Een warm welkom ook aan Karin Boelhouwer, die ook nog op haar vertrouwde plek – nu al de zakdoek erbij moet pakken – heeft ingenomen, maar ook haar ouders, de heer en mevrouw Boelhouwer, haar dochters Rosa en Margriet en echtgenoot Jan. Ontzettend leuk dat jullie bij dit afscheid aanwezig zijn.

Rond 11.00 uur verwachten wij op de publieke tribune wat deelnemers van onze cursus Politiek Actief. Zij hebben inmiddels de cursus afgerond. Het bijwonen van de Statenvergadering is de laatste horde daarin. Dus de lat ligt ook voor ons hoog. En als dat allemaal goed afloopt, zal ik ze tijdens de lunch hun felbegeerde certificaat gaan uitreiken. Het is leuk, en complimenten voor alle mensen die daaraan meegewerkt hebben, dat we die cursus op deze manier als provincie hebben kunnen mee-organiseren.

Dames en heren, het is mij een droevige plicht om u te melden dat is overleden jonkheer Johan Sigismund de Ranitz op 7 april jongstleden. De heer De Ranitz was twaalf jaar statenlid, van 1991 tot 2003.

Dames en heren, de volgende mededeling die ik heb, is dat de SP-Statenvoorzitter mij en, naar ik aanneem, ook de fractievoorzitters heeft geïnformeerd dat in goed overleg besloten is dat de heer Breur en de heer Eggermont als twee afzonderlijke fracties doorgaan, waar de heer Breur de SP-fractie zal blijven vertegenwoordigen en de heer Eggermont de fractie Socialisten Utrecht gaat vormen. Belangrijk is daarbij te vermelden dat dit in goed overleg is gegaan en dat men ook heeft besloten om, daar waar het enigszins mogelijk is, gezamenlijk te blijven optrekken als twee fracties in dit geval. En dus ook in woordvoering vaak een van beiden het woord namens beiden te laten voeren. Dat stel ik zeer op prijs. We hebben wel een andere stemmingsvolgorde dan. We lopen altijd een beetje dat rijtje af van grootte fractie. Mij is aangereikt dat de volgorde, en dan kom ik bij de eenpersoonsfracties zal zijn: SP, SGP, 50PLUS, DENK, en dan de Socialisten Utrecht als nieuwe fractie. Dus dat zal dan de volgorde bij de stemmingen zijn. Voor het overige zal het onderscheid dus niet heel erg groot zijn.

Dames en heren, de heer Kamp heeft mij gemeld ook nog een korte mededeling aan u te willen doen. Meneer Kamp, gaat uw gang.

De heer **KAMP**: Ja, dank u wel, voorzitter. Staat u mij toe, ik wil graag in herinnering roepen dat wij voor volgende week donderdag om 15.30 uur de opening hebben van een expositie voor veteranenkunst, graffitischilderijen. Ik denk dat de excellentie dat ook zal aanspreken als veteraan. Dus u bent ook van harte uitgenodigd. U heeft allemaal een uitnodiging gehad. Dus ik hoop u daar ook te zien. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Kamp. En op voorhand hulde voor het initiatief.

Dames en heren, dan zijn er geen andere mededelingen ook uit uw kring.

2.

Afscheid Hanke Bruins Slot en Karin Boelhouwer

De **VOORZITTER**: Dan gaan we over tot agendapunt 2. Dat is het afscheid van Karin Boelhouwer en het afscheid van Hanke Bruins Slot. Ik begin met het afscheid van Karin Boelhouwer, die ik heel graag ga toespreken.

Ja, het moest ervan komen, de afscheidstoespraak, Karin.

Lieve Karin, het komt niet vaak voor dat we afscheid nemen van iemand met zo'n lange staat van dienst. Komend uit de wijkse politiek deed je hier in 2011 je intrede als statenlid voor GroenLinks in toen een fractie van vier personen. Sinds 2019 ben je fractievoorzitter. Ook hebben we je leren kennen als een bevlogen voorzitter van de commissie M&M. In de afgelopen elf jaar heb jij je onmiskenbaar zeer verdienstelijk gemaakt voor de provincie Utrecht. En zoekend naar een kernwoord dat jouw loopbaan typeert, kom ik op het begrip 'ruimte'. Het zal je misschien verrassen, maar let op.

Allereerst, ruimte voor kunst en cultuur. In jouw begintijd hier woedde er een discussie omtrent de kerntaken van de provincie: wat valt binnen onze actieradius en wat absoluut niet. Cultuur dreigde erbuiten te vallen. Dat zou voor de sector, evenals in de afgelopen de twee crisisjaren, zeer kwalijk zijn. Maar het is mede aan jou te danken dat de provincie haar rol als brede ondersteuner heeft behouden en dit domein een reddingsboei heeft kunnen toewerpen, tot vandaag de dag aan toe. Daar heb jij werkelijk het vuur voor uit de sloffen gelopen. Kunst en cultuur is jouw habitat, jouw kindje. Niet alleen als statenlid, ook als belangenbehartiger kunsteducatie en orkesten bij de Kunstenbond werk je aan een sterke positie van werkenden in deze sector, gedreven door een sterk ontwikkeld rechtvaardigheidsgevoel. In deze functie loop je de deur plat bij werkgevers, opdrachtgevers, ministers, gemeenten en andere verenigingen om te pleiten voor een eerlijk inkomen, voor een fair pay, voor alle makers. Altijd op zoek naar verbinding en constructieve oplossingen. Dat werk doe je met heel je hart.

Om dit goed te doen, is een combinatie met het statenwerk steeds lastiger geworden. En als er iets moet wijken, dan kies je natuurlijk voor het behoud van jouw kindje, de cultuur. En terecht. En bovendien wordt jouw fractievoorzitterschap nu ingevuld door niet één, maar zelfs twee opvolgers: Jeroen Bart en Marjolein van Elteren. Ja, met terugwerkende kracht mag je vanuit dat dubbel-fractievoorzitterschap misschien wel afleiden dat het een heel zware kluit, dat fractievoorzitterschap van GroenLinks. En dat is het ook. Dat heb je met verve gedaan.

Ruimte. Ruimte voor alle mensen. Ook dat heeft jouw functioneren sterk gekleurd. Je hebt je beijverd om burgerparticipatie, diversiteit en een inclusieve provincie prominent op onze statenagenda weten te krijgen. En heel concreet: om de tekst van artikel één van onze Grondwet op de muur van onze centrale hal te krijgen, zodat we bij elk loopje naar het

bedrijfsrestaurant even herinnerd worden aan de opdracht om niemand te laten vallen. Vanaf zal het ons ook herinneren aan de voorvechtster van dit initiatief Karin Boelhouwer, tevens lobbyist voor de provincie Utrecht als regenboogprovincie en geestelijk moeder, een van de geestelijk moeders, van de Bakhuis-Woltersprijs.

Ruimte voor ieders opvattingen. Het is een van jouw gekoesterde waarden. In 2019 werd je fractievoorzitter van een achtkoppige fractie met veel nieuwe leden zonder ervaring in Provinciale Staten. Er komt nu een gevaarlijke passage. GroenLinks'ers zijn doorgaans eigenwijs en ambities, heb ik mij laten vertellen. Ja, als Partij van de Arbeid-man luister ik daar natuurlijk met een zekere nieuwsgierigheid naar. Dus de vraag is: hoe heb je dat in hemelsnaam in goede banen kunnen leiden? Hoe laat je ze individueel bloeien en maak je er tegelijkertijd een eenheid van? Je hebt dat op jouw eigen wijze weten aan te pakken. Niet alleen op inhoud, maar met extra aandacht voor groepsdynamiek en proces. Daarnaast heb je je ingespannen om polarisatie tussen coalitie en oppositie bij tijd en wijle af te zwakken. Je stond een opener en constructiever houding in de Staten voor. Verschillen benoemen mag, maar je ergert je wanneer het debat te opportunistisch wordt, te veel op effectbejag.

Ook als voorzitter van M&M zorgde je voor een open debat waarin ieders opvatting aan bod kon komen. De iets lossere stijl die jij veroorloofde, ging echter niet ten koste van je duidelijkheid. Het harmoniemodel past je beter dan het arenamodel. Je kon met iedereen door één deur en geniet breed respect hier in onze Provinciale Staten.

'Extreem benaderbaar' word je genoemd. En zo ken ik je ook. Gezellig chaotisch, luchtig, verdraagzaam en solidair. Mensen in vertrouwen nemend. Een teamspeler met uitstekende communicatieve vaardigheden. Maar ook af en toe ruimte voor het eigen hart. Als fractievoorzitter van de grootste coalitiefractie wordt van jou de nodige diplomatie verwacht. Maar juist als zaken je als politicus en mens direct persoonlijk raken, kan diplomatie je zwaar op de maag liggen. Niet bij jou, Karin. Op het door jou gekozen moment wist je ook je hart te luchten en te zeggen waar het voor jou op stond. Een politicus is gelukkig ook maar een mens.

Met al je drukke politieke bezigheden vond je nog ruimte voor nevenactiviteiten: trainer-coach, voorzitter van de Raad van Toezicht Stichting Paradiso Melkweg, bestuurslid en werknemersvoorzitter Stichting Overleg Arbeidsvoorwaarden Kunsteducatie. Bovendien hou je je heel graag bezig met hardlopen en wandelen, bezoeken aan bioscoop en concerten en lezen.

Blijf in beweging, blijf leren en jezelf ontwikkelen, dat is jouw devies voor de toekomst. We nemen het ter harte, Karin. En we wensen jou alle succes in het vervolg van je carrière. Dank voor alles. Zo'n kleurrijk figuur als jij gaan we zeker missen.

Maar we sturen jou vandaag niet met lege handen naar huis. Naast de felbegeerde Roemer en het mooie boeket bloemen heb ik de eer je nog iets te mogen geven. Op grond van je grote maatschappelijke verdiensten en je verdiensten als een raadslid en statenlid heeft Zijne Majesteit de Koning besloten jou te benoemen tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau. Van harte gefeliciteerd.

Dan wil ik nu graag het woord geven aan Huib van Essen.

Gedeputeerde **VAN ESSEN**: Beste, lieve Karin, ook namens mij en mede namens de fractie een aantal woorden voor jou, want na elf jaar lid te zijn geweest van onze Provinciale Staten zwaai jij vandaag af. En zeer terecht met de mooie versierselen, zoals dat dan zo mooi heet.

Het waren elf bijzondere jaren, bewogen jaren, voor jou persoonlijk en ook voor onze partij. Ik zag deze week een lijstje langskomen met de jaren sinds 2012 waarin Ajax kampioen van Nederland werd. Het gaat even over voetbal. Een interesse die wij helaas niet delen. In dat lijstje stonden de jaren dat Daley Blind – dat is een voetballer van Ajax –

deel uitmaakte van de selectie en de jaren dat Ajax kampioen werd. Wat blijkt? In elk jaar dat Daley Blind sinds 2012 bij de selectie zat, werd Ajax kampioen en in de jaren dat hij dat hij niet bij de selectie zat, ging de schaal naar een andere club. Karin, jij bent eigenlijk de Daley Blind van GroenLinks in de provincie Utrecht, want ieder jaar dat jij in de Staten zat, maakte GroenLinks deel uit van de coalitie. En als jij er niet in zat, zat GroenLinks in de oppositie. Ja, André, ik zie jou nu ineens heel hoopvol kijken inderdaad. Ja, dat stond hier ook al. Dat klopt dus ook. Ja. Maar de fractie kende dat lijstje natuurlijk wel, want er zitten inmiddels wel meerdere voetballiefhebbers in de GroenLinks-fractie. Dus we hadden geluk. Die zagen de bui natuurlijk al een beetje hangen. Dus daarom hebben ze een list verzonnen. We benoemen voor de zekerheid maar liefst twee statenleden als nieuwe fractievoorzitter. En naar het lijkt, met succes, want de eerste maand zonder jou, Karin, zijn we inmiddels doorgekomen. Dus dat stemt hoopvol. Twee fractievoorzitters om jou op te volgen, ja, dat laat ook zien: je laat grote schoenen na om te vullen. De commissaris refereerde daar ook al aan.

En als ik één thema moet noemen, dat jou als statenlid en ook als mens typeert, dan is dat in mijn geval niet 'ruimte', maar dan is het 'cultuur'. En dan echt in alle betekenissen van het woord. De portefeuille kunst en cultuur staat bij jou hoog in het vaandel en was bij jou altijd in goede handen. In de eerste statenperiode werden inderdaad onder de vlag van 'terug naar kerntaken' heel veel provinciale taken en provinciaal beleid stopgezet. En ook op cultuur werd flink gesnoeid, maar de ondersteuning van onder andere festivals, cultuuronderwijs bleef in stand. Dat is echt een belangrijke verdienste.

Ook de portefeuille organisatie paste goed bij je. En ook daarbij was cultuur het onderwerp waar jij altijd aandacht voor had. Reorganisaties, audits, werkprotocollen, jij zag scherp dat die alleen effectief zijn als er aandacht is voor de minder tastbare, maar minstens zo belangrijke factor: de organisatiecultuur. En hoe belangrijk de cultuur is, heb je ook zelf als statenlid ondervonden. In de vorige statenperiode had je erg veel moeite – je stond daarin zeker niet alleen – met de gesloten en gepolariseerde cultuur in deze zaal, in Provinciale Staten. Je wilde dat echt anders. Toen GroenLinks de grootste fractie werd bij de statenverkiezingen van 2019 en wij samen in de positie kwamen om het voortouw te nemen in de coalitievorming had je dan ook de vurige wens om bij te dragen aan een prettiger en meer samenwerkingsgerichte cultuur, een opener relatie tussen oppositie en coalitie, ruimte voor debat, ruimte voor wisselende meerderheden. Ik vind het niet aan mij om te oordelen of we daarin geslaagd zijn, maar ik kan wel zeggen dat jij hier ontegenzeggelijk heel veel aandacht aan hebt besteed en er mede voor hebt gezorgd dat we dingen wel echt op een andere manier hebben aangepakt dan tot dan toe gebruikelijk. Steeds gericht op die opener cultuur. Er kwam een publiek duidingsdebat over de uitslag kort na de verkiezingen. Dat was een primeur. Er kwam een debat over het advies van de informateur. En midden in de onderhandelingen tussen de coalitievormende partijen werd een hele dag uitgetrokken met alle fracties – coalitievormend, maar ook toekomstige oppositiepartijen – maar ook met inwoners, gemeenten en heel veel organisaties binnen onze provincie om daar het gesprek mee aan te gaan over de plannen voor deze statenperiode. En ook nadat we als coalitie van start gingen en jij het fractievoorzitterschap op je nam, ben jij je er steeds echt voor in blijven zetten. Dat waardeer ik enorm.

Jouw eigen cultuur is er een van persoonlijke aandacht. Een wat lossere stijl, niet te formeel. En soms even in gevecht met je leesbril. En soms een flapuit. Je hebt een groot hard waarvan je geen moordkuil maakt. Maar altijd met een brede blik. Dat kwam je ook van pas als fractievoorzitter. Want inderdaad, een fractie van acht eigenwijze, super ambitieuze statenleden, buiten jouzelf allemaal onervaren in de Staten, dat valt niet mee. En zeker niet als die statenleden ook nog eens allemaal GroenLinks'ers zijn, die het liefst in vier jaar tijd Utrecht willen omvormen tot een volledig inclusieve, sociale, duurzame, klimaatneutrale, circulaire, natuurinclusieve, biologische en veganistische provincie. Ja, ik kijk even naar links of ik niks vergeten ben, maar volgens mij- Ja, dank, Marjolein. Jij wist

dat steeds in de fractie ook weer in goede banen te leiden. Dat was geen sinecure, maar jij deed dat zeer bekwaam. Ook daarvoor dank.

En niet onbelangrijk: je had het zelf ook goed voor elkaar. Jij was buiten GS en wellicht Jan-Willem Janssen, toen hij nog deel uitmaakte van de CDA-fractie, de enige die met een eigen chauffeur thuis werd gebracht door jouw eigen man Jan. Jan, ook daarvoor veel dank. En voor alle avonden dat je Karin hebt moeten missen uiteraard.

Karin, dank voor je inzet. Bedankt voor artikel één aan de muur, de regenboogprovincie, de Bakhuis-Woltersprijs, de aandacht voor inclusiviteit, voor de manier waarop je commissies voorzat, de fijne afstemming die wij vaak hadden en onze ook heel soepele samenwerking. Dank voor de cultuur die jij meebracht. Het ga je goed.

De **VOORZITTER**: Dank je wel, Huib. Dames en heren, dan is nu het moment aangebroken dat misschien Karin wat wil zeggen. Ja, dat wil ze. Ga je gang.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Ik ga behalve iets zeggen, ook graag staan voor het klimaat, zoals ik Marc de Droog zie doen en ook Marjolein zie. Dus ik sluit me graag bij jullie aan.

Verder ben ik tamelijk sprakeloos. Dank je wel. Ik weet niet tot wie ik me precies moet richten daarvoor.

De **VOORZITTER**: Tot de Majesteit.

Mevrouw **BOELHOUWER**: Tot de Majesteit. En hoe ik die precies aanspreek, weet ik niet, maar, nou, Majesteit, hartelijk dank.

Lieve mensen. Beste Hans, dank voor je mooie woorden. Lieve Huib, jij ook bedankt voor je woorden. Ik herken me in heel veel van wat jullie zeggen. Ik kan eigenlijk wel een paar dingen skippen die ik had opgeschreven, maar ik probeer me daar toch zoveel mogelijk aan te houden, wat ik van tevoren bedacht had, want de meeste mensen hier weten dat als ik ga stunten of Alain Proviste ga praten, dat het niet zo heel goed uit kan pakken, zo nu en dan.

Ja, Hans, zoals je al zei, en Huib zei het ook, het was heel eervol om initiatiefnemer te zijn van een aantal heel zichtbare zaken hier in het provinciehuis, waaronder artikel één van de Grondwet in de hal. Prachtig geschilderd door kunstenaar Guido de Boer. Ik vond het heel fijn om daar het initiatief in te nemen, samen met Ayla van D66.

Het was ook fantastisch om de laatste jaren hernieuwd cultuurbeleid te mogen zien groeien: de herinvoering van kunsteducatie op het voorgezet onderwijs, de uitbreiding van het festivalbeleid en te werken aan een eerlijke beloning voor werkenden in de Utrechtse culturele sector. En heel veel dank daar ook voor aan de bevlogen gedeputeerde Rob van Muilekom. En een voorrecht was het om aan de basis te mogen staan van dit nieuwe college, dat de provincie groener en socialer maakt en dat met hart en ziel doet. De formatie in zichzelf was een klein feestje. En inderdaad ook wel waard om nog even te noemen. Met dank aan de inzet van heel veel ambtenaren, speciaal Esther en Cor. Die horen dat misschien nog eens. Maar ook veel ambtenaren, die zullen gedacht hebben: wat gebeurt hier nu? Dit waren we niet zo gewend. Ik vond het mooi om zo een nieuwe bestuurscultuur mee te introduceren. En inderdaad, Huib zei het ook al, jullie mogen beoordelen in hoeverre dat gelukt is. Een open houding hier in dit provincie, dat was en is het doel.

En dan, lieve fractie, het was een voorrecht, een uitdaging en een heel grote eer om met zeven nieuwe statenleden deze periode met GroenLinks van start te gaan. Jullie allemaal, met je eigen kwaliteiten, ambitie, drive, tomeloze ambitie heb ik hier staan, en altijd met supergoede ideeën en drang tot verbetering. Dank voor jullie vertrouwen en ga zo door.

Ik wil ook alle collega's hier danken voor de samenwerking. Het was niet altijd per se leuk, maar we hebben wel met elkaar heel hard gewerkt en de dingen gedaan waarvan wij dachten, ieder voor zich, dat het belangrijk was om het zo te doen voor onze inwoners.

Dank, Hans, voor jouw inzet voor de goede zaak. Ik sprak net in de lift nog even iemand die zich heel druk – letterlijk fysiek – bezighield met de verbouwing op de verdiepingen hierboven. Fantastisch dat dit in dit provinciehuis voor elkaar is.

Dank ook aan alle gedeputeerden Arne, Rob, Robert, Huib, Mirjam en natuurlijk ook Hanke, voor jullie energie op al die niet eenvoudige inhoudelijke en soms echt zware dossiers, waar GroenLinks natuurlijk ook altijd nog een extraatje bovenop wenste. Ik denk niet dat ik daar in de toekomst nog enige invloed op heb. Dus nou ja, Marjolein en Jeroen zullen dat in goede banen leiden.

Dan natuurlijk ook heel veel dank aan alle mensen die hier werken. Iedereen, van team griffie, Johan, Manouk, Berbel, mensen die hier zitten van de griffie. Zelfs een nieuwe dame. Ik weet je naam nog niet, maar heel veel plezier op de griffie. Ik heb hem wel voorbij zien komen, maar ik ben hem weer vergeten. En natuurlijk speciaal Ruud, die ik na zoveel jaar samenwerking M&M zal gaan missen. En alle ambtenaren waar ik de afgelopen elf jaar mee mocht spreken en soms een beetje samenwerken. En natuurlijk ook Mieke, Ewout, Mo en alle andere mensen van de technische dienst. Maar speciaal ook de mensen van de technische dienst die hier in de krochten van dit provinciehuis bivakkeren en die nog niet zo heel lang geleden de hak van mijn schoen lijmden, omdat ik anders zo scheef liep.

Dank allemaal. Het ga jullie goed. En wees goed voor elkaar en onze inwoners. Dank jullie wel.

De **VOORZITTER**: Dank je wel, Karin.

Dan ga ik nu graag over tot het toespreken van Hanke Bruins Slot.

Lieve Hanke, voor degenen die mij straks wensen aan te spreken op een al te royaal gebruik van superlatieven weet dat ik mij daar alleen dan van bedien wanneer de situatie – in dit geval de persoon – dit afdwingt. Ik zeg, laat maar klinken die loftrompet.

Om te beginnen: Hanke leest alles. Onvoorstelbaar goed voorbereid is ze. Nooit kun je haar erop betrappen dat ze de stukken niet op orde heeft. Nooit kun je haar verrassen met iets wat ze nog niet wist. Er zijn veel beleidsprogramma's binnen de provincie Utrecht – meer dan zestig, zeg ik nog eens met nadruk – maar er is geen programma waar Hanke niet in bijlage vijf, artikel zes lid zeven wel iets vond dat niet klopte. Een klein probleempje dat in een later stadium weleens kon uitdraaien op een enorme showstopper. En hier toont zich de ware jurist: exact formulerend, risico's uitsluitend en de puntjes op de i zettend. En daarmee de lat voor collega's hoog leggend. Het maakt je voor vrijwel iedere portefeuillehouder en voor elk statenlid een gesprekspartner op niveau. Meepraten over andermans dossier was voor jou dagelijkse kost. Het is ook een heel goed gebruik geworden in het college van GS. Ik vraag me dan af: hoe gaat dat in Den Haag waar je geacht wordt in je eigen beleidsterrein te blijven? Daar ben ik zomaar een beetje nieuwsgierig naar.

Je stiptheid en punctualiteit zijn legendarisch. Om 16.30 uur bellen, is om 16.30 uur bellen. Afspraak is afspraak. Slecht één keer in de afgelopen drie jaar klonk er gepaste triomf bij je collega's. We zaten op de zestiende te wachten voor de start van een weliswaar vervroegde collegevergadering. En jij, zo mocht ik telefonisch vaststellen, was nog gewoon thuis. Met name de collega's die zich met enige regelmaat hieraan – en 'hieraan' bedoel ik het te laat komen – bezondigen, wentelden zich even in deze bevrijdende collegialiteit die jij toen toonde. Ook jij kon je vergissen.

Tijd om ook te refereren aan je militaire achtergrond. Dat zul je me niet kwalijk nemen aangezien jij zelf geen gelegenheid voorbij liet gaan om die bijzondere periode in je leven erbij te halen. Het is ook niet niks, pelotonscommandant Pantserhouwitser, het

zwaarste geschut van onze landmacht, met in 2008 een uitzending naar Uruzgan, Afghanistan. Zoiets vormt je voor je leven.

Die commandant, die je in hart en nieren was, ben je altijd een beetje gebleven. Dat siert je. Maar je hebt vooral een paar leidende principes meegenomen uit die tijd: het belang van het team, samen knokken, op elkaar kunnen vertrouwen, solidariteit. Achter, voor en naast je mensen staan. Deze eigenschap, samen met natuurlijk overwicht wat je hebt en een zekere bescheidenheid maakt de beste en prettigste leiders. Dat hebben we teruggezien hier in het Utrechtse. Als er iets lukte, zei je: het is ons gelukt. Als iets niet lukte, zei je: ik heb het niet voor elkaar gekregen. Dat gebeurde overigens niet zo vaak, hoor. De nieuwe bestuurscultuur waar heel Nederland over spreekt, vraagt wat mij betreft dit soort leiderschap. Mensgericht heet dat. En mensgericht is precies hoe jij bent, want achter die militaire oogopslag huist een heel warme persoonlijkheid die onvoorwaardelijk toegankelijk is, die onvoorwaardelijk aandacht voor je heeft en die onvoorwaardelijk je serieus neemt.

En die jou bij naam kent. Die iedereen bij naam kent. Wie het ook is en welke functie dan ook en hoe lang geleden ook, dat is echt fabelachtig. Kun je dit in de Hofstad volhouden met al die connecties in het kwadraat. Ook daar ben ik zomaar een beetje nieuwsgierig naar.

Hier in de Domstad begon je de ambtelijke besprekingen steevast met een bedankje naar alle betrokkenen, hierbij gul met waardering en complimenten strooiend. Niet uitbundig, maar wel persoonlijk en vooral welgemeend. Het tekent je als leider die structureel investeert in de teamrelatie.

Uitbundig hebben we je overigens niet heel vaak gezien. Echter, eerder een beetje formeel, zeker in het begin van onze collegeperiode en deze statenperiode. Vreemd is dat misschien niet voor een burgemeestersdochter. Je weet dat je niet uit de band kunt springen en je bent geneigd een prudente, ietwat gereserveerde houding aan te nemen. Maar de humor en relativering is bij jou nooit ver weg. Ook dat hebben we in onze Statenvergaderingen meerdere keren mogen ervaren.

Je bestuurlijke kernkwaliteit is misschien wel het oog hebben voor ieders positie. Provinciale Staten kreeg binnen en buiten de vergadering van jou altijd de positie die het hoogste orgaan toekomt. Gevoel en respect voor de democratische omgangsvormen komen je vast heel goed van pas in het nationale parlement. Een debat met jou is een debat op niveau, met respect voor je opponent. En zo hoort het.

Hoe goed je communicatief bent, wil ik kort illustreren met wat toch een hoogtepunt – puntje – in de loopbaan van je moet zijn geweest. Ik heb het over het najaar 2019 toen je met enkele collega's en ondergetekende een invasie van enkele honderden boze boeren wist op te vangen. De dagen daarvoor hadden ze andere provincies, waaronder Groningen, bezocht en waren daar behoorlijk tekeergegaan. 'Zonder kloppen naar binnen' was kort gezegd de aanpak. Met hun tractoren hebben ze ons huis voor de provincie al zo goed als belegerd, maar wij waren voorbereid, jij was voorbereid. Jij had je tactiek uitgestippeld: het plan was om ze gastvrij te ontvangen met koffie, cake en broodjes in overvloed. 'Ze moeten vooral genoeg te eten en te drinken hebben' benadrukte jij, wetende dat de band van de agrariër, het voedsel, essentieel is. Voor de rest kwam het aan op een combinatie van veel dingen: goed luisteren, verbinding maken, respect tonen, een rechte rug houden en improviseren. En maar op dat podium blijven staan, kan ik mij herinneren. Gaandeweg bleek dat de boeren niet wilden vertrekken zonder inhoudelijke toezeggingen van de provincie. Daartoe aangejaagd dat andere provincies al heel snel door de knieën gingen. En dat werd allemaal lustig rondverteld. Het is met name jouw verdienste geweest dat zij toen rond 17.00 uur toch met hun trekkers huiswaarts rolden, ook al moesten we daarvoor, nogmaals, lang op dat podium staan. Je stond er met kracht en autoriteit standvastig je verhaal te vertellen en dat gaf vertrouwen. Voor de duvel niet bang, zou je zeggen. Wat je ook meesterlijk deed, kan ik mij nog goed herinneren: je wende je tot een jonge boerenzoon – hij was op het podium gekropen; ook voor hem duurde het lang – en refereerde aan de

noodzaak van een goede en een duurzame toekomst voor het boerenbedrijf. Dat raakte een gevoelige snaar bij de toehoorders en haalde ook kou uit de lucht. En dit – daarom sta ik er wat langer bij stil – heeft de toon gezet voor een constructieve samenwerking tussen onze provincie en onze boeren. Een samenwerking die tot op de dag van vandaag, hoe lastig dat ook is. Maar Hanke – ja, ik ben wie ik ben, ik kan het niet helemaal laten – nu je hier toch bent, voeg ik er wel aan toe dat jouw stikstofcollega's in het kabinet nu echt snel over de brug moeten komen met een deugdelijk, juridisch instrumentarium en een substantieel eigen Rijksaandeel in de nationale stikstofopgave. Anders komt ook hier in onze provincie de zorgvuldig en geduldig opgebouwde relatie met onze boeren zwaar onder druk te staan. Jouw opvolger heeft daar inmiddels ook de handen vol aan. Dus een korte, politieke oproep. Ik hoop dat je me dat toestaat.

Ik had u beloofd de loftrompet te laten klinken. En terecht. Chris Westerlaken wist al eerder te melden, iets wat vrijwel niemand was ontgaan: Hanke heeft de kwaliteiten voor het ministerschap. Wie was er dan ook echt verbaasd dat Hanke Bruins Slot op 10 januari jongstleden werd benoemd tot minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het kabinet Rutte IV. Uiteindelijk waarschijnlijk weinigen.

Wat ik wel met zekerheid kan zeggen, is dat wij je met een droef hart laten gaan. Onszelf troostend met de gedachte dat dit een offer is dat we in landsbelang moesten brengen. Tegelijkertijd zijn wij trots dat je vanuit Utrecht een zeldzame dosis vakkennis en vaardigheden naar het landsbestuur brengt. Niet dagelijks, dames en heren, zelfs niet wekelijks, word ik overvallen door jaloersheid op onze minister-president of op de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer, maar in dit geval zeg ik hardop: ze boffen enorm met jou, Hanke. Hartelijke dank voor alles wat je voor onze provincie betekent hebt. Ik wens jou en je vrouw Mireille namens Provinciale Staten en de provinciale organisatie alle goeds voor de toekomst toe.

Ik wil je heel graag de bloemen en de bekende roemer overhandigen bij wijze van onze dank voor jouw inspanningen voor de provincie. Dank je wel.

Mevrouw **BRUINS SLOT**: Dank voor de prachtige woorden, Hans. Zeer gewaardeerd. En allereerst ook zeer hartelijke felicitaties voor Karin. Dat Zijne Majesteit het behaagd heeft, dat is ook zeer verstandig van de Majesteit, want je bent echt maatschappelijk en ook politiek voor de samenleving enorm van meerwaarde geweest. Ik vind het dan ook fantastisch om te zien dat je deze waardering hebt gekregen. Ik wil je bedanken voor de heel fijne samenwerking die we hebben gehad. En de opvolgers ook heel veel succes wensen om in deze schoenen van Karin weer verder te gaan. Maar dat gaat lukken. Daar heb ik alle vertrouwen in.

Beste leden van Provinciale Staten, Commissaris van de Koning, collega-gedeputeerden, de griffie en medewerkers van de provinciale organisatie. Ja, een kleine drie jaar heb ik echt met heel veel plezier met jullie mogen samenwerken. Ik wil u dan ook bedanken voor de goede en de constructieve samenwerking die we met elkaar gehad hebben.

Dan begin ik toch met het hoogste orgaan en dat is zijn natuurlijk de leden van Provinciale Staten. De afgelopen jaren heb ik jullie leren kennen als inhoudelijk betrokken, stevig in het debat en ook collegiaal. Dat was een heel prettige manier om met elkaar samen te werken. Ook wil ik de commissaris bedanken voor zijn kundige leiding van Provinciale Staten en ook Gedeputeerde Staten.

Met mijn collega-gedeputeerden – en ook mooi, Mirjam, dat jij bij het geheel zit – en ook samen met de provinciesecretaris Anneke en de commissaris heb ik een mooie en uitdagende periode achter de rug, waarbij ik echt het gevoel heb gehad dat we als team samenwerkten om ervoor te zorgen dat we in deze provincie goed kunnen wonen, werken en leven. Ik wil jullie daarvoor ook bedanken. Ook voor de goede adviezen die ik kreeg en het onderling nadenken over hoe we zaken gezamenlijk kunnen oppakken.

De griffie en ook de medewerkers van de griffie en de medewerkers met wie ik vanuit de provinciale organisatie heb mogen samenwerken, wil ik bedanken voor hun grote betrokkenheid. Het is echt heel mooi om te zien hoe jullie houden van jullie werk en de onderwerpen die jullie doen. Ook jullie inhoudelijke deskundigheid. Ik zei het zonet al, ik kwam hier voor het eerst, als ik de natuur doorga, ook echt inhoudelijk goede verhalen vertellen over hoe belangrijk het is en hoeveel energie er eigenlijk ook voor nodig is om natuur aan te leggen, goed te onderhouden en met oog waarvoor je dat doet. En ook de professionaliteit die ik zowel bij de griffie, als in de provinciale organisatie terugzie. Er zit ongelooflijk veel kennis in deze organisatie, waarbij ik echt, of het nou ging om water, om stikstof, om het aanleggen van natuur, over het goed bestuur, gewoon zie dat er heel veel kennis en kunde zit. Het is onze uitdaging met elkaar om die kennis en kunde ook zo goed mogelijk naar buiten toe te brengen.

Ja, en de ervaring die ik de afgelopen kleine drie jaar heb mogen opdoen, zijn voor mij nu in mijn huidige ambt als minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ook echt waardevol. Waardevol is het, en ook ontzettend belangrijk, om met elkaar als overheden ook samen te werken aan maatschappelijke doelstellingen en daar elkaar ook als één overheid in te zien. Dan heb ik de politieke boodschap van de commissaris goed gehoord, zeg ik ook tegen de commissaris.

Wat de provincie ook echt onderscheidt van sommige andere bestuurslagen is dat hier niet alleen het maken van beleid en ook uitvoering gewoon heel erg dichtbij elkaar zit. Of het nou gaat om het versterken van dijken, het aanleggen van nieuwe natuur – wat soms, Karin, best een opgave was – maar ook het vergroten van de biodiversiteit of het zorgen voor een agrarische sector die een duurzaam toekomstperspectief heeft, dan zie je gewoon vrij snel dat dat wat je beslist wat dat wel of niet als effect heeft in onze provincie. En het belang van de uitvoering – en dat zeg ik ook in mijn huidige functie als minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties – is enorm belangrijk, want daar zie je of datgene wat je met elkaar besloten hebt wel of niet werkt en of er wel of geen aanpassing daarvan nodig is. En, zeg ik tegen allen hier, de provincie is ook een bestuurslaag die ertoe doet, die écht het verschil kan maken. En waarbij ik iedereen hier ook wil oproepen om op maatschappelijke vraagstukken gewoon ook die stap naar voren te zetten, omdat hier ook gewoon echt de kennis en kunde zit om inhoud te geven aan het maken van een provincie, waarbij het beter wonen en werken is.

Dit is voor mij geen afscheid, want deze minister komt niet alleen naar een provincie als er een streng functioneringsgesprek moet worden gevoerd. Ik kijk er gewoon heel erg naar uit om jullie weer te ontmoeten en jullie weer te zien. En wil jullie ontzettend veel succes wensen in het mooie werk wat jullie doen als leden van Provinciale Staten, als gedeputeerden, als medewerker van de provincie en medewerkers van de provinciale organisaties. Het gaat jullie goed. Dank jullie wel.

De **VOORZITTER**: Dank je wel, Hanke. Dames en heren, ik stel voor om onze vergadering te schorsen tot 10.30 uur. Dan is er in de foyer gelegenheid voor een kopje koffie en wat lekkers erbij, en voor het afscheid nemen van Hanke Bruins Slot en Karin Boelhouwer. Ik wijs er wel op dat de minister – dan gaat het weer op die tour – om 10.15 uur zal vertrekken. Dus misschien kunt u prioriteren in het afscheid nemen. Dus ik nodig u graag uit om naar de foyer te gaan.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

3.

Agenda 11 mei 2022

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik heropen onze Provinciale Statenvergadering. En kom toe aan agendapunt 3. Dat is het vaststellen van onze agenda. Als het goed bent u erover geïnformeerd dat op voorstel van het fractievoorzittersoverleg is besloten om vanavond om 22.00 uur een digitale Statenvergadering te laten beginnen waarin wij stemmen over de voorstellen die vandaag in deze Statenvergadering zijn behandeld. Dat het digitaal is, biedt de mogelijkheid voor degenen die nu niet aanwezig kunnen zijn vanwege ziekte toch deel te nemen aan de stemming. Dus dat betekent dat wij vanavond uiterlijk om 21.00 uur vanavond klaar zijn met onze beraadslagingen. Dat is het optimistische scenario. Ofwel dat ik u zal voorstellen om de vergadering te schorsen tot volgende week woensdag om 10.30 uur. Als het goed is, hebt u allemaal in uw agenda staan dat we dan een reservedag voor Provinciale Staten hebben.

Ik stel voor om voorlopig de agenda te volgen in de volgorde zoals die is aangediend. Dus dat betekent dat we eerst de twee normale debatten gaan hebben over de Visie agrarisch natuurbeheer en daarna de vaststelling van het Strategisch bosbeleid. En dat er dan een moment is om even te kijken waar we op dat moment staan, om te kijken welke stukken we vandaag nog met elkaar kunnen behandelen – met inachtnaam dat er natuurlijk een ordentelijke lunchpauze zal zijn en een ordentelijke dinerpauze – en om te kijken welke voorstellen we eventueel kunnen doorschuiven naar volgende week. Dus ik wilde het besluit daarover pas nemen nadat we de eerste agendapunten met elkaar hebben besproken.

Dat waren de mededelingen die ik bij dit agendapunt heb. Ik kijk even of u vragen hebt over de vaststelling van de agenda. Dat is niet het geval. Dan doen we het aldus. Dank u wel.

Conform besloten.

4.

Onderzoek geloofsbrieven Thilly de Boer (GroenLinks)

De **VOORZITTER**: Dan is aan de orde agendapunt 4. Dat is het verslag van het onderzoek naar de geloofsbrieven van mevrouw Thilly de Boer voorafgaande aan haar beëdiging als lid van Provinciale Staten. Ik geef graag het woord aan de voorzitter van de commissie, mevrouw Hoek. Mevrouw Hoek, gaat uw gang.

Mevrouw **HOEK**: De Commissie voor Onderzoek van Geloofsbrieven is bijeen geweest en heeft kennisgenomen van de bescheiden van Thilly de Boer. De commissie is van mening dat de bevinding overeenkomstig de wettelijke vereisten zijn en zijn dus geen beletselen in de toelating van Thilly de Boer tot Provinciale Staten van Utrecht. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, mevrouw Hoek. Ik denk u en de leden van de commissie voor het verrichtte werk. En stel vast dat er geen beletselen zijn tot beëdiging van mevrouw De Boer, die ik graag wil vragen om naar voren te komen.

5.

Beëdiging kandidaat-Statelid Thilly de Boer (GroenLinks)

De **VOORZITTER**: Ik heet ook van harte welkom haar man, Wim de Regt, en dochter Minka die op de publieke tribune getuige zijn van dit bijzondere moment. De griffier zal de tekst van de belofte voorlezen. Ik verzoek u allemaal tijdens het afleggen van de eed te gaan staan.

De **GRIFFIER**: Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk onder welk naam of welk voorwendsel ook enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.

Mevrouw **DE BOER**: Dat verklaar en beloof ik.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik schors even de vergadering voor een moment om mevrouw De Boer te feliciteren met haar benoeming.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

6.

[Verslagen Provinciale Statenvergadering 23 en 30 maart 2022](#)

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik heropen onze vergadering van Provinciale Staten en kom dan met u toe aan de behandeling van agendapunt 6. Dat zijn de verslagen van de Provinciale Statenvergaderingen van 23 en 30 maart. Daar stemt u mee in. Dank u wel.

Akkoord.

7.

[Motielijst en langetermijnplanning Provinciale Staten](#)

De **VOORZITTER**: Die stelt u vast. Dank u wel.

Akkoord.

8.

[Statenvoorstel Benoeming en verlenen ontslag leden Provinciale Commissie Leefomgeving \(PS2022RGW04\)](#)

De **VOORZITTER**: Ik wijs u erop dat er een kleine wijziging in zat, maar daar stemt u mee in. Dank u wel.

9.

[Statenvoorstel Vaststelling fractieverantwoordingen periode Q2 2020 tot en met Q1 2021 \(PS2022FAC04\)](#)

De **VOORZITTER**: Daar stemt u mee in. Dank u wel.

10.

[Statenvoorstel Nota samenwerkende partijen \(PS2022BEM09\)](#)

De **VOORZITTER**: Daar kunt u mee instemmen. Dank u wel.

11.

[Statenvoorstel Nota investeren, waarderen en exploiteren \(PS2022FAC03\)](#)

De **VOORZITTER**: Daar stemt u mee in. Dank u wel.

12.

[Statenvoorstel Bekrachtiging geheimhouding \(PS2022RGW21\)](#)

De **VOORZITTER**: Ook daar kunt u mee instemmen. Dank u wel.

13.

[Statenvoorstel Visie agrarisch natuurbeheer 2023-2028 \(PS2022RGW14\)](#)

De **VOORZITTER**: Dames en heren, dan zijn wij toe aan de behandeling van het agendapunt 13, het statenvoorstel Visie agrarisch natuurbeheer 2023-2028. U hebt vanuit de commissiebehandeling gekozen voor een normaal debat. Dat doen wij in ieder geval, zeker in de eerste termijn, vanachter het spreekgestoelte.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van Elteren.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Het is even schakelen, moet ik zeggen, na deze feestelijke en soms ook emotionele aangelegenheden moet ik zeggen. Maar goed, de Visie agrarisch natuurbeheer.

De titel van dit stuk 'Visie agrarisch natuurbeheer' doet misschien vermoeden dat we hier een uitgebreide visie op agrarisch natuurbeheer in de provincie Utrecht voor ons hebben liggen, vergelijkbaar met bijvoorbeeld de Landbouwvisie. Maar niets is minder waar. Gelukkig wordt dit ook al toegegeven in de toelichting die bij de statenbrief is verzonden, waarin staat dat de titel wellicht wat ongelukkig gekozen is. Daar kunnen we ons wel in vinden. Dat is misschien een puntje wat we dan ook mee kunnen nemen voor de volgende keer.

Ik zal eerlijk zijn: we hebben best wel geworsteld met hoe we dit stuk nou precies moeten zien. En kunnen ons ook vinden in de zorgen zoals ze geuit worden door de natuurorganisaties over het weidevogelbeheer en het Aanvalsplan Grutto. Voor ons de voornaamste reden om het hier met elkaar over te hebben en bij de commissie eventueel nog met moties of amendementen de mogelijkheid open te houden om het aan te scherpen. Aan de andere kant is het door de beantwoording van de vragen eind april ook wel duidelijk geworden dat dit stuk uitsluitend ingaat op de subsidieregeling voor het agrarisch natuurbeheer. Hiervoor moeten dit najaar nieuwe beschikkingen worden opgesteld, zodat

die eind 2020 afgegeven kunnen worden. En voor die argumentatie en bijbehorende urgentie hebben wij alle begrip.

Dat gezegd hebbende, hebben we nog wel een vraag voor de gedeputeerde. In de toelichting van 26 april staat dat in de visie de eerste stappen voor het Aanvalsplan Grutto gezet worden en dat andere stappen verdere doorontwikkeling vereisen. Het is de bedoeling om op termijn grotere stappen te zetten. Dat kunnen we natuurlijk van harte ondersteunen. Maar kunnen we daar ook uit opmaken dat het eigenlijk heel goed aansluit bij die integrale en uitgebreide visie op weidevogelbeheer waar ook de natuurorganisaties om vroegen? En hoe worden wij als staten daarbij betrokken?

Dit was onze inbreng.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van Gilse.

Mevrouw **VAN GILSE**: In onze provincie is een heel groot gedeelte van het oppervlak in agrarisch gebruik: meer dan de helft. Het heeft daarom grote invloed op onze provinciale identiteit en ook op het grondgebruik, maar ook op de stand van de natuur en de biodiversiteit. Daarom kan de agrarische sector bij uitstek een bijdrage hieraan leveren. En is het ook heel goed dat hier een visie voor wordt ontwikkeld. Het is helemaal goed dat er Statenfracties zo scherp zijn geweest dat hier in deze visie ook daadwerkelijk inhoudelijke en financiële kaders staan. En dat het daarom goed is dat die langs Provinciale Staten gaat. Mijn vraag is dan ook of de gedeputeerde de volgende keer een andere houding tegenover een dergelijke visie zal aannemen. Zal die dan wel meteen langs Provinciale Staten gaan of moeten er weer fracties alle statenbrieven doorspitten om te kijken of er toch niet verkapte statenvoorstellen tussen verscholen liggen?

Wij hebben met betrekking tot de visie vooral ook de vraag welke knelpunten er nog worden verwacht door gedeputeerde met onder andere het stroken met het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Er waren al veel vragen over, maar gaan wij niet voor vervelende verrassingen staan? Hoe kunnen we de meeste zekerheid voor onze agrariërs bewerkstelligen? Dank.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Fiscalini.

De heer **FISCALINI**: Wij hebben op dit agendapunt geen inbreng. We zullen het zo meteen in juli of augustus verder behandelen bij het Natuurbeheerplan 2023. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Wat ons betreft had deze Visie op het natuurbeheer niet hier behandeld hoeven te worden, want het past uitstekend binnen de kaders die wij al gesteld hadden. Het is een opgewaardeerd stuk. In zijn algemeenheid neem ik het woord nooit bij opwaarderingen die door andere partijen zijn gedaan, maar vandaag doe ik dat wel. Dat doe ik eigenlijk ook, net zoals u zojuist de loftrumpet hebt gestoken over mevrouw Bruins Slot, om dat te doen over het agrarisch natuurbeheer.

Het is onmisbare schakel in deze provincie in het natuurbeheer zoals wij dat kennen. Ik waardeer zeer de indrukwekkende inzet van de boeren die het uitvoeren, samen met de vrijwilligers. En omdat het zo goed is en zo goed georganiseerd is, zou ik de gedeputeerde en het college voor willen stellen om het agrarisch natuurbeheer in het vervolg gelijkwaardig te belonen als de terreinbeherende organisaties. Nog steeds is het agrarische natuurbeheer, de financiering daarvan, gebaseerd op subsidies die weer gebaseerd zijn op verondersteld verlies aan omzet. Ik denk dat het echt uitvoeren van het natuurbeheer een volwaardig bedrijfseconomisch onderdeel van het boerenbedrijf is geworden, dat ook als zodanig beloond moet worden. Dank u.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw De Widt.

Mevrouw **DE WIDT**: Zoals al gezegd, het gaat hier om de subsidieregeling voor het agrarisch natuurbeheer en dan meer specifiek voor het weidevogelbeheer. Dit besluit gaat over de continuïteit voor het huidige beheer. Dat beheer heeft in ieder geval enig effect. De afname van de biodiversiteit gaat langzamer dan in de rest van het agrarisch gebruikte land. En het is beter om dit dan niet zomaar ineens stop te zetten. Maar het is wel goed om te lezen in het memo van de gedeputeerde dat er verder vooruit gekeken en gesproken wordt over meer effectieve inzet. Ook kijkt mijn fractie uit naar het resultaat van het onderzoek van RNV naar de ecologische effecten van de effectiviteit van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Wat betreft de motie die de SGP heeft ingediend, of straks nog gaat indienen, daar voelt mijn fractie wel erg in mee, want het moet best wel verregaander en structureler dan de huidige maatregelen. Maar met enig realisme: de motie vraagt wel heel erg veel.

Dat gezegd hebbende, de verwachtingen over de infosessie over het landbouwbeleid op 1 juni zijn wat ons betreft bij voorbaat al zeer hoog. Het kan niet zo zijn dat we in algemeenheden blijven spreken en langzaam vooruitgaan. Daar is best meer nodig. Ik hoop dat op dat moment ook meer bekend is over de nadere invulling van het Nationaal Strategisch Plan voor het Landbouwbeleid.

Voor nu zullen we instemmen met het voorstel. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Krijgsman.

Mevrouw **KRIJGSMAN**: Voorzitter, we kennen allemaal die ene gehate vraag wel bij het sollicitatiegesprek: waar ziet u zichzelf over vijf jaar; wat wilt u bereiken; waarom en hoe wilt u dat gaan doen? Een stip op de horizon waar men naartoe gaat werken. Als je dan een visie op agrarische natuurbeheer voor je krijgt, dan verwacht je een doel als 'instandhouding en herstel van populaties', wat daarvoor nodig is en hoe we dat willen gaan bereiken. Want, voorzitter, dat is nodig. Het gaat echt slecht met de weidevogels in Nederland. En uit onderzoek is gebleken dat dit met name wordt veroorzaakt door het verlies aan habitat. Maar het voorliggende stuk zou ik niet eens een visie willen noemen. Het is een subsidiekader. Dat is een bevoegdheid van GS om die vast te stellen en daarnaar te handelen.

Maar voorzitter, naar aanleiding van deze stukken en ook de brief die nog is toegestuurd eind april heb ik nog wel een flink aantal vragen. Ik vroeg me af of gedeputeerde daar zo meteen nog even op in kan gaan. Zoals, wat is de visie nou van dit college op weidevogelbeheer? Waar willen we naartoe werken? Wat is de stip op de horizon? Waarom is dit inderdaad een visie genoemd en geen subsidiekader? Hoe gaat dit straks ook samenhangen met de voortgang van het Actieplan Grutto? Hoe past het subsidiekader daar ook in? Om de habitat te herstellen, zullen er ook andere peilbesluiten genomen moeten worden. In de stukken lezen we dat daar geen animo voor is bij de agrarische collectieven. Hoe gaan we daar dan mee om? Hoe past dit binnen de kaders van bijvoorbeeld de Europese Vogelrichtlijn waar je niet mag handelen zodanig dat de instandhouding van soorten in gevaar komt? Maar past dit ook binnen onze morele plicht om goed met de natuur en weidevogels om te gaan?

Voorzitter, ik realiseer me dat dit een aantal vragen zijn, maar gunt u de gedeputeerde alstublieft de tijd om deze te beantwoorden. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Harder.

De heer **DE HARDER**: Dank u wel, voorzitter. Ik mag het woord voeren in plaats van Nelly de Haan. Beterschap, Nelly.

Met behulp van subsidies voor het agrarisch natuurbeheer zijn de zeven collectieven in de provincie Utrecht succesvol in het werven van boeren voor dit doel. Woorden van waardering van onze kant aan de collectieven die hier ontzettend hard aan werken. In de afgelopen jaren is de bereidheid van agrariërs bijna verdubbeld. Bijna tienduizend boeren in onze provincie doen mee aan agrarisch natuurbeheer. Dat is goed nieuws voor de natuur en voor de boer. Vorige week mocht ik zelf op stap met het Collectief Eemland. Boeren, vrijwilligers en Natuurmonumenten hebben daar de achteruitgang van de weidevogels weten te stoppen. Een vogelrijk gebied in een open landschap. Met kennis en kunde, met vakmanschap en nieuwe technologie, met hart en ziel werken honderd boeren daar met behulp van subsidies aan de verbetering van de leefgebieden voor de weidevogels. Er komen vanuit het Rijk nog meer middelen beschikbaar. Dat geeft extra mogelijkheden en doelen waarvoor subsidie kan worden aangevraagd. Dat is wat ons betreft een goede zaak, want overal in de provincie moeten boeren de kans krijgen om stappen te zetten richting een meer natuurinclusieve landbouw. We moeten nog meer boeren weten te verleiden. En we moeten nog meer boeren zien te verleiden tot zwaardere vormen van beheer die bewezen effectiever zijn. Van legselbeheer nog meer naar grasland, met rustperioden, ruige mest, plas-dras, verhogen van het waterpeil, et cetera. Maar is het genoeg voor het doorzetten van de lijn omhoog wat betreft de weidevogelstand voor het structureel verhogen van de biodiversiteit op agrarische gronden in onze provincie? Is het agrarisch natuurbeheer voldoende effectief? Het recente Algemene Rekenkamerrapport van december 2021 is daar in de landelijke optelsom helder over. Het antwoord is nee. Dat plaatst ons voor een ingewikkeld dilemma. Agrariërs kunnen veel doen en willen veel doen aan natuurbeheer, maar hun bereik blijft begrenst wanneer op landbouwgrond de productie van voedsel de enige primaire functie blijft. De subsidies blijken niet voldoende voor de natuur en niet voldoende voor de boeren op landelijk niveau. Het nieuwe subsidiekader sluit nog niet aan bij de voorwaarden die zijn gesteld in het Aanvalsplan Grutto, waaronder ook de provincie Utrecht een handtekening heeft gezet. Dat is spijtig. Wat is ervoor nodig, vragen wij aan de gedeputeerde, om die doelstelling met de collectieven wel te behalen?

We geven de gedeputeerde een aantal punten mee die wat de ChristenUnie betreft een plek moeten krijgen in de evaluatie en onderhandelingen met het Rijk.

Boeren hebben meer zekerheid nodig dan de tijdshorizon van zes jaar. Zet in op langere contractperioden.

De kosten voor het beheer stijgen en de subsidie blijft zes jaar lang gelijk. Zet in op het toepassen van indexering.

En naast de subsidie is wellicht ook een bepaalde vorm van een beloningssystematiek nodig of zinvol.

En rapporteer Provinciale Staten over de voortgang en de evaluatie met het Rijk.

Graag een reactie en het liefst natuurlijk een toezegging van de gedeputeerde op dit punt.

Een goede besteding van middelen vereist goede monitoring. Gedeputeerde Staten vermeldt in de stukken dat hier geen geld voor beschikbaar is vanuit het ANLb. En dat daarom in de komende periode door GS wordt bezien of er andere financieringsmogelijkheden voor dit soort monitoring zijn. Kan de gedeputeerde voor de begroting van 2023 meer inzicht geven in de kosten en de financieringsmogelijkheden die deze monitoring met zich meebrengen?

Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Voorzitter, het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid is een voortvloeisel uit beleid uit Brussel. Wat ons betreft al een goede reden om tegen dit voorstel te zijn.

Het Louis Bolk Instituut onderzocht verschillen tussen landbouwgrasland en natuurgrasland. Wat bleek, inderdaad, landbouwgrasland was vochtiger, luchtiger en was dus ook veel rijker aan biodiversiteit. Typisch dat dit soort onderzoeken de statenvoorstellen nooit halen. De boeren krijgen natuurlijk weer van alles de schuld, terwijl er voedselschaarste op de loer ligt.

Wie zoekt naar agrarisch natuurbeleid, en doet dat neutraal op een zoekmachine, komt eigenlijk alleen maar rapporten tegen waarin staat dat het mislukt. Kan de gedeputeerde aangeven waarom deze nieuwe golf van belastinggeld wel nuttig gaat worden besteed? Is daar een analyse van? Wat ging er goed? Wat ging er fout? En waarom zou het nu beter gaan? Of is dit weer zo van, we hebben geld, en hatsiekiedee, we gaan het uitgeven, gewoon simpelweg omdat het kan?

Voorts viel ons oog op het Aanvalsplan Grutto. We dachten even dat het over de wolf ging, maar dat bleek een misvatting. De meeste weidevogels in onze provincie zitten in Eemland. En die zitten daar omdat ze daar genoeg te eten hebben, maar vooral ook omdat daar geen marters en vossen lopen. Welnu, we hebben ecoducten aangelegd en met name de ecoducten rondom de luchtmachtbasis zijn ervoor om dieren vanuit het zuiden naar het noorden te laten migreren. Hoe verhoudt zich dat tot het weidevogelbeleid? Ecoduct Beukbergen, daar moeten marters en vossen over. En die lopen dan over de luchtmachtbasis en daar zitten weidevogels. Wij mogen er niet fietsen, maar we leggen een soort McDrive aan voor vossen en marters om die beestjes op te eten. Hoe verhoudt zich dat tot elkaar?

Voorzitter, tot slot ben ik heel benieuwd hoe zonneakkers zich nou precies verhouden tot de weidevogelstand. Tot zover.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van der Steeg.

De heer **VAN DER STEEG**: Na de commissiebehandeling hebben wij nog vragen gesteld met betrekking tot de weidevogelkerngebieden. In mijn bijdrage wil ik mij beperken tot de antwoorden die we hierop mochten ontvangen, waarvoor nog mijn dank.

Bij de herbegrenzing van de weidevogelkerngebieden zijn er kansrijke gebieden buiten de begrenzing gevallen, die volgens de criteria wel in aanmerking kwamen om tot weidevogelkerngebied te worden benoemd, zijn ze echter niet tot kerngebied benoemd, omdat zij ook binnen het zoekgebied voor de RES vallen. Men heeft hier echter een andere categorie voor bedacht: de weidevogelrandzone RES en wonen. Dat betekent dat hier wel beheer mogelijk is, maar dat deze gebieden niet de planologische bescherming genieten van de Omgevingswet. Dat vind ik jammer, voorzitter. Het gaat slecht met de weidevogel. Als provincie vinden we ons beleid succesvol als de achteruitgang wordt gestopt. Inderdaad, dat kun je hoopvol noemen. Maar het is niet genoeg. We moeten vooruit om weer tot gezonde populaties te komen. In dat kader heb ik een vraag aan de gedeputeerde. Stel nou dat er in de weidevogelrandzone RES een aantal jaren enthousiast en goed beheer plaatsvindt, dat leidt tot een verdere stijging van het aantal weidevogels en stel nou dat er daarna bijvoorbeeld zonnevelden of windturbines in datzelfde gebied worden geplaatst, vindt u dat dan niet zonde dat al dat goede werk dan min of meer voor niks is geweest? Want de planologische voorwaarden uit onze eigen Omgevingsverordening en bijbehorende handreiking – waar nog aan gewerkt wordt – gelden dan niet. Die voorwaarde luidt: er mogen ontwikkelingen komen, maar per saldo mag er geen achteruitgang zijn. Daarmee is het eigenlijk een en-en-verhaal: en de weidevogel kan daar blijven en de ontwikkeling is mogelijk. Let wel, we hebben het nu dus over gebieden die nu al binnen de criteria vallen om tot kerngebied te worden benoemd. Vindt u dat nou niet zonde? Zou het

niet veel beter zijn om de planologische voorwaarden uit onze Omgevingsverordening hier ook te laten gelden? Namelijk, geen achteruitgang door de ontwikkeling. Daarmee zorgt u ervoor dat de populatie terplekke in stand kan blijven, dat de ontwikkeling door kan gaan, dat al het goede werk niet voor niets is geweest en dat er dus ook geen geld verspild wordt. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Ik kan het kort houden, want er is al veel gezegd wat ook door de fractie van de SP en Socialisten Utrecht gevonden wordt. Het voorstel bestaat slechts uit één beslispunt, namelijk deze visie vaststellen. GroenLinks gaf het ook al aan: we worstelen daar een beetje mee. Ja, er is een sterke onderlinge samenhang met allerlei andere beleidsterreinen en thema's. Ja, het maakt het wel ingewikkeld om nu volmondig 'ja' te zeggen als de visie zichzelf beperkt. Ik kan nog meer zeggen, maar er is al zoveel gezegd. Dus laat ik het hier bij.

Ik spreek dus namens de Socialistische Partij en Socialisten Utrecht. Dat zal zeker deze vergadering nog steeds het geval zijn. En vice versa. Ik geef dat nu alvast aan, zodat we niet de hele vergadering dit riedeltje hoeven af te draaien. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Ik kijk dan vol verwachting naar uw hoek als het volgende agendapunt aan de orde is, wie het woord namens u beide zal voeren. Prima. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Het thema agrarisch natuurbeheer ligt ons na aan het hart. Dat hart begon dan ook sneller te kloppen toen we een Visie agrarisch natuurbeheer op de agenda aantroffen. Helaas helemaal onderaan bij de ter informatie stukken. En we zijn blij dat dit kaderstellende stuk nu ook ter vaststelling op deze agenda van vandaag staat.

Voorzitter, we hebben de afgelopen jaren heel vaak benadrukt hoeveel meer er bereikt kan worden op het gebied van natuurdoelstellingen, biodiversiteit en landschapsbeheer als we boeren het vertrouwen geven en het geld om dit op hun gronden te regelen. Deze visie was dan ook een mogelijkheid om aan deze overtuiging gestalte te geven. De agrarische collectieven hebben zich op basis van gesprekken met de provincie de afgelopen periode voorbereid op een optimalisatie van het agrarische natuurbeheer en landschapsbeheer. Ze rekenden op extra budget. Voor het oog is er voor die intensivering zorggedragen. Er komt drie miljoen per jaar meer dan voorheen beschikbaar, maar niets is wat het lijkt. Er moet rekening gehouden worden met een kostenstijging van ongeveer tien tot vijftien procent, neerkomend op ongeveer één miljoen. Bovendien is er een fors deel van de middelen gelabeld voor het Aanvalsplan Grutto; neerkomend op 1,7 miljoen. Blijft over aan intensivering voor de hele provincie het luttele bedrag van driehonderdduizend euro. En, voorzitter, juist op agrarisch natuurbeheer, waar volgens mij heel veel thema's vanuit de Omgevingsvisie bij elkaar komen – het integreren van natuur en landschap, waar het nu een tegenstelling is die helemaal niet logisch is, want ze hebben elkaar keihard nodig – voorzitter, dan drie ton aan intensivering komt wat ons betreft een beetje schamel over. Daarom dienen we ook een motie in om een programma-overstijgende inventarisatie te maken van kansen om het programma te versterken door middel van aanvullend agrarisch natuurbeheer en een inventarisatie te maken van mogelijke aanvullende financiering voor een uitbreiding van het agrarisch natuurbeheer. Daarmee kunnen we kansen pakken die er liggen en de verbinding tussen natuur, landschap en de agrarische sector. En, voorzitter, als het gaat om de waardering van die agrarische sector sluit ik me helemaal aan bij het CDA. Deze motie sluit dan ook aan bij landelijke ontwikkeling, onder andere een motie van

de heer Boswijk – in deze zaal wel bekend – waar ook zijn collega Bisschop onder stond. Zij hebben gisteren in de stemming een motie aangenomen waarin de Tweede Kamer uitspreekt dat het kabinet verzocht wordt een werkwijze te ontwikkelen waarmee boeren een gelijkwaardige terreinbeherende organisatie kunnen ontwikkelen van natuur, landschap en duurzame langjarige pacht. Dat soort kansen moeten we ook in Utrecht niet laten liggen. Voorzitter, daarom roepen we in de motie ook op om voor deze inventarisatie de samenwerking te zoeken met agrarische collectieven en bijvoorbeeld de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap. Als je bijvoorbeeld kijkt naar het voorbeeld in de Ooijpolder waar door hagen te plaatsen, heggen te plaatsen, waar veel soorten een plaats in vinden, agrarische leven en natuur echt een win-winsituatie maken momenteel, maar waarbij de boeren ook eerlijk betaald krijgen als terreinbeherende organisatie, ja, dan kunnen we met elkaar meters maken. En dan wordt het echt mooier en fijner en prettiger en beter in Utrecht. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M32 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Westerlaken (CDA), Van Elteren (GroenLinks) en De Haan (ChristenUnie) inzake Bredere inzet agrarisch natuurbeheer.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Visie agrarisch natuurbeheer 2023-2028 (PS2022RGW14).

Constaterende dat:

- De visie feitelijk een visie behelst op het verdelen van de beschikbare Europese gelden voor agrarisch natuurbeheer.

Overwegende dat:

- De intensivering van ongeveer 3 miljoen volstrekt onvoldoende is om de extra ambities te dekken, aangezien:
 - Er rekening gehouden moet worden met een kostenstijging van 10-15% (neerkomend op ongeveer 1 miljoen);
 - Een fors deel van de middelen gelabeld zijn voor het Aanvalsplan Grutto (neerkomend op 1,7 miljoen);
 - De resterende investering ingezet moet worden voor een veelvoud aan ambities, zoals klimaatmaatregelen en de omschakeling naar natuur-inclusievere landbouw;
- De agrarische collectieven zich hebben voorbereid op optimalisatie van het ANLb waarvoor extra budget in het vooruitzicht is gesteld;
- Agrarisch natuurbeheer breder ingezet dient te worden dan alleen als invulling van deze zwaar gestuurde subsidiestromen;
- Verbindingen tussen agrarische bedrijfsvoering en natuurwaarden ongekende en relatief goedkope kansen biedt, zoals te zien is bij voorbeeldbedrijven in onze provincie;

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- een programma-overstijgende inventarisatie te maken van kansen om programma's te versterken door middel van aanvullend agrarisch natuurbeheer, waaronder in ieder geval:
 - Groen Groeit Mee;
 - De natuurvisie;

- Klimaatadaptatie;
 - Bodem- en waterprogramma;
 - De bossenstrategie
 - De landbouwvisie
 - Actieplan duurzame landbouw Utrecht
- Een inventarisatie te maken van mogelijke aanvullende financiering voor een uitbreiding van agrarisch natuurbeheer, bijvoorbeeld in het kader van:
 - GLB/NSP;
 - 7e nitraat actieprogramma;
 - NPLG, vooral investeringsambitie in landschap (10% dooradering);
 - Een (juridische) analyse te maken van wat nodig is om tegemoetkoming in afwaardering van agrarische gronden financieel tegemoet te komen;
 - Bij deze inventarisaties en analyse gebruik te maken van de expertise van de agrarische collectieven, de natuurorganisaties en de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Er is al heel veel gezegd. 50PLUS sluit zich eigenlijk aan bij vele eerdere sprekers, vooral de ChristenUnie en SGP.

Uiteraard ondersteunt 50PLUS het voorstel, maar inderdaad, dat is maar een gedeelte. En het heeft een veel grotere samenhang dan wat er nu gesteld wordt.

Het grootste probleem is dus eigenlijk toch ook wel de weidevogels. De PvdA heeft er ook al heel veel over gezegd. Het is natuurlijk zo, weidevogels zijn grondbroeders. Ze maken hun nest op de grond en zitten daar een kleine maand op te broeden. Hun kuikens zijn nestvliegers en scharrelen zelf gedurende een maand hun kostje op de grond bij elkaar. Dat betekent dat grondbroeders twee maanden lang kwetsbaar zijn voor predatie. Niet alleen door roofvogels, maar ook door zoogdieren, vossen en marterachtigen. Dus 50PLUS zou ervoor willen pleiten om dat toch ook breder mee te nemen in al onze voorstellen. Natuurlijk, er zijn heel veel agrariërs die stoppen. Er komen gronden vrij. Maar we hebben natuurlijk ook met het dilemma te maken: we hebben onze cowboys van de zonnepanelen, we hebben grond om woningen te bouwen en we hebben grond nodig voor woningbouw, et cetera. Ja, dat valt allemaal samen met de agrariërs die ook ondersteuning behoeven. Dus het is veel breder dan wat er nu geschetst wordt. Maar iedere stap voorwaarts is er eentje die ten goede komt aan de agrarische sector. Maar laten we niet onderschatten wat de weidevogels in de breedste zin van het woord ook voor ons kunnen betekenen, zowel voor de mens, als voor de dieren. Tot zover, voorzitter. Dank u.

De **VOORZITTER**: Daarmee is een eind gekomen aan de inbreng vanuit uw Staten in de eerste termijn.

Dat biedt mij even de gelegenheid om de mensen die zojuist een plekje op de publieke tribune hebben ingenomen van harte welkom te heten in onze Provinciale Statenvergadering: de cursisten van de cursus Politiek Actief. Misschien een beetje met het klamme zweet in de handen, want het is de laatste activiteit voor de uitreiking van de certificaten. Maar stelt u zich gerust: ik heb goede signalen ontvangen. Dus dat gaat straks helemaal goedkomen. Maar van harte welkom in ons midden.

We zijn aan het eind gekomen van de eerste termijn. Ik kijk even naar de gedeputeerde of zij aanstonds kan antwoorden. Zij wil graag even kort schorsen. Ik schors de vergadering voor enkele ogenblikken.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, ik wil de vergadering heropenen. We zijn bezig met het statenvoorstel, de behandeling daarvan, Visie agrarisch natuurbeheer. Gedeputeerde Sterk gaat antwoord geven op uw vragen en opmerkingen in de eerste termijn.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: Ik heb geprobeerd, zoals altijd, om een beetje de vragen te groeperen. Dus ik ga eerst in op de motie van de SGP. En vervolgens ga ik even in op de visie, daarna op het Aanvalsplan Grutto, over de gelijke beloning voor agrariërs, over het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en mogelijke knelpunten en tenslotte op de vragen die daar dan dus niet onder vallen en die dan dus overblijven.

Allereerst, toch nog even vooraf, is het goed denk ik om te horen dat erkend wordt dat het hier om een subsidiekader gaat en niet om een visie. Er werd ook door de VVD aan mij gevraagd of ik dat nu inmiddels ook zie dat het eigenlijk een statenvoorstel zou moeten zijn. Nee, ik blijf van mening dat dit gewoon een subsidiekader is en eigenlijk een statenbrief had moeten zijn. Maar niettemin, de Provinciale Staten zijn de baas hier in dit huis. Zij wilden er graag een statenvoorstel van maken. En dat heb ik uiteraard gehonoreerd, ook omdat het belangrijk is – en dat is ook een vraag nog van, ik meen, D66 – dat de agrariërs snel duidelijkheid krijgen – dat was trouwens ook een vraag van de VVD; excuus – zodat we de openstelling kunnen gaan doen en vervolgens subsidieaanvragen kunnen gaan komen. Dus, nee, ik vind nog steeds dat dit gewoon een subsidiekader is en geen statenvoorstel, maar de Provinciale Staten zijn de baas en daar gehoorzamen wij natuurlijk aan.

Dan ga ik naar de motie van de SGP, want dat is de enige motie die is ingediend. Maar het is natuurlijk een fundamentele motie. Die gaat ook over dit subsidiekader. En eigenlijk vraagt het om een verbreding. Maar ik zou toch de motie willen ontraden. Het is voor mij een beetje onduidelijk of het nou gaat over bestaand agrarische natuur- en landbouwbeheer of aanvullend. Als het gaat over bestaand, ja, dan zijn er middelen – en dat weet u denk ik ook – gewoon vastgelegd via landelijk afgesproken kaders. Die hebben wij doorvertaald in dit subsidiekader, of die we dan visie noemen. En inderdaad, we hadden het geen visie moeten noemen. Dat had denk ik een heleboel ruis voorkomen. Dat heb ik eerder al gezegd. Dat wil ik hier graag nog een keer melden. Daar hebben wij gewoon een fout gemaakt. Niettemin hebben we dus over een subsidiekader. Daar ligt het geld in vast. We hebben in het subsidiekader uiteraard wel rekening gehouden met de programma's als de Natuurvisie, de Landbouwvisie, water, de Bossenstrategie, want we proberen in dit huis nou eenmaal integraal te werken. Dus daar is de ANLb wel betrokken geweest. Er is gewoon geen ruimte om op dit punt iets anders te doen. Het zou ook kunnen zijn dat u bedoeld, ja, aanvullend. Maar als het gaat om aanvullend, dan zou er geld moeten worden vrijgemaakt. Dat zou dan volkomen uit de provinciale pot moeten komen. En daarbij, een deel van de programma's die noemde, die zijn op dit moment nog niet zodanig uitgewerkt dat we goed kunnen zien hoe het ANLb daar aanvullend aan zou kunnen bijdragen. Daarvoor is eerst een verdere ontwikkeling nodig en pas dan zouden we daar een antwoord op kunnen geven. Wat we wel kunnen doen- Want anders is het net alsof ik alleen maar niks met deze motie wil. Maar u geeft wel aan, er ligt natuurlijk veel op stapel ook nog

richting het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. En er komt ook rond de nitraatrichtlijn binnenkort meer duidelijkheid. Wat we zouden kunnen toezeggen, is dat we in ieder geval gaan kijken wat de consequenties daarvan zijn en wat de effecten daarvan zijn. En in hoeverre dat ook gevolgen heeft voor de inzet van de ANLb. Dat is een technische exercitie die we zouden kunnen doen en waar we op dit moment gewoon nog geen duidelijkheid over hebben, omdat dat proces nog loopt.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ik hoor de gedeputeerde eigenlijk in haar bijdrage de motie ontraden, maar ze omschrijft wel waar de motie toe oproept. Namelijk, dat er bestaande kaders zijn, dat zei zo, maar dat is denk ik maar een deel van de provinciale opgave als het gaat om agrarisch natuurbeheer. Waar het juist om gaat, is dat we in de motie vragen om daar uit te breken en breder te kijken naar de provinciale opgave agrarisch natuurbeheer, want dat is denk ik een sleutelopgave in de verduurzaming van de landbouw en het versterken van de biodiversiteit. En de opgave, zoals u hem in het tweede deel van uw antwoord duidt, dat is ook precies wat ik bedoelde. Het hoeft niet morgen, maar het gaat om de mindset die we meegeven in de motie van, oké, hier gaat het om, dit is de mindset, een brede opdracht, en om daarmee de gesprekken in te gaan naar Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, de Kaderrichtlijn Nitraat, et cetera. En op die manier hebben wij hem bedoeld. En dan hoor ik u hem eigenlijk duiden en omarmen.

Ja, voorzitter, als u meent dat het inderdaad zo is dat het gaat om de mindset en hoe we kijken naar alles wat er ook nog voor ons ligt en waar we al mee bezig zijn en hoe agrarisch natuurbeheer daar een plek in zou kunnen hebben, ja, dan denk ik dat het wat mij betreft oordeel Staten is, want dat is iets wat we ook al doen. Dat heb ik ook gesuggereerd. Dat is in ieder geval niet de geest zoals ik hem lees vanuit de motie. Dus vandaar was ik ook kritisch op wat u stelde. Maar als u zegt dat het gaat, en dat ik hem ook zo mag lezen, om goed te kijken hoe agrarisch natuurbeheer een plek kan krijgen- En dan hebben we het dus niet over het subsidiekader, even voor de duidelijkheid. En daar zit denk ik ook ons verschil van visie. U zegt, dit is een visie. Wij zeggen, dit is een subsidiekader die puur over die zesjarige subsidies die agrariërs krijgen, gaat. Maar u zegt meer van, hoe zouden we agrariërs een rol kunnen geven bij dat natuurbeheer. Nou, ik denk dat dat ook past bij de landbouwvisie die we hebben neergelegd. En daar kan ik inderdaad van zeggen: dat zullen we doen.

Ik ga dan nu door naar de discussie over de visie. Ik heb net al gezegd, het had geen visie moeten zijn. Maar er ligt wel een visie onder. Dat is even een reactie op mevrouw Krijgsman. Want we hebben namelijk in 2012 een weidevogelvisie vastgesteld. Daarin staat eigenlijk het beleid waarop dit subsidiekader zich richt. Daar staat bijvoorbeeld in dat wij 2200 tot 2400 paren grutto's willen behouden. We hebben die weidevogelvisie in 2019 hier ook nog een keer in de Staten gehad. Maar als het dus gaat over een visie is er wel degelijk een visie, alleen, dat heet de weidevogelvisie. Daar is dit subsidiekader op gericht.

Dan het Aanvalsplan Grutto, want daar is ook denk ik wat verwarring over. Er zijn in ieder geval heel veel vragen over gesteld. In de dit subsidiekader financieren wij een deel van de plannen van het Aanvalsplan Grutto. Daar hebben we denk ik in de schriftelijke beantwoording ook al reactie op gegeven. En tegelijkertijd lopen er natuurlijk nog gesprekken over hoe we dat Aanvalsplan Grutto verder kunnen ontwikkelen. Daar zitten nog wel een aantal vraagstukken in. Bijvoorbeeld, kunnen de verdienmodellen die erbij worden gevraagd zich wel goed verhouden met staatssteundiscussies? Er is ook geen financiële dekking voor langer dan zes jaar. Er worden contracten gevraagd voor een langer beheer, maar de subsidie die we nu op dit moment hebben, dient zich eigenlijk alleen maar toe om die voor zes jaar te geven. En er is bij agrariërs op dit moment nog geen animo voor een hoger waterpeil. Dat kunnen wij ook niet afdwingen, want het is vrijwillige deelname die

de agrariërs hieraan hebben. Wat we wel hebben gedaan, is dat wij een soort van zwaarder beheer in de visie hebben geschreven, waardoor we meer plasdrasgebieden willen hebben. We hopen daarmee dat hogere waterpeil in ieder geval ook te creëren. Dus er loopt veel. De TBO's zijn er overigens bij betrokken op landelijk niveau. Ik vond dat wat verrassend, want in die brief deden ze voorkomen alsof ze helemaal nergens van wisten. Zij zijn er gewoon bij betrokken. Ze worden zeswekelijks gerapporteerd over de voortgang van deze gesprekken over het Aanvalsplan Grutto. Ik wil u ook toezeggen, de Staten, dat wij u daarvan op de hoogte zullen stellen. Dan moet u zelf even kijken wat daar dan het beste moment voor is. Maar als er dus dingen worden bereikt in het Aanvalsplan Grutto denk ik dat het goed is dat Provinciale Staten daar ook van horen. Dus die toezegging wil ik doen op dit punt.

Als daar verder geen vragen over zijn, dan wil ik graag door naar de gelijke beloning, die is gevraagd door de heer Westerlaken en door de heer Van den Dikkenberg. Er is een verschillende insteek in hoe wij de natuurorganisaties belonen en waar we de agrariërs voor belonen. Bij de natuur belonen we ze voor de kosten van het beheer, maar bij de ANLb-subsidie die we geven, gaat het om de vergoeding in de inkomstenderving en de kosten voor inzet voor de biodiversiteit. Dus dat is een ander soort instrument. En u refereerde net aan de motie die is aangenomen in de Tweede Kamer gisteren. Daar heb ik ook van gehoord. Daarvan zou ik willen zeggen: laten we even afwachten hoe deze uitgevoerd gaat worden door de minister. Laten we dat met belangstelling volgen. Wij zijn natuurlijk ook heel erg geïnteresseerd in de uitwerking van die landschapsgronden, zoals Derk Boswijk ook heeft bepleit. Want dat zou ook een instrument kunnen zijn waarmee we een soort van verdienmodel voor boeren zouden kunnen creëren. Maar op dit moment voor wat betreft die motie zou ik eerst even af willen wachten wat daar nu mee gaat gebeuren vanuit Den Haag.

De heer **WESTERLAKEN**: Mijn opmerkingen zojuist waren vooral bedoeld om helderheid te scheppen over het feit dat de waarde van de activiteiten van boeren en hun vrijwilligers in het natuurbeheer – en hoe dat we het labelen, ja, dat kan van alles zijn – maar dat wij die gelijkwaardig vinden aan de inzet en de activiteiten van de TBO's. Met hun vrijwilligers. Want laten we daar ook duidelijk over zijn: zij kunnen ook absoluut niet zonder vrijwilligers. Wat ik u nu hoor zeggen, is van, nou, laten we dan afkijken wat er landelijk gaat gebeuren. Maar ik denk dat wij hier rustig een eerste stap kunnen zetten. U hebt net duidelijk gemaakt dat het over langdurige subsidies gaat. Dus dat betekent dat het langetermijnactiviteiten van de boeren zijn. We gaan bezig met natuurinclusieve landbouw in de provincie promoten. Dan zou dit op die manier dus met het gelijkwaardig maken en op een gelijkwaardige manier belonen een stimulans kunnen zijn om dat als bedrijfsactiviteit binnen de landbouw te introduceren, waarmee je dat ook beter en langduriger mogelijk maakt.

Ja, ik begrijp de wens van de heer Westerlaken om de agrariërs gelijkwaardig te belonen. Ik zie op dit moment nog geen instrumenten waarmee we dat zouden kunnen doen. Maar dat er een verdienmodel moet zijn voor agrariërs, eigenlijk ook breder in de hele transitie die we op dit moment in de landbouw doormaken. Daar hoort natuurlijk ook bij dat het een duurzamere landbouw wordt. Daar hoort dus ook weer bij dat er wordt gekeken naar biodiversiteit in dat gebied. Ja, daar kijken we natuurlijk naar. Daar horen goede verdienmodellen bij. Maar daar hebben we ook duidelijkheid voor nodig vanuit Den Haag op een aantal zaken. Op dit moment zie ik niet hoe we de instrumenten hebben. Maar ik wil u wel toezeggen dat we dat natuurlijk nadrukkelijk ook meenemen in het volgen van en ook in het kijken naar die transitie in de landbouw en hoe dat kan bijdragen aan natuurbeheer.

Ik zie verder geen vragen. Ik word altijd een beetje in verwarring gebracht door Marjolein en Marc die staan. Dan is het net alsof mensen wat willen gaan zeggen.

De **VOORZITTER**: Nee, maar die moeten wel naar de interruptiemicrofoon gaan lopen.

Gedeputeerde **STERK**: Ik heb daarmee dus al een aantal vragen beantwoord.

Er was een vraag van de heer De Harder van de ChristenUnie over het zwaardere beheer. Er worden in ons natuurbeheerplan voor 2023 ook zwaardere eisen gesteld op dit moment.

Dan waren er ook een aantal vragen van partijen over hoe zich nou weidevogelstand en weidevogelkerngebieden verhouden tot zonnevelden en de RES. Die verhouden zich slecht, ik denk dat we dat wel kunnen stellen. We hebben ook gekeken: zijn er nou gebieden waarin dat conflict optreedt? Zoals die er nu op dit moment liggen, zijn er geen conflicten, maar er zijn potentiële conflicten in de toekomst mogelijk. Daarom hebben wij ook een handreiking ontwikkeld die initiatiefnemers moeten dorlopen als ze in een kerngebied of in een weidevogelgebied met zonne-energie aan de gang willen. Daar moet dan uit blijken dat er netto geen achteruitgang mag zijn van het aantal weidevogels in dat gebied. En overigens wil ik ook nog even onderstrepen – er werd net gedaan alsof het helemaal niet goed gaat en dat we helemaal niks hebben bereikt – we hebben de weidevogelstand in ieder geval op peil gehouden. Dat is denk ik, gezien alle omstandigheden en alle bedreigingen die er op dit moment zijn als het gaat over natuur, best een heel mooie prestatie. Die zou ik hier toch ook even willen onderstrepen.

Ik heb al aangegeven over het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, dat we dat ook met interesse volgen. En er is inderdaad ook binnenkort een informatiesessie over.

Mevrouw Krijgsman had een aantal vragen, maar ik meen dat ik die inmiddels ook heb beantwoord. Dus, voorzitter, ik denk dat ik daarmee kom aan het einde van deze termijn.

De **VOORZITTER**: Ik denk dat de heer Dercksen nog een vraag niet beantwoord heeft gekregen. Meneer Dercksen, gaat uw gang.

De heer **DERCKSEN**: Nou, misschien wel twee, voorzitter. Het ging natuurlijk even over de zonneakkers. De heer Van der Steeg vroeg daar ook aandacht voor. Maar hoe haaks staat dat op ander overheidsbeleid? Ik heb bij herhaling, sinds ik hier kritisch ben over ecoducten, Beukbergen genoemd. Beukbergen is speciaal, dat staat in de doelstellingen, gemaakt om kleinere dieren van zuid naar noord te laten migreren. En dan komen ze over de luchtmachtbasis. Ik zei het net al: waar wij niet mogen fietsen, want die weidevogels zitten te broeden, maar die vossen vreten die beesten gewoon op. Hoe verhoudt zich dat nou tot elkaar?

Gedeputeerde **STERK**: Ja, dat is een heel andere discussie volgens mij over faunabeheer. Ik weet niet of we die nou hier moeten gaan voeren, over ecoducten, want uiteindelijk gaat het subsidiekader daar niet over.

De heer **DERCKSEN**: We hebben het over weidevogels. Toen we het over de grutto hadden, dacht ik met het Aanvalsplan Grutto, dat gaat ergens anders over dan waar het over gaat. En dit is een aanvalsplan weidevogels vliegbasis. Ik heb daar al eerder vragen- Je krijgt er nooit antwoord op. En waarom niet? Omdat er geen antwoord is. Dus er gaat een ecoduct over de vliegbasis speciaal voor marters en voor vossen. Daar zitten weidevogels te broeden. Wij mogen er niet fietsen, maar die vossen eten die beestjes op. Hoe dan?

Dat ecoduct is volgens mij niet special gemaakt voor de marters en de vossen, zoals u die noemt. En die zaten er namelijk voorheen ook al in dat gebied. En dat wij nu

een probleem hebben met dat we de vossen niet meer mogen – hoe noem je dat – bestrijden om te voorkomen dat ze de weidevogels aan- Dat is bekend. Daarom hebben we ook een hoger beroep aangetekend op dat punt.

De heer **VAN DER STEEG**: Ik denk dat er iets is blijven liggen nog in de beantwoording in de eerste termijn. Mevrouw Sterk gaf net aan, we hebben weidevogelkerngebieden en die genieten een planologische bescherming op het moment dat we daar bepaalde ontwikkelingen willen laten plaatsvinden. Maar waar het mij nou om ging in mijn bijdrage is dat er nu gebieden zijn die volgens onze eigen criteria zouden kunnen vallen binnen de weidevogelkerngebieden, alleen benoemen we ze niet zo, omdat ze doubleren met het RES-zoekgebied. Is het dan niet zonde- we hebben ze dan benoemd tot weidevogelrandzones, zodat we daar wel subsidie kunnen laten landen, zodat we daar kunnen beheren. Alleen diezelfde planologische bescherming die wel dus rust op de weidevogelkerngebieden, rust daar dus niet op. Daarmee lopen we mijns inziens een groot risico. Dan gaan we straks een aantal jaren aan de slag op een heel goede manier, heel enthousiast, en die weidevogelpopulatie stijgt nog verder. Ik zeg bewust 'nog', omdat ze nu al binnen de criteria vallen van weidevogelkerngebieden. En dan vinden daar ontwikkelingen plaats, waardoor eigenlijk al het werk van de afgelopen jaren teniet wordt gedaan. Zou het dan niet een goed idee zijn om diezelfde planologische bescherming dan ook te laten rusten op die weidevogelrandzones? Dat is eigenlijk de vraag die ik in de eerste termijn heb gesteld.

Dank u wel, meneer Van der Steeg, voor deze verheldering. De weidevogelkerngebieden vallen niet onder de RES-zoekgebieden. Dat hebben we veiliggesteld in het subsidiekader. Waar u op doelt, zijn inderdaad andere gebieden. Maar we hebben nou eenmaal in deze provincie te maken met verschillende opdrachten. Dat gaat over RES en dat gaat over bescherming van de weidevogelgebieden. Daarom hebben we dus ook die handreiking gemaakt, zodat daar goed naar gekeken kan worden van hoe je dat dan in kunt richten en dat er geen achteruitgang mag plaatsvinden. Maar ja, of we het nou leuk vinden of niet, we hebben gewoon een aantal zaken hier te regelen. En die dingen moeten ook een plek kunnen krijgen in het land. Daarom hebben we die gebieden als zodanig gekwalificeerd.

De heer **VAN DER STEEG**: Goed, ik heb het zelf niet verzonnen, maar u heeft het verzonnen dat weidevogelkerngebieden samen kunnen gaan met andere ontwikkelingen. Vandaar dat u heeft gesteld- U zegt het net zelf, er komt nog een handreiking aan. Netto mag er geen achteruitgang zijn. Dat is de voorwaarde waaronder die ontwikkelingen kunnen plaatsvinden. Daarmee zegt u dus eigenlijk zelf: het kan een en-en-verhaal zijn. En we kunnen weidevogelkerngebied hebben en datzelfde gebied kan onder voorwaarden gebruikt worden voor andere opgaven die we inderdaad in deze provincie hebben. Dus eigenlijk snap ik niet zozeer uw antwoord. In die zin, dat we nu dus ook te maken hebben met die weidevogelrandzones. En dan zeg ik: laat die dan diezelfde planologische bescherming genieten die we dus ook bij de weidevogelkerngebieden hebben verzonnen en laat ze gewoon onder weidevogelkerngebieden vallen. Dan hebben we nog steeds een en-en-verhaal. Dan kunt u met die andere opgave ook nog aan de slag. En dan behouden we ook nog de weidevogelpopulatie.

De **VOORZITTER**: Dat was nog een korte toevoeging, zo zou ik hem willen kwalificeren. Maar tot slot op dit punt, mevrouw Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: Ik heb er niet zo heel veel aan toe te voegen. Ik denk dat we een beetje in herhalingen vallen. Maar we hebben daar in die zin dus een bescherming geboden, zodat er geen achteruitgang plaats mag vinden. We hebben er een handreiking voor ontwikkeld. En ja, het is nou eenmaal zo – wat ik net heb gezegd – dat we te maken hebben met verschillende opdrachten die we een plek moeten geven. We proberen dat zo goed mogelijk te doen zonder dat daar al te veel grote schade uit ontstaat. Ik kan niet veel meer beantwoorden.

De **VOORZITTER**: Er is overigens ook nog een tweede termijn.

De heer Dercksen staat nog. Dat is in het kader van de actie van de heer De Droog? Nee. Grapje. De heer Dercksen nog een interruptie.

De heer **DERCKSEN**: Ja. Nee, dat doe ik niet, voorzitter, want als je staat, dan verbruik je meer energie dan dat je ziet. Dat moet je er dan weer bij eten. En dan gaan boeren weer voedsel produceren en dat kost grondstof en water en energie. Dus ik doe dat niet.

Maar ik had nog een tweede vraag. Overigens is Beukbergen aangelegd voor kleine dieren. Dat staat in de doelstellingen. Wij hebben hier als PS geld aan uitgegeven vanwege de kleine dieren, de vos en de marter.

Een andere vraag die ik had, was dat er niet zo heel lang geleden in de pers nogal wat berichten waren dat agrarisch natuurbeheer faalde. De heer De Harder had een mooi voorbeeld dat het goed ging waarschijnlijk, anders krijgen we daar geen excursie naartoe. Maar er zijn nogal wat rapporten dat het faalt. De vraag is: gaan we nou kijken naar waarom iets heeft gefaald? Ook die vraag heb ik zojuist gesteld. Waarom iets goed gaat en waarom iets fout, voordat we weer subsidie uitgeven. Die vraag heb ik in de eerste ronde gesteld en ik heb geen antwoord gekregen.

Excuus dan, meneer Dercksen, dat ik dat niet heb gedaan. Ik zal dat nu doen. We hebben natuurlijk bij het vaststellen van het subsidiekader gekeken: wat is de afgelopen tijd goed gegaan en niet. En naar aanleiding daarvan hebben we dus bepaalde gebieden toegevoegd en andere gebieden hebben we eraf gehaald. Dat hebben we gedaan op basis van te kijken naar hoeveel weidevogels er inderdaad nog steeds in dat gebied zijn. Daar zet dit subsidiekader ook op in. Dus daar hebben we goed naar gekeken en dat is ook de basis hiervoor.

De heer **DERCKSEN**: Is daar echt een analyse van? Want het gaat natuurlijk niet om een bepaald gebied, maar het gaat ook om de werkzaamheden of de activiteiten die je daadwerkelijk subsidieert.

Ja, die activiteiten die je subsidieert, zouden moeten leiden tot een verbetering van de stand van de weidevogels. We hebben dus gekeken in welke gebieden het goed gaat met die weidevogels en welke gebieden niet. En in de gebieden waar het niet goed gaat, die hebben we eruit gehaald. Daar kun je dus ook geen subsidie meer voor krijgen om daar dat beheer toe te passen. Daarmee hebben we dus inderdaad gekeken naar de kwaliteit ook van het instrument om dat zo in te zetten dat we daar ook het beste resultaat mee krijgen.

Mevrouw **DE WIDT**: Even in reactie op de heer Dercksen. In mijn spreektekst heb ik daarnet gezegd dat het ministerie van LNV bezig met een evaluatie van het agrarisch natuur- en landschapsbeheer. En dat ik graag in deze provincie ook wil horen wat dat oplevert. Ja, we mogen ervanuit gaan dat daar wel breder gekeken wordt. Ik ben net zo benieuwd als u wat dat gaat opleveren.

De **VOORZITTER**: Dank u wel voor deze toevoeging, mevrouw De Widt. Dan dank ik de gedeputeerde voor de beantwoording in eerste termijn en kijk ik even naar uw Staten

of er behoefte is aan een tweede termijn. Maar ik kan me zomaar voorstellen dat we dat, voor zover dat het geval is, achter onze desk even doen met het oog op de tijd.

Ja, inderdaad, wie heeft nog behoefte aan een tweede termijn? Ik zie de heer Van der Steeg, ik zie de heer De Harder. Dat klopt? Ja.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Harder.

De heer **DE HARDER**: Dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording, ook specifiek voor de beantwoording op het Aanvalsplan Grutto en haar toezegging die we hebben gehoord. Dat is voor ons voldoende.

We hebben nog twee vragen. Eentje richting de indieners van de motie. De gedeputeerde geeft daar net een interpretatie van. Is dat nou in lijn met wat de indieners beogen? En kan de gedeputeerde nou uit de voeten met de tekst die dan in de motie staat? Want met de interpretatie van de gedeputeerde zouden wij hem graag willen steunen. Dat is 1.

En 2 is, we hebben de gedeputeerde net opgeroepen om een aantal punten mee te nemen naar de evaluatie en de onderhandelingen met het Rijk. Daar heb ik de reactie op gemist, maar dat kan ook aan mijzelf liggen.

De **VOORZITTER**: Dan geef ik straks de heer Van den Dikkenberg nog even het woord en de gedeputeerde op uw eerste punt.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van der Steeg.

De heer **VAN DER STEEG**: Dank aan de gedeputeerde voor de beantwoording en ook dank voor het, laten we zeggen, leuke interruptiedebatje net. Ik heb wel de indruk dat we behoorlijk langs elkaar heen aan het praten waren en dat mijn punt nog niet heel erg geland is bij de gedeputeerde. Daarom wil ik van de gelegenheid gebruikmaken om een motie in te dienen. De motie, ik zal me beperken tot het dictum, luidt: draagt het college op om bij de eerstvolgende herziening van de provinciale omgevingsverordening de weidevogelrandzones RES en Wonen toe te voegen aan het weidevogelkerngebied, met bijbehorende bescherming. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M33 van de leden Van der Steeg (Partij voor de Dieren) en Hoek (50PLUS) inzake Weidevogelrandzone.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Visie agrarisch natuurbeheer 2023-2028 (PS2022RGW14).

Constaterende dat:

- Het slecht gaat met de weidevogel;
- Er bij de herbegrenzing van de weidevogelkerngebieden gebieden buiten de kerngebieden zijn gehouden die volgens de criteria daarvoor wel in aanmerking kwamen;
- Er voor deze gebieden een nieuwe categorie is bedacht: de weidevogelrandzone RES of Wonen;
- Dat er in deze gebieden wel beheer mogelijk is, maar dat deze gebieden niet de planologische voorwaarden kennen van de Omgevingsverordening;

Overwegende dat:

- Dat we hierdoor het risico lopen dat er in deze gebieden veel goed weck verricht gaat worden en dat de weidevogelpopulatie nog verder gaat stijgen, maar dat dit straks allemaal voor niks blijkt te zijn geweest, vanwege het gebrek aan planologische bescherming, waardoor de weidevogelpopulatie weer teniet wordt gedaan;

Draagt het college van Gedeputeerde Staten op:

- Om bij de eerstvolgende herziening van de provinciale omgevingsverordening de weidevogelrandzones RES en Wonen toe te voegen aan het weidevogelkerngebied, met bijbehorende bescherming.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dan kijk ik eerst even naar de heer Van den Dikkenberg om de vraag van de heer De Harder te beantwoorden.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ik heb de gedeputeerde horen zeggen dat zij binnen de huidige kaders geen ruimte zag om daar te verruimen in het agrarisch natuurbeheer. Maar ik heb de gedeputeerde ook horen zeggen dat ze wel bereid is om technisch onderzoek te doen naar wat wij vragen in die lijst met de mogelijkheden. Daar komen nog mogelijkheden bij ook vanuit de Tweede Kamer. Wat wij toen gezegd hebben, is oké, ga dan met dat in je achterhoofd, dat we het hier uitspreken van oké, neem die verbreding mee als gedachtengoed, met die technische exercitie die toegezegd is daarmee ook aan de slag. Dat is zoals die geduid is en hoe dat wij er ook mee kunnen leven.

De **VOORZITTER**: Ja, en voor de zekerheid: het verslag van uw vergadering waar u dit hebt gewisseld, maakt altijd onderdeel uit van de besluitvorming ook.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk voor een reactie op de laatste opmerkingen.

Gedeputeerde **STERK**: Ik doe mijn best om de vragen te volgen. Volgens mij heb ik er net eentje gemist.

Maar om eerst even op het eerste punt van de heer De Harder en net het debatje met de heer Van den Dikkenberg terug te komen. Wat ik heb toegezegd, is een technische exercitie van de uitwerking die de GLB en de nitraatrichtlijn op dit moment. Dus op dat deel willen wij onderzoeken wat daarvoor de gevolgen zijn voor de ANLb. En als dat is wat u ook bedoelt, dan zijn we het op dat punt eens. Maar niet een heel brede technische exercitie op ook alle andere programma's en thema's die u in uw motie noemt.

De **VOORZITTER**: Misschien even gelijk, de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Wat daarbij wel goed is, is dat we dus niet zozeer vragen om morgen een complete technische exercitie klaar te hebben. Wel op de onderdelen die u noemt, want dat speelt nu actueel en daar moet het agrarisch natuurbeheer ook gestalte aan geven. Maar wel dat we de opgave van agrarisch natuurbeheer in de breedte benaderen ook bij de andere programma's. En daar dus kijken of we aanvullende financiering richting agrarisch natuurbeheer kunnen krijgen. U gaf al aan,

die programma's zijn soms niet zover. Maar dat we wel ook hier intern die bril op hebben van oké, we gaan agrarisch natuurbeheer daarin positioneren.

Gedeputeerde **STERK**: Ja, of dat onmiddellijk gevolgen heeft voor financiering, dat ga ik hier ook niet toezeggen, want we hebben nou eenmaal op dit moment de financiering voorhanden zoals die er is, die zesjarige subsidies. Maar dat wij kijken ook met de blik vanuit het agrarisch natuurbeheer naar al onze programma's, dat kan ik u toezeggen.

De **VOORZITTER**: Mooi. Misschien nog het tweede punt van de heer De Harder dan. Het andere punt is eventueel misschien nog een reactie op de motie die is ingediend door Partij voor de Dieren.

Gedeputeerde **STERK**: Ik zit ondertussen daar even de informatie ook voor- Want ik herken dat wij een beetje langs elkaar heen praatten volgens mij. Wat ik u anders beter kan toezeggen, is dat ik daar dan nog even schriftelijk op terugkom. Dat we even gewoon scherp neerzetten hoe we dat bereiken. Maar u heeft natuurlijk een motie ingediend ondertussen. Ja, dat is natuurlijk het geval. Ja, ik ontraad die motie. Dat mag ik helder zijn neem ik aan. Van ons debatje. Omdat wij nou eenmaal te maken hebben met verschillende opdrachten die we hebben en wij de vogelweidekerngebieden beschermd hebben op dit moment via die handreiking. Dus daar hebben we eigenlijk al beleid voor, maar ik zou dat niet willen uitbreiden in de zin zoals u dat in deze motie beschrijft.

De **VOORZITTER**: En er was nog een tweede vraag van de heer De Harder. Die is mij ook even ontschoten, maar misschien- Ja, u krijgt zo het woord. Even dit punt van de heer De Harder afmaken.

De heer **DE HARDER**: Ja, in de eerste termijn vroegen we aandacht voor een aantal punten die we mee wilden geven aan de gedeputeerde voor de besprekingen en onderhandelingen met het Rijk. En ook gevraagd om daarop te reageren. En die heb ik gemist.

Gedeputeerde **STERK**: Ja, dat zeg ik toe.

De heer **VAN DER STEEG**: U suggereert net dat ik bij motie aan uitbreiding doe. Die snap ik niet zo heel erg. Zou u die misschien nog even kunnen duiden? Waar zit die uitbreiding dan in? Want u blijft refereren aan die weidevogelkerngebieden, die dus inderdaad beschermd zijn via onze eigen Omgevingsverordening. Daar hebben we die voorwaarden van geen netto achteruitgang. Maar nu hebben we – dat is een klein beetje herhaling, als de voorzitter mij toestaat – te maken met gebieden die niet alleen kansrijk zijn, maar zelfs vallen binnen de criteria van diezelfde weidevogelkerngebieden waar u aan blijft refereren. Nu heeft u dus een nieuwe categorie verzonnen, weidevogelrandzones RES en Wonen, dat is één categorie. En daarmee zegt u, oké, die subsidie, die mag daar landen. Dus we kunnen daar aan de slag. Alleen, wat u niet doet, is dat u diezelfde planologische bescherming, die wel de weidevogelkerngebieden zit, daar ook op laat landen, waardoor we het risico lopen dat we straks – een kleine herhaling voorzitter, als u met toestaat – het risico lopen dat we heel erg goed werk gaan doen, dat die weidevogelpopulatie, nogmaals, nog verder stijgt. En vervolgens komen er ontwikkelingen en ja, sorry, maar dan wordt al het werk tenietgedaan, waardoor die weidevogelpopulatie weer naar beneden gaat. Dat is nou mijn hele punt. Laat nou diezelfde planologische bescherming – dus ik doe nog even een keer poging om niet langs elkaar

heen te praten – daar nou ook landen, zodat al het goede werk wat we met zijn allen doen niet teniet wordt gedaan. Dus dat is mijn punt. Dus ik zie daar geen uitbreiding in. Die zie ik niet. Het is eigenlijk gewoon hetzelfde.

De **VOORZITTER**: U raakt nu op drift met uw eigen enthousiasme.

De heer **VAN DER STEEG**: Ik begrijp wat u zegt.

De **VOORZITTER**: Dat begrijp ik. Misschien is het goed als de gedeputeerde hier tot slot op reageert.

Gedeputeerde **STERK**: Dan constateer ik dat we volgens mij niet langs elkaar heen praten, maar dat we gewoon echt een verschil van visie hebben hierop. Want volgens mij heb ik aangegeven dat we soms keuzes moeten maken, hetzij voor woningbouw wat we in deze provincie willen. We hebben een verstedelijkingsopgave. We hebben een energietransitie waar we mee te maken hebben. En we hebben weidevogelbeheer wat we ook op een goede manier willen invullen. Daar hebben we al een groot gebied voor gemarkeerd. En nieuwe gebieden, ja, daar zullen we deze afweging gewoon moeten maken.

De **VOORZITTER**: Dan stel ik vast dat we aan het eind gekomen zijn van de beraadslagingen over dit voorstel.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: En dat wij – ik kijk even op mijn klok – voor de lunch nog een eerste termijn over het bosbeleid zouden kunnen doen. Dat vindt u ook? Ja? Mooi. Een ogenblikje. Een korte schorsing om technische problemen op te lossen.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

14.

[Statenvoorstel Vaststelling Strategisch bosbeleid, meer en beter bos voor Utrecht \(PS2022RGW05\)](#)

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van Elteren.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Ja, voor ons ligt een ambitieus stuk, waarmee we inzetten om meer en beter bos voor de provincie Utrecht. Allereerst onze complimenten voor dit statenvoorstel. Als Staten zijn we uitgebreid meegenomen in de voorbereiding, hebben we al een aantal keer met elkaar hierover kunnen spreken, zijn er infosessies die we hebben bijgewoond. En een van de eerste excursies, zodra het eigenlijk weer mogelijk was om elkaar in grotere groepen weer te zien, was naar het Amerongse Bos waar we nog eens duidelijk te zien en te horen kregen hoe belangrijk gezonde en gevarieerde bossen zijn en wat daar precies voor nodig is. GroenLinks is blij met de plannen die er liggen voor versterking en bescherming van bestaande bossen en voor de realisatie van nieuw bos, niet alleen in landelijk gebied, maar ook in en rondom steden en dorpen. Want niet iedereen groeit op met een bos om de hoek of een rij bomen voor de deur. We delen het idee dat agroforestry, waaronder voedselbossen, een duurzame vorm van landbouw is die we

moeten ondersteunen en we belemmeringen zoveel moeten wegnemen. Gelukkig kunnen we daarin leren van andere provincies. Het is dan ook goed om in de beantwoording van de vragen te lezen dat de provincie Utrecht in navolging van de provincie Overijssel aan de slag gaat met een ontheffing van de herplantplicht, zodat het op korte termijn al makkelijker wordt om voedselbossen op landbouwgrond aan te leggen. We willen de gedeputeerde wel vragen om ook aandacht te blijven hebben voor mensen die nu nog geen agrarisch bedrijf hebben, maar wel heel graag een voedselbos willen beginnen. Alhoewel er momenteel veel animo is voor voedselbossen blijkt – en dat is bij ons in de provincie misschien geen onbekend gegeven – geschikte grond vinden een uitdaging te zijn. In de commissievergadering begrepen wij dat de provincie Utrecht wel kan bemiddelen in de zoektocht naar geschikte grond voor nieuwe voedselbosbouwers en dit misschien ook al doet, maar dan vragen wij ons toch wel af waarom dat geen plek in dit statenvoorstel heeft gekregen. En of dit ook actief gecommuniceerd wordt, zodat daar gebruik van gemaakt kan worden.

Ik kan het niet laten om een kort pleidooi te houden – en kort zeker, want het is een beetje de vraag wat het eerder opgeeft: mijn inbreng of mijn stem; maar goed – voor het belang van inheemse bomen. Of een pleidooi echt nodig is, zou je kunnen betwijfelen, want in dit stuk wordt het belang van inheemse soorten gelukkig heel duidelijk. Inheems bos is beter bestand tegen ziekten, lezen wij, tegen klimaatverandering, heeft een grote meerwaarde voor de biodiversiteit en het is belangrijk om genetisch materiaal van oude, inheemse bomen te bewaren. Toch lopen er weliswaar kleine pilots als het gaat om de aanplant van niet-inheemse bomen om bossen beter bestendig te maken tegen klimaatverandering. We willen de gedeputeerde vragen hoe dit rijmt met het belang van inheemse bomen zoals omschreven in het strategisch bosbeleid. En haar ook op het hart drukken om voorzichtig te zijn met dit soort pilots. Ook willen wij vragen of er in IPO-verband aandacht is voor een mogelijk tekort aan inheems plantmateriaal in de toekomst, want dat is bij uitstek iets waar alle provincies nu mee te maken krijgen en wat we gezamenlijk zouden kunnen oppakken.

Wat GroenLinks belangrijk vindt, is dat er ook ruimte moet zijn waar natuur zich kan ontwikkelen zonder verstoring door mensen, zowel in bestaande bosgebieden als bij het laten ontstaan van nieuwe bossen. De afgelopen jaren hebben we duidelijk gezien dat natuurgebieden in de hele provincie te lijden hadden onder de druk van bezoekers. Natuurlijk moeten mensen ook gewoon kunnen genieten van de mooie natuur die we in onze provincie hebben. Daar zijn we het absoluut mee eens. En gelukkig gaan we met Groen Groeit Mee aan de slag om meer groene recreatieplekken te creëren. Maar het is ook belangrijk om plekken te hebben waar je heel bewust rust creëert voor de natuur, de natuur zichzelf laat ontwikkelen en waar dieren niet verstoord worden door bijvoorbeeld recreanten. Vandaar dat wij samen met D66, Partij voor de Dieren, Partij van de Arbeid, ChristenUnie, JA21, SP, Socialisten Utrecht en 50PLUS de motie Ruimte voor wild bos indienen. Ik noemde het al eerder: het is een ambitieus stuk en daar zijn we heel blij mee. We werden al eerder neergezet als een ambitieuze fractie die graag een stapje verder gaat eigenlijk dan misschien gebruikelijk is, maar dat betekent ook dat er flinke uitdagingen liggen op het gebied van grondverwerving, realisatie en bijbehorende financiering. Dat gaan we richting de evaluatie van 2024 in de gaten houden. Mocht dan blijken dat er nog een tandje bij moet, of het nou om maatregelen of om financiering gaat, dan bekijken we graag dan wat er nodig is om onze ambities toch te halen op basis van de ervaringen die we tot dan toe hebben opgedaan.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M34 van de leden Van Elteren (GroenLinks), De Widt (D66), Keller (Partij voor de Dieren), Krijgsman (PvdA), De Haan (ChristenUnie), Breur (SP), Eggermont (Socialisten Utrecht), Dinklo (JA21 en Hoek (50PLUS) inzake Ruimte voor wild bos.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Vaststelling Strategisch bosbeleid, meer en beter bos voor Utrecht (PS2022RGW05).

Constaterende dat:

- De provincie met het Strategisch Bosbeleid aan de slag gaat met meer bos en beter bos;
- De natuur onder druk staat en natuurgebieden in de provincie Utrecht te lijden hebben onder de druk van bezoekers/recreatie;
- Er maar weinig plekken zijn in de provincie waar de natuur echt met rust gelaten wordt en waar de natuur zich zonder verstoring kan ontwikkelen;

Overwegende dat:

- De bossen in onze provincie een grote hoeveelheid aan functies kennen en intensief gebruikt worden;
- Het belangrijk is dat er ook voldoende plekken blijven waar het relatief rustig is en de natuur haar gang kan gaan.
- Natuur laten verwilderen mogelijkheden biedt om natuur en biodiversiteit te herstellen;
- Er genoeg plekken in de provincie Utrecht zijn waar ruimte voor natuurlijke processen zou kunnen zijn, zoals in het Kromme Rijngebied, het veenweidegebied en op de Utrechtse Heuvelrug;
- Onderzoek naar en monitoring van deze processen zal bijdragen aan onze kennis over het effect van het met rust laten van de natuur in onze eigen omgeving;

Spreekt uit:

- Meer ruimte te willen bieden aan wilde natuur (rewilding) in de provincie Utrecht.

Draagt het college van Gedeputeerde Staten op:

- Samen met de terreinbeherende organisaties te onderzoeken welke locaties geschikt zijn voor 'rewilding', dat wil zeggen: plekken waar we de natuur haar gang laten gaan, waar zo veel als mogelijk het natuurlijke bodem- en watersysteem wordt gevolgd en waar planten en dieren met rust worden gelaten;
- Hierbij in ieder geval (maar niet uitsluitend) te kijken naar de Utrechtse Heuvelrug, het Kromme Rijngebied en het veenweidegebied;
- Zowel het laten verwilderen van bestaande bosgebieden als het laten ontstaan van nieuwe natuur door middel van natuurlijke processen hierin mee te nemen;
- Op basis van het onderzoek met de terreinbeherende organisaties een plan te maken hoe gebieden aan te wijzen voor 'rewilding' en deze binnen de uitvoeringsfase van dit Strategisch bosbeleid te realiseren;
- Monitoring hiervan mee te laten lopen in het uitvoeringprogramma, zodat we inzicht krijgen in de ontwikkeling/het functioneren van de gebieden.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Dan nog kort over de moties die wij mede-indienen. We hebben al eerder gesproken over de kansen voor soortenrijke klimaatbossen naar aanleiding van het onderzoek dat het Utrechts Landschap heeft laten doen. De uitkomsten van het onderzoek zouden worden meegenomen in de ontwikkeling van het strategisch bosbeleid. Omdat dat naar onze mening toch te weinig zichtbaar wordt in het stuk wat nu voor ons ligt, dienen wij de motie van de ChristenUnie over rivier- en beekbegeleidend bos mede in. Rivierbegeleidende bossen bieden grote kansen als het gaat om waterbuffering, vallen op door een hoge biodiversiteit en hebben een hoge recreatieve waarde. GroenLinks vindt het belangrijk om de kansen die in het onderzoek belicht worden, om te zetten in concrete doelen en met deze doelen ook aan de slag te gaan.

Het amendement Op tijd meer bos van D66 is wat GroenLinks betreft een mooie aanpassing als het gaat om de planning en evaluatie. Deze dienen we dan ook mede in. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van Gilse.

Mevrouw **VAN GILSE**: Ja, de bossen zijn erg belangrijk voor de leefbaarheid in onze provincie, noodzakelijk voor de biodiversiteit en onze inwoners. Middels dit voorstel gaat er vijftienhonderd hectare bos toegevoegd worden de komende jaren. Hiervoor is een heel groot bedrag nodig, namelijk 106 miljoen euro. Op dit moment is er voor een groot gedeelte van dat bedrag nog geen dekking. Naast het feit dat er geen dekking is, is ook het feit dat de provincie zelf daar voornamelijk voor zal gaan opdraaien. Voor de 45 miljoen euro waar nog geen dekking voor is, is voor bijna 33 miljoen daarvan voor de realisatie van die nieuwe bossen. Waarom wordt het slechts als een provinciale taak gezien om dit te realiseren? Medeoverheden en andere derde partijen kunnen wat ons betreft ook deze gestelde doelen mede bereiken. Dit zou middels een cofinanciering kunnen. Op dit moment wordt namelijk van die 106 miljoen slechts 28,5 miljoen bijgedragen door andere partijen. Ik dien namens de VVD een motie in om Gedeputeerde Staten op te roepen zich in te spannen om voor een gedeelte, in ieder geval tien tot dertig procent, cofinanciering te vinden bij medeoverheden en derde partijen voor de realisatie van deze nieuwe voorgenomen bossen. Bij deze dien ik dus deze motie in.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M35 van het lid Van Gilse (VVD) inzake Cofinanciering aanleg nieuwe bossen provincie Utrecht.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Vaststelling Strategisch bosbeleid, meer en beter bos voor Utrecht (PS2022RGW05).

Constaterende dat:

- Er middels het voorgestelde beleid 1500 hectare bos wordt toegevoegd in de provincie Utrecht de komende jaren;
- Er voor 45,3 miljoen euro van de in totaal 106,1 miljoen euro nog geen financiële dekking is;
- Van de 45,3 miljoen euro waar geen dekking voor is, 32,9 miljoen euro voor de realisatie van nieuw bos is;
- Deze kosten in het voorgesteld beleid grotendeels bij de provincie Utrecht worden neergelegd.

Overwegende dat:

- Er momenteel met dit beleidsvoorstel vooruit wordt gelopen op de Kadernota en daarmee ambities worden uitgesproken waar nog geen middelen voor zijn gevonden;
- Het niet slechts een provinciale taak of belang is nieuwe bossen te realiseren;
- Medeoverheden en andere derde partijen de gestelde doelen mede kunnen bereiken door middels cofinanciering bij te dragen.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Zich in te spannen 10% tot 30% cofinanciering te vinden bij medeoverheden en derde partijen voor de realisatie van nieuwe bossen, in ieder geval voor het gedeelte waar op dit moment nog geen financiële dekking voor is (32,8 miljoen euro).

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **VAN GILSE**: Los van het feit dat er heel veel geld voor nodig is, is het ook de vraag of deze plannen realistisch zijn. We hebben al vaak aangehaald dat tot nu toe in de afgelopen jaren alle plannen voor natuurrealisatie in onze provincie niet gehaald worden. Ik vraag het me daarom af of deze vijftienhonderd hectare in de komende jaren dan wel gerealiseerd kan worden. En ik vraag aan de gedeputeerde hoe denkt dat dat gehaald zou kunnen worden.

Verder is de ambitie in dit plan dus tien procent groei van het bosareaal. In onze provincie kennen wij een vrijstellingsvergoeding voor de organisaties en de partijen die ervoor zorgen dat de bossen en de natuur ook daadwerkelijk opengesteld wordt voor publiek. Wij vinden het ook heel erg belangrijk dat onze inwoners kunnen genieten van onze bossen. Maar we horen de afgelopen jaren geluiden dat dat bedrag, die vrijstellingsvergoeding, niet altijd afdoende is. In hoeverre groeit dat bedrag ook mee? En hoe werkt dat uit voor de particuliere grondbezitters?

Daarnaast zijn we er als fractie heel erg blij mee dat er aandacht is de veiligheid en brandveiligheid in de bossen. De laatste jaren hebben we steeds meer droogte en is het belangrijk dat daar voldoende voorzorgsmaatregelen voor worden genomen. We vinden het daarom ook heel fijn dat daar veel aandacht voor is in dit stuk. Echter, er is geen apart besluitpunt opgenomen voor de brandveiligheid. En middels een amendement zou ik daarom dat besluitpunt willen toevoegen, dat bij het beheer van de bestaande bossen en de aanleg van die nieuwe voorgenomen bossen passende maatregelen worden getroffen voor de brandveiligheid.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A12 van het lid Van Gilse (VVD) inzake (Brand)veiligheid in onze (nieuwe) bossen.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Vaststelling Strategisch bosbeleid, meer en beter bos voor Utrecht (PS2022RGW05).

Constaterende dat:

- Er middels het voorgestelde beleid 1500 hectare bos wordt toegevoegd in de provincie Utrecht de komende jaren;
- In het voorstel aandacht wordt besteed aan de (brand)veiligheid in de nieuwe en bestaande bossen in de provincie Utrecht en de preventie van bosbranden.

Overwegende dat:

- De afgelopen jaren er steeds vaker droge periodes zijn opgetreden in Nederland en dat de kans op bosbranden daardoor toeneemt en deskundigen daarbij constateren dat daar meer en betere voorzorgsmaatregelen voor genomen kunnen worden¹;
- De veiligheid van de bezoekers, inwoners, bedrijven en dieren in en rond de Utrechtse bossen zo goed mogelijk gewaarborgd dient te worden;
- Het nemen van (voorzorgs-)maatregelen voor de (brand)veiligheid in de Utrechtse bossen daarmee een belangrijk onderdeel van het voorgesteld beleid betreffen;
- Ondanks de aandacht in de nota zelf, (brand-)veiligheid niet als expliciet kader in het besluit wordt opgenomen.

Besluit:

Aan het in het statenvoorstel geformuleerde besluit het volgende beslispunt toe te voegen:

- f. Bij het beheer van bestaande bossen en de aanleg van nieuwe bossen worden passende maatregelen getroffen voor de (brand)veiligheid.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **VAN GILSE**: En als laatste wil ik dit moment samen met een aantal andere fracties aangrijpen om duidelijk te maken dat het niet de bedoeling moet zijn dat die vijftienhonderd hectare nieuw bos ingezet gaat worden voor biomassa. Ik vind dat we niet zoveel energie moeten stoppen in het planten van nieuwe bossen om het vervolgens te gebruiken voor de opwerk van biomassa. Daarom dien ik samen met JA21, Partij voor de Dieren en 50PLUS een motie in, namelijk Geen bomenplan en -kap voor biomassa. Hartelijk dank.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dinklo.

De heer **DINKLO**: We hebben het al uitgebreid over het strategisch bosbeleid. Zoals eerder gememoreerd is, zijn we er ook uitgebreid in meegenomen. Dus mijn bijdrage zal niet zo lang zijn.

Voor ons ligt in ieder geval het statenvoorstel strategisch bosbeleid, een voorstel dat voortkomt uit de landelijke strategie bosbeleid en dat weer een afspraak die gemaakt is in het Klimaatakkoord. Zoals u weet, onderschrijft mijn partij het Klimaatakkoord niet, maar een ambitie om meer bos te creëren in Nederland en de provincie, daar kan mijn partij zich wel in vinden.

Ik kan me herinneren dat een van de eerste werkbezoeken, samen met mijn collega de heer Fiscalini, die we als statenlid hebben afgelegd – dat was volgens mij ook met mevrouw Van Elteren erbij – was bij de terreinbeherende organisaties. Daar was mijn vraag: wat gebeurt er nu als we niets doen aan de natuur in Nederland? Als we het gewoon laten gaan. Daarop kregen we als antwoord-

Ik begin een prachtig verhaal en de halve zaal loopt leeg, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Ik wilde u al bemoedigend toespreken dat het niets met u te maken heeft.

De heer **DINKLO**: Ik ben even van mijn à propos. Ik dacht- Voorzitter, ik ga verder. We waren op bezoek bij de terreinbeherende organisaties: wat gebeurt er als wij de natuur laten zoals het is? En het antwoord daarop was: dan krijgen we bos. Dus hiermee is wat ons betreft bos het meest natuurlijke natuur die we hebben. En bos is natuurlijk ook een van de natuurtypes waar mensen het liefst recreëren. Mensen gaan toch het liefst op een zonnige middag het bos in. En het creëren van landschapselementen, wat ook onderdeel is van het plan, waarin bomen meer voorkomen, creëert ook een meer gevarieerd landschap wat bijdraagt, wat onze fractie betreft, aan natuurlijke schoonheid van deze provincie. Een belangrijk speerpunt.

Voor ons ligt dus een statenvoorstel om uiterlijk in 2040 vijftienhonderd extra hectare bos te gaan realiseren. Een ambitieus en misschien wel overambitieuze plan waarbij de meeste hectaren gerealiseerd gaan worden als niemand van ons meer in de Staten zit. Dat vermoed ik althans. Waarbij de grootste uitdaging gaat worden of er voldoende hectaren gevonden gaan worden om bos te realiseren en waarbij de financiële dekking ook nog niet helemaal rond is. Mijn collega van de VVD refereerde daaraan. Maar toch, daarmee is het voor mijn fractie niet alleen belangrijk dat we goed meegenomen zijn tijdens het proces van het creëren van dit strategisch bosbeleid, maar ook in de uitvoering goed worden meegenomen. Daarom mijn vragen richting GS. Kan GS toezeggen dat er elk jaar in ieder geval een evaluatie van het uitgevoerde beleid komt? En kan GS toezeggen dat ze jaarlijks tijdens de jaarrekening gaan rapporteren op het aantal gerealiseerde hectaren bos en dat deze meegenomen kunnen worden als indicator tijdens deze jaarrekening, zodat we er ook gewoon over kunnen discussiëren en het daarover kunnen hebben? En kan GS nu alvast toezeggen dat als de doelstellingen niet gehaald worden, dat er een aanpassing in het budget zal worden gemaakt en in de fasering van de uitvoering?

Dan nog twee laatste punten? Zoals ik in het begin al memoreerde, als we de natuur de natuur laten, dan wordt het bos. En vanuit onze fractie zou de natuur meer natuur mogen worden gelaten zonder dat we op elk stukje Nederland gaan tuinieren, wat nu heel vaak gebeurt. Daarom dienen we met onze goede vrienden van GroenLinks en anderen de motie in om meer wild bos te realiseren in onze provincie.

En als tweede, het is ook al aangekondigd door mevrouw Van Gilse van de VVD, als we al dat nieuwe bos gaan realiseren, er mag best wel iets in gekapt worden, dat is niet zo erg, maar het mag in ieder geval niet gebruikt worden voor de biomassacentrales. Daarom dienen wij samen met de VVD en Partij voor de Dieren de motie in Geen bomenplan en -kap voor biomassa. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M36 van de leden Fiscalini (JA21), Van Gilse (VVD), Keller (Partij voor de Dieren) en Hoek (50PLUS) inzake Geen bomenplant en -kap voor biomassa.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Vaststelling Strategisch bosbeleid, meer en beter bos voor Utrecht (2022RGW05).

Constaterende dat:

- Dat Gedeputeerde Staten een bossenstrategie voorstelt, met onder andere de aanleg van 1500 hectare bos;

- Hout een van de grondstoffen is die worden gebruikt voor het opwekken van energie via biomassa in Nederland.

Overwegende dat:

- Dat bij het verbranden van bomen in biomassacentrales veel CO₂ vrijkomt;
- De Commissie Remkes het Kabinet heeft geadviseerd te stoppen met subsidies voor het bijstoken van biomassa;
- Het tientallen jaren duurt om bomen die zijn gekapt te herplanten en te laten volgroeien;
- Als biomassa het hoofddoel van de productie is, wordt er gesproken over biomassa uit de productiestroom en dit stukken minder wenselijk is voor de klimaatdoelstellingen als het gebruik van biomassa als bijproduct (zoals snoeiafval, takken en bladeren).

Spreekt als haar mening uit:

- Dat het gebruik van nieuw en bestaand bos voor de productie van hout ten behoeve van het verbranden ervan als biomassa ongewenst is.

Roepen het college van Gedeputeerde Staten op:

- Deze mening van de Staten over te dragen aan bosbeheerders in onze provincie;
- Zich in te spannen om ervoor te zorgen dat er geen bomen worden gekapt als bron voor biomassacentrales uit nieuw en bestaand bosareaal.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Koelewijk.

Mevrouw **KOELEWIJN**: Voorzitter, voor ons ligt een ambitieus statenvoorstel voor een strategisch bosbeleid. Onze dank daarvoor. Belangrijk in een tijd waarin we ons bewust worden van de winst van meer bomen voor onze provincie. In het verleden is dit vanuit onze fractie samen met een aantal andere fracties al in 2019 met een motie Actieplan voor zeshonderdduizend bomen benadrukt.

We hebben meer bomen nodig in deze provincie. Bomen leven, dat merken we ook bij de partijen die schriftelijk dan wel fysiek tijdens de commissie hebben gereageerd en ingesproken op dit voorstel. Het CDA begrijpt de opmerkingen om te komen tot een meer divers bos. Maar we lezen ook dat de focus op inheemse soorten voor de professionals een rem blijkt te zijn voor het snel planten van deze bomen en ook voor de opbrengst van de percelen. Een belangrijk aandachtspunt dat we ook aan u willen meegeven.

Die opbrengst kan op vele manieren worden ingezet. We begrijpen de motie van een aantal partijen om lokaal gekapt hout niet te gebruiken voor de energieopwekking door biomassa. Maar als je dat zegt, zeg je natuurlijk ook dat je dat lokaal gekapte hout niet voor de open- of buitenhaard wil gebruiken. Laten we dit productiehout gebruiken voor andere nuttige doeleinden: in de bouw, als verpakking of in de meubelindustrie.

In het statenvoorstel worden vier reële risico's benoemd. Daarbij wil mijn fractie aanreiken dat het meenemen van agrariërs als belangrijke grondeigenaren ook voor deze bossenstrategie een belangrijke succesfactor is. Willen we buiten het bestaande bos nieuw bos of, zoals in het PARC-advies staat, meer bosschages realiseren, dan hebben we hen hierbij hard nodig, al was het maar om de eigen boerderijen heen. De subsidieregeling

hiervoor is helaas een paar jaar geleden stopgezet. Hoe wil de gedeputeerde dit concreet richting deze groep oppakken?

Daarnaast wordt niet iedereen blij van meer bosschages in bijvoorbeeld weidevogelgebieden. Dat weten we. Vogelbeheerorganisaties en collectieven hebben zo hun bedenkingen. Kunnen we hen betrekken en hun kennis inzetten? Immers, dit zijn vaak ook agrariërs.

In de commissie heb ik eerder aangegeven dat een ander belangrijk aandachtspunt bij nieuw groen het bevorderen van meer bomen binnen de bebouwde kom van dorpen en steden is. Die extra vijftienhonderd hectaren gaan we niet met de handen op de rug halen. De provincie moet hier nog duidelijker een voortrekkersrol in pakken en agenderen, concreet maken binnen het Programma Groen Groeit Mee. Het wordt nu overgelaten aan de gemeenten, maar niet elke gemeente heeft hier aandacht en geld voor over, jammer genoeg. Zelf woon ik in een gemeente die niet meedoet met de actie Steenbreek, geen subsidie geeft voor groene daken en die nu ook nog eens behoort tot de top drie van meest versteende gemeenten van Nederland. Daar is een cultuuromslag, communicatie en educatie richting gemeenteraden voor nodig. Laten we hen enthousiast maken en nieuw groen in bestaande wijken ook laten meetellen met Groen Groeit Mee. Richting onze bewoners zou onze fractie het mooi vinden om gratis bomen te leveren voor bestaande wijken en bewonersinitiatieven nog meer te ondersteunen. Rondom steden en dorpen is hier 6,7 miljoen euro voor beschikbaar, maar voor extra bomen in steden en dorpen is geen provinciaal geld beschikbaar. Terwijl de toegevoegde waarde van bomen dichtbij juist hier groot is, als het om de gezondheid en om het tegengaan van hittestress gaat. Kunnen we bijvoorbeeld woningcorporaties aan deze plannen verbinden? Hoe kunnen we hen belonen voor het aanleggen en onderhouden van meer bomen in de wijken? De per 1 januari aangepaste Woningwet geeft hier weer meer ruimte voor: ze mogen meer investeren in leefbaarheid. Bomen zijn waardevol. Het CDA vindt dan ook dat elke bewoner van de provincie Utrecht eigenlijk een eigen boom verdient. Misschien een idee voor een mooie campagne om die nieuwe extra bomen zo een eigen gezicht te geven. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw De Widt.

Mevrouw **DE WIDT**: Fijn dat er een strategisch bosbeleid voor Utrecht is ingevuld. Complimenten met het resultaat. Voor dit moment heb ik een aantal korte punten. We hebben er in de commissie immers al heel uitgebreid over gesproken.

In het statenvoorstel zit een verstopte vraag om eventuele aanvullingen mee te geven op het landschapsuitvoeringsplan. Dat zit heel erg goed in elkaar. Veel succes met de inspanning via het platform voor de kleine landschapselementen. En dan in 2024 de evaluatie of het gaat lopen, daar kijk ik eigenlijk nu al met veel belangstelling naar uit. Hier grijpen landbouw en natuur in elkaar. Daar hadden we het daarnet al over. En dit landschapsuitvoeringsplan is daar een belangrijk instrument voor.

Wij dienen mede een amendement in om in het besluit ook de termijn op te nemen, want die staat wel in het statenvoorstel, maar wij vinden het belangrijk dat dat in het besluit expliciet wordt meegenomen. Het ingevuld krijgen van allerlei natuurdoelen loopt niet gemakkelijk. Dus we kunnen dat niet genoeg benadrukken dat dat aandacht nodig heeft.

Dan nog over een aantal moties. Wij steunen de moties waarin de natuurlijke processen ruimte krijgen. Dat was ook mijn pleidooi in de commissie. Dus voor de hand ligt dat we daar van harte in mee willen.

En dan tenslotte nog één vraag over die biomassa. Volgens mij was dat al afgeschaft om houtteelt toe te mogen passen voor biomassa in centrales. Ik zou daar graag verduidelijking over willen hebben. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Krijgsman.

Mevrouw **KRIJGSMAN**: De Partij van de Arbeid is van mening dat bossen vitaal zijn voor een gezonde leefomgeving. Bossen zorgen voor diversiteit, zijn de longen van onze planeet. Uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat het bos positieve invloed heeft op de mentale toestand van de mens. Het is dus goed dat we vandaag een strategisch bosbeleid vaststellen.

Voorzitter, alhoewel uit onderzoek blijkt dat bossen een positieve invloed hebben op de mentale toestand is het ook weleens een oorzaak van stress en veel hoofdpijn, met name als er weer gekapt wordt. Dan is de publieke reactie er een van verontwaardiging. Maar we zagen het ook in Leersum: een valwind die ervoor zorgde dat heel veel bomen omwaaiden. En gelijk kwam eigenlijk de vraag al: hoe gaan we hiermee om? En kunnen we nieuwe bomen aanplanten? En voorzitter, u bent er ook geweest: wat is het daar nog steeds heel erg kaal.

Voorzitter, dit statenvoorstel gaat met name over meer bos. Maar, zoals gezegd, we kappen ook nog weleens aardig wat bos en ook weleens in het NNN. De Partij van de Arbeid vraagt zich af waarom we niet strengere regels kunnen stellen aan het kappen van bos specifiek binnen het NNN. En dan uiteraard niet vanwege beheer of vanwege de veiligheidsregio, maar echt sec vanwege commerciële activiteiten. Want enerzijds willen we hout gebruiken voor duurzame doeleinden, zoals woningen. En dat hout willen we natuurlijk ook zo lokaal mogelijk oogsten. Maar anderzijds willen we ook meer natuur en meer bossen creëren. Daar zit een spanningsveld. Met name in het NNN moet je dan juist niet kijken of je daar juist de functie van natuur zou kunnen hebben met af en toe wat recreatie? Voorzitter, ik hoor graag de mening van gedeputeerde daarover.

Voorzitter, en dan specifiek nog even aandacht voor de oude boskernen. Enerzijds willen we deze graag beschermen, anderzijds zien we toch zo nu en dan kap. Ook hier willen we graag aandacht. Er wordt veel waarde aan deze gebieden gehecht, zowel cultureel als ecologisch. En ook hier zagen we heel veel verontwaardiging in de samenleving toen er recentelijk weer een stuk gekapt werd. Voorzitter, zou hier eens even naar gekeken kunnen worden naar de communicatie? Wij verlenen hier als provincie ook vergunningen voor. Zouden wij daar een rol in kunnen spelen dat we daar gewoon bordjes, iets op de website, bedenk het, aan kunnen doen, zodat het wat bekender is wat er gaat gebeuren, waarom het gaat gebeuren. Dat neemt misschien al heel veel frustratie bij mensen weg.

Voorzitter, ook de PvdA vindt dat wij op sommige plekken de natuur de natuur moeten kunnen laten gaan. Vandaar dat wij de motie van GroenLinks graag mede-indienen, evenals de motie van D66 over meer aandacht voor rivier- en beekbegeleidend bos.

Voorzitter, dan nog één punt waar ik specifiek aandacht voor wil hebben. We hebben nu al een aantal keer geld gereserveerd voor de creatie van meer natuur, maar zoals we straks bij de bespreking van de jaarstukken ook zullen zien: we geven dat geld niet altijd uit, omdat de voortgang moeilijk is. De ChristenUnie heeft aan amendement geschreven, die wij graag mede-indienen. Dit amendement zal ons zal toestaan beter te kunnen evalueren hoe de voortgang van het strategisch bosbeleid gaat en ook tijdig bij te kunnen sturen.

Voorzitter, daar wilde ik het voor nu even bij laten. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Koerts.

De heer **KOERTS**: Bomen zuiveren onze lucht en geven ons schone zuurstof. Ze staan symbool voor de unieke werking van de schepping. Ogenschijnlijk vanzelfsprekend, maar voorwaardelijk voor ons bestaan op aarde. Dat besef maant ons tot voorzichtigheid bij het ingrijpen in de natuur. De ambitie voor meer, vitaal, toekomstbestendig, beschermd en maatschappelijk gewaardeerd bos van vijftienhonderd hectaren, die ambitie is groot. De

ChristenUnie is van mening dat de ambitie overeind moet blijven. De doelen in hectaren zijn een stok achter de deur voor de provincie om serieus werk te maken van de uitwerking van de landelijke bossenstrategie. Monitoring en evaluatie na twee jaar zijn daarin belangrijk en noodzakelijk. Het is niet alleen belangrijk dat er meer en beter bos in de provincie komt, maar-

De **VOORZITTER**: Misschien mag ik u onderbreken? Er is een interruptie van de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: In de commissiebehandeling gaf de ChristenUnie aan dat de vijftienhonderd hectare wellicht wat uit de lucht gegrepen was. In ieder geval dat de onderbouwing wat mager was. Ik zag nu een motie voorbijkomen waarin u uitspreekt – en u gaf het net ook al aan – als stok achter de deur, de hectaren. En u geeft nu aan, die niet onderbouwde aantal hectaren moeten we in 2040 gaan behalen. Dus gaan we het ook nog eens een keer versnellen, want volgens mij kijkt het Klimaatakkoord naar 2050. Hoe rijmt u dat met elkaar? Wat is er eigenlijk gebeurt tussen de commissiebehandeling en de motie?

De heer **KOERTS**: We vinden het belang groot. En inderdaad kan je best vragen stellen bij de onderbouwing van het exacte aantal hectaren, maar wij vinden het belang erg groot en willen het daarom toch graag op die manier in de lucht houden, vooral ook als stok achter de deur om wel echt voortgang te maken.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Dat grote belang van bos herkennen we allemaal, denk ik. Maar dan specifiek vijftienhonderd hectaren- Als we op die kaart kijken die boven bij de fractiekamers hangt, dan zien we dat er de afgelopen jaren vanaf 1850 enorm zandvlakten veranderd zijn in bos, terwijl de CO₂-problematiek toeneemt. Dat is lijkt de belangrijkste drijfveer van die vijftienhonderd hectaren te zijn. Wat is dan het belang van deze vijftienhonderd hectaren vanuit het Klimaatakkoord bedacht?

U geeft wat mij betreft zelf het antwoord: omdat de problematiek toeneemt. Daar zit ook het belang.

Om daar dan maar op door te gaan, daarom dienen we samen met D66, GroenLinks, PvdA, Partij voor de Dieren, SP en Socialisten Utrecht een amendement in. U heeft daar kennis van kunnen nemen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A13 van de leden De Haan (ChristenUnie), De Widt (D66), Van Elteren (GroenLinks), Krijgsman (PvdA), Keller (Partij voor de Dieren), Breur (SP) en Eggermont (Socialisten Utrecht) inzake Op tijd meer bos.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Vaststelling Strategisch bosbeleid, meer en beter bos voor Utrecht (2022RGW05).

Overwegende dat:

- Het niet alleen belangrijk is dat er meer en beter bos in de provincie komt, maar dat ook in het besluit is vastgelegd binnen welke termijn dit is beoogd;
- Het bovendien van belang is dat het moment van evaluatie vastligt, omdat immers op dat moment beoordeeld moet worden of het instrumentenkader effectief is, zeker nu de Nederlandse invulling van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (NSP-GLB) nog in beweging is, terwijl de verwachting is dat

dit een belangrijke motor voor realisatie van onderdelen van het bosbeleid zal zijn.

Besluit:

- Beslispunt 1a als volgt aan te vullen:
Het areaal bos *uiterlijk in 2040* te vergroten met 1500 hectare, waarvan 500 ha Natuur Netwerk Nederland (NNN), 500 ha Groene contour en 500 ha buiten het NNN.
- Beslispunt 3 toe te voegen:
Op basis van de in 2024 uit te voeren evaluatie op dat moment te willen vaststellen welke bijsturing in beleid of uitvoering noodzakelijk is om de afgesproken ambities te bereiken.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **KOERTS**: De uitvoering is complex, maar biedt ook een enorme kans. Er liggen veel opgaven op het gebied van natuur, NNN, landbouw, stikstof, klimaatadaptatie. Stuk voor stuk allemaal zaken die ruimte vragen. Dat maakt het niet eenvoudiger, maar wel belangrijk. Zoals ik zei, het biedt ook een enorme kans om zaken aan elkaar te knopen. Zo kan het nieuwe bossenbeleid een impuls geven aan verdere realisatie van NNN en de groene contour. Dan moeten we wel extra inzetten op grondverwerving. Daarom ook een vraag. Binnen welke termijn verwacht de gedeputeerde meer helderheid over de extra middelen hiervoor en de dekking daarvan? En wanneer komt het college met meer informatie en inzicht over de noodzakelijke bijdragen van derden op dit gebied?

De fractie van de ChristenUnie vindt vijf sporen met het oog op de uitvoeringsagenda heel erg belangrijk. We geven per spoor aan waar wat ons betreft de prioriteit zou moeten liggen.

Allereerst natuurbos. In de commissie hebben we opmerkingen gemaakt over het mogelijke verlies van biodiversiteit door de aanleg van bos binnen NNN. Als je bos aanlegt, moet het optimaal functioneren voor de biodiversiteit. Dat betekent het gebruik van inheemse boomsoorten en geen houtproductiefunctie. We gaan ervanuit dat het speciaal hiervoor gewijzigde natuurbeheerplan dit borgt.

Ten tweede, recreatiebos. De recreatiedruk is de afgelopen jaren, mede vanwege corona, gestegen naar wat ons betreft een gevaarlijk hoog niveau. Nieuw bos biedt kansen voor recreatiemogelijkheden. Daarvoor wordt de natuur binnen NNN ontzien. Er zijn mogelijkheden op nieuwe bedrijventerreinen. Daar onder andere zijn mogelijkheden op nieuw bedrijventerreinen. Het is belangrijk om het synchroon te laten lopen met bijvoorbeeld de opgave rond woningbouw.

En dan kort even bomen in het landelijk gebied als derde punt. Er is enorm veel animo voor het bomenplan. We zien daar van alles ontstaan. Ook particuliere initiatieven. Dus daar ligt een kans. De tijd is rijp om daar verder mee aan de slag te gaan en mooie combinaties te maken.

Dan het punt, en dat is ook al door andere fracties genoemd, een rivier- en beekbegeleidend bos. Voor een hoge biodiversiteit is vooral een uitbreiding van een bepaalde bostypen nodig. Als het om rivier- en beekbegeleidend bos gaat, liggen er in de provincie Utrecht ook kansen, bijvoorbeeld in de Kromme Rijnstreek. Het Utrechts Landschap geeft dit ook aan, dat daar kansen voor zijn. We dienen daar ook een motie voor in om daar meer aandacht aan te geven. Dat doen we samen met GroenLinks, D66, PvdA, Partij voor de Dieren, 50PLUS, SP en Socialisten Utrecht.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M37 van de leden De Haan (ChristenUnie), De Widt (D66), Van Elteren (GroenLinks), Krijgsman (PvdA), Hoek (50PLUS), Keller (Partij voor de Dieren), Breur (SP) en Eggermont (Socialisten Utrecht) inzake Meer aandacht voor Rivier- en beekbegeleidend bos.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Vaststelling Strategisch bosbeleid, meer en beter bos voor Utrecht (2022RGW05).

Constateerend dat:

- De Provincie op basis van de landelijke Bossenstrategie met het Strategisch Bosbeleid aan de slag gaat voor meer en beter bos;
- De Bossenstrategie in kwantitatieve en kwalitatieve zin moet bijdragen aan het versterken van de biodiversiteit;
- In de landelijke Bossenstrategie prioriteit wordt gevraagd voor het zogenaamde Beek- en rivierbegeleidend bos, vanwege de grote biodiversiteitswaarde;
- In het Strategisch bosbeleid van de provincie deze prioritering niet is overgenomen.

Overwegende dat:

- De bosgroepen (in opdracht van het Utrechts Landschap) een onderzoek en ruimtelijke verkenning hebben uitgevoerd, waarbij de focus ligt op mogelijkheden buiten de grote rivieren (waar vanwege de waterveiligheid de mogelijkheden voor nieuw bos beperkt zijn);
- Daarbij nadrukkelijk kansen naar voren komen voor nieuwe bossen in het Kromme Rijn- en het westelijke Veenweidegebied;
- De provincie de uitkomsten uit het rapport slechts als inspiratie waardeert
- De natte en vochtige bostypen en natuurlijke rivierbegeleidende bossen niet alleen van grote biodiversiteitswaarde zijn, maar ook grote kansen bieden voor klimaatmitigatie en klimaatadaptie.

Roept het college van Gedeputeerde Staten op:

- In de Uitvoeringsagenda van de Bossenstrategie het spoor Rivier- en Beekbegeleidend Bos op te nemen;
- De kansen die in het onderzoeksrapport naar voren komen te vertalen in concrete doelen Meekoppelkansen vanuit andere provinciale opgaven (zoals Kaderrichtlijn Water, Groen groeit mee, klimaatadaptatie) te benutten;
- In de uitvoering in te zetten op nauwe samenwerking met relevante partners (waterschappen, agrariërs, natuurorganisaties) om deze doelen te bereiken;
- De inzet en uitvoering voor Rivier- en beekbegeleidend bos op te nemen in de meerjarige monitoring, zoals opgenomen in het Strategisch bosbeleid.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **KOERTS**: Dan, als laatste punt, wat ik maar even noem: bos voor economisch gewin. Voorbeelden hiervan zijn houtproductie door boeren wat kan bijdragen aan een verbreding en verbetering van het verdienmodel, voedselbossen – het werd al genoemd. Er zijn meer voorbeelden van. En de belangstelling hiervoor neemt toe. De vraag

is dan ook: zijn we als provincie voldoende betrokken bij dit onderwerp, zodat we boeren kunnen uitdagen en eventueel subsidiëren voor experimenten?

Deze vijf sporen voor de ontwikkeling van nieuwe bossen, ja, dat zijn de belangrijkste punten wat ons betreft. Dat maakt het allemaal niet gemakkelijker, maar daarmee dragen we wel bij aan een duurzame opbrengst wat ons betreft.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Voorzitter, even in reactie op het verhaal van mevrouw Van Gilse: er is wereldwijd geen trend in droogte. Nul. Ik weet niet of u het kan zien? Dit is de neerslag in Nederland. Misschien kan anders de GroenLinks-fractie het aan mevrouw Van Gilse uitleggen wat hier staat. Er is een toenemende hoeveelheid neerslag in Nederland. Dat gaat van, zeg, zevenhonderd millimeter per jaar naar bijna negenhonderd, tussen 1900 en 2016.

Dat gezegd hebbende, voorzitter, in vorige collegeperiodes heeft de provincie 350 hectare bos gekapt, weggemaaid, voor wensnatuur. En 'wensnatuur', dat zijn parkjes waarin ecologen mogen hobbyen en daar plantjes mogen planten die zij leuk vinden. Dat zijn meestal geen bramen, maar dat zijn vaak planten die dan een schrale grond nodig hebben. En vervolgens krijgen dan automobilisten en boeren de schuld als het geheel feitenvrij, uiteraard, niet goed zou gaan met deze plantjes. Er is geen enkel bewijs dat die stikstof neerdaalt in die parken. En iedereen lacht de AERIUS-modellen intussen uit, want de RIVM heeft bepaald dat zij een onzekerheid hebben van honderd procent. Hatsiekiedee. Maar goed, feiten doen er bij de Nederlandse overheid al een tijdje niet meer toe. Is het niet een idee om die bomen te planten op de plekken waar we ze hebben weggehaald, vraag ik de gedeputeerde. En zo nee, waarom niet? En nu moet er bos bij komen, want dat is goed voor het klimaat, terwijl we wekelijks boten uit de Baltische staten laten komen om bossen op te stoken, vanuit Brussel opgedragen. Hoe verhoudt zich dat tot elkaar, vraag ik de gedeputeerde. En misschien kan ze ook in haar reactie meenemen dat de oppervlakte van ons land achthonderdste procent is van deze mooie aarde. En wat mij recentelijk opviel, is dat ook alle bomen rond de ring van Utrecht zo'n beetje recentelijk zijn weggehaald. Nou zal dat Rijkswaterstaat zijn geweest. Maar klaarblijkelijk gaat het slopen van groen gewoon door.

Voorzitter, en als bomen planten goed is voor het klimaat – en daar valt nog weleens wat op af te dingen, want boven vierhonderd ppm CO₂ in de atmosfeer heeft het nauwelijks nog opwarmend effect – maar wat heeft dat dan voor effect gehad toen wij hier als provincie geld uitgaven voor het slopen van 350 hectare bos? En wat heeft het gekost? En wat betekent dat eigenlijk: beter of slechter klimaat? Of is dat een net iets te concrete vraag?

Voorzitter, wij zijn niet tegen natuur. Integendeel. Waar we wel tegen zijn, is dat hier iedereen zo zijn eigen bosje wil. De ene wil een voedselbos en de ander wil een rivierbegeleidend- Dat is geen natuur. Dat is cultuur. Als u een boom gaat uitzoeken waar we een bos van willen maken, dan is dat cultuur. Is dat geen natuur. Wij zijn voor natuur. Dat ontstaat als je dus als mens niet ingrijpt. En zoals CDA-gedeputeerde Bart Krol altijd zei: als we niets doen, komt er overal bos. Nou ja, dat lijkt wat mij betreft de beste bossenstrategie die we kunnen hebben. En als ik nota bene Bart Krol gelijk ga geven, dan is er best wel wat aan de hand, voorzitter. Tot zover.

De heer **DINKLO**: Dan neem ik aan dat de heer Dercksen wel de motie voor wild bos gaat steunen dan, toch?

Ja, als bos dat natuurlijk ontstaat wild bos is, als u dat daarmee bedoelt, dan ben ik daar voor, ja.

De heer **DINKLO**: Ja, de optie van de terminologie. Dus die steunt u?

Ja, alles wat natuurlijk ontstaat- Ik ben voor. Dat hebben we ook in Leusden gezegd. Laat die natuur nou lekker met rust. Er zijn bomen omgevallen door een valwind. Laat dat nou tot rust komen. Laat die natuur zichzelf herstellen. Daar komt de mooiste natuur van, trouwens. En niet door al die aangelegde parkjes met blauw gras en geel gras en groen gras.

De **VOORZITTER**: Dan is daarmee de vraag van de heer Dinklo beantwoord. Ik zag mevrouw Keller. Ja, u wordt populair, meneer Dercksen, want mevrouw Keller wil ook nog een interruptie plegen, of niet?

Mevrouw **KELLER**: Heel graag. Is de heer Dercksen dan ook voor al die wilde dieren die in dat verwilderde bos komen? Zoals wild zwijn, wolf, vossen, noem maar op.

De heer **DERCKSEN**: Ja, dat is natuurlijk een ander thema dan de bossenstrategie. Maar we wonen zo'n beetje in het dichtstbevolkte land ter wereld. En als wij niet beheren, als wij de dierenpopulaties niet beheren, als ze op de Hoge Veluwe de dierenstanden niet beheren met herten, als we niet beheren op de Oostvaardersplassen, wordt het in Nederland een rommeltje, want we zijn geen dierentuin. We zijn een heel dichtbevolkt land. Dus zonder beheer- En ik heb niks tegen wilde zwijnen. Ik heb niks tegen edelherten. Die mogen ook niet of nauwelijks in de provincie Utrecht komen. Maar zonder beheer gaat het niet in een dichtbevolkt land.

De heer **BREUR**: Dit antwoord brengt mij toch een beetje in verwarring. Ik hoor de heer Dercksen twee minuten geleden zeggen: we zijn voor natuur, dat moet je met rust laten. Maar dat geldt dan alleen voor flora, maar voor fauna gelden dan andere regels? Begrijp ik de heer Dercksen dan goed?

Ja, tenzij u everzwijnen op de Neude wil hebben. Dan bent u daarvoor. Maar daar ben ik niet voor. Natuur, als het gaat om flora, zou ik zeggen: laat de natuur zijn gang gaan. Er zijn heel mooie voorbeelden ook vanuit Griekenland, vanuit Amerika, waar bosbranden zijn geweest, waar de natuur zich prachtig herstelt. En daar horen ook dieren in. Maar in Nederland kunnen we niet zonder het beheer van dieren.

De **VOORZITTER**: Voldoende stof straks voor aan de lunchtafel, denk ik.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Keller.

Mevrouw **KELLER**: Mevrouw Koelewijn gaf zojuist al een voorzetje over bomen koppelen aan statenleden. Ik wil dan graag gekoppeld worden aan de amelanchier, oftewel de krentenboom. Mijn bijdrage begint namelijk met een verhaal over een krentenboom in de tuin naast mij. Een aantal weken zat ik op een mooie zaterdag in mijn tuin te genieten van het mooie weer. Mijn burens waren heel druk in hun tuin aan het werk. Tot mijn schrik waren ze bezig met het omzagen van een dertig jaar oude krentenboom. U kent ze wel, die bomen die in het voorjaar zo mooi wit bloeien, die 's nachts licht in het donker lijken te geven als ze bloeien. De boom die ik elk jaar wel een paar keer fotografeerde, omdat de bloeiwijze zo mooi was, maar ook omdat ze in het najaar roodkleurige bladeren hadden. Maar het was ook de boom die na de bloei bessen leverde aan de net uitgevlogen merels. De merels vlogen uit en bijna de eerste voedingsbron die ze hadden, waren die bessen. De boom werd ook gebruikt als overnachtingsplaats voor vogels, als vluchtroute voor de eekhoorns. Een boom die schaduw bood aan reeën in de tuin. En koelte voor de mensen die er woonden. Deze krent staat symbool voor vele functies die bomen hebben: huis voor dieren, beschutting, verkoeling, voedsel. Bomen zijn namelijk onderdeel van ecosystemen en moet je niet apart zien. Dus flora en fauna moet je samen zien en niet apart. Daarnaast wordt er steeds meer bekend over de manier waarop bomen met elkaar in verbinding staan en het

bos in stand houden. Zo toonde onderzoek van de Canadese ecooloog Susan Taymar aan dat ondergrondse netwerken van schimmeldraden, koolstof, water en nutriënten transporteren tussen de boomwortels. Dankzij dit ondergrondse, levendige netwerk houden de bomen gezamenlijk het bos, waar ze onderdeel van zijn, in stand. Maar door menselijk handelen is er inmiddels zoveel bos verdwenen, dat deze ecosystemen verstoord of beschadigd raken. Het is goed dat we met dit bosbeleid de natuur weer een nieuwe start geven. Maar laten we alsjeblieft, zodra de start gemaakt is, de bomen dan ook vooral de kans geven om zich te ontwikkelen tot natuurbossen. De motie Ruimte voor wild bos van GroenLinks, die wij mede-indienen, roept hier ook toe op.

Mijn fractie heeft helaas ook gezien dat het halen van provinciale natuurdoelstellingen niet vanzelfsprekend is. Het ontbreken van een termijn waarin de nieuwe hectaren bos gerealiseerd moeten zijn, baart ons daarom ook zorgen. Middels het amendement Op tijd meer bos, dat wij mede-indienen met de ChristenUnie, roepen wij GS dan ook op om in uiterlijk 2040, maar liever eerder, de beoogde vijftienhonderd hectare nieuw bos gerealiseerd te hebben.

Aansluitend op natuurbossen wil ik graag nogmaals aandacht vragen voor de mogelijkheid van natte bossen in veenweidegebieden. In het memo Beantwoording vragen strategisch bosbeleid naar aanleiding van de commissie RGW van 13 april 2022 wordt benoemd dat de aanplant van bossen in veenweidegebied om tal van redenen lastig is. Mijn fractie is blij met het feit dat daar waar het toch mogelijk is de gedeputeerde het zal toejuichen. Wij hopen dan ook dat GS zich gaat richten op het inwinnen van advies bij experts om in kaart te brengen op welke wijze de realisatie van nat bos in veenweidegebieden mogelijk is en om de belemmeringen vanuit de provinciale, gemeentelijke en waterschapsomgevingsverordeningen voor deze bossen te specificeren. We dienen de motie Meer aandacht voor rivier- en beekbegeleidend bos van de ChristenUnie daarom mede in. En ook horen we graag of een pilot voor natte bossen in veenweidegebied hier als haalbaar wordt gezien.

Tenslotte spreekt mijn fractie zich nogmaals uit tegen een van de beslispunten in het statenvoorstel. Zoals aangegeven tijdens mijn bijdrage bij de RGW-vergadering blijft Partij voor de Dieren zich verzetten tegen de keuze van GS om actief in te zetten op 'duurzame houtoogst'. Dat heb ik tussen aanhalingstekens gezet. Het is namelijk onverantwoord om in tijden van een biodiversiteitscrisis bomenkap te stimuleren, hoe kleinschalig dan ook. Daarbij hebben omgevallen of dode bomen nog steeds een belangrijke functie binnen het ecosysteem.

Tenslotte is er nog, wat ons betreft, onvoldoende uitsluitsel over de mogelijkheid dat gekapte bomen als brandstof in biomassacentrales gaan verdwijnen. Daarom dienen wij de motie Geen bomenplant en -kap voor biomassa van JA21 mede in. Voorzitter, dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Wederom zal ik het kort houden, want als je zo laat in de rij bent, is er al heel veel gezegd. En ook in de commissie is er door de heer Schipper al het nodige gezegd.

Ja, dit is een voorstel waar, zoals de heer Schipper het uitdrukt, weinig dingen zijn om echt tegen te zijn. Dus, ja, op zich een prima voorstel. Wat wel blijft hangen, is de hoge ambitie ten opzichte van alle, ja, ruimtelijke claims die er tegelijkertijd zijn en geringe middelen. Dat is wel een punt wat onze aandacht heeft.

Verder, u heeft de namen van onze fracties al een aantal keren voorbij horen komen met moties en amendementen. Dat behoeft verder geen toelichting.

Ik ben alleen nog wel een beetje in verwarring over de biomassa en de houtkap en de relatie daartussen. In mijn beleving zijn er toezeggingen gedaan dat er geen hout wordt

gekapt en aan de andere kant hoor ik toch een motie worden ingediend, die daarom vraagt. Dus mijn vraag is: in hoeverre is die toezegging nou al gedaan of niet? Daar wacht ik even het antwoord op af.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Iedereen die de Utrechtse Heuvelrug kent en weleens op de fiets of met de auto – de modaliteit maakt me niet zoveel uit – zich beweegt van Amerongen naar Elst of naar Rhenen, die kent de prachtige flanken van de Heuvelrug. Prachtige korenvelden, akkerranden, weide waar 's morgens in de mist reeën zijn te bewonderen en schitterende akkerranden vol bloemen en biodiversiteit. Prachtig. Genieten. Maar, voorzitter, als ik kijk naar de voorliggende bossenstrategie, dan worden deze flanken gevuld met bos. Dat is namelijk wat we mogelijk maken in de kaders die vandaag voorliggen. Wat ons betreft is dat een achteruitgang voor biodiversiteit, beleving, cultuurhistorie en landschap en dergelijke. Bossen zijn prachtig. Wie loopt er nou niet graag hard of een rondje in de bossen. Bomen zijn mooi, nuttig en van groot belang. Laten we voor alle bomen in de provincie een i-Tree-analyse doen wat de baten zijn van een boom. Maar, voorzitter, bos is geen doel op zich. Dat is in één zin de tegenstelling tussen dit voorstel en onze visie op bossen en bomen. In het voorstel wordt gekozen voor het vaststellen van een concreet en hoogst ambitieus doel van vijftienhonderd hectaren bosvorming. Dat doel is niet gebaseerd op een realistische inschatting of berekening, maar op een lukrake doelstelling in het Klimaatakkoord. Dat is een van de redenen geweest destijds waarom wij als fractie tegen het Klimaatakkoord gestemd hebben. Om het een beetje overzichtelijk te houden, is deze vijftienhonderd hectare ook nog eens keer lukraak verdeeld over het NNN, de groene contour en overige gebieden. Allemaal precies vijfhonderd hectare. Wat ons betreft moeten we geen doelen stellen die niet onderbouwd zijn en waarvan onduidelijk is welke gevolgen ze hebben voor andere belangrijke doelstellingen zoals biodiversiteit en cultuurhistorie. Want, voorzitter, onder de gebieden die we kaart technisch bestemmen als kansrijk om bos te maken, liggen ook nog eens keer celtic fields waar akkerbouw al eeuwenlang gebruikelijk is geweest. Daarom dienen wij een amendement in om de harde doelstelling van vijftienhonderd hectare te schrappen en in plaats daarvan het areaal bos daar te vergroten waar dat financieel haalbaar is en positief uitpakt voor de biodiversiteit.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A14 van het lid Van den Dikkenberg (SGP) inzake Bos geen doel op zich.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Vaststelling Strategisch bosbeleid, meer en beter bos voor Utrecht (2022RGW05).

Constaterende dat:

- Het uitgangspunt van deze Bossenstrategie is dat er een bosareaaluitbreiding van 1500 hectare moet komen.

Overwegende dat:

- Niet helder is of deze doelstelling van 1500 hectare realistisch is;
- De 1500 hectare nieuw bos een enorme ruimtevrager is in het landelijk gebied waar al een enorm gebrek aan ruimte is;

- Nog veel meer winst behaald kan worden in het aanplanten van solitaire bomen binnen en buiten de bebouwde kom en bomenrijen in agrarische gebieden (groenblauwe dooradering);
- Qua biodiversiteit meer winst valt te behalen aan investeringen in de kwaliteit van bestaande bosgebieden.

Besluit:

1. Een actieplan op te stellen waarin duidelijk wordt gemaakt waar en hoe er in de provincie Utrecht extra bomen kunnen worden aangeplant en hoe dit wordt gefinancierd. In dit actieplan wordt onderbouwd dat de biodiversiteit wordt versterkt met de voorgenomen aanplanting van bomen.
2. Het 'Strategisch bosbeleid, meer en beter bos voor Utrecht' (bijlage 1) gewijzigd vast te stellen, onder voorbehoud van het benodigde budget vanuit de Kadernota 2023-2026 met daarin de volgende ambities:
 - a. ~~Het areaal bos te vergroten met 1500 hectare, waarvan 500 ha Natuur Netwerk Nederland (NNN), 500 ha Groene contour en 500 ha buiten het NNN. Het areaal bos daar te vergroten waar dit financieel haalbaar is en positief uitpakt voor de biodiversiteit.~~
 - b. Bossen te revitaliseren, gemengd en gevarieerd te houden om ze zo vitaal en veerkrachtig te houden.
 - c. Het beleid voor bescherming van waardevolle bossen tegen het licht houden en waar het kan de regels eenvoudiger en scherper te maken.
 - d. Inzetten op het beheersbaar houden van toenemende recreatiedruk door spreiding en zonerings.
 - e. Inzetten op een lichte toename van de houtoogst voor duurzaam gebruik en hoogwaardige toepassingen, waarbij rekening wordt gehouden met belevings- en natuurwaarden van het bos.
3. Kennis te nemen van het Landschapsuitvoeringsplan.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Daarnaast dienen we een motie in waarin we GS de opdracht geven om een helder, transparant en ecologisch verantwoord toetsingskader te maken waarmee getoetst wordt of de aanplant van bos op een specifieke locatie positief is voor de brede biodiversiteit, en dit in de Omgevingsverordening vast te leggen dat deze ecologische toets met een provinciale goedkeuring randvoorwaardelijk is voor de aanplant van meer dan een hectare bos. Dit vinden wij van belang, omdat je daarmee voorkomt dat dus de kaders, die we kaart technisch mogelijk maken met het huidige beleid, wat meer in te kleuren zodat het ook daadwerkelijk waarde toevoegt aan biodiversiteit die we beogen. Want juist die overgang van akkerbouw naar bos, daar is een uitgebreide soortenrijkdom, is meer biodiversiteit vaak aanwezig dan alleen maar bos met eenzelfde samenstelling. Voorzitter, tot zover in de eerste termijn. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M38 van het lid Van den Dikkenberg (SGP) inzake Adequater toetsing biodiversiteit.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Vaststelling Strategisch bosbeleid, meer en beter bos voor Utrecht (2022RGW05).

Constateerend dat:

- Er grote ambities worden geformuleerd voor de uitbreiding van bosareaal.

Overwegende dat:

- Onvoldoende wordt geborgd dat de toename van bosareaal geen achteruitgang van biodiversiteit betekent, omdat
 - Het afwegingskader alleen bedoeld is als toetsingskader om te toetsen of een locatie kansrijk is;
 - De provincie voor een groot deel buiten de ecologische toetsing staat, maar deze overlaat aan de ontwikkelaar en de betrokken gemeente, met uitzondering van de beschermde soorten waarvoor de provincie verantwoordelijk is;
 - Biodiversiteit breder is dan beschermde soorten.

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- Een helder, transparant en ecologisch verantwoord toetsingskader te maken, waarmee getoetst wordt of de aanplant van bos op een specifieke locatie positief is voor de brede biodiversiteit;
- In de Omgevingsverordening vast te leggen dat deze ecologische toets met een provinciale goedkeuring randvoorwaardelijk is voor de aanplant van meer dan een hectare bos.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Vaststelling strategisch bosbeleid, meer en beter bos voor Utrecht. Voorzitter, de charme van ons land is namelijk dat we uit verschillende gebieden bestaan: bos, zand, klei, weilanden, noem het allemaal maar op. Allemaal in het verleden gewoon ontstaan en later allemaal in vorm gebracht door de mens. Inderdaad, Bart Krol zei het al: als we niks doen, dan is binnen tien jaar Nederland allemaal bos. Wat ik wil zeggen, we zitten ook constant – ik heb het net ook al gezegd, of 50PLUS – tegenstrijdigheden: hoe gaan we met onze grond om? We hebben het voor van alles en nog wat nodig. En waar eigenlijk de taak denk ik is voor Provinciale Staten, en eigenlijk voor het hele land – dus dan komen we toch bij het Rijk uit – om daar een balans in te vinden. Vijftienhonderd- Of nee, vijfhonderd hectaren- Of is het nou vijftienhonderd? Heel veel in ieder geval. Vijfhonderd. Sorry. Vijfhonderd toch? Vijftienhonderd. Ik zet de ‘één’ ervoor. Ja, vijftienhonderd. We hebben nog niet eens voldaan aan de opdracht van Natura 2000. Daar ligt ook nog een taak voor ons. We zouden zeggen, ja, dat is geen bos, maar Natura 2000 is ook gewoon alles. Dus ook daar wil 50PLUS toch nog gewoon even aandacht voor vragen. Inderdaad, het is ook al gezegd – dat zei ik net ook al – dat is die hoge ambitie. Ja, die hoge ambitie is dat we van alles willen. Dus 50PLUS zal ook verschillende moties en amendementen steunen. Zeker niet gebruiken voor- De heer Dercksen van de PVV heeft het al gezegd: we hebben gigantisch veel gekapt. En helemaal niet voor de biomassa, dat willen we al helemaal niet.

Dus verder heb ik hier eigenlijk niet zoveel over te zeggen. We zitten in de spagaat. We hebben tegenstrijdigheden. We hebben verschillende gebieden. En het is natuurlijk heel mooi om een nat bos in het Groene Hart, te bekijken of we daar een nat bos kunnen realiseren. Ja, misschien lukt dat even. Maar misschien beperkt het de gronddaling. Dat zou mooi zijn. Maar toen ik toch vanmorgen even uit het raam keek van onze fractiekamer, daar kan je tot Amersfoort kijken, en dan zie je één bos. Het is in een paar weken als bloemkoolstronken de aarde uit geschoten. En daar hoort het ook wel. Dit gebied, de Utrechtse Heuvelrug, is inderdaad een bosrijk gebied. En inderdaad, dat moeten we gewoon wel koesteren, maar wel beheren, want anders komen allerlei andere zaken weer in de verdrinking.

Ik heb er eigenlijk verder niet zoveel over te zeggen, voorzitter. Ik heb een aantal punten genoemd die we allemaal mee moeten nemen in de ontwikkeling van onze grond.

De **VOORZITTER**: Daarmee hebben we de inbreng vanuit uw Staten in de eerste termijn bij dit agendapunt afgerond. Ik stel voor dat wij nu schorsen voor de lunch. En na de lunch zal mevrouw Sterk de beantwoording van uw eerste termijn op zich nemen. Ik stel voor de vergadering te schorsen tot 13.45 uur.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

De **VOORZITTER**: Voor de lunch heeft u de inbreng in de eerste termijn kunnen leveren. Dan is nu aan de orde de beantwoording door de gedeputeerde.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: Allereerst wil ik danken voor de complimenten die door verschillende fracties is uitgesproken over dit stuk en ook over het landschapsplan. Dat hoort eigenlijk niet bij mij, maar dat hoort vooral bij al die ambtenaren die hier de afgelopen twee jaar keihard en met heel veel passie aan hebben gewerkt en wat uiteindelijk heeft geresulteerd in dit document wat nu voorligt. Dus ik geef die complimenten graag ook door aan hen.

Ik zal eerst alle moties bespreken en daarna de vragen die dan nog overblijven, behandelen. Ik behandel ze ook zoals ze net zijn besproken in de eerste termijn.

Dus ik begin bij de motie van GroenLinks. Dat is de motie die gaat over rewilding. Daar zou ik het volgende over willen zeggen. Rewilding is in feite het loslaten van actief beheer, zodat de natuur meer ruimte kan krijgen, dat er meer wilde dieren kunnen komen. Dat kan daarmee ook bijdragen aan een verbeterde biodiversiteit. Maar rewilding vindt eigenlijk vooral plaats in heel grote gebieden. Alleen dan is het eigenlijk succesvol. Waar wij natuurlijk hier in Nederland mee te maken hebben, is een enorme versnippering van gebieden, die vaak ook verschillende eigenaren hebben, die soms ook te klein zijn. We hebben ook gebieden waar relatief weinig natuurlijke dynamiek is en waar ook de milieudruk hoog is door verzuring en dat soort vraagstukken. In de provincie hebben we twee officiële bosreservaten, namelijk De Heul bij Maarn en de Galgenberg bij Amerongen. De afspraak daar met de beheerder is dat daar geen houtoogst wordt toegepast en ook geen bosbeheer wordt toegepast. De onderzoekers volgen de ontwikkeling die er op dit moment plaatsvindt. Maar, en dan wil ik toch ook een aantal kanttekeningen plaatsen bij rewilding, als u mij dat toestaat. Afzien van beheer is natuurlijk niet altijd iets wat de hoogste biodiversiteit oplevert, want zonder actief beheer kan juist ook die kwaliteit van de natuur afnemen of soms zelfs verdwijnen. Als wij proberen om bijvoorbeeld in N2000-gebieden bepaalde soorten fauna of flora te behouden, nietsdoen is dan eigenlijk soms geen optie, want dan weten we zeker

dat het ook verdwenen is. Dus het is soms juist ook heel erg – of vaak eigenlijk – belangrijk juist om aan actief beheer te doen, omdat anders soorten uitsterven. En dan gaan we achteruit met onze biodiversiteit. Ik ga ervanuit dat GroenLinks dat zelf natuurlijk ook niet wil.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Ik zou daar heel graag op willen reageren, want daar zijn we ons terdege bewust van. Dat betekent dus ook dat wij bewust de motie zo hebben opgezet dat er inderdaad in samenspraak met de terreinbeherende organisaties gekeken wordt naar welke gebieden daar geschikt voor zouden zijn, zowel voor inderdaad het omvormen van bestaand bos, maar ook voor het aanleggen van nieuw bos. Want, zoals we gehoord hebben, als je niets doet, dan groeit bos vanzelf. Dus vandaar eigenlijk dat we hebben gezegd, neem die terreinbeherende organisaties daarin mee, want die kennen die gebieden, die weten wat daar speelt. En die zullen dus ook zeggen: ja, in dit gebied moet je het absoluut niet doen, want dit is een gebied met een hoge biodiversiteitswaarde; op het moment dat wij hier inderdaad aan de slag gaan en de natuur zijn gang laten gaan, gaat het achteruit. Dus die ruimte willen wij in de motie ook geven: ga samen aan de slag met die terreinbeherende organisaties om te kijken waar dit toegepast kan worden.

Dank ook voor deze toelichting. Ik denk dat het ook een heel belangrijke toelichting is, want dat zou ook mijn advies inderdaad zijn. Nogmaals, er zitten risico's aan verbonden, maar het kan soms ook wel leiden tot meer biodiversiteit. Daarom is het ook van belang om dan juist ook met die terreinbeherende organisaties goed te kijken of en waar dat dan precies kan. Als dat is wat u bedoelt met die motie, dan kan ik hem ondersteunen. Overigens nog één toevoeging op deze motie. Wij denken zelf bijvoorbeeld ook aan het terrein bij Leersum. Door de valwind – dat werd net ook al even genoemd door iemand anders, alleen, die had het over Leusden, maar ik neem aan dat het gebied in Leersum daarmee werd bedoeld – is daar nu natuurlijk een gedeelte waarvan het Staatsbosbeheer ook al heeft gezegd: misschien moeten we dit ook gewoon laten ontwikkelen om te kijken wat er dan gebeurt in dat gebied. Dus dat zou een mogelijkheid zijn om daar die rewilding toe te passen.

Mevrouw **VAN GILSE**: Zoals in mijn bijdrage aangegeven, is er op dit moment als terreinen en natuurgebieden opengesteld worden voor publiek een vrijstellingsvergoeding. Indien er een hek omheen wordt gezet, dan zal er geen publiek meer naartoe kunnen gaan en dan zal waarschijnlijk die vergoeding dus ook minder worden of überhaupt niet meer gegeven worden. Hebben terreinbeherende organisaties of andere particulieren dan nog wel genoeg geld voor het onderhouden van het gebied?

Volgens mij doelt u op een openstellingssubsidie. Maar dat is natuurlijk iets wat daar ook in mee moet worden genomen. Dus dat moet wat mij betreft ook in dat overleg met die terreinbeherende organisaties worden bekeken in hoeverre er ruimte is om dit te doen, waar dat zou kunnen zijn en hoe dat er dan uit zou moeten zien.

Mevrouw **VAN GILSE**: Ik vraag me dan af of het overnemen van deze motie dan niet te voorbarig is.

Er wordt gevraagd om te onderzoeken of het mogelijk is en waar dat mogelijk zou zijn. Dat lijkt mij op zich een goed startpunt om te kijken of we aan rewilding kunnen doen.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Kort even een reactie als het gaat om het voorbeeld van die bossen met valwind. Ik heb begrepen dat ze daar eigenlijk al de eerste stappen aan het zetten zijn om daar inderdaad te kijken wat er mogelijk is. Maar dat is dus bij uitstek een gebied wat inderdaad hierin meegenomen zou kunnen worden wat ons betreft.

De **VOORZITTER**: De gedeputeerde vervolgt.

Gedeputeerde **STERK**: Voorzitter, dan kom ik bij de tweede motie van de VVD over de aanleg van nieuwe bossen in de provincie en dan met name over de inspanningen om cofinanciering te vinden. U mag ervan uitgaan, als u kijkt naar wel budget we nodig hebben voor de totstandkoming van deze bossenstrategie, dat we dat niet alleen kunnen opbrengen. Dus dat wij natuurlijk ook heel hard op zoek zijn naar manieren van cofinanciering. Wij denken dat er een grote mogelijkheid ligt in het Stikstoffonds voor de landelijke bossenstrategie, maar ook vanuit Europa zou er mogelijk nog geld kunnen komen. Ik zie deze motie als een inspanningsverplichting voor ons om ons echt in te spannen om die cofinanciering te zoeken. Ik zou me alleen niet willen vastbinden op concrete percentages, omdat dat gewoon een beetje ingewikkeld is. Maar natuurlijk zullen wij er alles aan doen om zoveel geld ook bij partners bij derde partijen vandaan te halen.

De **VOORZITTER**: Ja, ik kijk even naar mevrouw Van Gilse. Dit is echt op dit punt nu nodig, de interruptie? Want anders zou ik ervoor zijn dat de gedeputeerde iets meer van haar antwoord prijs kan geven. Maar gaat u gang.

Mevrouw **VAN GILSE**: Dank. Ik wilde vragen of ik dat als een toezegging kan zien.

Gedeputeerde **STERK**: Ja, als u instemt dat die percentages dus dan niet geldend zijn, maar dat er een inspanningsverplichting is om zoveel mogelijk cofinanciering te zoeken.

Mevrouw **VAN GILSE**: Ja, zeker. Dank.

De **VOORZITTER**: De gedeputeerde vervolgt.

Gedeputeerde **STERK**: Dan ga ik door naar de brandveiligheid-motie, ook van de VVD. Daar staat in het strategisch bosbeleid al het nodige over. Het belangrijkste eigenlijk is, dat wij als Provinciale Staten geen bevoegd gezag zijn in deze. Of als provincie. Die verantwoordelijkheid ligt echt bij de terreinbeherende organisaties of bij de eigenaren van de gronden. Daar zal ook een plan van aanpak moeten gaan worden vormgegeven. Maar wat wij wel kunnen doen, is zorgen dat er in het uitwerkingsprogramma, wat nu volgt op deze strategie, aandacht voor is en dat wij daar dus ook de personen bij betrekken die daarvoor verantwoordelijk zijn – want uiteindelijk kan niemand tegen brandveiligheid zijn – om te zorgen dat dat ook vorm krijgt. Alleen, de toezegging dat wij dat gaan realiseren, kan ik niet doen, want wij zijn niet het bevoegd gezag.

Voorzitter, dan ga ik door naar de volgende motie. Dat is de motie over de biomassa van JA21, de VVD en Partij voor de Dieren.

Mevrouw **VAN GILSE**: Het is onhandig om het helemaal in de tweede termijn te doen. Ik snap niet helemaal de duiding op het amendement. Ik had gevraagd of wat al in het stuk staat, of daar een apart besluitpunt van gemaakt kon worden en niet om extra maatregelen te nemen, maar gewoon dat kracht bij te zetten in het besluit.

Gedeputeerde **STERK**: Wat ik in uw dictum lees, is dat u zegt dat er bij beheer passende maatregelen moeten worden getroffen. Maar als u daarmee bedoelt dat wij in gesprek met de partners in het uitvoeringsprogramma gaan uitwerken hoe we die aandacht voor die brandveiligheid vorm gaan geven en ook verkennen wat de mogelijkheden zijn voor preventieve maatregelen, dan zitten we op dezelfde pagina denk ik.

Mevrouw **VAN GILSE**: Dus u ondersteunt de motie?

Als ik hem zo mag uitleggen, dan kan ik ermee instemmen, ja.

Mevrouw **VAN GILSE**: Dank u wel.

Ja, ik was inmiddels al begonnen aan de reactie op de motie over de biomassa, waar denk ik heel veel partijen eigenlijk ook een vraag over hadden, van voor en tegen. Volgens mij is uiteindelijk iedereen tegen hier. En volgens mij zijn wij dat als provincie ook. Niemand is ervoor dat er hele bomen speciaal worden geteeld en vervolgens in een biomassacentrale verdwijnen. En dat gebeurt ook helemaal niet. Waar het over gaat, is dat wij toestaan hier in de provincie dat er gebruik wordt gemaakt van laagwaardige restanten van bos voor het winnen van biomassa ten behoeve van het verbranden ervan. Dat vinden wij gewenst, mits voldaan wordt aan de provinciale regelgeving. Die heeft u zelf in 2019 vastgesteld. Dus het gebruik van de biomassacentrales en het gebruik van hout daarvoor, dat gebeurt alleen met laagwaardig restmateriaal. Daarmee willen we ook voorkomen dat hoogwaardig hout wordt onttrokken om dat voor die biomassa te gebruiken. Dat kan dus ook helemaal niet. Dat is de instructieregel die wij als provincie hebben opgesteld.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: De gedeputeerde gaf net aan dat het gewenst is dat laagwaardig restmateriaal, zoals de gedeputeerde het noemt, dan verbrand wordt als biomassa, dat dat de provinciale wens is. Is de gedeputeerde er ook van op de hoogte dat dat in de stikstofkringloop in de bossen zorgt voor verzuring op het moment dat je al laagwaardige materiaal eruit raapt?

Dat is mij niet bekend, maar wat ik wel weet, is dat sowieso de hele discussie over de biomassacentrales, denk ik, door de maatregelen die ook het Rijk nu heeft getroffen, een heel andere wending gaat krijgen. Het rijk gaat voortaan geen subsidies meer geven. Daardoor zullen er geen nieuwe biomassacentrales bij komen en naar verwachting zullen het aantal biomassacentrales wat er al is ook af gaan nemen. Ja, dat lijkt mij een heel goede en gewenste ontwikkeling in deze. Ik denk ook dat we moeten voorkomen dat dit een bron blijft voor die biomassacentrales. Maar op dit moment vinden wij het nog steeds een middel om duurzame warmte op te wekken, of duurzame energie moet ik zeggen, onder de voorwaarden die wij hebben gesteld als provincie.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Op zich stelde ik geen vraag over het aantal biomassacentrales, maar over de rol van het ontnemen van resthout uit de bossen. Is de gedeputeerde dan wel bereid om ook die stellingname, dat het gewenst is wat ze zojuist beweerde, dat die laagwaardige biomassa verbrand zou worden, te onderzoeken of dat ook afgeschaald kan worden in de provincie Utrecht?

Ik wil best toezeggen om daarnaar te kijken. Of dat dan leidt tot afschaffen, dat weet ik niet, want daarom gaan we ernaar kijken. Maar ik wil me eigenlijk vooral op dit moment houden aan het beleid wat u ook heeft vastgesteld op dit punt.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Nog even terugkomend op de motie, want GroenLinks en biomassa, daar is wat om te doen af en toe. Wat ik u eigenlijk hoor zeggen, is eigenlijk heel duidelijk – als ik hem plat mag slaan – het gebeurt niet in onze provincie, het kan niet en we hebben er dus inderdaad ook een provinciaal kader voor. Dus wat dat betreft- Want deze discussie over biomassa komt natuurlijk wel vaker terug. Dus ik wil dat toch graag even heel duidelijk hebben.

Ja, als het gaat over bestaand bos, dus bomen die speciaal hiervoor gepoot worden of bomen die- Bovendien, dat zou ook heel dom zijn, want dat hout kun je veel duurzamer gebruiken voor andere zaken en ga je niet zitten verbranden in een biomassacentrale. Dus dat gebeurt niet. Het enige wat we wel doen, is dat laagwaardige materiaal, een soort restmateriaal, wat uit de bossen komt, wat gewoon door snoeien soms ontstaat, dat gebruiken we nog in de biomassacentrales.

De **VOORZITTER**: Ja, voldoende? Meneer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Ja, ik wil de heer Van den Dikkenberg even bijvallen. U deed een toezeggen: ik ga ernaar kijken. Ik zou dat graag even wat gepreciseerd willen hebben. Want volgens mij is het ook nog zo: als je al dat laaghangend fruit – zoals ik dan maar noem – weghaalt uit een bos, komt er ook nog een heleboel CO₂ vrij. Als we dat heel belangrijk vinden, moeten we dat niet doen. Is het buitengewoon slecht voor de biodiversiteit, want al het restafval en alles wat daar ligt, is de voedingsbodem voor biodiversiteit. Dus u daarnaar wilt gaan kijken, dan zou ik zeggen 'heel graag', maar dan zou ik wel graag willen weten: wanneer hebben we daarnaar gekeken; wanneer kunnen we dat tegemoetzien? Met een brief met een tijd, laat ik het zo formuleren.

Gedeputeerde **STERK**: Ik wil u toch graag op dat laatste punt corrigeren, want juist het snoeien van hout is soms nodig om die biodiversiteit te behouden, te zorgen dat er bepaalde eiken kunnen blijven groeien, dat er juist bepaalde fauna in het gebied blijft. Dus we zullen altijd te maken blijven houden met snoeimateriaal of hout. Hoe noem je dat? Nou, in ieder geval, takjes en zo. Wat we daarmee doen? Ik denk dat we moeten kijken wat voor efficiëntie we daaruit kunnen halen. En op dit moment, dat restafval dat overblijft, waar we eigenlijk verder niets anders mee kunnen, is laagwaardig materiaal, dat gebruiken we in de biomassacentrales. Uw punt over wat de consequenties zijn, dat is eigenlijk wat de heer Van den Dikkenberg ook zei, dat dat leidt tot meer stikstof. Ik heb net aangegeven, dat weet ik niet. Dat kan ik op dit moment niet beoordelen. Daar wil ik naar gaan kijken. En of dat leidt tot aanpassing op het gebruik van het laagwaardig materiaal, dat is overigens de portefeuille volgens mij van mijn collega. Dus dat zal ik sowieso in eerste instantie ook met hem moeten bekijken. Daar kan ik ook geen tijdlimiet aan verbinden. Ik kan u alleen de toezegging doen dat ik bereid ben om daarnaar te gaan kijken. En u weet, ik ben heel druk bezig met het stikstofdossier. Dus ik heb dat echt wel in beeld.

De heer **DERCKSEN**: Daarom is het zo goed om daar vrij nauwkeurig mee om te gaan, want wij zien denk ik allemaal in de buurt – de een woont wat meer in het groen dan de ander – dat bossen worden gedund en dat gaat onder dezelfde noemer. Mensen die dan in de omgeving zien dat niet als dunnen, maar er worden gewoon hele bossen half weggehaald. En dat noemen we dan dunnen en dat gaat dan naar een biomassacentrale en dan zeggen we dat het allemaal goed is, terwijl dat volgens mij niet de bedoeling is. Dus daarom denk ik dat het juist heel belangrijk is dat we heel nauwkeurig eens een keer gaan kijken: wat zijn nou de effecten van dit soort beleid. Ik noemde net rond de ring van Utrecht. Al het groen is weggehaald. Dat hebben ze niet voor de lol gedaan. Daar heeft iemand zijn zakken- Dat gaat ergens naartoe. Daar wordt geld aan verdiend. Ik slikte hem in, hè. Maar dat is met een doel geweest. En niet het doel voor de verkeersveiligheid, want die boompjes stonden allemaal netjes tussen de snelwegen in. Dus komt er nou een integrale afweging wat nou goed is voor stikstof, voor CO₂, voor biodiversiteit, met al dat beleid dat we voeren.

Ik merk dat de heer Dercksen toch een ander beeld van de werkelijkheid heeft dan ik. Ik zie vooral dat bossen worden uitgedund, omdat dat belangrijk is om dat te doen voor brandveiligheid, voor biodiversiteit. En niet omdat het zomaar gekapt zou moeten worden. Dus die opvatting deel ik niet. Ik kan u verder ook op dit moment geen toezegging doen. Er wordt al ontzettend hard gewerkt op dit moment denk ik aan het verlagen van de stikstofuitstoot op allerlei fronten en we kijken goed naar de biomassacentrales. We hebben daar maatregelen voor opgesteld. Dus ik wil best kijken naar de suggestie die de heer Van den Dikkenberg deed van, wat zijn de effecten daarvan? Maar ik ga geen toezeggingen doen op welke termijn en waar dat toe zal gaan leiden.

Dan kom ik bij de motie van de SGP over de toetsing van de biodiversiteit. Ik heb het gevoel dat daar een beetje een verwarring in zit over wat het afwegingskader nou precies is wat wij benoemen in die bossenstrategie. Dat afwegingskader is eigenlijk vooral benoemd om aan te geven welk gebied mogelijk kansrijk is om bos te ontwikkelen of nieuw bos aan te poten. Maar vervolgens, als we dat gaan doen, dan gaan we natuurlijk ook een ecologische laten plaatsvinden. Binnen de NNN gebeurt op basis van ook van de wetgeving. En buiten de NNN gebeurt dat door de gemeenten of door de initiatiefnemers die dat bos aan willen gaan leggen. Dus die ecologische toetsing wordt wel degelijk gedaan, alleen dat is niet wat het afwegingskader doet. Daar zit natuurlijk wel allerlei beleid van ons in verwerkt, want daar is het afwegingskader ook weer op gebaseerd. Dus alle programma's die wij hebben lopen, die zijn natuurlijk ook meegenomen in het afwegingskader. Maar het afwegingskader in zichzelf is geen ecologische toetsing. Daarom kan ik ook niet anders dan deze motie ontraden.

Voorzitter, dan kom ik bij het amendement van de SGP over Bos geen doel op zich. Daarin wil hij een actieplan opstellen. Dan wil ik toch eerst even de actieplannen die we al hebben, noemen. We hebben namelijk een bomenactieplan, een landschapsuitvoeringsplan, een afwegingskader voor nieuw aan te leggen, een natuurbeheerplan en we gaan ook nog na de vaststelling hopelijk van dit bossenbeleid ook nog een uitvoeringsprogramma opstellen. Ik zou bijna zeggen: hoeveel actieplannen wil je nog meer? Daarnaast zijn er de komende jaren ook nog vanuit diverse bronnen financiën voor de uitvoering beschikbaar vanuit de groene contour, vanuit de SpUk, vanuit het Programma Natuur, vanuit de Agenda Vitaal Platteland en ook, hopelijk, als het bij de kadernota wordt vastgesteld, middelen vanuit de kadernota. Ik denk dat al deze documenten, die inhoudelijke aspecten, die ik op zich ook niet bestrijd die de SGP in deze motie neerlegt, daar allemaal in zitten. Daarom denk ik dat een nieuw actieplan niet mogelijk is en dat we vooral door moeten gaan met de dingen die we nu doen en daar onze inzet op zouden moeten zetten. Dat gaat dan over het eerste punt in uw motie. En het tweede punt, waarin u zegt dat u eigenlijk af wil van die doelstelling, ja, ook die ga ik ontraden. Dat zal u wellicht niet verbazen. Maar we hebben natuurlijk een verplichting, een inspanningsverplichting dat wel, om tien procent meer bos in Nederland te creëren. Wij moeten ook daarin ons aandeel leveren. We hebben daar al wel van gezegd: ja, in 2030 gaat ons dat zeker niet lukken. Dus we hebben al tien jaar meer daarvoor genomen. Daarnaast hebben we ook goed gekeken naar wat er mogelijk is. En die vijftienhonderd hectare, waarvan duizend eigenlijk in de groene contour en in de NNN plaatsvindt, dat is iets wat we ook al hebben ingeboekt in die hele NNN. Het is niet een extra óp de NNN, maar het maakt wel onderdeel uit van de planning die we eigenlijk in die NNN hebben opgenomen. En ik denk dat het altijd goed is om, als je ergens naar onderweg bent, ook te weten waar je uit wil komen. Ik denk dat het daarom belangrijk is om juist die doelen te stellen. Daar is goed naar gekeken. Daar is een goede afweging op gemaakt. En wij denken nu dat dat te halen zou moeten zijn. Daarom zou ik er dus ook niet voor zijn om die eruit te halen. En ja, op dat punt moet ik ook helaas uw motie ontraden.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Als je deze twee zaken dus bij elkaar optelt – enerzijds de motie over de ecologische toets en het ontraden van het amendement van de doelstelling – dan komt er eigenlijk een plaatje naar voren waarin we dus koste wat kost in de groene contour of de NNN bos gaan realiseren, omdat we eenmaal een bosdoelstelling hebben. Hoe borgt de gedeputeerde dan dat de biodiversiteit er niet op achteruitgaat? Want in de ruimtelijke kaders, zoals we die vandaag vast gaan stellen, is dat niet geborgd. Hoe borgt de gedeputeerde dat de provincie, het provinciaal beleid, niet zorgt voor een teruggang van de biodiversiteit?

Sterker nog, het is uitgangspunt dat de biodiversiteit niet achteruitgaat, want alleen dan mogen we ook dat bos gaan ontwikkelen. Dat is ook de voorwaarde. En dat is

uiteindelijk ook waar we het om doen. Ik bestrijd ook niet dat die ecologische toetsing, zoals u die noemt, relevant is. Ik denk ook dat die relevant is. Alleen, ik denk dat die al gebeurt. En dat is ook noodzakelijk, want we willen niet dat de natuur achteruitgaat; we willen juist dat die sterker en robuuster wordt.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ja, voorzitter, we willen. We willen heel veel. En dat is ook het probleem wat de MER heeft aangegeven over de Omgevingsvisie, dat we te veel willen voor de grootte van de provincie. Wat ik constateer, is dat wij in de ruimtelijke kaders, de kaarten die in het documenten opgenomen zijn, geen onderscheid hebben gemaakt tussen kostbare percelen of niet vanuit biodiversiteit en dergelijke, dat open plekken in de NNN allemaal- Of allemaal. In ieder geval een groot deel vol gepoot gaan worden met bomen, omdat we een doelstelling hebben, die juist nodig zijn voor het functioneren van biodiversiteit op faunagebied en floragebied. Voorzitter, dan is er dus geen borging aanwezig van het geheel van de biodiversiteit op provinciaal niveau, want we leggen het of weg naar gemeenten en dan hopen we maar dat het goedkomt, maar we willen biodiversiteit wel garanderen. Ik vraag aan de gedeputeerde: overweeg nu om daadwerkelijk biodiversiteit centraal te stellen en die toets dus uit te voeren op provinciaal niveau voordat er bos geplant wordt. Dank u wel.

Voorzitter, ik bestrijd dat we biodiversiteit niet centraal zouden stellen. Sterker nog, het is uitgangspunt van het beleid van de provincie om juist te werken aan een betere biodiversiteit. En waar wij volgens mij over verschillen, is of we dat hierdoor nu bereiken. Ik denk dat we dat hierdoor bereiken, want dat is namelijk waarom we het doen, omdat we die biodiversiteit omhoog willen brengen. En daar toetsen we op en daar hebben we natuurbeheerplannen op en er wordt elk jaar weer naar gekeken. Ja, wat mij betreft is dat voldoende borging daarvan.

De **VOORZITTER**: Dat was wat mij betreft ook voldoende voor de interruptie van de heer Van den Dikkenberg. Maar ja, hij heeft inmiddels het lampje al aan. Dus heel kort.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ja, voorzitter, heel kort inderdaad. Want wat we dus gaan doen met bos- U zegt terecht in uw bijdrage, in uw beantwoording: ja, er is afgesproken dat we tien procent meer bos gaan maken. Dus dat is tien procent meer van iets wat we al in groten getale hebben. Dat plakken we ergens tegen een groot gebied aan. Daar wordt de biodiversiteit niet per definitie beter van, want het gaat altijd ten koste van een gebied met andere beplanting, want anders was het al bos geweest. Dus breekt het de biodiversiteit in die zin af. En daarom, juist om die randen van het bos waar nu al gepoot wordt- Ik zie bijvoorbeeld open plekken-

De **VOORZITTER**: U zou het kort houden.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Dan bestrijd ik inderdaad het beeld wat de gedeputeerde schetst. Dus dat het altijd ten faveure van de biodiversiteit komt.

Gedeputeerde **STERK**: Ik denk dat wij hierover door kunnen gaan, maar ik denk dat ik het voor nu even hierbij wil laten, over deze motie.

Dan gaan wij door naar de motie van de ChristenUnie over het rivier- en beekbegeleidend bos. Dan wil ik toch even ingaan op een paar feiten. Er worden namelijk een aantal zaken benoemd in die motie, waarvan ik denk, ja, maar volgens mij doen wij dat dus al. We hebben dus vooruitlopend op die uitvoeringsagenda al besloten dat we de

prioriteit voor de uiterwaarden willen verhogen voor het natuurbeheer type rivier- en beekbegeleidend bos. Dus dat staat al in het natuurbeheerplan voor 2023. We zijn ook al proactief bezig om rivierbegeleidend bos aan te leggen. Bijvoorbeeld in de Lunenburgerwaard is al vijf hectare gerealiseerd, in het IJsselveld zijn we bezig om vijf hectare daarnaast te realiseren en we zien ook mogelijkheden in de Bosscherwaarden om via rewilding overigens nieuw rivierbos te gaan realiseren. Meekoppelkansen – dat is het woord dat ik hier volgens mij als eerste leerde – dat zien we ook absoluut hiervoor. Dat is ook onderdeel van het werken volgens de Omgevingswet. Dus dat gebeurt ook. En de realisatie van rivier- en beekbegeleidend bos maakt ook deel uit van de meerjarige monitoring van de NNN-realisatie, net als alle andere natuurbeheertypen. Het onderzoeksrapport waar de ChristenUnie naar verwijst, is echter niet een onderzoeksrapport wat alleen maar gaat over rivier- en beekbegeleidend bos, maar ook over soortenrijke klimaatbossen. Dus eigenlijk is de scope breder van het onderzoeksrapport en gaat eigenlijk over alle vormen van vochtige bossen in het Kromme Rijngebied en in het veenweidegebied. Waarbij ik over dat laatste ook wil opmerken dat het in het veenweidegebied heel vaak ook niet mogelijk is om bos aan te leggen, omdat dat vaak gebieden zijn waar veel weidevogels zijn en ook agrarisch cultuurlandschap, wat zich gewoon niet goed verhoudt tot bos. Dus daar zul je goed naar moeten kijken. Maar als ik dan naar de motie kijk en als ik hem zo mag uitleggen dat de ChristenUnie graag aandacht wil voor die ontwikkeling van die klimaatbossen, waaronder dus ook rivier- en beekbegeleidende bossen – maar dan zou ik hem dus iets willen verbreden – en dat we dat ook opnemen in het uitvoeringsprogramma, wat dus hierna volgt, dat we dat proactief gaan onderzoeken of er concrete mogelijkheden zijn en dat we daar ook kijken naar wat u wilde, uiterwaarden, veenweidegebied en het Kromme Rijngebied, dat we ook de potentieel geschikte locaties, zoals die in het onderzoeksrapport worden genoemd als uitgangspunt nemen, evenals het afwegingskader uit het strategisch bosbeleid, als ik het zo mag uitleggen, dat dat ook uw wens is, dan zijn wij bereid om dat te doen. Dus ik verbreed hem eigenlijk iets meer nog dan tot sec het rivier- en beekbegeleidend bos.

De heer **KOERTS**: Om het in deze fase van het debat als vraag te formuleren: zou u deze motie als een steun in de rug willen zien om door te gaan met wat u doet en het inderdaad verder te verbreden, zoals u nu aangeeft, dan is mijn antwoord 'ja'.

Dat is goed, voorzitter.

Dan kom ik tenslotte nog bij het amendement van de ChristenUnie en D66, maar waarvan ik ook begreep dat het op bredere steun hier in de Staten kan rekenen. Die heet Op tijd meer bos. Daar kan ik kort over zijn: dat steunen wij. Dat is goed om daar iets explicieter nog doelstellingen over op te nemen.

Voorzitter, dan heb ik daarmee alle moties en amendementen behandeld en resten er nog een aantal vragen die ik zou behandelen.

Ten eerste over die realisatie van de hectaren. Daar heb ik net al iets over gezegd. We zullen die realisatie in ieder geval in 2024 gaan evalueren, maar het is uiteraard zo dat elk jaar wordt gerapporteerd over het aantal hectaren wat tot dan toe is omgevormd tot bos.

Dat was een vraag van, ik meen, JA21. Dus die rapportage kunt u tegemoetzien.

Financiën, daar heb ik het net eigenlijk ook al over gehad. Dus dat wij inderdaad ook verwachten dat er geld nog van het Rijk komt en ook uit Europa. En dat we daarmee ook hopen te voldoende aan die derdengeldstromen, zal ik maar zeggen.

Dan was er een vraag nog over- Van GroenLinks, die zei, wees nou voorzichtig met een pilot, omdat inheemse bossen belangrijk zijn en dat moet je niet gaan vermengen met ander type bos. Dat is nou juist ook waarom we een pilot doen. Dat is de achtergrond van een pilot, dat we er voorzichtig mee willen zijn en eerst eens willen bekijken, juist in zo'n pilot, wat dat doet en of dat veilig genoeg is om dat dan ook uit te breiden. Dus die voorzichtigheid zit er zeker in.

Er was ook nog een vraag of wij dat tekort voor dat plantmateriaal, of we dat onder de aandacht brengen bij het IPO. Dat heeft het zeker. We hebben ook contact gehad met Staatsbosbeheer daarover, want dat is inderdaad een probleem.

Dan ga ik door naar mevrouw Koelewijn van het CDA. Zij doelt op een subsidieregeling.

De heer **DINKLO**: Ik wachtte braaf even op het antwoord, want ik denk, dan komt de rest ook. Dat u elk jaar gaat rapporteren over het aantal hectaren, prima. Maar mijn vraag was ook of zij dan ook doelstellingen gaat aanpassen en gaat faseren. Want dat vind ik wel, die toezegging zouden we ook wel graag eigenlijk hebben, dat we niet meer zien van, dit is het en we hebben het niet gehaald en we gaan weer verder. Ik zou het wel wat zwaarder willen aanzetten.

Ik begrijp ook de achtergrond van uw vraag, want die vraag kun je natuurlijk ook stellen voor de rest van de NNN: moeten we dat niet faseren? Daarom doen we bij de kadernota ook een voorstel voor een andere vorm van financiering – dus niet via jaarschijven, maar via een bestemmingsreserve landelijk gebied – omdat nou eenmaal de aankoop van gronden niet met een soort van lineaire verwachting gaat, maar dat heeft hickups en dat duurt soms weer langer en gaat soms weer sneller dan je verwacht. Dus wat ons voorstel is, is om in 2024, ook als de vraag komt 'hebben we ook extra geld nodig', dat wordt natuurlijk gebaseerd op de dan opgedane ervaringen en op de mogelijkheden die wij denken te hebben om ook in de toekomst die hectaren te ontwikkelen. Maar daarbij blijft nog steeds wel staan dat we natuurlijk gewoon vanuit het Rijk een inspanningsverplichting hebben die we moeten halen. Dus of de fasering zal worden aangepast, ja, dat zal de evaluatie moeten uitwijzen. Daar kan ik nu nog niet op vooruitlopen. Maar dat we daar natuurlijk nog goed naar kijken, dat kan ik u wel toezeggen. Daar bent u trouwens zelf ook bij denk ik.

Als dat voldoende antwoord is, ga ik door naar mevrouw Koelewijn. Zij sprak over een subsidieregeling. Ik denk dat zij doelt op de kleine landschapselementen subsidieregeling. Die is overgegaan voor een deel van de agrariërs naar de ANLb en die richt zich met name op elementen in het landelijk gebied. Dus niet zozeer op erven, maar wel op bosschages bijvoorbeeld. Daarnaast hebben gemeenten, als het gaat over financiën voor bomen, ook mogelijkheden om dat te doen via de landschapscoördinator. Wij zullen in ieder geval gemeenten nog eens een keer op die mogelijkheid wijzen. Het derde wat we doen, is dat we onderzoeken of het nieuwe GLB NSP ook mogelijkheden biedt om hier financiën voor vrij te maken.

Dan zegt u van, ja, het is belangrijk om bomen in steden en dorpen te hebben. Ik denk dat we dat eens zijn. We hebben natuurlijk ook niet voor niets Groen Groeit Mee waarin dat ook een onderdeel is. Dat gaat vooral voor nieuw rood, zal ik maar zeggen, waar dan nieuw groen bij zou moeten komen. Maar wij proberen ook via het Programma biodiversiteit randstad en land dat te financieren. We proberen subsidie mogelijk te maken via klimaatadaptatie, groene en gezonde steden en dorpen. We weten allemaal dat meer groen ook helpt tegen hittestress. En er is in de drie regionale programma's over wonen en werken ook de ambitie om te zorgen voor meer groen.

Dan had u het creatieve idee om iedere bewoner een boom te geven. We hebben sowieso boom uitdeeldagen. Daar kunnen bewoners gratis plantmateriaal afhalen. Op een appartement heb je niet altijd wat aan een boom, maar misschien wel weer aan ander materiaal. We staan uiteraard open voor ideeën daarvoor over boom uitdeeldagen of andere vormen daarvan.

Dan ga ik door naar mevrouw Krijgsman. Zij zei, waarom er geen scherpere regels zijn voor kap in NNN. Wij hebben vooral scherpe regels als het gaat over die bosgroeiplaatsen, die oude bosgroeikernen. Daar zijn door GS regels voor opgesteld. Daar kunnen we dus ook op sturen, maar we kunnen ze niet stellen voor de hele NNN, omdat er

ook andere houtopstanden zijn binnen de NNN. En dat is niet altijd nodig om die in die mate te beschermen.

Dan zei u van, ja, maar is het niet goed als er een verbeterde communicatie zou komen over oude boskernen. Ik denk dat u ook refereert aan de zaak in Baarn. Dat onderschrijven wij, dat het van belang is dat er betere communicatie komt over die oude boskernen. We willen daarmee ook actief mee aan de slag. We gaan sowieso actief aan de slag met die oude boskernen. We gaan ook kennis uitwisselen met de eigenaren zal ik maar zeggen van de gronden. We hopen dus ook dat via het delen van kennis en het subsidiëren daarvan ook de communicatie zal verbeteren, ook vanuit de eigenaren zelf.

Mevrouw **KRIJGSMAN**: Dank voor dit antwoord van gedeputeerde. Er zijn mogelijk ontwikkelingen in de Baarnse gemeenteraad omtrent de kap van de oude boskern. Zou gedeputeerde dan ook eventueel bereid zijn om te kijken of wij als provincie kunnen helpen bij eventueel herstel van de oude boskern die daar nu gekapt is?

Voor de beantwoording van die vraag verwijs ik naar de schriftelijke vragen die u heeft gesteld en waar u volgens mij binnenkort een antwoord op krijgt.

Dan heb ik daarmee denk ik ook, met de vorige vraag althans, een soort antwoord gegeven op de heer Koerts, die vroeg of bos en groen mee kunnen groeien met de woningbouw. Daar hebben we denk ik Groen Groeit Mee voor. Daar is dat ook een belangrijk onderdeel van.

Worden de agrariërs voldoende betrokken bij de experimenten rond de voedselbossen, zodat er ook een beloning voor hen uit zou kunnen komen? Ja, wij ondersteunen het netwerk Agroforestry, voedselbossen, om dat dus ook te bekijken. En we hebben ook in 2021 via POP3-middelen ook een aantal van die projecten financieel ondersteunt. Zoals misschien uit het strategisch bossenplan ook mag blijken, is agroforestry voor ons ook echt een belangrijk onderdeel. Het gaat om ruim driehonderd hectaren wat we daarin willen realiseren. Daar hoort natuurlijk ook een verdienmodel voor de boeren uiteindelijk bij. Dus dat heeft ook onze aandacht. Daar zullen we ook naar kijken in het uitvoeringsprogramma.

Dan sprak de heer Dercksen over het kappen van nepnatuur, de 350 hectare nepnatuur. Ja, soms moet je ook ruimte maken voor biodiversiteit. Dat is dus ook gebeurt bij de heidebiotopen voor heidesoorten. We hebben namelijk een verplichting tot instandhouding van soorten. Die zitten niet alleen in bossen. Die zitten soms ook op de hei. Daarom hebben we die ruimte moeten maken. Maar omvorming mag alleen maar – dus we mogen alleen maar bossen weghalen – als we zorgen dat het uiteindelijk in het areaal niet terugloopt. Dus dan zullen we ergens anders moeten compenseren.

Dan was er tenslotte nog een vraag van mevrouw Keller, maar ik denk dat ik die eigenlijk al een beetje heb beantwoord. Die ging over de houtoogst. Ja, houtoogst leidt inderdaad tot ook gewoon goede, mooie en diverse bossen. En dat dunnen leidt dus ook tot meer biodiversiteit.

Voorzitter, ik denk dat ik daarmee- Ja, bijna. Nog één laatste opmerkingen van de heer Van den Dikkenberg. Hij zei, ja, we gaan de flanken van de Heuvelrug helemaal volbouwen of -planten met bossen. Dat is natuurlijk niet de bedoeling. Wij zullen juist een afwisseling willen. Dat is ook weer belangrijk voor die biodiversiteit van open en gesloten. Dat is ook de inzet voor wat betreft de flanken van de Heuvelrug.

De **VOORZITTER**: Er komt ook nog een tweede termijn. [...] Oké, mevrouw Van Elteren, gaat uw gang.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Ik weet dat we nog een tweede termijn hebben, maar het ging net over agroforestry, daar hadden wij ook nog een vraag

over gesteld. Dus ik vroeg me af, komt dat nog of moet ik hem nu nog eventjes-

Gedeputeerde **STERK**: Misschien kunt u hem even herhalen.

Mevrouw **VAN ELTEREN**: Het ging over, de inwoners in onze provincie willen heel graag agroforestry of een voedselbos beginnen, maar hebben moeite om land te vinden. Er is toen gezegd dat de provincie daarin kan bemiddelen en dat ze dat op sommige momenten al doet. De vraag was waarom dat dan eigenlijk niet in het voorstel, wat nu voor ons ligt, staat. En of we ons daar dan inderdaad alsnog wat meer op willen profileren of in ieder geval actiever te gaan communiceren. Want ik merk nu dat de vraag hoog is, maar dat de provincie dit doet eigenlijk niet bekend is.

Ik hoop dat mevrouw Van Elteren het goedvindt als ik dat in de tweede termijn even meeneem.

De **VOORZITTER**: Dan stel ik vast dat de beantwoording door de gedeputeerde op uw eerste termijn is gegeven en inventariseer ik weer even of er behoefte is aan een tweede termijn. Mevrouw Van Gilse zie ik in ieder geval. En er is nog één antwoord te goed op de vraag van mevrouw van Elteren. En mevrouw Koelewijn? Ja, behoefte? Mooi. Dan doen we dat weer vanachter onze desk, denk ik.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Van Gilse.

Mevrouw **VAN GILSE**: Graag wil ik de gedeputeerde hartelijk danken voor de beantwoording en ben ik allereerst blij met de toezegging over de inspanningsverplichting voor het zoeken van de cofinanciering en kan ik ermee leven dat er geen specifiek percentage aan wordt verbonden. Wel de vraag of de gedeputeerde dit ook zal rapporteren aan de Staten en op welke wijze wij daarover geïnformeerd zullen worden.

Daarnaast is het goed om te horen dat de gedeputeerde zich kan vinden in het amendement met betrekking tot de brandveiligheid. En graag wil ik het belang van het opnemen van de hoofdpunten van het stuk in de besluitpunten nogmaals benadrukken. Het is jammer dat er eerst slechts één besluitpunt was opgenomen en dat via de Financiële Auditcommissie dit moest worden veranderd.

Daarnaast is het fijn dat gedeputeerde Sterk stelling neemt op het gebied van biomassa. De vraag rest alleen of dit niet alleen geldt – dus de stelling van gedeputeerde – voor biomassacentrales in de provincie Utrecht, maar of dit ook geldt voor boomplant en houtkap voor het gebruik voor biomassacentrales buiten onze provincie of zelfs buiten onze landsgrenzen. Daarin denk ik dat deze motie wel echt nog iets toevoegt. En wil ik ook vragen of de gedeputeerde deze motie toch wel kan steunen.

Mijn vraag over de openstellingsvergoeding is voor mijn gevoel nog niet volledig beantwoord.

En daarnaast over de vraag van de haalbaarheid van de realisatie van die vijftienhonderd hectare waar ik mijn vraagtekens bij heb gezet, sluit ik mij aan bij de interruptie van de heer Dinklo. De gedeputeerde heeft aangegeven dat ze in 2022 zal evalueren en tussendoor rapporteren, maar dat gaat niet over haalbaarheid. U kunt dan inderdaad ieder jaar rapporteren dat het niet lukt, maar ik wil eigenlijk graag aan de gedeputeerde vragen hoe het dit keer wél gaat lukken om die natuur te realiseren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Koelewijn.

Mevrouw **KOELEWIJN**: Ik wil allereerst de gedeputeerde bedanken voor de beantwoording van mijn vragen. Maar ik wil toch ook in deze tweede termijn aandacht vragen voor het punt, de positie van nieuw groen in bestaande wijken in relatie tot Groen

Groeit Mee. Misschien kan zij dit meenemen naar haar collega-gedeputeerde om hier met elkaar ook nog eens over van gedachten te wisselen en te kijken of we dat alsnog een positie kunnen geven. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Geen andere inbrengen in de tweede termijn? Nee? Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Sterk.

Gedeputeerde **STERK**: Wat betreft de vraag van mevrouw Van Elteren – die had ze nog te goed van mij – kan ik u melden dat wij- Ik moet het er even bij pakken. Ik kom er zo op terug. Excuses voor de techniek.

De VVD stelt dat mijn opvatting alleen gaat over biomassacentrales in de provincie Utrecht en niet daarbuiten. Maar ja, ik ga ook alleen maar over het terrein van de provincie Utrecht als gedeputeerde en ik kan moeilijk iets vinden over wat buiten onze- Ja, ik vind er wel van alles van, maar niet als gedeputeerde.

Mevrouw **VAN GILSE**: Maar als wij vijftienhonderd hectare realiseren met voornamelijk provinciaal geld, die bomen, dan ga ik ervanuit dat wij ook wel iets kunnen zeggen over wat er met die bomen gebeurt. Heb ik daar gelijk in, vraag ik aan de gedeputeerde?

Dat kan, maar daar ligt dan de suggestie in besloten dat wij bomen in onze biomassacentrales verbranden. En dat is dus niet het geval.

Mevrouw **VAN GILSE**: Maar dus ook niet in-

De **VOORZITTER**: Ja, misschien wordt het wel een hele tweespraak. Mevrouw Van Gilse, ja.

Mevrouw **VAN GILSE**: De vraag is dus of de bomen die geplant gaan worden, die vijftienhonderd hectare, niet verdwijnen in de biomassacentrale, of dat nou in de provincie is of buiten de provincie.

Gedeputeerde **STERK**: Ons beleid is dat er geen bomen in biomassacentrales verbrand worden. Dat is ons provinciaal beleid. Het enige wat wij toestaan, is dat het overblijfsel van de houtoogst verbrand zou kunnen worden als laagwaardig materiaal in de biomassacentrales. Kijk, bomen zijn van eigenaren en wij niet altijd de eigenaar. Dus wij kunnen er niets mee doen als eigenaren besluiten om hun bomen ergens anders heen te brengen. Daar kunnen wij geen provinciaal beleid op maken. Ik kan alleen staan voor het beleid dat wij in deze provincie ontwikkelen. Daar hebben wij als provincie ook al een aantal jaar geleden een besluit over genomen en instructieregels over opgesteld. Meer kan ik hier helaas niet op zeggen.

Dan kom ik weer terug op de vraag van mevrouw Van Elteren. Het antwoord is dat we zullen onderzoeken hoe voedselbossen kunnen worden meegenomen in de uitgifte, dan wel verkoop van provinciaal grondeigendom. Dat betekent dus dat er ook toegang komt voor niet-agrariërs tot het maken van voedselbossen.

Dan ga ik nog even terug naar de VVD, die aangaf van, ja, maar hoe gaat het dan nu wel lukken om die natuur te realiseren? Ik begrijp het cynisme wel een beetje, van de hele Staten natuurlijk, over die natuurrealisatie en over de moeite die er is om dat te bereiken. Dat is ook denk ik de frustratie aan onze kant, dat het gewoon heel moeizaam gaat. Daar helpt natuurlijk een heleboel rijksbeleid op dit moment ook niet bij. Dus ik kan me voorstellen dat ook de vraag bij deze taxatie is van, ja, maar gaan we dit dan wel halen? Het enige wat ik daarop kan zeggen, is dat wij er echt goed naar hebben gekeken en dat we echt denken dat dit haalbaar is. Maar we moeten ook vaststellen dat wat misschien vier jaar geleden voor de natuurrealisatie haalbaar leek misschien nu ook niet meer haalbaar is door alle nieuwe problemen waar we mee geconfronteerd zijn. Ik noem maar stikstof en ik

noem maar de moeilijkheid die er is om überhaupt beweging te krijgen om agrariërs te verplaatsen. Maar wij hebben in ieder geval, hoe wij op dit moment de omstandigheden kennen, ingeschat dat dit een realistische taxatie is van wat we zouden kunnen behalen tot 2040. Dus in die zin hebben we het al tien jaar gerekt. En ja, daar sta ik wel voor.

Dan was er nog een vraag van het CDA of ik een toezegging kon doen om die vraag om nieuw groen in bestaande wijken op te nemen met mijn collega die over Groen Groeit Mee gaat. Die toezegging kan ik doen.

Mevrouw **VAN GILSE**: Volgens mij was mijn vraag over het meegroeien van de openstellingsvergoeding met het groeien van het bosareaal nog niet beantwoord.

Ja, excuses. Die vraag moest ik nog beantwoorden. En het groeit inderdaad mee. Dus hoe meer areaal, hoe meer subsidie daar ook bij komt.

De **VOORZITTER**: Dan stel ik vast dat we aan het einde gekomen zijn van de beraadslagingen over dit statenvoorstel. Dank aan de gedeputeerde voor haar beantwoording.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: En meld ik u dat voor diegenen die dat willen en nog niet gedaan hebben om 12.00 uur er om 15.00 uur eventueel gelegenheid is om nog even op de verdiepingen die in gereedheid worden gebracht voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen te kijken. Wilt u daaraan meedoen, dan kunt u zich melden hier in de foyer bij de bar en dan neemt een medewerker u mee.

15.

[Statenvoorstel Nota reserves en voorzieningen \(PS2022FAC02\)](#)

De **VOORZITTER**: Dan zijn we nu toe aan agendapunt 15. Daarvoor verwelkomen wij gedeputeerde Strijk. Het statenvoorstel Nota reserves en voorzieningen. U hebt gekozen voor een normaal debat.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Groen.

Mevrouw **GROEN**: Dank, gedeputeerde Strijk en het college, voor deze nota. Met dit stuk heeft u weer een wezenlijk en vooral helder kader voor ons bouwwerk afgeleverd. Helderheid helpt ons om te bepalen waar we het over hebben. Dat stuk helpt ons, schatbewakers, maar leken, om in de gaten te houden of we het huishoudboekje op orde hebben en of er wel in staat wat wij voor ogen hebben dat erin zou moeten staan. De vraag die overbleef, is, wat is concreet genoeg geworden om te zeggen 'dit is niet meer vrij besteedbaar, maar hoort bij een plan?'. Ik moest daarbij aan mijn oma denken. Zij was een heel goed schatbewaarder aan het hoofd van een huishouden waar het geld heel wisselend binnenkwam. En in de praktijk was zij ook degene die het allemaal deed. Mijn opa zat namelijk ongeveer 48 weken per jaar op zee als kottervisser. En mijn oma had in haar kabinet een plank met potjes voor allerlei dingen – vaste lasten, allerlei zekere en minder zekere uitgaven – en had zij letterlijk geld opzij gezet. En daar had zij vooral een beeld bij, want, ja, mijn opa was er dus meestal niet. Nou is het ook zo, voorzitter, dat mijn opa en oma elkaar waardeerden en respecteerden en dat zij ook steeds bereid waren om met elkaar te praten over de plannen en die potjes, die feitelijk mijn oma bedacht had. Het helpt misschien ook dat mijn opa natuurlijk uiteindelijk steeds op zondagavond of maandagochtend weer op zee ging en voor een week vertrok. Maar in de kern was er in

het gezin van mijn grootouders vooral altijd ruimte om zaken nog eens in ogenschouw te nemen en daarbij respect te hebben voor elkaars wensen.

Dat is volgens ons de crux van dit verhaal. Het is in dit kader dat wij beslispunt 1b en de ingediende amendementen bezien. GroenLinks vindt de bereidheid om bestaande plannen en spaarpotten met voortschrijdend inzicht te bezien minstens zo belangrijk als de vraag welk plan er nou concreet genoeg is om daadwerkelijk geld voor opzij te gaan zetten of voor te gaan sparen. Staan we open voor dit voortschrijdend inzicht en gaan we daar met elkaar het gesprek over aan of negeren we het stilletjes tot het moment dat tot uiteenlopende beelden leiden tot knallende ruzie en slaande deuren?

Met deze periode en met dit college is een constructieve en open gesprekscultuur neergezet waarin het geaccepteerd is, steeds meer wordt, om ook naar staande bestemmingen te kijken en wanneer dingen anders lopen dan we hadden verwacht en waar we misschien zelfs wel bereid zijn om onze stokpaardjes heel even neer te leggen om met elkaar het open gesprek aan te gaan en te zien waar we met elkaar verder kunnen komen. GroenLinks kan zich vinden in het voorstel zoals dat door GS aan ons is voorgelegd. En het is, met alle respect, niet zo relevant of we meer of minder potjes neerzetten op die plank in het kabinet, het is de uitdaging daarover in gesprek te blijven.

De heer **EGGERMONT**: Ik vraag me af, weet u nog dat deze nieuwe Gedeputeerde Staten in 2019 begon en dat u volgens mij best wel trots was op alle potjes die eigenlijk allemaal eindelijk eens een keer opgeheven werden omdat ze eigenlijk allemaal niet echt een doel hadden. En dat daarmee ook de mogelijkheid ontstond om wat dat betreft ook opnieuw een integrale afweging te maken om daarmee aan de gang te gaan. Wat is nou de reden dat u dan nu zegt: we gaan eigenlijk gewoon weer het VVD-beleid van hiervoor weer invoeren?

Ik denk dat wij voorstaan om hier een GroenLinks-beleid voor in te voeren, namelijk dat we wel degelijk een plan hebben, dat dat potje niet ergens achter verstopt wordt en daar blijft staan ongeacht of iemand het weer naar voren wil halen. En nogmaals, wat ik heb proberen te benadrukken en proberen uit te leggen, is dat het volgens ons niet zozeer gaat om de vraag 'mag je nou concreet ergens voor sparen' en 'wanneer hebben we nou met elkaar wel of niet gezegd dat dat concreet is en dat het wenselijk en nodig is'. En 'als het dan nodig blijkt, maar in de toekomst misschien niet meer, dan gaan we het er niet meer over hebben, want we hebben het spaarpotje al gemaakt en dus staat het daar en blijven we ervan af'. Dat is waar het om gaat. Niet de vraag of je vindt dat er op enig moment misschien in de toekomst iets is waar we een plan voor moeten maken en dat je daar dan geld voor moet reserveren. Het college heeft hier voorgelegd- Maar goed, even voor goede orde, het gaat wat ons betreft heel erg over het gesprek dat we aangaan, wat inderdaad in de vorige periode niet mogelijk was en wat nu meer mogelijk is volgens ons, waarbij het van belang is dat we niet vasthouden aan het stukje 'ja, maar het zit in dit potje, dus je mag er niet meer aankomen' of 'ja, het zit nog niet in een potje, dus het mag sowieso nooit ergens zomaar voor zijn'. Dat is het gesprek wat we moeten voeren.

De heer **EGGERMONT**: Ik snap dat u dat gesprek wil, maar de ervaring is juist dat door het creëren van al die potjes we voor elkaar kregen dat we dus niet dat gesprek met elkaar konden voeren. En dat we dus niet de integrale afweging konden hebben. En juist met deze Gedeputeerde Staten onder leiding van uw partij hebben we dat eindelijk weten te doorbreken en hebben we dat gesprek op die manier aan kunnen gaan. Maar u gaat dit nu zelf tegen.

De **VOORZITTER**: U mag nog reageren en daarna vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **GROEN**: Ik was klaar. Ja, ik ben het echt niet met u eens. Ik denk dat de pijn in wat u beschrijft – en die herken ik en ik denk dat dat waar is – die zit niet in de vraag hoeveel potjes er op die plank staan. De pijn zit erin of je daarover het gesprek aan wil gaan, want er staan altijd potjes op de plank. Er zijn altijd plannen die redelijk vastliggen of die zelfs heel erg vastliggen, waar we na vijf jaar naar kijken en zeggen, hè, dit gaat gewoon niet meer, dit is niet handig, dit plan is eigenlijk gewoon slecht, dat moeten we herzien. De vraag of je dat wilt doen als die keihard vastligt of een beetje vastligt, maar als er verder nog geen daadwerkelijke verplichtingen zijn. Dat is de vraag of we dat willen doen. En dat zit niet in hoeveel potjes er staan. Of er één potje staat met een lijstje erin waar het ongeveer een beetje over gaat of dat er zes potjes staan waar je telkens weer naar durft te kijken met elkaar en durft te zeggen, nou ja, welke houden we vast? En dat is wat we vast moeten houden. Maar ik snap uw punt. Het is wat ons betreft niet keihard. Het is meer dat wij zeggen, ja, laten we het maar eens proberen zoals het college het voorstelt. En dan willen wij vooral het gesprek aan blijven gaan.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Ik sluit me eigenlijk grotendeels aan bij mevrouw Groen, in ieder geval daar waar het gaat over de waardering voor de nota zoals die door GS is geschreven. Echt een goede nota. Een belangrijke basis denken wij ook voor het financieel beheer. Wat ons betreft had het een hamerstuk kunnen zijn, maar we voeren met elkaar nog wel de discussie over de vraag: bestemmingsreserve, spaarreserves, hoe verhouden die zich tot elkaar?

Ik heb het verleden niet meegemaakt hier in dit huis, maar ik heb begrepen toen ik hier kwam dat er een situatie was waarin we geld hadden waar geen plannen voor waren. De laatste tijd zien we ook dat het voorkomt dat er plannen zijn waar geen geld voor is. Precies het omgekeerde. Ik vind de balans die het college daarin heeft gevonden om te zeggen: je hebt voor sommige bestedingen echt al een goed plan, een uitgewerkt plan, liggen, dat heet dan een bestemmingsreserve. Maar er zijn ook situaties waarin je denkt, we moeten iets met een maatschappelijke opgave die er ligt, we weten dat het geld gaat kosten, nog niet precies hoeveel, maar we weten dat er iets op ons afkomt. Of we zitten in de situatie dat we al afspraken aan het maken zijn met andere partijen over cofinancieringen en over ons aandeel daarin. Laten we daar alvast geld voor apart zetten. Dan kunnen we later altijd nog besluiten hoeveel van dat geld we daadwerkelijk nodig hebben of dat het achteraf toch niet nodig blijkt. Maar dan weten we alvast dat we middelen gereserveerd hebben.

Ik vind dat echt een uitstekend voorstel. Ik beveel het de collega's ook van harte aan. Maar goed, dat heb ik in de commissie ook al gedaan. Maar goed, ja, ik heb ook het amendement gezien. Het zal u niet verbazen dat wij dat amendement, wat nog ingediend moet gaan worden – maar goed, dan besparen we misschien een termijn – niet zullen steunen.

Ik heb nog één suggestie. Die verpak ik even in de vorm van een vraag aan de gedeputeerde. Er wordt gezegd, per reserve wordt er een bestedingsplan gemaakt. En dat bestedingsplan, bij het instellen van een nieuwe reserve, uiterlijk binnen een jaar na het instellen van de reserve. Is het wellicht een idee om in de jaarrekening op de balans ook op te nemen wanneer het meest recent geactualiseerde bestemmingsplan is vastgesteld? 'Bestedingsplan' moet ik zeggen; bestemmingsplan is weer wat anders. Bestedingsplan. Het is een bestedingsplan van een bestemmingsreserve, daar kwam de verwarring van.

Tot zover onze eerste en tweede termijn.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Wijk.

De heer **VAN WIJK**: Voorzitter, voor ons de Nota reserves en voorzieningen 2022, waarin uitgangspunten en kaders duidelijk zijn verwoord. In de Financiële Auditcommissie is de nota besproken. En eigenlijk was iedereen wel blij met de nota, behoudens het treffen van de spaarreserves zonder bestedingsplan. Waar de ene partij fel voorstander was van de spaarpot, is de andere partij een fervent tegenstander. De een vindt sparen voor een mogelijk toekomstig doel belangrijk om alvast een potje te hebben en het realisme te brengen in de beoogde plannen en de ander vindt het belangrijk om eerst een plan te hebben met bijbehorende kostenraming en dan de reserve met een bestemming te treffen. Gedeputeerde heeft uitgelegd dat het treffen van spaarreserves niets anders is dan het labelen van een stukje van de algemene reserve. Hij zou dit zelfs al in zijn hoofd doen. Dus eigenlijk is het treffen van een spaarreserve het formaliseren van de gedachten van de gedeputeerde. Dat klinkt vreemd, maar het kanaliseren van zijn gedachten binnen formele kaders kan zorgen voor duidelijkheid. Hiermee kunnen de Provinciale Staten invloed uitoefenen op doelen en hoeft de gedeputeerde dit niet onofficieel te doen.

Om het geld in een bestemmingsreserve te kunnen plaatsen is een volledige onderbouwing noodzakelijk. De termijn waarin de bestemming kan onderbouwd, is gesteld op vier jaar. Deze termijn is behoorlijk lang. JA21 ziet het liefst dat de onderbouwing van het spaardoel sneller wordt gevolgd na het treffen van het spaardoel, waarmee het saldo van de spaarreserve kan worden geformaliseerd binnen een bestedingsreserve.

Aangezien het instellen van een spaarreserve kan leiden tot een versnelde toewijzing van de reserves aan dat doel zal JA21 dit voorstel steunen met de wens dat die formalisatie van de bestedingen sneller middels een plan kan worden gevolgd.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Allereerst wil ik ook, alsmede mijn voorgangers, mijn waardering uitspreken over het voorliggende stuk. Het voorstel is helder, goed leesbaar. Ik denk dat het voor ongeveer negentig procent ook de goedkeuring van het CDA kan wegdragen. Daar zit – en dat zal u niet verbazen, want wij zijn mede-indiener – van een motie over een heikel punt wat al eerder genoemd is. Dat is de spaarreserve. Ik ga er niet heel erg lang op in, want wat ons betreft – en dat dragen wij al minimaal acht jaar uit – is de enige spaarreserve die we in dit huis hebben de algemene reserve. Dat is eenvoudig. Dat is duidelijk. Iedereen weet waar hij aan toe is. En twee momenten in het jaar kunnen wij bespreken wat we met die algemene reserve eventueel aan andere taken willen betalen of niet. De verwarring, die ontstaat met een spaarreserve, is dat het een nieuwe naam is voor een bestemmingsreserve. Als het zo is, dan vind ik het prima. Dan noemen we dat een bestemmingsreserve. En als dat niet zo is, dan storten we alles in de algemene reserve.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Droog.

De heer **DE DROOG**: Voorzitter, in de commissie hebben we al veel behandeld over de stukken. Het is goed dat we deze scherpste aanbrenge in onze reserves en voorzieningen. Uit het commissiedebat bleek nog wel wat twijfel over de herintroductie van de spaarreserve. D66 is deze periode ingegaan met de ambitie om scherpste te krijgen op de financiën. Spaarreserves en reserves zonder plan hebben we daarbij laten vervallen. Wat er achter deze discussie schuilgaat, heeft alles te maken met de wijze waarop we ons politieke debat vormgeven: hoe meer potjes, hoe minder debat. We zouden het eigenlijk moeten hebben over waar we de middelen aan gaan besteden. We zouden een afweging moeten maken tuss en onderwerpen en niet p er onderwerp. Je kunt je geld immers maar één keer uitgeven. In deze Staten bespreken we steeds een voorstel per keer. En vervolgens besluiten we of we voor of tegen dat plan zijn. De vraag is hoe dat plan zich verhoudt tot andere plannen en hoe het zich verhoudt tot de beschikbare middelen.

Beschikbare middelen die bestaan uit de vrije exploitatie en de algemene reserve. Om daar zicht op te houden moet je niet een extra lijstje van potjes bijhouden, maar een overzicht creëren van alle plannen, van de meerjarenplanning en ideeën bijhouden en kwantificeren en een debat aan de voorkant voeren over de prioriteiten. Dat debat zou hier gevoerd moeten worden. Door een spaarreserve te herintroduceren creëren we extra ruis op die lijn. Om die reden dienen we het amendement van de Partij van de Arbeid, ChristenUnie en andere partijen mede in en roepen we GS aanvullend op om te werken aan een integraal overzicht dat we periodiek kunnen bespreken aan de hand van de beschikbare toekomstige middelen en de algemene reserve.

Dank u wel. En, voorzitter, voorts ben ik van mening dat we klimaatverandering als een crisis moeten behandelen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Krijgsman.

Mevrouw **KRIJGSMAN**: Voorzitter, als de woordvoerder natuur het mag hebben over de Nota reserves en voorzieningen, dan gaan we het toch weer even bomen hebben en specifiek over de beuk en de beukenootjes. Dat leidde net al een beetje tot verwarring. Voorzitter, als je in het bos beukenootjes vindt, dan zie je die vaak nog zonder zaden. Heeft u weleens nagedacht hoe dat komt? Pas als beuken volwassen zijn geworden en in de hoogte zijn uitgegroeid, dan zullen de zaden niet meer loos zijn. Vanaf dat moment heeft de boom maar één doel: goede zaden vormen. Soms wel zoveel dat de takken omlaag hangen van de beukenootjes. Zo zou het ook moeten zijn met de reserves. Elke aanvraag voor een budget moet goed gevuld zijn met een voorstel. Zo worden wij, Staten, GS, maar ook de ambtelijke organisatie, ons nog meer bewust dat we schaarse belasting willen gebruiken om onze doelstellingen te behalen. Er moet dus maar één spaarpotje zijn waar we uit putten: de algemene reserve. Die bespreken we, zoals al door collega Westerlaken genoemd, in deze zaal twee keer per jaar. Voorzitter, daarom hier in de provincie de introductie van de beukennotenwet. De beukenootjes mogen niet leeg zijn, maar dienen volwassen te zijn. En hierbij dien ik dus samen met Socialisten Utrecht, het CDA, SP en D66 het amendement in om punt 1a wat te wijzigen en punt 1b te gaan schrappen. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A15 van de leden Krijgsman (PvdA), Westerlaken (CDA), Eggermont (Socialisten Utrecht), Hoek (50PLUS), Breur (SP) en De Droog (D66) inzake Beukennotenwet: Geen geld zonder plan.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Nota reserves en voorzieningen (PS2022FAC02).

Constaterende dat:

- In de nota Reserves en voorzieningen 2022 de mogelijkheid is gemaakt om een reserve in te stellen voor toekomstige doeleinden waar nog geen plan voor is.

Overwegende dat:

- De algemene reserve is bedoeld als spaarpot voor toekomstige plannen deze hoeven niet te blijken uit de balans. Het instellen van een spaarreserve is dan ook overbodig.
- Er pas geld gereserveerd moet worden in een bestemmingsreserve zodra er een plan is die is vastgesteld door Provinciale Staten.

Besluit:

Beslispunt 1a wijzigen in:

De reserves te classificeren naar een viertal functies:

- I. Algemeen;
- II. Besteding;
- III. Egaliseren;
- IV. Kapitaallasten.

Beslispunt 1b te schrappen: *Een spaarreserve kan worden ingesteld voor toekomstige doeleinden waar nog geen bestedingsplan voor is. De bestuurlijke intentie is een bestedingsplan te gaan uitwerken en een bepaald bedrag hiervoor vooralsnog te reserveren.*

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Koerts.

De heer **KOERTS**: Er is een goed proces geweest om tot deze nota te komen. We hebben daar in de commissie uitgebreid over gesproken. Dat heeft mijn collega gedaan. Dus wat ons betreft had het nu op dit moment een hamerstuk kunnen zijn.

We zijn ook geen mede-indiener van een amendement, wat misschien net gesuggereerd leek. Maar de beukennootjeswet deed me wel even denken aan die eekhoorn, die dan beukennootjes verzameld. Maar wist u dat de eekhoorn op het moment dat hij de beukennootjes weer nodig heeft zo'n veertig procent daarvan niet meer terug kan vinden? Dat is nou precies de reden waarom het goed is – en waarin we ook afwijken van een eekhoorn – wij zijn wel in staat om te beschrijven en te labelen waar we die beukennootjes hebben gelaten en met welk doel en wanneer we ze willen opeten. Dat is nou precies een goede illustratie van waarom het goed is dat er spaarreserves zijn. Dus daarom kunnen we dit voorstel ook steunen. Dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Koerts, voor deze interessante wetenswaardigheid. Dank.

PVV, de heer Dercksen. Geen woordvoering. Partij voor de Dieren, geen woordvoering.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Eggermont.

De heer **EGGERMONT**: Er is een overeenkomst tussen de eekhoorn en de opa en oma van de woordvoerder van GroenLinks. Het probleem van de eekhoorn is namelijk dat die niet al zijn beukennootjes op één plek verzamelt. Waarom is die uiteindelijk veertig procent van zijn beukennootjes kwijt? Omdat hij het op allemaal verschillende plekken verstoppt. Daarom is hij het kwijt.

Verder kan ik me volledig aansluiten bij het betoog van het CDA.

De **VOORZITTER**: Ik kom bij-

De heer **DE BREY**: Voorzitter? Volgens mij was dit de maiden speech van Socialisten Utrecht. En zou ik de heer Eggermont hier hartelijk mee willen feliciteren, want dit was de allerbeste maiden speech die ik ooit heb gehoord.

De **VOORZITTER**: Ja, we zullen hem ons nog lang heugen. Dank u wel, meneer Eggermont en meneer De Brey om ons daaraan te herinneren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Complimenten voor de nota. We zijn ook blij om de leesbaarheid. Het leest bijna weg als een mooie thriller, ondanks de eekhoorns.

Als we kijken naar de spaarreserve hechten we daar wel waarde aan, want stel je voor dat die eekhoorn die ene grote hoop beukenootjes aan verschillende eekhoorns belooft en vervolgens beukenootjes te kort komt om uiteindelijk zijn beukenootjes uit te delen, alle beloftes die hij gemaakt heeft ook daadwerkelijk in te vullen. En daarom hechten wij er waarde aan om de spaarreserve in te zetten, zodat we daar een duidelijke labeling op kunnen maken. En om te voorkomen dat de reserves lang mee gaan lopen, lang ook is blijven staan en kwijtraken. Dus de rommelzolder. Dat die niet ontstaat, daar is volgens mij een heel goed zelfreinigend principe opgenomen in de bestemmingsreserve met functie sparen, dat die binnen vier jaar vrijvalt op het moment dat er geen activiteit op het plan wordt ondernomen. Daarmee voorkomen we dat die rommelzolder, die aangetroffen is bij de start van deze periode, ook daadwerkelijk ontstaat en kijken we met veel vertrouwen richting de toekomst. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Ja, bestemmingsreserves en de algemene reserve. We hebben natuurlijk, wat ik al zeg, ook bestemmingsreserves. Soms hebben we over op de begroting. En dan zeggen wij, ja, dat gaat dan weer terug – tenminste, dat wordt dan geadviseerd – naar de bestemmingsreserves. Maar misschien, om sneller een vette spaarpot te hebben, zou dan datgene wat over is uit de algemene begroting bijvoorbeeld – want dat is allemaal bestemd geweest, alleen het is niet uitgevoerd of het is achterhaald of wat dan ook – dat we dat, wil 50PLUS het voorstel doen, dan ook maar naar de algemene reserves, naar de spaarreserves, te doen. Dan hebben we toch alweer een heel mooi startkapitaal. En dan kom ik waarschijnlijk met een heleboel andere collega's een volgende keer met een voorstel, bijvoorbeeld voor een fietsbrug ter vervanging van het pontje bij Nieuwer Ter Aa. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dan hebben we hiermee de inbreng vanuit uw Staten in de eerste termijn afgerond en vraag ik de gedeputeerde of hij de beantwoording ter hand wil nemen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Het gaat om een amendement natuurlijk. Dus dan raken we hem niet op zo'n motielijst kwijt. Als ik eens in de zoveel tijd weer door de motielijst heenloop, dan kom je altijd van die mooie namen tegen, dat je denkt, wat is hier ook alweer mee bedoeld? Maar hier gaat het over de eekhoortjes die worden aangehaald als de naam die we erop zetten. Maar het is een mooie.

Ik vond het een goed debat in de commissie over de nota die we hadden. En eigenlijk, het college heeft nu een voorstel gedaan. We doen niet voor niets dat voorstel. Wij denken dat het goed is om een spaarreserve te creëren. Maar ik vind het ook echt aan uw Staten om hier bij een kaderstellend stuk uiteindelijk te zeggen: wilt u hem wel of wilt u hem niet. Dus ik vind het belangrijk om ook nog even vooraf te zeggen dat, los van wat ik er nu over ga roepen, het college goed kan leven als het amendement wordt aangenomen

en u 1a wijzigt en 1b schrapt. Geen man overboord. Dan hebben we één saldireserve en dat is onze spaarreserve. Dat kan ook. Dat kan ook.

Desondanks heeft het college gemeend dat het toch goed zou zijn om wel spaarreserves in te kunnen stellen. Hier, recent, de afgelopen tijd een paar keer met u mogen spreken over de groeisprong. Dan ziet u dat onze ambities, die wij met elkaar hebben, vele malen groter zullen zijn dan het huidige geld wat wij hebben. Zowel in de exploitatie, wat we jaarlijks ter beschikking hebben, of in spaarreserves hebben zitten. Het gevaar dat zou kunnen ontstaan als je één spaarreserve hebt, dat het project dat zich het eerst meldt ook alles krijgt. Dus je gaat toch voor jezelf een soort ordening aanbrengen als je kijkt naar je ene spaarreserve. Op dit moment zo'n 150 miljoen, van de provincie. Dat je denkt, ja, als er nou alleen maar een aanvraag komt uit mobiliteit voor 150 miljoen, dan zeg je, ja, jongens, we gaan niet alles naar mobiliteit doen, want we willen ook nog wat voor natuur overlaten. Of we willen ook wat overlaten voor erfgoed. Daar gaat u over als Staten. Dus je oormerking van spaarreserves, hoe je misschien zegt, nou, ik wil iets uitwerken over toekomstige HOV-lijnen of ik wil iets uitwerken over toekomstige nieuwe natuurgebieden, het plan moeten we nog maken, maar ik zet het alvast in een spaarreserve, is ook om te helpen schotjes aan te brengen daar waar de ambities en de wensen groter zijn dan je hoeveelheid spaargeld. En anders ga je eigen lijstjes bijhouden waar je dat toch een beetje rangschikt. Dat was wat de heer Van Wijk noemde: wat in het hoofd van de gedeputeerde zit, maar misschien ook in uw eigen hoofd zit. En dan pak je steeds dat denkbeeldige lijstje.

De heer **EGGERMONT**: Ja, ik heb toch een vraag. Want klopt het verhaal van de gedeputeerde wel als hij het heeft over de groeisprong? Want de groeisprong gaat toch over veel langere periodes? Het gaat ook over veel langere periodes dan vier jaar. Het gaat over veel grotere bedragen die we ook echt niet kunnen gaan sparen. Dus wat bent u eigenlijk nu daarin duidelijk aan het maken? Want die groeisprong, die kunnen we echt niet met die spaarreserves realiseren.

Niet de hele groeisprong, voorzitter, maar er zitten zeker zaken bij die je wel zou kunnen regelen. U heeft vandaag een strategisch bosbeleid aangenomen. Of tenminste, dat heeft u nog niet aangenomen, maar dat heeft u bediscussieerd. Waar u ziet dat er in de komende jaren gelden gevraagd gaan worden om daarnaartoe te gaan. Wie weet wilt u daar in de toekomst wel geld voor reserveren. Wilt u voor het versnellen van de woningbouwopgave wel geld reserveren om bij te dragen aan gemeenten om betaalbare woningen neer te zetten. Misschien wilt u dat niet. Dat kan. Maar als u wilt gaan verdelen tussen wonen, groen, mobiliteit, cultureel erfgoed, wilt u misschien een hoofdindeling maken van hoe u uw spaargeld zou willen inzetten. En als u het allemaal in één pot zet, maar u bent eigenlijk in uw hoofd al lijstjes aan het maken, dan zou het voorstel van GS zijn: benoem dat dan gewoon als een spaarpotje groen, spaarpotje mobiliteit, spaarpotje cultureel erfgoed. Je kunt ze altijd weer opheffen en dan gooi je ze weer in een centrale spaarpot. Maar je geeft een soort eerste oormerking aan. Waarbij voor het college altijd staat: als je zo'n spaarpot maakt, dan is dat natuurlijk omdat je een bestuurlijke intentie hebt. U geeft aan, wij zouden dit mooi vinden: ga daar een plan voor maken. In het voorstel staat 'na vier jaar valt die automatisch vrij'. Dus als er na vier jaar nog geen plan is, gaat het geld gewoon weer naar de algemene reserve. Dus je moet het in vier jaar doen. In reactie op de heer Van Wijk: dat plan moet er wat mij betreft veel sneller liggen; vier jaar is het maximum, daarna valt het automatisch vrij. Maar je wilt natuurlijk sneller-

De heer **EGGERMONT**: Maar dan is het eigenlijk zo dat we de integrale overweging twee keer per jaar aan het ondermijnen zijn, want dat is toch juist het doel, dat we daarin juist ook weten neer te zetten op welke manier we dan vervolgens het komende jaar en de komende jaren de verschillende plannen gestalte willen geven.

Ik denk het tegenovergestelde. Ik denk juist dat je de integrale die je op die twee momenten per jaar hebt en waar u misschien met elkaar tot de conclusie komt, het zou goed zijn dat wij van die spaarpot – van nu 150 miljoen – een plan gaan uitwerken om meer te doen met Groen Groeit Mee. En we willen ook dat u een plan uitwerkt, GS, om nog eens na te denken over de veiligheidsmaatregelen op een bepaalde weg. En we willen ook dat u een plan uitwerkt rondom het hoogwaardig openbaar vervoer. Ga daarmee aan de slag, dat is onze integrale afweging. En dan zetten wij gelijk even geld apart- Je mag het nog niet uitgeven, hoor, college, maar we zetten het even apart. We halen het uit die 150 miljoen, zodat we weten wat we daarna nog vrij beschikbaar hebben. Want anders komt er drie maanden later iemand bij u en die zegt: hoeveel geld hebben we nog vrij beschikbaar? En dan zegt u: o, wat hebben we ook alweer besloten op dat integrale afwegingsmoment. Toen hebben we van drie dingen gezegd dat we nog even een plan gingen uitwerken. Dus je formaliseert het besluit wat PS neemt op die twee keer per jaar te nemen integrale afwegingsmomenten in het inrichten van een reserve. Ik vind daarmee ook kwalificaties die worden gegeven dat het teruggaan naar oud beleid is- Nee, ik vind juist dat je inzichtelijk maakt wat je hebt besloten. Volgbaar, transparant. We maken het ook voor iedereen zichtbaar. Er staat een stempeltje 'spaar' op. Iedereen weet wat het dan is.

De **VOORZITTER**: Meneer Strijk, er zijn nog een paar interrupties. Ik kijk eerst naar de heer De Droog.

De heer **DE DROOG**: De gedeputeerde schetst een valse tegenstelling. Namelijk, enerzijds heeft hij het over een spaarreserve in onze stukken. Daar zijn dan specifieke labeltjes aan gehangen. Dat zijn potjes, die moeten we uit die reserve halen. En anderzijds heeft hij het over een lijstje in het hoofd. Dat lijstje in het hoofd, dat is nou precies wat ik zo graag op tafel wil hebben met elkaar. Ik wil graag een overzicht hebben waarin wij alles op een rijtje hebben staan. Waar wat mij betreft ook labeltjes bij mogen staan, omdat we zeggen van, nou ja, deze hebben we al in gedachte, hier moeten we nog even over doordenken, dit moeten we meenemen. En als er dan weer wat nieuws op het lijstje komt, dat we denken: o, verrek, we hadden al een aantal dingen gelabeld en we hebben nog veel meer dingen die we willen, hoe gaan we dit eigenlijk wegen met elkaar? Als je dat alleen in de reserve doet, dan creëer je dus een apart lijstje met specifieke dingen, die dan meteen een hap uit die reserve nemen zonder dat we blijven afwegen of we dat uit die reserve willen blijven pakken. En daarom pleit ik ervoor om het niet hier op te nemen, maar juist in een apart lijstje, tastbaar, dus niet in het hoofd, vorm te gaan geven.

Gedeputeerde **STRIJK**: Maar die zat in mijn eerdere reactie. Stel dat dat lijstje wat we maken – die zijn we misschien wel bij de groeisprong aan het maken – optelt tot twee miljard in de komende twintig jaar en je hebt nu 150 miljoen, en je zet het lijstje van twee miljard neer, is het dan de eerste die zich aanmeldt, mag de 150 miljoen hebben? Of heeft u ook voor uzelf een onderverdeling over die 150 miljoen? En daarmee helpt die ook. Dus het gaat niet alleen over het in beeld hebben van je volledige ambities, het gaat ook om eerste oormerking op je dekking van die ambities. En dat is wat deze doet. Dus ik ben het ook met u eens dat je natuurlijk steeds een beeld moet hebben wat je allemaal in de komende jaren nog wil gaan realiseren, maar dat staat los van een oormerking op je reserves.

De heer **DE DROOG**: Ik vrees er juist voor dat op het moment dat we dat label op deze plek al ophangen, dat we dan al voorsorteren op wat er gaat gebeuren. Daarom denk ik dat het goed is om die weging te blijven maken. Dat zit denk ik ook dicht tegen dat wat mevrouw Groen zei: juist dat gesprek

daar blijven voeren. Want ik denk dat daar het gesprek gevoerd moet worden.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik moet heel eerlijk zeggen: ik vond de reactie per definitie vragen van de woordvoerder van Socialisten Utrecht – ik moet er nog aan wennen, maar het lukt nog niet zo – wat onbevredigend als het gaat over de oude cultuur en de nieuwe cultuur. Ik heb net duidelijk gemaakt dat we al een achttal jaar hier aan het worstelen zijn met die transparantie in de financiële huishouding van de provincie. We kregen onlangs nog een voorwaarschuwing, voorbeurwaarschuwing, van de gedeputeerde dat het niet besteedde bedrag weleens hoger uit zou kunnen vallen dan we bij de behandeling van de begroting verwacht hadden, of bij de behandeling van de Zomernota. En dan gaan we hier praten over een spaarreserve waar we nog niet precies van weten waar het aan uitgegeven wordt met een termijn van vier jaar in de reserves. Maar we hebben het ook over plannen die pas over twintig jaar aan de orde zijn. We hebben het- Het betekent dus, die transparantie waar we al acht naar op zoek zijn, die hoor ik hier ook niet uit en die komt er bij mij op die manier ook niet in. Want als we het op die manier gaan verwerken, zullen we elke weer uit moeten leggen waarom we dit gedaan hebben in die begroting of- Mijn angst is, dat als je de eenvoud loslaat- Gewoon wat we overhebben, waar we geen bestemming voor hebben, dat gaat naar de algemene reserve. En twee keer per jaar hebben we hier de discussie over hoe dat we die gaan inzetten. Dan kunnen we nieuwe plannen- Dan kunnen we zelfs plannen met een doorkijkje naar later indienen.

De **VOORZITTER**: Wat is uw vraag, meneer Westerlaken?

De heer **WESTERLAKEN**: Mijn vraag is: waarom dan toch zo krampachtig vasthouden aan een instrument dat geen duidelijkheid biedt?

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik begon, voorzitter, met te zeggen dat ik er niet krampachtig in zit en dat ik de uitkomst, met beide goed kan leven. Dus als ik probeer uit te leggen waarom wij toch een voorstel doen, als dat krampachtig overkomt, dan doe ik dat verkeerdt. Toen ik hier kwam en naar reserves keek, merkte ik vaak dat er verschillende functies in een reserve zaten. In de reserve mobiliteit, noem eens wat, een grote pot met geld, daarin zaten vrij concrete plannen waar men naartoe werkte. Aan een bepaalde N-weg. Dus dat zou je een bestemmingsreserve noemen. Er zaten gelden in om onderhoud over de loop der jaren wat te egaliseren. En er zat soms alvast spaargeld in voor iets wat men in de toekomst misschien nog wilde doen, maar nog geen plan voor had. Ik vond dat heel diffuus. Wat we zijn gaan doen in de afgelopen jaren, is eigenlijk afromen van die reserves. Waar geen plan onder zit, gaat naar de algemene reserve. Maar we proberen in dit voorstel ook even naar functie de reden aan te geven: waarom kan je geld apart zetten? Je kan geld apart zetten om te egaliseren: het onderhoud over meerdere jaren te splitsen. Dat is een reserve. Je kan het doen, omdat je een heel duidelijke bestemming hebt: over tien jaar wil ik ergens staan, ik heb een plan en ik wil toewerken naar die tien jaar en daar ga ik met dat plan eronder voor sparen. En je kan een nog uit te werken idee hebben, slechts een bestuurlijke intentie: Provinciale Staten heeft in een bredere afweging gezegd, dit lijkt ons goed om aan te gaan werken en een plan voor te maken; ga daarover met de omgeving en met anderen in gesprek, en we zetten daar alvast geld voor apart. En dat is een spaarreserve. Ik vind juist dat we met dit voorstel proberen, dat dat in het verleden op één hoop in één reserve zat, te splitsen. We zetten ook het stempeltje erop. U kunt straks in de begroting en de jaarstukken altijd zien wat het karakter van de reserve is: bestemming, egalisatie, sparen. Het is altijd helder, open, transparant. Het staat in dit kader. Ja, dus ik

vind dat ik daarmee niet krampachtig probeer vast te houden aan wat er in het verleden was; ik probeer juist op een heel heldere manier spelregels aan te geven hoe we het in de toekomst gaan doen.

De heer **WESTERLAKEN**: Klopt het dan, vraag ik aan het college, of dat wat u net probeert duidelijk te maken aan mij, eigenlijk niets anders betekent dan dat we al voldoende instrumenten hebben, dat we er hard aan gewerkt hebben. We hebben een meerjaren investeringsplan, we- Nou, de jaarrapportages zijn op orde. U ontkracht eigenlijk uw verhaal met die mededeling over dat stukje in die mobiliteitsbegroting waar niet duidelijk was wat voor plan daar eventueel onder kon zitten. Want dat was geld wat misschien eventueel in de komende jaren wel ergens voor gebruikt zou kunnen worden. Bent u het dan niet met mij eens dat we veel duidelijker en helderder kunnen zijn door alleen maar uit te gaan van een algemene reserve? Behalve als een reserve bewust wordt aangelegd met een heldere bestemming.

De **VOORZITTER**: Kort op dit punt, gedeputeerde. Ik heb wel een beetje de indruk dat u een deel van de commissiebehandeling nog eens even overdoet. Interessant, maar ik hoor ook weinig nieuwe dingen.

De heer **WESTERLAKEN**: Voorzitter, als ik even mag nog. Het gaat hier natuurlijk niet alleen om het college te overtuigen, maar ook mijn collega's van de waarde van ons amendement.

De **VOORZITTER**: Dat begrijp ik vanzelfsprekend, maar volgens mij komt de boodschap luid en duidelijk over. Meneer Strijk, kort nog even op dat punt.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik zal proberen het kort te houden, voorzitter. Terug naar de Zomernota vorig jaar, want de reden dat het voorstel zo is uitgewerkt, komt ook wel door een vraag – niet met meerderheid, maar wel werd gesteld toen door de SGP-fractie bij de Zomernota – over een reserve die vrijviel uit de mobiliteit. Dat ging over een deel van het bereikbaarheidsprogramma rondom de A12 SALTO fase 2. Dat plan, dat kon om bepaalde moverende redenen niet in werking gaan. Dan komt de gedeputeerde Financiën. Die zegt, hé, er is geen plan, het geld naar de algemene reserve. Dat werd ook voorgesteld bij de Zomernota. Maar wat we ook op dat moment constateerden, was dat het vraagstuk wat daar was niet was opgelost. Dat vroeg u ook: gaan we nog wel door met een verdere planontwikkeling op die plek? Ja, werd ook gezegd, daar gaan we nog wel mee verder. Maar het geld is nu naar de algemene reserve gegaan en uw Staten zou denken: daar kunnen we van alles mee doen. Want dat is ook zo: het zit in de algemene reserve. Terwijl we eigenlijk hier een beetje een labeltje in ons hoofd hebben: nou ja, een deel van die algemene reserve is voor de nieuwe oplossing van dat A12 SALTO-vraagstuk. En dan zou je kunnen zeggen – zo is deze tot stand gekomen naar aanleiding van die vragen bij de Zomernota – zou dan een spaarreserve helpen om dat zo te oormerken?

De heer **WESTERLAKEN**: Voorzitter, één kleine opmerking. Mijn collega Wijntjes was daar toen tegen. En ik ben het nu nog steeds.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte.

Mevrouw **KRIJGSMAN**: Ik vind de beantwoording van de gedeputeerde ook een beetje verwarrend, want hij zegt ook, misschien hebben we straks twee miljard nodig voor een plan. Dus dan moeten we nu spaarreserves gaan instelling voor eventueel de groeisprong. Maar, voorzitter, is de

gedeputeerde het ook met mij eens dat als jij met grote plannen bezig bent, twee miljard, dat past- We hebben nu een algemene reserve van 150 miljoen ongeveer. Dan heb je cofinanciering nodig van verschillende partijen en zelf ook. Dan moet je, daarop vooruitlopend, toch eerst goed in beeld hebben welke financieringsstromen er zijn, wat we kunnen doen, of het überhaupt haalbaar is voordat we iets in de reserves gaan zetten. En een potje van twee miljard sparen, ja, voorzitter, dan zijn we wel even langer bezig dan vier jaar. Dat is het ene punt.

En het tweede punt dat ik had. U zei net, als u dan de volgende keer bij de kadernota moties gaat indienen, dan zoekt u ook vaak dekking in de algemene reserve. Maar dan vragen wij ook gewoon om moties om een plan te maken, een dekkingsvoorstel te doen en daar bij ons te komen vaak met de begroting. Dus, voorzitter, dan heb je ook niet een spaarreserve nodig, maar daar kan je ook prima de algemene reserve voor gebruiken. Dus, voorzitter, ik wilde even vragen hoe de gedeputeerde daartegenaan kijkt. Dank u wel.

Gedeputeerde **STRIJK**: Op het moment dat u aan het college zou vragen: werk daar een plan voor uit, werk daar een plan voor uit en daar een plan voor uit, en de optelsom van die plannen is al groter dan de 150 miljoen, dan zou het eigenlijk aardig zijn dat je op dat moment ook voor jezelf schotjes gaat plaatsen- Ja, ik noem dat dan denkbeeldige- Ik doe iets in mijn hoofd. Ik ben delen van dat geld- Zoveel tientallen daarheen, zoveel tientallen daarheen. Dat is wat wij hier proberen zichtbaar te maken, transparant te maken, Volgbaar te maken in een jaarstuk en niet in uw hoofd. Eenieder van uw Staten, die op een bepaald moment weleens denkt bij een pot met geld: dat zou ik kunnen verdelen in deze drie, zou ik willen oproepen: maak dat zichtbaar; en doe het niet in een diffuus lijstje in je hoofd. Dat is wat die spaarreserve zou moeten doen.

Mevrouw **KRIJGSMAN**: Ik zou dan toch zeggen, als dat dan gebeurt en u gaat het uitwerken, dan komt u bij ons terug: sorry, wij hebben geen dekking, welk plan wilt u doorgang laten vinden en beslist u maar welke u belangrijker vindt. In plaats van alles gelijk maar in spaarpotjes en voor te gaan selecteren zonder dat wij daar een keuze in hebben en dat ons budgetrecht aantast. Voorzitter, daar wilde ik het bij laten.

Met uw reactie helemaal eens. Het college zegt ook: dit kan ook. Als u, als op dat moment dat voorstel naar u toekomst, ook steeds scherp heeft: en welke voorstellen komen er de komende tijd ook nog naar ons toe die van datzelfde potje gebruik willen maken. U wilt toch ook steeds die totaaloverzichten. Maar goed, dat is de argumentatie van het college.

De heer **JANSSEN**: Het elegante van het voorstel is, dat allerlei schaduwlijstjes, transparant bij de Staten ter besluitvorming voor komen te liggen. Dat we daar als Staten iets van kunnen vinden. Dat vind ik vanuit cultuurverandering en vanuit de Staten meer in positie krijgen, een versterking. Nu is mijn vraag aan de gedeputeerde: stel dat dit amendement wordt aangenomen, hoe kunnen we dan toch inzichtelijk houden waar al die verschillende labels al op hangen? Kunnen we dan iets op de website plaatsen met een meter of zo, dat we de stand kunnen bijhouden, want daar zit mijn zorg bij dit amendement. Dat we toch weer terugvallen op allerlei schaduwlijstjes, als Staten het zicht kwijtraken. Hoe kijkt u daartegenaan?

Het college deelt het eerste deel van uw analyse. Dus dat het daarom goed zou zijn om het te doen. Als de Staten- Want ik begrijp ook de andere argumentatie. Ik begrijp echt goed waarom de Staten zeggen: hou het nou allemaal in één reserve. Als u tot dat voorstel komt, dan zou ik niet per se voorstander zijn om dan een ander lijstje te gaan bijhouden en

op de website te plaatsen. Nee. Je doet het of je doet het niet. En dan heeft u gewoon – zoals net door mevrouw Krijgsman werd gezegd – twee keer per jaar het integrale afwegingsmoment. Kijkt u naar uw algemene reserve en maakt u dan het besluit. En elke keer recapituleert u dan voor uzelf het totaal van de ambities in het licht van het voorstel. Dus ik ga mee met uw redenering. En daarom is dit ook het voorstel van het college. Maar als u het afschaft, als je het niet doet, als u het eruit amendeert, ja, dan hebben we het dus niet. En dan hebben we dus één spaarreserve: de algemene reserve. Dat kan ook.

De heer **JANSSEN**: Ja, waarbij dan dus de situatie ontstaat dat er verschillende mensen met verschillende schaduwlijstjes in hun hoofd rondlopen en we allemaal een verschillend beeld van de werkelijkheid hebben, wat volgens mij niet bijdraagt aan een goed debat. Dus, nou ja, goed, ik hoef denk ik mijn standpunt niet te herhalen.

De **VOORZITTER**: U bent het met elkaar eens.

De heer **JANSSEN**: Bij deze gedaan.

De **VOORZITTER**: Ja, duidelijk.

De heer **DE DROOG**: Ik wilde toch even interrumperen op wat de VVD zojuist inbrengt, namelijk het woord 'schaduwlijst'. Er is niks mis met het hebben van een lijstje naast onze reserve als wij met elkaar afspreken dat wij zo'n lijstje hebben. Dat hoeft niet meteen een schaduwlijst te zijn. Ik denk, ook als wij dingen in onze reserve opnemen, blijven er dingen in ons hoofd rondzingen, die we misschien allemaal nog willen en belangrijk vinden en weet ik wat. Zet dat nou eens gewoon op papier, ook als het nog niet hard uit de reserve moet komen, zodat we steeds opnieuw die weging kunnen blijven maken: gaan we dit nu doen of niet? Dat is geen schaduwlijst. Dat is gewoon- Kunnen we samen formaliseren naast dat wat we nu hebben.

De **VOORZITTER**: Wilt u daar nog even op reageren? Gaat uw gang.

De heer **JANSSEN**: Ja, ik heb net de gedeputeerde horen zeggen dat zo'n lijstje er dan dus niet komt. Dus dat lijstje is er dan niet. Ik vind nou juist het voorstel van het college uitstekend daarin voorzien, in datgene wat u beoogt en wat ik ook denk dat helpt in het met elkaar voeren van het debat, integraal, over wat is beschikbaar, welke bestemmingen liggen al ergens op of welke bestuurlijke wensen hebben we al uitgesproken. Om dat totaalplaatje in beeld te krijgen, om met elkaar goed geïnformeerd conform de doctrine Groen, noem ik het maar even, het gesprek te voeren als volwassen mensen onder elkaar van, vinden we dit nog steeds de juiste bestemming? Zonder dat we een soort schimmig debat gaan voeren over lijstjes die mensen in hun hoofd hebben.

De heer **DE DROOG**: Ik deel de mening daarin met dien verstande dat dat lijstje, wat vervolgens ontstaat binnen de reserve- U suggereert dat dat dan een integraal verhaal wordt, maar dat is geen integraal verhaal. Dat zijn namelijk alle dingen die namelijk gereserveerd zijn vanuit het idee van een spaarreserve. En niet de zaken die dat nog niet zijn. Dus je maakt die afweging dan nog niet. Je wilt een totaallijstje hebben voordat je dat gaat doen. En dat gaat niet via die reserve lopen.

De heer **EGGERMONT**: Ja, ik werd even getriggerd, omdat u het had over dat je in een andere werkelijkheid leeft, maar dat is volgens mij gewoon onzin. Er is maar één werkelijkheid en dat is wat we hier daadwerkelijk besloten hebben. Dat is de werkelijkheid. Daarnaast hebben de verschillende fracties allerlei wensen. En dit theater is ervoor om met elkaar uit te vechten hoe we uit die wensen komen. Dan is het volgens mij, die werkelijkheid bestaat pas als dat er ook daadwerkelijk is, want dan weten we pas concreet wat er dan ook bedoeld is. Dus als we dus allerlei potjes gaan maken, ja, dan raken we dus eigenlijk die blik op die werkelijkheid kwijt, omdat we dan niet meer de gehele pot in oenschouw kunnen nemen.

De **VOORZITTER**: Dat was nog een reactie op de heer Janssen. Hij mag daar nog even op reageren en dan ga ik de gedeputeerde vragen om zijn betoog af te ronden. Meneer Janssen.

De heer **JANSSEN**: Het gaat mij om de verschillende werkelijkheden die ontstaan op het moment dat we intenties en plannen aan het maken zijn en aan het uitwerken, waarvoor we al een deel van de algemene reserve eigenlijk in onze hoofden hebben gereserveerd, die 150 miljoen. En iedereen ongeveer weet hoe het zit, maar niemand precies, omdat er nergens een geformaliseerd overzicht is.

De **VOORZITTER**: De gedeputeerde rondt zijn betoog af. Gaat uw gang.

Gedeputeerde **STRIJK**: Nog één vraag denk ik die hier werd gesteld vanuit de VVD: is het mogelijk om bij het informatieblad over reserves aan te geven, bij de jaarrekening bijvoorbeeld, wat op basis van het laatste bestedingsplan de stand van de reserve zou moeten zijn en in welke fases die wegloupt. Ik denk dat we bij de komende jaarrekening al een behoorlijke zet in die richting doen, om ook de onderbouwing van de reservesaldi op die manier te onderbouwen. Dat zal niet altijd nog met een directe koppeling zijn naar het laatste bestedingsplan, maar ik vind het ook wel goed om dat gewoon als referentie daarbij op te nemen: wat is het laatste besluit dat u heeft genomen bijvoorbeeld in het NIB of op een ander moment, wat daar onderligt. Dus ik vind dat een goed streven. Het zal nog niet lukken in de jaarrekening 2021 volledig, want die is op een haar na klaar. Maar om dat in de toekomst zo te gaan doen, vind ik een goed streven. Dus dat wil ik u wel toezeggen om dat mee te nemen.

Verder, voorzitter, ik blijf benadrukken, ik heb wel proberen te beargumenteren waarom het college tot haar mening komt, maar als het amendement wordt aangenomen, vloeit daar ook wat ons betreft niet heel veel bloed uit. Dus in die zin staan we er neutraal in wat u straks besluit. Het is uw kaderstellende rol om wel of niet dit amendement aan te nemen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel, meneer Strijk. Ook helder denk ik de discussie die ook de Staten met elkaar heeft gevoerd, daarmee afgesloten.

Ik kijk of er nog behoefte is aan een tweede termijn uit uw kring.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan Groen.

Mevrouw **GROEN**: Ja, heel kort, voorzitter. Dank u wel. Wat ik nog wilde aanvullen op mijn inbreng van zojuist, naast dat gedeputeerde Strijk wat hij rond 1 uur en 12 minuten, waar het niet meer terugliep, omdat er een interruptie was, vertelde ongeveer weergeeft waar wij ook staan. Geldt dat het debat hierover – wat is de werkelijkheid, wat is de realiteit,

waar zitten de schijnwerkelijkheden of de schijnrealiteiten, wat is het ware beeld en het niet ware beeld – we hebben allemaal ons eigen beeld bij wat dat lijstje inhoudt of hoe vast die reserve staat of hoe vast die niet staat. En daarmee zou ik dan willen benadrukken, en nog weer eens oproepen en aangeven: laten we vooral open het gesprek aan blijven willen gaan zonder geharnast te zitten in wat er al dan niet echt is afgesproken of misschien echt is afgesproken. Of we dat nou doen via een spaarreserve of dat we dat doen door steeds integraal de algemene reserve af te wegen. Dat wil ik toch nog wel echt even benadrukken.

De **VOORZITTER**: Zijn er nog anderen die behoefte aan een tweede termijn? Dat is niet het geval. Ik denk dat de reactie van mevrouw Groen voor de gedeputeerde geen aanleiding is om daar verder nog op te reageren. Dank u wel.

Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen over dit voorstel en zullen wij vanavond kijken naar de stemming over het voorstel en over het amendement vanzelfsprekend.

De discussie wordt gesloten.

16.

Statenvoorstel Vroegfasefinanciering (VFF) innovatieve bedrijven (PS2022BEM10)

De **VOORZITTER**: U hebt gekozen voor een klein debat. Dus ik stel ook voor om dat vanaf uw plek te doen. Is dat goed? Nee? Liever niet? Prima om het vanaf het spreekgestoelte te doen, maar daar blijft het dan ook bij, meneer Dercksen. Dat is helder.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Bart.

De heer **BART**: Wat ons betreft had het denk ik wel vanachter de eigen plek gekund, maar om de heer Dercksen een plezier te doen, daar zijn we bij GroenLinks nooit te beroerd voor.

Rest mij ook om nog even kort de Commissaris van de Koning te danken voor de mooie woorden over onze inmiddels ex-collega Karin Boelhouwer. Dit is mijn eerste bespreekpunt van de dag. Maar ik wilde dat moment toch nog even benoemd hebben. Een fijn afscheid. We gaan haar enorm missen, maar we zijn ook enorm blij dat we nu Thilly de Boer als nieuwe collega hebben.

Dan over dit voorstel zelf. Het lijkt me onnodig om het hele commissiedebat nog een keer te gaan herhalen. Wij hebben toen ook al aangegeven dat wij dit voorstel kunnen steun. Steun voor innovatie in onze provincie. Ook binnen de thema's van de REA lijkt me ontzettend zinvol. We krijgen er nog een bonus op vanuit de rijksoverheid als we dit doen. Dus dat lijkt me alleen maar ontzettend zinnig.

Rest me alleen nog om even kort te blijven benoemen dat voor ons, als we kijken naar de afgelopen weken en maanden, één thema ontzettend belangrijk is. Dat is de enorme ongelijkheid in Nederland. Die ongelijkheid komt overal terug. Die komt dus ook eigenlijk wel weer terug als het hier gaat over investeren in onze economie. Dat is ook waarom wij oorspronkelijk werknemerscorporaties binnen de ROM heel graag wilden promoten. Dat willen we dus hier nogmaals een keer benadrukken, dat dat ook echt iets is wat zo snel mogelijk moet worden uitgewerkt. Alleen op die manier worden dit soort voorstellen echt goed en komt dat geld dus ook weer echt terug bij de mensen die het het hardste nodig hebben. Dat moet dan of zijn dat de opbrengsten van innovaties die lukken en bedrijven die hier lukken weer terugvloeiën naar het geld wat in de ROM gaat of naar

ons in de provincie of dat dat direct terechtkomt bij werknemers die daardoor dus ook meer te besteden hebben. Dus dat nog even om mee te geven. Daar laat ik het dan verder bij.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Kocken.

De heer **KOCKEN**: Ik dacht, toen de heer Bart begon, dat ik inhoudelijk gewoon bij hem aan kon sluiten, maar hij was nog niet klaar. Dus toch nog maar even niet.

Maar ook de VVD-fractie ondersteunt dit statenvoorstel. Dat hebben we in de commissie ook aangegeven. Goed om innovatie een boost te geven. Mooi dat dat met cofinanciering kan.

En toch, naar aanleiding van die commissievergadering – en ik ga hem niet overdoen, voorzitter – maar wel nog even de reflectie. Want een aantal fracties heeft tijdens die vergadering toch een beetje neergezet van joh, wat is dat nou, nieuwe taken voor de ROM; moeten we niet eerst een evaluatie doen? Dat deed mij terugdenken aan een debat dat we eerder hebben gevoerd in deze zaal. Dat was in januari 2020. Dat is nog maar iets meer dan twee jaar geleden, maar door corona lijkt het allemaal veel langer geleden. Toen had de VVD-fractie een amendement om voor het einde van 2022 een evaluatie van de ROM te houden. Niet heel diepgaand, maar wel even met elkaar het gevoel te hebben van, joh, doet de ROM nou wat we hadden gedacht; wat is het perspectief naar de komende jaren? In de commissievergadering toen was die toezegging gedaan. In de Statenvergadering werd die ontraden. Dat werd gevolgd door een groot van de partijen, die vervolgens in de laatste BEM-vergadering vroegen om die evaluatie. Ik heb toen de gedeputeerde ook veel sterkte gewenst, want op het moment dat je op zo'n manier draagvlak hebt, dan weet je nooit echt of je ergens op kunt bouwen. Ik ben blij met de statenbrief van eind april waarin wordt geschreven over de behandeling van het meerjarenperspectief, meerjarenstrategie, van de ROM, waar ook wordt toegezegd dat wij vlak na de zomer een soort van infosessie hebben, een bespreking hebben, waar ook de stand van zaken van de ROM aan de orde komt en het perspectief op de komende jaren. Dat voldoet helemaal aan de beelden die wij destijds als VVD al hadden. Dus dank dat dat op deze manier zo bij elkaar komt. En zet hem op met de VFF.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Wijk.

De heer **VAN WIJK**: Voorzitter, er is een plan om anderhalf miljoen euro in de ROM te pompen, waarmee vroegefasefinancieringen kunnen worden ondersteund. Volgens JA21 is deze sectie juist een beoogde groep, die met ROM-financieringen ondersteund zou moeten worden. We zien het dan eigenlijk ook als een omissie dat deze groep nu blijkbaar niet bediend wordt. Banken willen alleen projecten financieren waar vergelijkingsmateriaal van is of de ondernemer moet een enorm track record hebben of er moeten enorm veel zekerheden zijn, zodat de bancaire financiering geen gevaar loopt. Juist ontwikkelingen of ideeën, die in een vroege fase zitten en die zich moeten bewijzen, hebben vaak financiering nodig om ontwikkeling te kunnen realiseren. De ROM is hiervoor opgericht. En JA21 is dan ook enorm benieuwd wat de status is van de ROM sinds de oprichting. Wat is gerealiseerd? In welke projecten is deelgenomen? En in welke bedrijfsvoeringen is reeds een belang? We weten nu niets en er wordt om een uitbreiding gevraagd. De uitbreiding is in het geheel van de ROM kleinschalig en wordt vergezeld van rijksfinanciën, toch mogen we ook kleinere bedragen niet uit het oog verliezen. Belastingbetalers hebben recht om te weten dat er niet klakkeloos met geld wordt gesmeten, ook al is het fractioneel.

JA21 vraagt GS ook wat de status is van de ROM. Hoe de ROM op dit moment functioneert. En of de bestaande middelen van de ROM niet aangewend worden om de vroegefasefinancieringen te ondersteunen of een deelname te nemen in ondernemingen die een vroege fase willen. Gooien we die anderhalf miljoen niet in een put, waar risico en

inschattingfouten moeten worden gecorrigeerd? Als een bedrag van anderhalf miljoen nu nodig is om het gehele aanwendbare vermogen van de ROM in te kunnen zetten om vroege fases te kunnen ondersteunen, is het relatief kleine bedrag onzes inziens te klein om er lang over te discussiëren. Wel is de discussie over de werking van de ROM weer in beeld gekomen. We zijn benieuwd naar de reflectie van gedeputeerde.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Welschen.

Mevrouw **WELSCHEN**: Het is inderdaad soms bij zo'n klein debat verder en langer lopen dan dat ik hier sta, want ook ik wil niet in herhaling vallen ten opzichte van de commissievergadering.

Maar toch nog even een paar puntjes. Dit statenvoorstel is weer een goed voorbeeld van de rol die de provincie kan pakken in het aanjagen van de economische activiteit in onze provincie. Samen met het bedrijfsleven investeren in onze samenleving. Zo bouwen overheid en het bedrijfsleven aan een duurzame, toekomstbestendige Utrechtse economie en wat het CDA betreft altijd met aandacht voor de Utrechtse mkb en familiebedrijven. Door het aannemen van dit voorstel pakken provincie en Rijk die rol die marktpartijen alléén lastig kunnen oppakken. Ik denk hierbij bijvoorbeeld aan onderzoek in samenwerking met een universiteit of instituut naar de haalbaarheid van een nieuwe techniek, zoals bijvoorbeeld het up- of recyclen van oude metalen.

Als fractie ben ik vooral nieuwsgierig naar hoe dit statenvoorstel in de praktijk uit gaat pakken. Tijdens de commissievergadering stelde ik al voor om naast de reguliere statenbrieven ook eens een werkbezoek af te leggen met onze Staten. Een werkbezoek bij een bedrijf dat gebruikmaakt van de financiering die nu voorligt. Gedeputeerde reageerde toen enthousiast op dit voorstel. Dus ik kijk ook uit naar het vervolg. Bij zo'n bezoek ben ik ook nadrukkelijk benieuwd naar waar men in de praktijk tegenaan loopt. Ik wil de successen zien, maar ik ook heel erg benieuwd naar hoe het nou beter kan en of we hier het juiste doen. Want het beleid dat we hier maken, maken we immers voor de praktijk, voor de Utrechtse praktijk. Tot zover.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Droog.

De heer **DE DROOG**: Aan het begin van deze periode zijn we gestart met de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij, een ontwikkelingsmaatschappij gericht op investeren in innovatieve scale-ups waar de markt nog onvoldoende in beweging komt, maar die wel bijdrage aan maatschappelijke transitie. Een mooi en nobel streven om juist daar beweging in te willen brengen. Voor ons ligt nu de tweede verbreding van fase en bijbehorende financiering, tevens bedoeld om daarvoor bestemde andere middelen los te krijgen.

In de commissie waren we als D66 kritisch. Niet zozeer op de ROM, want het mag duidelijk zijn dat we graag in innovatie investeren. Eigenlijk puur omdat we al een hoop middelen hebben ingelegd en daar nog geen concrete terugkoppeling van hebben. Doet de ROM het naar verwachting? Zijn de middelen goed besteed in lijn met onze maatschappelijke doelen? En willen we daar verder op uitbreiden? Is er sprake van marktfalen? En hoe ziet dat er eigenlijk uit?

Wat voorligt is een uitbreiding van fases in het innovatieproces en er liggen kansen voor cofinanciering. We begrijpen dat we dat op deze wijze beschikbaar kunnen maken. Dat laat onverlet dat D66 toe is aan een nadere beschouwing. Kan GS ons toezeggen dat we op korte termijn op werkbezoek kunnen bij de ROM, zodat we ons daar een beter beeld van kunnen vormen. D66 zal in dat geval instemmen met de verbreding van de taken en middelen voor deze fase.

En, voorzitter, voorts ben ik van mening dat we klimaatverandering als een crisis moeten behandelen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Lejeune.

Mevrouw **LEJEUNE**: De vroegefasefinanciering. Grote bedrijven hebben vaak hun eigen mensen om op professionele wijze subsidies binnen te halen en startups en mkb'ers hebben dat meestal niet. Daardoor gaan veelbelovende ideeën verloren, omdat het voor beginnende bedrijven moeilijk is om aanspraak te maken op subsidies en al helemaal om een lening bij de bank te krijgen wanneer je onderneming nog niet meer dan een plan is.

De vroegefasefinanciering is bedoeld, zoals de kop al zegt: voor startende bedrijven in de planfase. Dus nog voordat ze daadwerkelijk begonnen zijn. Het Rijk betaalt de helft, de provincie de andere helft. Geld uitlenen in deze fase is wel risicovol, want niet elke startende onderneming wordt een succes. We moeten ervanuit gaan dat een deel van deze leningen niet terugbetaald wordt. Het fonds is dus niet honderd procent revolverend.

In de commissie was er wat commentaar op het feit dat er weer een nieuwe regeling bij komt. Kan dit niet onder de bestaande regeling van de ROM vallen? Er bestaat al een Participatiefonds, een Proof of Concept-fonds en nu komt deze daar ook nog bij. De gedeputeerde heeft wat de Partij van de Arbeid betreft voldoende duidelijk uitgelegd dat elke fase waarin een bedrijf zit een ander soort financiering vraagt. Wij steunen daarom dit voorstel, want het biedt kansen voor jonge ondernemers om ook zonder eigen kapitaal of vermogende familie een eerste belangrijke stap te maken.

Dan willen we wel graag nog meegeven: zorg ervoor dat die startups voor wie deze lening bestemd is hiervan weten en de weg vinden richting de aanvraag. En ook vragen we de gedeputeerde om PS de effecten van deze regeling voor de toekomst te laten zien. Een werkbezoek of een rapportage, dat maakt ons niet zoveel uit. We zijn vooral benieuwd hoe met behulp van deze lening in onze provincie goede ideeën uitgroeien tot mooie bedrijven. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Koerts.

De heer **KOERTS**: Vroegefasefinanciering is een belangrijk instrument bij het aanjagen van innovatie. In een vroege fase van innovatie is ondersteuning door overheden vaak een randvoorwaarde. Daarom hoort het ook deel uit te maken van een standaardaanbod van een regionale ontwikkelingsmaatschappij, zoals in Utrecht de ROM. We hadden liever gezien dat de ROM deze middelen uit eigen inkomsten had kunnen inbrengen. Een volwassen ROM had dit uit winsten, die worden gemaakt, kunnen reserveren. Laten we dit dus maar zien als een onderdeel van het volwassen worden van de ROM.

In de vroege fase zijn de risico's groot. Dat is al genoemd. Het is niet de bedoeling dat de overheid – of beter gezegd: onze inwoners – de verliezen dragen, terwijl investeerders die op langere termijn betrokken zijn er uiteindelijk met de winst vandoor gaan. Dit pleit voor een langdurige betrokkenheid van de ROM. Ook na de vroege fase. Is dit ook de inzet van de gedeputeerde, is onze vraag?

We rekenen erop dat de ROM in de toekomst de eventuele verliezen zelf zal kunnen aanvullen vanuit te verwachten winsten om zodoende te voorkomen dat wij er als Staten opnieuw via statenvoorstellen opnieuw geld in moeten steken. Kan de gedeputeerde ook deze aanname bevestigen? Tot zover. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Voorzitter, de overheid zet steeds meer overheidsbeleid op afstand. Neem de jeugdzorg. Den Haag heeft dat samen met een bezuiniging over de schutting bij de gemeenten gegoooid. En als er dan van alles misgaat, en dat gaat er, dan loopt in ieder geval de minister geen gevaar voor zijn baantje. Dat maakt het ook veel gemakkelijker om allerlei lieden die van toeten noch blazen weten minister te maken. Ik zal u een bloemlezing besparen. Hier hebben we het economische beleid geoutsourcet. Lekker op afstand. Gaat het mis, dan benoemen we een nieuwe bestuurder bij de ROM en kan de gedeputeerde ongestoord verder. Ook daarmee komt de democratische controle op het beleid op grotere afstand te staan. Wij vinden dat een slechte zaak.

Waar gaan we het geld in steken. We hebben geen idee. 'Naar innovatieve, kansrijke bedrijven, beoordeeld door de ROM'. Maar hoezo kunnen ze dat goed beoordelen? Zeker als het gaat om niches. Hoe kunnen mensen in de ROM dan een niche beoordelen? Want het is tenslotte een niche.

En weegt belastinggeld steken in startende bedrijfjes op tegen de economische schade die belasting heffen nou eenmaal genereert? Belasting heffen kost banen. Denkt daar überhaupt nog iemand over na? Bestaan er nog wel liberalen?

En tot slot resteert de vraag: hebben wij er genoeg vertrouwen in dat het geld niet weer naar weer zonnepanelen op fietspaden, naar wiebelende bomen in mandjes, naar peperdure theebransjes of naar bananenlingerie gaat. Voorzitter, u raadt het al: ons antwoord op die vraag is 'nee'.

En voorts ben ik van mening dat de heer De Droog zich geen enkele zorgen hoeft te maken over het klimaat.

De **VOORZITTER**: Dan ga ik even kijken. Partij voor de Dieren geen woordvoering op dit onderwerp? Klopt.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Eggermont.

De heer **EGGERMONT**: Een voorstel dat voortkomt uit marktfalen, hoe kunnen socialisten daar een probleem mee hebben? Want dat is het feitelijk gewoon. Met die anderhalf miljoen wordt er gewoon een tijdje lang bankje gespeeld. En 'bankje gespeeld' op een manier waarop de kans groot is dat het geld niet terugkomt. Dat is een keuze. Op zich is dat een keuze waar we achter kunnen staan, omdat wij denken dat het noodzakelijk is om inderdaad ook af en toe eens risico's te nemen. En dat het ook de staat is die dat prima kan doen.

Wat wel weer in dit voorstel naar voren komt, is hoe belangrijk het is om juist te definiëren wat je bedoelt. Op het moment dat je niet alles honderd procent terugkrijgt, heet het geen revolverend fonds. Op het moment dat je dus eigenlijk alleen maar anderhalf miljoen weggeeft, zonder dat je daar daadwerkelijk ook een extra belang hebt of iets anders, dan is het gewoon een subsidie. Dus wij missen eigenlijk gewoon simpelweg dat er netjes staat- Want alleen woordvoerders hebben het over 'we gaan nu investeren'. Ja, nee, we geven een subsidie, want dan klinkt het namelijk wat minder- Want subsidiëren, de cultuur moeten we subsidiëren. We noemen het een subsidie; we noemen het geen investeren. Dus volgens mij is het wel belangrijk om die termen goed te gebruiken.

We vinden het wel jammer dat omdat het een cofinanciering is, het alleen maar via een lening kan. Wij willen er dan ook wel op aandringen dat er bij de andere fases van de ontwikkelingen ook wel vaker door de ROM een deelname wordt genomen, zodat indien er ook dus succesvolle ondernemingen op deze manier door middel van de staat georganiseerd gaan worden, de winst uiteindelijk ook niet alleen maar privaat is, maar dat we daar ook publiek wat aan hebben.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: We hebben in de commissie al aangegeven dat we lang hebben gedubd over: wat moeten we nu met dit statenvoorstel aan? De afweging is dan: is het dan wel een taak voor de overheid om in een vroege fase inderdaad bank te gaan spelen? Uiteindelijk komen we als SGP zijnde tot het oordeel dat het niet een taak van de overheid is om in een dergelijk vroege fase met belastinggeld de ontwikkeling te financieren. Bij de ROM lag dat anders, omdat je daarin duidelijk ook een werkgelegenheidscomponent hebt van ideeën die gaan starten en scale-uppen. Dit is daadwerkelijk het onderzoek naar de haalbaarheid van een idee, die wat ons betreft meer markt gedreven moet zijn als ideëel gedreven, waardoor we de rol van de overheid daar minimaal in zien en we dus de vroegefasefinanciering specifiek niet zullen steunen. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Ja, eigenlijk is het een heel sympathiek voorstel, omdat je jonge ondernemers en starters een kans geeft, zo lijkt het, om iets op te starten terwijl je er eigenlijk geen middelen voor hebt. Je hebt geen rijke ouders, je hebt helemaal niks gespaard. En daar is dan opeens de provincie die dan toch een handreiking doet. Dus daarom vindt 50PLUS het wel een heel sympathiek voorstel. Wij zullen het ook steunen.

Ik heb natuurlijk wel alles gehoord wat iedereen heeft gezegd. Er zijn natuurlijk heel veel haken en ogen aan, vragen. Je kan je afvragen wie dan de selectie gaat doen. Je dient dan je verzoek in. Waar kom je dan terecht? In welke molen? In welke malle molen? En dan zo'n selectie, commissie, bespreken en noem maar op allemaal. Je moet dan wel oppassen- Daar moeten goede afspraken over gemaakt worden, dat van die anderhalf miljoen al niet vijf toen naar van alles toegaat, zodat er nog maar een miljoen overblijft en daarvan weer de helft voor degene die iets aanvraagt. En zo kunnen we nog wel veel meer gaan- Maar dat is natuurlijk allemaal uitvoering. Maar we maken ons wel over dat hele traject enigszins zorgen. We hopen dat daar heel spoedig dan wel weer een voorstel voor komt over hoe het dan verder uitgevoerd gaat worden. Maar het is een handreiking naar starters, mensen met initiatieven, innovatie en dergelijke, die eigenlijk nergens meer terecht kunnen en nu toch een handreiking geboden wordt. Tot zover, voorzitter. Dank u.

De **VOORZITTER**: Daarmee is de inbreng vanuit uw Staten bij dit agendapunt voltooid en vraag ik gedeputeerde Strijk om daarop te reageren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Misschien allereerst ter geruststelling aan de heer Bart van GroenLinks: ik heb hem zeer scherp staan dat wij binnenkort bij u terugkomen met de vragen die we aan de ROM hebben gesteld over hoe wij met werknemersorganisaties, -corporaties, als ondernemingsvorm om kunnen gaan. Dus dat wordt ook zeker vervolgd in denk ik de tweede helft van dit jaar.

Meerderden van u stelden de vraag: we zouden graag meer willen weten over hoe de ROM nu functioneert. Er werd al aangehaald: in januari 2020 heeft u besloten tot het oprichten van een regionale ontwikkelingsmaatschappij. Althans, dat wij een van de aandeelhouders daarvan willen zijn, samen met anderen. En ongeveer een halfjaar later zijn we echt van start gegaan. We moeten natuurlijk mensen werven. Dus we zijn zo'n anderhalf jaar bezig met de ROM. Dat is ook goed om ons te realiseren. Ik heb al toegezegd: het lijkt me hartstikke leuk om een werkbezoek te brengen. Niet alleen aan de ROM, waar we nog maar eens goed vertellen wat er nu gebeurt, maar ook – want zo heb ik dat toen ook wel geproefd in de commissie – aan een aantal bedrijven die gebruik hebben gemaakt

van de financiering. En dat we horen van die ondernemers: hoe was dat nou voor jou; hoe heb je dat ervaren; hoe was die samenwerking? En er werd toen ook bij gezegd: laat niet alleen maar successen zien. We weten ook dat in deze vorm van startende ondernemingen ook weleens iets misgaat. Ik denk ook wel naar de agenda's kijkend, dat het wel snel over de zomer heen zal zijn voor we zo'n werkbezoek hebben.

En in dat licht ook goed – dat haalde de heer Kocken al aan – er ligt een brief van het college bij u, die we recent hebben gestuurd. Die ligt in de commissie BEM voor op 22 juni waar we u graag meenemen in de lange termijn strategische planning van de ROM. Dus dan kunnen we dat gesprek daarover hebben. Dat vindt ook na de zomer plaats. Wat dat betreft doen we ons best om u ook steeds bij deze anderhalf jaar oude organisatie goed te betrekken.

In het Jaarverslag 2021 zult u natuurlijk lezen over de resultaten van de ROM. Dat is het moment waarop wij dat doen. En het is eigenlijk het eerste jaarverslag na anderhalf jaar, waar we op de inhoud natuurlijk wat meer kunnen terugkoppelen over wat er is gebeurd.

Dat waren veel vragen van de diverse fracties van u.

Vanuit de ChristenUnie nog: is dit nou een eenmalig verzoek of zou u zich kunnen voorstellen dat we in de toekomst nog een keer terugkomen voor dit fonds. Dat sluit ik niet uit. U geeft daarbij aan: het zou toch mooi zijn als de opbrengsten die de ROM genereert met bijvoorbeeld het Participatiefonds, als dat er is, eventueel wordt aangewend voor dit fonds. Dus dat je overhevelt tussen de fondsen, de eventuele winsten daar behaald. Dat zit nu niet in de huidige plannen. Allereerst moeten we die winsten dan ook nog eerst realiseren bij het Participatiefonds. We zijn pas anderhalf jaar bezig. Veel van die leningen lopen vier, vijf jaar. We sluiten ook niet uit dat dat kan in de toekomst. Dat is dan wel een besluit van alle aandeelhouders die we met elkaar hebben te nemen. Een wijziging. Ik vind het een interessante gedachte, maar het moet wel allemaal alsdan. Dus om nu te zeggen- Eventuele opvolgers van mij komen ook nog eens een keer terug voor een eventuele nieuwe ronde, sluit ik ook niet uit. Maar ik vind het wel een interessant wat u meegeeft in die afweging.

De heer Dercksen, hoe beoordelen we nou of een aanvraag, die wordt gedaan door een startende onderneming, goed is en in deze fase in aanmerking komt. De ROM heeft dat ingericht met een investeringscomité. In dat investeringscomité zitten mensen die toch wel met een bepaalde kennis van zaken in staat zijn om een businesscase van een bedrijf te beoordelen. Dus die hebben verstand van de medische wereld of die hebben verstand van energietransitie, meer dan ik. Als gedeputeerde weet ik daar niet veel vanaf. Dus daar kunnen mensen dan echt inhoudelijk beoordelen wat de kansrijkheid is van een bepaalde innovatie en de financiële aannames die daarin worden gemaakt, of dat tot iets leidt. Dat is dan absoluut geen garantie, want je praat over de toekomst, in innovatie. Maar het is dus wel zo dat wij een comité van professionele mensen hebben die dat beoordelen. En die selectie van dat investeringscomité sluit weer aan bij de maatschappelijke doelen die wij ambiëren.

De heer Eggermont, u heeft gelijk dat een definitie goed is. Wij geven een subsidie aan de ROM. En de ROM richt met die subsidie in theorie een deels revolverend fonds op. Want revolverend, als u de honderd procent revolverendheid pakt, dat is het niet. Dat is bijvoorbeeld wel het streven van het Participatiefonds. Maar het is ook niet zo dat de ROM subsidies verstrekt aan bedrijven. Zij verstrekken leningen aan bedrijven en ze hopen dat die leningen natuurlijk op termijn worden terugbetaald. Alleen, gezien het risico van de fase waarin de innovaties zitten, zullen er weleens bedrijven die streep niet halen en daarmee de lening ook niet kunnen terugbetalen. Dus het niet honderd procent revolverend, het is ook geen subsidie. Het is wel een intentie tot leningen die daar zitten.

U vindt het jammer dat er geen deelname kan komen. Dat mag u natuurlijk vinden. We hebben de discussie ook in de commissie gehad. Wel goed om ons te blijven realiseren

dat er uiteindelijk een maatschappelijke winst nog steeds is dat er soms innovatie verder wordt gebracht die bijdraagt aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken die we definiëren. Dus dat is nog steeds een winst die we met zijn allen realiseren.

De heer Van den Dikkenberg, ik begrijp uw redenatie om het voorstel niet te steunen als u het zo direct toesluit naar werkgelegenheid. Onderschat natuurlijk niet dat je soms ook een innovatie die nog maar in het laboratorium zit, die nog aan opschaling toe is, als je dat kleine plantje daar ook niet de kans geeft om verder te groeien, ja, dat dan ook nooit die vraag kan komen die misschien wel tot werkgelegenheid leidt. We zullen nooit weten of de ondersteuning in deze fase uiteindelijk kan leiden tot een nieuwe Google of een ander bedrijf. De innovaties van de top tien grootste bedrijven ter wereld zijn er zeven jonger dan 25 jaar. Dus innovatie is echt cruciaal.

Mevrouw Hoek, ik dacht even, u begon met 'eigenlijk een heel sympathiek voorstel'. Toen dacht ik: wat gaat er komen. Maar u sloot ook volgens mij goed af met dat u het een heel sympathiek voorstel vindt. Dus dank u wel.

De heer **DERCKSEN**: Ja, op de een of andere manier voel ik toch wel een beetje de behoefte waarom we een meningsverschil dan hebben. Enerzijds, de maatschappelijke opgave die dit college heeft, die onderschrijven wij natuurlijk in zijn geheel. Wij hebben daar andere ideeën bij. Dat is 1. En 2 is, als er nou zo'n clubje van deskundigen zit, die niches en kansrijke bedrijven kunnen beoordelen en die zeggen met zijn allen 'dit is 'm', waarom zou er dan- Geld is in de markt bijna gratis nog steeds. Waarom zou er dan geen mogelijkheid zijn dat de markt zoiets oppikt? Dus als er vijf mensen zijn die in de branche actief zijn en kennis van zaken hebben en die zeggen 'dat is een goed initiatief' en daar doen we er tien van. Dan gaan er misschien vier niet goed, maar zes wel. Dan maak je toch met privaat geld een fondsje? Voor mijn participatie financieren we die deskundigen. Maar dan ga je dat geld toch ophalen in de markt? Daar verschillen we denk ik van mening.

De **VOORZITTER**: Oké, dat is meer een vaststelling. De gedeputeerde kan dat bevestigen?

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik zie dat punt ook. Maar dan is wel de vraag terug: maar waarom is het dan zo in de praktijk? Want ik herken het beeld, dat ik ook denk: waarom doen private partijen dat niet? Maar het feit is dat ze dat niet doen. En het feit is dat we daarom instappen.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel. We gaan het – u moet er eerst over stemmen – daarna met elkaar beleven hoe het zal lopen. Dank u wel.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, het is bijna 16.00 uur. Ja, ik ga nu niet de waterstanden voorlezen. Maar het is misschien wel even een moment- Tenzij u dat wilt natuurlijk. Misschien goed om even heel kort stil te staan bij het verloop van de vergadering. We hebben nog drie agendapunten op onze agenda staan. Dat is eerst een debat over het provinciaal belastinggebied. In zekere zin een bijzonder debat, omdat er een memo onderligt, maar niet echt een statenvoorstel onderligt. Dus het is bedoeld, zo heb ik van de aanvrager de heer Van Schie begrepen, om een gedachtewisseling te hebben die de gedeputeerde kan helpen om richting te geven aan wat de provincie Utrecht in IPO-verband gaat vinden. Daarna hebben we het initiatiefvoorstel van de heer Kamp. Een klein debat, maar wel voldoende reden om daar de tijd voor uit te trekken die het verdient. En daarna

hebben we nog een normaal debat over het ov-netwerkperspectief. Ik denk, maar dat is maar hoe u dat ziet, dat als wij het debat over het provinciaal belastinggebied in ieder geval ruim voor de dinerpauze zouden kunnen afronden – dus daar ongeveer een uur voor uittrekken – dat er misschien dan gelegenheid is om daarna recht te doen aan de Trage Paden. En dat dan na het diner nog het ov-netwerkperspectief zouden kunnen doen. Maar dat staat of valt natuurlijk wel een beetje met of we dat debat over het belastinggebied dan ook het karakter kunnen geven zoals ik zojuist heb aangegeven. Dat we vooral aangeven en meegeven aan de gedeputeerde wat u belangrijk vindt in dat debat. Ik zie diverse hoofden knikken. Dus dat zou betekenen dat we volgende week in ieder geval geen extra Statenvergadering hebben. Ja? Zullen we dat zo proberen? Prima. dank u wel.

17.

[Memo Provinciaal belastinggebied \(PS2022BEM71\).](#)

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Groen.

Mevrouw **GROEN**: Ik heb mijn halve speech net in de Kliko gegooid. Ik heb gehoord dat we het allemaal rap door moeten werken. Maar ik zal het belangrijkste nog even toelichten.

Ik had in de voorbereiding van dit debat nog heel even een oud boek uit de kast getrokken om te kijken: waar hebben we het ook alweer over; wat is een belasting ook alweer? Een door de overheid gevorderde eenzijdige en gedwongen bijdrage waar geen tegenprestatie tegenover staat – dan heet het een retributie – welke de overheid gebruikt om haar kosten van algemeen nut te dekken. Ik hou altijd wel van dat soort woorden. We hebben nu opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Om allerlei redenen is het wenselijk om op zoek te gaan naar een nieuw belastinggebied. Ik wil vooropstellen dat GroenLinks dit goed kan volgen en wij dan ook met belangstelling naar het rapport hebben gekeken. Maar nu gaan we het college, of althans de gedeputeerde, naar het IPO sturen om dan weer namens ons een verhaal mee te geven wat weer meegenomen wordt naar de minister die daar dan vervolgens met de Tweede Kamer over gaat debatteren. Dus wil ik hier vooral benadrukken dat de inzet, zoals die door ons college gepresenteerd is, onze instemming en ondersteuning kan dragen. Ik licht dat toch nog even kort toe.

Hoewel het niet noodzakelijk is om je grondslag samen te laten vallen met datgene waar jouw algemeen nut op ziet, is dat natuurlijk soms wel heel logisch. Ons algemeen nut ziet vooral op de inrichting en het zorgen en het gebruiken van onze leefomgeving. Het bezitten in die leefomgeving en dat wat je hebt, dat is niet alleen een eigen verdienste. Het is ook het gevoel dat dat het waard is. Het is ook het gevolg van het provinciaal bestuur onder andere en hoe wij zorgen voor een gezonde, natuurlijke, bereikbare en waardevolle leefomgeving. Eigendom en bezit, zoals wij dat hebben en al dan niet belasten en of we dat doen, is geen natuurwet. Dat is een systeemkeuze. We delen onze schaarse ruimte op en we laten de opbrengsten toekomen aan die ene particulier of die particulieren die het samen bezitten. Maar we kiezen er ook voor om een aanzienlijk deel van de kosten voor die ruimte en dat waardevol maken en leefbaar en bereikbaar in het algemeen nut te laten vallen. Het is wat ons betreft dan ook logisch en verstandig om een grondslag voor belastingheffing voor een overheid die zorgt voor die leefomgeving te laten samenvallen met de waarde van die zaak die het bezit. Zoals gezegd, de waardebepaling van wat je in die schaarse ruimte hebt, volgt niet alleen maar uit hoe je er zelf voor zorgt, maar ook hoe goed wij ervoor zorgen. Dat je op basis van die waarde dan ook bijdraagt aan de bekostiging van die zorg en het algemeen nut is dan ook wat ons betreft dan ook niet meer dan logisch. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van Schie.

De heer **VAN SCHIE**: Dank ook voor de gelegenheid om dit als agendapunt in deze Statenvergadering te behandelen. Het lukte niet in de tijd om het in de commissie uitgebreid te bespreken. Fijn dat het nu wel kan.

Die opcenten op de motorrijtuigenbelasting, waar mevrouw Groen al aan refereerde, voorzitter, die zijn nooit leuk om te betalen, maar we hebben wel allemaal het gevoel: het is nuttig dat de provincie bestaat en dat er ook een belastinggebied is voor die provincie. We zien met zijn allen dat die opcenten motorrijtuigenbelasting aan het einde van zijn levensduur zijn. De VVD vindt dat fijn, want het is een oneerlijke belasting voor ons gevoel, want een klein deel van onze provincie bezit geen auto of een stekkerauto en betaalt dus niet mee aan de provinciale doelen die eigenlijk iedereen tot nut zijn. Wat we vandaag besproken hebben in deze Staten en wat vaak het onderwerp van gesprek is van, hoe geven het geld wat we hebben allemaal uit aan nuttige, maatschappelijke bestemmingen? En we hebben het eigenlijk vaak zelden over 'hoe komen we aan al die middelen'. Die middelen worden ter beschikking gesteld – of 'afgepakt', als je het een beetje bruuft wilt zeggen – door hardwerkende Nederlanders en die moeten dan ook wel terugzien dat er nuttige dingen gebeuren met hun belastinginkomsten. Wij vinden dus een goed idee om op zoek te gaan naar een alternatief voor die motorrijtuigenbelasting-opcenten, omdat we denken dat het een niet-transparant en oneerlijk systeem is. Maar wat is dan een goed alternatief? Dus ik ben heel blij met de inzet van de gedeputeerde, toen wij daar anderhalf jaar geleden over begonnen van 'laten we er eens over gaan nadenken', dat hij die handschoen ook echt heeft opgepakt. Hij heeft ons van memo's voorzien, van een duiding en nu ook van een eigen richting die het college mee wil nemen richting IPO in het gesprek wat met de minister gaande is over dat toekomstig belastinggebied voor provincies. Dus dank aan gedeputeerde.

Alleen, hij heeft wel één verkeerde afslag genomen. Hij heeft namelijk een andere conclusie getrokken over wat een nuttige grondslag zou zijn voor het toekomstig provinciaal belastinggebied dan wij als liberalen in elk geval voorstaan. Want opnieuw kiest hij voor een deel van onze provincie die zou moeten bijdragen aan de provinciale doelen, namelijk de woningbezitter. Dus de pinautomaat uit de auto rijdt de provincie uit. En toen dacht de gedeputeerde, nou, wat blijft er staan? Dat zijn de huizen. Laten we daar een pinautomaat aan hangen. Daar zijn wij minder gelukkig mee. Wij denken dat er een goed alternatief is. Dat blijkt ook uit het onderzoek dat in opdracht het ministerie is gemaakt, dat namelijk een ingezeteneheffing een prima alternatief is, wat eigenlijk op alle punten het beste scoort in de vergelijking van alle alternatieven die er zijn. Een ingezeteneheffing zien wij als een contributie die inwoners betalen om hier onderdeel te mogen zijn van die mooie vereniging in onze provincie en daarmee ook bij te dragen aan het nuttige dat die provincie doet. Dus zorgen dat er een bus rijdt, dat er goede natuurontwikkeling is, dat de economie een beetje loopt. Daar dragen we allemaal graag een beetje contributie aan bij. Daarom denken wij – en ik spreek in meervoud, omdat er ook meerdere fracties intussen tot dat standpunt zijn gekomen – dat het goed is dat die ingezeteneheffing als voorkeur richting de minister gaat en dat de Tweede Kamer daar dan uiteindelijk ook toe besluit. Daarom heb ik ook een motie gemaakt. Die is mede-ingediend door JA21, CDA, PVV, 50PLUS en D66. Die heeft als dictum dat het wenselijk is dat er op termijn een alternatief voor de opcenten motorrijtuigenbelasting komt met meer autonomie voor de provincie en dat het een stelsel moet zijn dat rechtvaardig is, herkenbaar voor kiezers en beïnvloedbaar door decentrale overheden zoals onze eigen provincie. We vragen dan ook aan de gedeputeerde om bij de IPO-vergaderingen, maar ook in andere gesprekken die hij met de rijksoverheid heeft, de ingezeteneheffing als beste optie ter vervanging van de opcenten motorrijtuigenbelasting te bepleiten. Dat is een motie die ik bij deze indien.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M39 van de leden Van Schie (VVD), Westerlaken (CDA), Weyers (JA21), Dercksen (PVV) en Hoek (50PLUS) inzake Provinciaal belastinggebied: ingezetenenheffing beste optie voor opcenten MRB.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van de Memo Provinciaal belastinggebied (2022BEM71).

Constaterende dat:

- De provincie via het Rijk opcenten ontvangt op de Motorrijtuigenbelasting (MRB) ter financiering van de provinciale taken (in 2022 ± € 140 miljoen);
- Elektrische auto's zijn vrijgesteld van MRB terwijl de verwachting is dat een groeiend deel van het motorrijtuigen areaal uit elektrische auto's zal bestaan;
- In het landelijk coalitieakkoord "Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst" in het kader van CO2- reductie betalen naar gebruik i.p.v. naar bezit van automobilititeit is afgesproken en tevens de ambitie is geformuleerd een nieuwe financieringssysteem voor medeoverheden te realiseren met een groter eigen belastinggebied en meer autonomie en daarbij tevens MRB en OZB (Onroerende Zaak Belasting) te betrekken.

Overwegende dat:

- In IPO verband gesproken wordt over een advies aangaande de provinciale belastingen, waarbij zowel de huidige verdeelmaatstaf, de compensatie voor de opcenten en het toekomstig belastinggebied worden geagendeerd bij de minister van binnenlandse zaken.
- In het rapport "Herziening provinciaal belastinggebied" van 15 april 2021 alternatieven voor de opcenten zijn uitgewerkt (ingezetenenheffing, vestigingsheffing, voertuigenbelasting, provinciale OZB, toeristenbelasting en opcenten kilometerheffing) met 8 criteria (toekomstbestendigheid, brede grondslag, opbrengstcapaciteit, stabiliteit, uitvoerbaarheid, herkenbaarheid, verdeling belastingcapaciteit en geen economische verstoring);
- Ingezetenenheffing (31 punten) en provinciale OZB (30 punten) als beste scores in deze vergelijking;
- De huidige maatstaf (autobezit) slecht scoort op herkenbaarheid, niet toekomstbestendig is en een beperkt deel van de provinciale inwoners vraagt bij te dragen aan de provinciale voorzieningen.

Voorts overwegende dat:

- Ingezetenenheffing herkenbaarder is voor bewoners dan OZB (alleen huiseigenaren betalen OZB, huurders niet);
- Het door meerdere overheidslagen heffen van belasting op dezelfde grondslag (OZB) leidt tot stapeling van lastendruk bij één specifieke groep en tot minder herkenbaarheid van de belasting;
- De netto kosten van ingezetenenheffing binnen aanvaardbare bandbreedtes zullen vallen, bij OZB zijn grote inkomenseffecten te verwachten aangezien er grote verschillen zijn in woningwaarde en ook grote schommelingen daarvan.
- Inkomensbeleid bij de landelijke overheid is ondergebracht en daar ook beter zicht is op compensatie en een eerlijke verdeling van de belastingdruk over verschillende inkomensgroepen.

Spreekt als haar mening uit dat:

- Het wenselijk is dat er op termijn een alternatief voor de opcenten motorrijtuigenbelasting komt met meer autonomie voor de provincie;
- Een nieuw stelsel rechtvaardig moet zijn, herkenbaar voor kiezers en beïnvloedbaar door de decentrale overheden.

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- In het IPO en richting het Rijk aangaande de provinciale belastingen te pleiten voor een ingezetenenheffing als beste optie ter vervanging van de motorrijtuigenbelasting.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **EGGERMONT**: Ik wacht even of de heer Van Schie ingaat op zijn eigen stuk. Dus daar wilde ik eigenlijk op interrumperen. Maar als hij nu klaar is, dan heb ik een vraag.

De heer **VAN SCHIE**: Ik wilde deze fase nu afronden en nog even een andere motie aan de orde brengen. Dus misschien is dit een goed moment om- Maar ik wil hem ook nog wel uitgebreid toelichten. Maar de voorzitter heeft gevraagd om het kort te houden.

De **VOORZITTER**: Stelt u uw vraag, meneer Eggermont.

De heer **EGGERMONT**: Ik ben heel blij met de notitie of de position paper – mooi Engels – die de VVD heeft opgestuurd. Ik vroeg me alleen wel af, de conclusie: dunbevolkte provincies kunnen gecompenseerd worden door ook een oppervlaktemaatstaf in het Provinciefonds op te nemen. Want de hele logica die u ophoudt, is namelijk: het grote nadeel van OZB als maatstaf is dat we een negatieve maatstaf in het Provinciefonds krijgen. Maar deze conclusie, is dat nou dat u daar niet bij zegt dat het eigenlijk dus ook een negatieve maatstaf is voor dichtbevolkte provincies en eigenlijk dus daarmee hetzelfde effect heeft als dat u ook als negatief effect aanmerkt ten aanzien van de OZB? Is het nou een self own of is het nou dat u ons zand in de ogen wil strooien?

De heer **VAN SCHIE**: Voorzitter, er spelen twee discussies door elkaar heen. Het is überhaupt de discussie over het Provinciefonds waar de gedeputeerde terecht op pad is om ervoor te zorgen dat de nieuwe verdeling een rechtvaardige is. Daar kunnen we natuurlijk met zijn allen wat van vinden. En dat vinden we ook, want we vinden, die afslag kan ook echt in het nadeel van onze provincie werken omdat we dichtbevolkt zijn en omdat we een hoge economie hebben en misschien wat rijker dan Noordoost-Groningen. Maar we willen dus wel deze herzieningsronde, zowel bij het Provinciefonds als bij de belastingen, gebruiken om een stelsel te creëren, en ik denk dat we het daar hopelijk over eens zijn, dat voor de inwoners transparant en helder is: waar draag ik nu aan bij; en wat levert het me op? Ik vind dat voor kiezers vooral relevant. En ik zou het ook heel fijn vinden, als we die ingezetenenheffing eenmaal hebben, met elkaar ook kunnen zeggen: oké, kiezer, u weet dat als u VVD stemt, dat de ingezetenenheffing voor de provincie Utrecht waarschijnlijk een stukje lager zal zijn dan als u kiest voor Socialisten Utrecht. Dat is een heldere propositie. En die afslag van het Provinciefonds, die kan natuurlijk ook nog steeds plaatsvinden in de onderhandelingen met het Rijk als het gaat om een ingezetenenheffing, maar wij zouden ervoor pleiten dat de gedeputeerde ook in zijn gesprekken met het IPO meeneemt dat je dat stuk van de vrije ruimte die provincies krijgen om belasting te heffen

ook echt vrijlaat aan provincies, zodat het direct verband tussen wat er geheven wordt en wat de inkomsten zijn ook helder is voor de kiezer.

De heer **EGGERMONT**: Ja, maar u zegt zelf in uw eigen position paper – mooi Engels – dat u die extra maatstaf voor dunbevolkte gebieden wil. Dus dat u dus een negatieve maatstaf voor dichtbevolkte gebieden wil. Maar u concludeert dat dus alleen niet. En u heeft het over eerlijk zijn, maar als je eerlijk bent, zeg je dat er namelijk ook bij, dat namelijk een groot deel van die ingezetenenbelasting die u wil gaan heffen niet gecompenseerd gaat worden via het Provinciefonds. En dat we dus hier in Utrecht een veel hogere ingezetenenbelasting moeten gaan vragen dan in dunbevolkte gebieden.

Dat is niet wat wij voorstellen. Wat wij voorstellen is juist dat het Provinciefonds-We constateren een aantal dingen over de afslag in de position paper. Wat wij voorstellen, is dat de ingezetenenheffing zo een-op-een mogelijk wordt vertaald naar de inkomsten van de provincie en dat we via het Provinciefonds, wat verder natuurlijk een verdeelmodel is wat al ingewikkeld genoeg is, zo min mogelijk de provinciale belasting daarvan onderdeel willen laten zijn. Dat daar allerlei gesprekken over zullen plaatsvinden waar verliezers en winnaars in zullen zijn, dat begrijpen wij ook. Maar uiteindelijk, bij een stelselherziening wil je zo helder en transparant mogelijk reorganiseren, want dat zijn we eigenlijk aan het doen.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Ik hoorde de heer Van Schie in zijn betoog benoemen dat de gedeputeerde een verkeerde afslag nam door de huizen die bleven staan dan maar als grondslag te nemen. Maar in de motie, in het dictum wat hij oplas, hoor ik toch een aantal voorwaarden waar de provinciale OZB, om hem zo maar even te noemen, ook aan zou kunnen voldoen. Klopt dat? En is die dan bewust in de motie ook breder geformuleerd dan in conceptmoties die ik eerder gezien heb?

Hij staat zo geformuleerd, vrij bewust, omdat we zeggen: dit is de beste optie, maar het is niet de enige optie. Dat weten wij ook. We kunnen ons ook voorstellen dat er uiteindelijk een mix van maatregelen uit komt. Alleen, wij vinden het meest transparant, het meest helder voor de kiezer ook, als er één provinciale belasting is met een duidelijke grondslag, namelijk gewoon: wie ben ik; woon ik hier? Dan betaal ik mee aan de voorzieningen.

De **VOORZITTER**: Ja, voldoende? U kunt vervolgen. Nee, u was klaar?

De heer **VAN SCHIE**: Nee, ik ben nog niet klaar. Nee. Want dat die OZB- Ja, ik zou misschien nog even willen reageren op mevrouw Groen, want de rest kan ik interrumpen. Daar heb ik dat nog niet gedaan. Kijk, het eigen huis is natuurlijk een belangrijk onderdeel van het bestaan van mensen. Ze ontlene er hun veiligheid, een stuk identiteit, het gezinsleven speelt er zich af. Je eigen huis is heel belangrijk. Maar dat wil niet per se zeggen dat je daarmee ook de waarde die de overheid daaraan toekent ook hebt gekregen, want de lol van die WOZ-waarde is vooral dat je heel veel belasting gaat betalen. Maar die krijg je pas terug op het moment dat je je huis verkoopt. Dus een soort fictieve waarde die de overheid toekent aan je woning, die ook sterk fluctueert – we zien nu de afgelopen jaren een enorme stijging in de woningwaarde – en die ook nog sterk afhankelijk is van de plek waar je woont en toevallig staat. Ja, dat is virtueel bezit. Het is niet iets wat je te gelde kan maken op het moment dat je die belasting moet gaan betalen, die het college voorstelt te gaan heffen. Dus wij vinden bezit überhaupt geen prettige grondslag voor belastingen. Maar bij de WOZ-waarde en de OZB kriebelt die nog meer, omdat die eigenlijk vooruitloopt op een waardestijging waarvan je nog maar af moet wachten of die er is en waarvan het ook zeer discutabel is of die in zo grote mate afhankelijk is van wat wij hier in dit huis besluiten om daarvan te zeggen: dat is een gerechtvaardigde grondslag voor een belastingheffing.

Mevrouw **GROEN**: Dan heeft de heer Van Schie toch nog steeds niet helemaal helder wat WOZ dan precies inhoudt en dat dat vooral gewoon de grondslag is om een heffing op te plegen. Niet iets wat vervolgens afgeroomd wordt of iets dergelijks. Het gaat erom dat je verbindt daar waar je winst zit, waar je waardegroei zit. Dat als jij daar een bepaald voordeel bij hebt, dat dat je grondslag is om een bepaalde heffing te gaan betalen. Wat de VVD voorstelt, voorzitter, is om iedereen te laten meebetalen aan het inrichten en het waardevol houden van onze leefomgeving, die onder andere meer doet dan alleen de waarde van onroerende zaken verhogen. Maar we laten iedereen meebetalen in algemene zin, of je daar nou voordeel van hebt of niet, in de werkelijke waardering wat je daarvan ook krijgt.

De **VOORZITTER**: Ja? Dat was even om in ieder geval uw standpunt helder te maken. Meneer Eggermont.

De heer **EGGERMONT**: Wat ik ook wel een beetje lastig vind – en dat is in het algemeen lastig als het gaat over de WOZ en over de OZB – is dat de heer Van Schie net doet alsof die gehele stijging een vast percentage is wat nu wordt voorgesteld. Volgens mij wordt er gewoon voorgesteld om een bepaalde hoeveelheid belasting te vragen. Dat is op grond van de stijging. Dus ook het tarief naar beneden bij te stellen. Dat betekent dus niet, zoals u dus zelf zegt, dat je dus ook heel erg te maken hebt met die fluctuatie, want die fluctuatie zorgt er dan evengoed ook weer voor dat het tarief naar beneden gaat, het tarief naar boven gaat, maar dat het bedrag in principe met inflatiecorrectie ongeveer hetzelfde blijft.

De **VOORZITTER**: Goed. Ook opnieuw een toelichting op de werking van de OZB. Meneer Van Schie, ik stel toch voor dat u uw betoog ook afrondt.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, ik wil nog reageren op de heer Eggermont, want hij heeft natuurlijk gelijk dat niet per se met een verdubbeling van de woningwaarde ook een verdubbeling van het tarief bij de OZB plaatsvindt, zoals het op dit moment door de gemeenten wordt geheven. Maar het is wel degelijk zo dat er heel grote verschillen zijn in waardeontwikkeling, afhankelijk van de omvang, plaats en bereikbaarheid van je woning. Ja, ik vind het dus nog steeds een heel virtueel begrip om te praten over woningwaarde als je er pas wat aan hebt als je het moet verkopen. Ik zie nu in elk geval heel veel mensen in mijn omgeving die echt tot de grens van hun inkomen gedwongen worden te besteden aan hun woning en dus heel weinig ruimte overhouden voor andere activiteiten die ook belangrijk zijn. Ja, en als die mensen plotseling – wat was het – tussen de zestig en de tachtig euro per ton extra OZB gaan betalen, wordt het voor heel veel mensen echt een heel zware rekening. Daar wil de VVD in elk geval niet voor pleiten.

De **VOORZITTER**: Ja, want ik dacht dat we probeerden het een beetje kort te doen, maar mevrouw Groen, gaat uw gang.

Mevrouw **GROEN**: Eén kort punt dan nog, voorzitter. Ik hoor de heer Van Schie zeggen dat het alleen maar gaat om de woningen van mensen die die woningen bezitten. Volgens mij is dat niet het voorstel wat de gedeputeerde in zijn memo heeft gememoreerd. Die gaat namelijk over de waardering van alle onroerende zaken, dus ook bedrijven en eigenlijk alle onroerende zaken. Dus dat is iets anders dan alleen maar de woningen.

De heer **VAN SCHIE**: Het is fijn dat mevrouw Groen dat nog even benoemt, voorzitter, want dat is ook een van de redenen waarom wij daar niet enthousiast over zijn. Want bedrijven zitten op dit moment echt niet te wachten op een extra belasting die ook hun economische positie weer in gevaar brengt. Ik denk dat na corona iedereen het met ons een zal zijn dat kleine en grote bedrijven heel erg behoefte hebben aan stabiliteit en een betrouwbare overheid en niet aan extra belastingen.

Voorzitter, tot slot willen we nog wenk meegeven aan de gedeputeerde, want wij praten er nu over met elkaar en ik denk dat het ongelooflijk belangrijk is dat in een democratisch orgaan gesproken wordt over de effecten van de maatregelen op kiezers en belastingbetalers. Alleen, wij zijn de eerste Staten die er in een Statenvergadering met elkaar over praten. Ik heb bij mijn collega's nagevraagd. In alle andere elf provincies is dit onderwerp nog niet aan de orde geweest. Ik zou er toch wel op willen aandringen bij de gedeputeerde, ik heb er ook een motie voor, om het IPO te verzoeken om geen definitief advies te nemen over een belastinggebied of een advies daarover aan de minister voordat die kwestie in alle Staten aan de orde is geweest. Het maakt mij sterk dat de kiezers er straks wat van gaan vinden. En dan vind ik het heel fijn dat onze volksvertegenwoordigers met elkaar ook blikken hebben gewisseld en gesprekken hebben gevoerd zoals wij dat hier vandaag doen. Dus dat wil ik ook graag in een motie, die mede is ondertekend door JA21, PVV, 50PLUS en D66, meegeven aan de gedeputeerde. Dank u wel, voorzitter.

Motie M40 van de leden Van Schie (VVD), Weyers (JA21), Dercksen (PVV), Hoek (50PLUS) en De Droog (D66) inzake Provinciaal belastinggebied: Provinciale Staten hebben een mening.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van de Memo Provinciaal belastinggebied (2022BEM71).

Constaterende dat:

- In IPO verband gesproken wordt over een advies aangaande de provinciale belastingen.

Overwegende dat:

- Een advies van het IPO aangaande de provinciale belastingen aan het Rijk zeer ingrijpende gevolgen kan hebben voor de inwoners en bedrijven van de provincies.

Spreken als haar mening uit dat:

- Het wenselijk is dat dagelijks bestuurders die over de toekomstige belasting spreken met elkaar en het Rijk daarvoor de staten consulteren en richtinggevende uitspraken kunnen inbrengen in het gesprek, mét een democratisch mandaat.

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- In het IPO te verzoeken géén definitief advies aangaande het belastinggebied te verstrekken aan de minister alvorens de kwestie in alle staten aan de orde is geweest.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Weyers.

De heer **WEYERS**: Voorzitter, collega's, JA21 realiseert zich ten volle de juistheid van hetgeen de gedeputeerde in zijn memorandum noemt, namelijk dat de standpuntbepaling van Utrecht er niet zoveel toe doet in het grote geheel, maar desondanks wel steun voor dit initiatief. Het is heel goed dat hij daar zijn medewerking aan verleend. Echter, GS kiest voor een vermogensheffing als alternatief voor de te verdwijnen motorrijtuigenbelasting, overigens ook een bezitsbelasting. De ECB-geldfabriek uit Frankfurt doet ook hier zijn verleidende werk. Veel geld is noodgedwongen geparkeerd in overgewaardeerd vastgoed en bedrijfsaandelen. En wie wil daar nu geen graantje van meepikken. Na het Rijk, die de overwaardebelasting heeft ontdekt – daar werd net al even aan gerefereerd – als noviteit voor box drie en de gemeenten die sinds jaar en dag al de OZB-citroen uitperst, kon de provincie natuurlijk niet achterblijven, want je haalt tenslotte waar het zit.

JA21 stelt trouwens sowieso wat vraagtekens bij de eigenschappen die ministerie van BZK in haar rapport Herziening provinciaal belastinggebied aan onroerend goedbelasting toedicht, namelijk dat het enorm toekomstbestendig is, dat het een uitstekende opbrengstcapaciteit heeft en dat het geen economische verstoring geeft. In zijn beroemde herengrachtindex – google het maar eens – laat Piet Eichholtz zien dat sinds 1650 het vastgoed allesbehalve stabiel in haar waarde is. In reële termen varieert de marktwaarde behoorlijk. Prijzen kunnen in tien, twintig jaar tijd ook gewoon zeventig procent dalen. Dat is regelmatig voorgekomen. En de OZB-waarde beweegt met enige vertraging mee. En dus dalen ook de opbrengsten als de vastgoedprijzen dalen. Tenzij je het tarief verhoogt. BZK beweert dat een OZB-belasting op de koopkracht of werkgelegenheid geen economische verstoring geeft, omdat het om een relatief klein bedrag gaat. Maar toch zullen honderd OZB-achtige belastinkjes opgeteld dat natuurlijk wel doen. Het is dus maar net hoe je ertegenaan kijkt. Dus je kunt het als BZK niet helemaal zo stellen. En dit argument lijkt eerder bedoeld om op voorhand de discussie te smoren.

Voorzitter, in de praktijk is OZB natuurlijk gewoon een inkomensbelasting, want niemand sloopt en verkoopt wat bouwmaterialen van zijn bedrijfspand of woning om zijn OZB te kunnen betalen. Deze heffing wordt meestal gewoon betaald met omzet uit het bedrijf of loon uit arbeid. Zo simpel is het. JA21 kent als een van de weinige partijen tegenwoordig helemaal geen taboe op stijgend privébezit. Integendeel. Het zou het zelfs sterk willen bevorderen. Eigen bezit is juist goed, omdat het er staat bij de les en de banken klein en dienstverlenend houdt. Geef de mensen en bedrijven onafhankelijkheid en buffers in slechte tijden. Een voorstel om mensen en bedrijven te onteigenen, een deel te onteigenen, hoor in onze optiek meer thuis in landen en systemen die altijd maar één uitkomst kennen: armoede en onderdrukking.

Dan ten aanzien van de provinciale belasting. Het eenvoudigst en goedkoopst is eigenlijk om het gedeefde bedrag uit de motorrijtuigenbelasting gewoon toe te voegen aan het Provinciefonds. Dat is administratief het eenvoudigst. Maar het schijnt nogal problematisch te zijn, omdat het IPO dan vreest voor provinciale autonomie. Dat willen wij ook niet dat dat aangetast wordt. En daarmee is een ingezetenenheffing onzes inziens het op een na beste alternatief.

Daarbij wel twee opmerkingen. JA21 hecht aan het bevroren, en nog liever het verlagen, van de totale collectieve lastendruk. Een wijziging in provinciale belastingen mag het leven niet duurder maken – je betaalt een heleboel soorten belastingen – en zeker nu niet. Belastingen dienen in een optelsom beoordeeld te worden. Dat zou het IPO eigenlijk ook moeten doen.

En de tweede opmerking is – daar was in het begin ook wel even sprake van, ik weet niet of de collega van D66 dat nog steeds vindt – maar JA21 wil liever geen ingezetenenheffing die binnen deze regeling ook nog inkomensverdeling kent. Want

inkomensherverdeling – daar zijn wij als JA21 op zich voor – is bij ons voorbehouden aan de rijksoverheid die genoeg instrumenten heeft om de draagkracht van belastingbetalers te beïnvloeden. Als we bij alle belastingtypen ook nog een draagkrachtcorrector gaan invoeren, is bij de uitvoering gewoon het einde zoek. Vooral ook bij het controlerend apparaat van ambtenaren dat daarvoor nodig is. En dan heb ik het nog niet eens over de ICT-systemen. JA21 zou menen dat op dat vlak onderhand wel genoeg leergeld is betaald.

Kortom, JA21 dient dus mede beide moties over de ingezetenenheffing in en roept de gedeputeerde op, indien aanvaard deze moties, om deze met passie en hartstocht het IPO binnen te loodsen. En de enige vraag waarmee ik mijn inbreng eindig, is dan ook: gaat hij dat doen? Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: Dank aan het college dat we deze memo hier mogen bespreken en een advies meegeven aan het college. We gaan er niet over stemmen. Het is geen voorstel.

Vooraf is het goed om ons te realiseren dat er na 175 jaar een wijziging komt in het huis van Thorbecke. De grote Thorbecke vond: de provincie is niet zo belangrijk en gaf ze geen belastinggebied. We staan nu op het moment dat dat wel gaat gebeuren. Dat dit moment goed is voor de provincie, dat heeft geen twijfel uiteraard, want anders zouden we hier niet zitten. Maar het is wel belangrijk dat we ons dan ook heel goed afvragen welke type belasting we dan willen hebben. Een van de argumenten die binnen het CDA heel belangrijk is, is dat we zeggen: het moet een maximaal beïnvloedbare belasting zijn. De gedachte die de heer Weyers net uitsprak, dat het wellicht allemaal uit het Provinciefonds kon komen, dat betekent dat wij er weinig invloed op hebben, want dan moeten we maar afwachten welke verdeling we in Den Haag krijgen.

Een andere, die heb ik al eerder uitgesproken, dat is 'optimale transparantie'. We hadden het er niet bij de reserves over. Wat ook voor ons belangrijk is: eenvoud in grondslag en administratieve verwerking. En een laatste, zeker niet onbelangrijk, dat is dat iedereen meebetaald. We hebben nu een motorrijtuigenbelasting waar een categorie burgers niet aan hoeft te betalen en dus ook niet meebetaalt aan onze voorzieningen. En als we met de WOZ als grondslag de belasting in gaan voeren, zullen we dan weer een categorie krijgen die niet meebetaald en een categorie die er zeker niet blij mee zal zijn. En dan heb ik het over de woningbouwcorporaties, die net van de verhuurdersheffing af zijn en dan vervolgens weer met een onroerende zaakbelasting vanuit de provincie geconfronteerd worden. Dit alles leidt ertoe dat wij zeggen dat de OZB niet de meest ideale is, maar dat we kiezen voor de ingezetenenheffing. We steunen daarom ook de motie. We dienen hem ook mee in, de motie van de VVD. De motie waarin uitgesproken wordt waar onze voorkeur ligt.

We dienen de motie die oproept om pas te gaan praten als alle provincies daar een besluit over hebben genomen niet mee in, even voor alle duidelijkheid, omdat wij denken dat dat door de andere provincies zelf beslist moet worden. Dat kunnen wij hier niet.

Voor het overige blijf ik bij mijn dank dat we hier in alle openheid over hebben kunnen spreken. Dit is het tweede debat wat op een heel prettige manier verloopt.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Droog.

De heer **DE DROOG**: Voorzitter, belastingen roepen bij weinig mensen warme gevoelens op. Het is de overheid die met de pet langskomt om geld af te nemen. Althans, zo lijkt het. Voorzitter, ook de provincie roept bij weinig mensen warme gevoelens op. Het is immers een onzichtbare, lokale overheid die onze middelen uitgeeft. Althans, zo lijkt het. De provincie ontvangt haar middelen voornamelijk vanuit het Rijk via het Provinciefonds en daarnaast heeft ze nog een eigen inkomstenbron vanuit de opcenten op de

motorrijtuigenbelasting. Nu de motorrijtuigenbelasting ter discussie staat, komen dus ook de opcenten op tafel. De gedeputeerden Financiën zijn met het Rijk slash IPO in overleg over de toekomst van de provinciale opcenten. GS heeft daarbij de voorkeur uitgesproken van provinciale belastingen op basis van de OZB. Ik wil graag naar vier vragen kijken: 1, is het gerechtvaardigd dat de provincie belasting heft; 2, waarom zouden we het belasting noemen; 3, wat is een rechtvaardige wijze van samenlevingsbijdrage innen; en 4, hoe betrekken we onze inwoners bij dit besluit?

Allereerst de provincie. Heeft de provincie toegevoegde waarde? Is zij voldoende aan zet om zelfstandig belasting te heffen? Soms durven we daar wel aan te twijfelen. Vanuit D66 wordt ook geregeld gepleit voor afschaffing van deze bestuurslaag. Vanuit PS kijken wij daar wat genuanceerder naar. Wij zien de bestuurlijke, verbindende rol van de provincie in de regio. We zien de rol die de provincie kan spelen bij gemeentegrens overstijgende vragen op het gebied van ruimtelijke ordening, wonen, landbouw, natuur, regionale economie en bereikbaarheid. Maar we zien ook een onbekend – onbemind – bestuur. Voorzitter, van belasting wordt niemand vrolijk. Laten we het daarom omdraaien. Belasting is geen last, maar een bijdragen. Samen maken we de samenleving. De inwoners van de provincie Utrecht stemden op ons en dragen financieel bij om te zorgen dat gezamenlijke belangen op een goede wijze vormkrijgen. Deze samenlevingsbijdrage moeten we wel kunnen verantwoorden. Het moet voor iedereen duidelijk zijn waar ze aan bijdragen.

Voorzitter, als het gaat om een gerechtvaardigde wijze van innen, is het voor D66 belangrijk dat in onze samenleving de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Tegelijkertijd willen we niet dat er oneindig gestapeld wordt, zoals met de OZB gebeurt. Gebruik de landelijke instrumenten om te nivelleren, zodat het niet te complex wordt. Om die reden willen we GS vragen te pleiten voor een ingezetenenheffing voor alle inwoners vanaf achttien jaar. Dat heeft uiteraard consequenties voor specifieke groepen. Vraag het Rijk daarom tegelijkertijd om de effecten van een ingezetenenheffing op de laagste inkomensgroepen te compenseren via de nationale samenlevingsbijdrage.

De heer **EGGERMONT**: Ja, ik denk dat de analyse vanuit D66 klopt: onbekend en onbemind. Nou ja, onbekend, daar kunnen we wat aan doen, maar ik weet niet of dat dan de slimste manier is, door een **tertariaanse pooltekst** in te gaan voeren, want dat is feitelijk wat een ingezetenenbelasting is. Dat is de pooltekst waar vervolgens een enorm grote strijd in de jaren tachtig in Engeland rond ging ontstaan, juist omdat het zo'n ontzettend oneerlijke belasting was. Maar dan heeft u in ieder geval wel onbekend bestreden. Dat is dan wel een punt. Maar dat onbemind, ik weet niet hoe dat dan met dit voorstel wil doen.

Ik begrijp dat de vraag is: hoe gaan we het dan wat beminder maken? Ik hoop dat ik daar nog wat antwoord op kan geven, maar ik denk dat een deel van het antwoord daarop is dat het grootste gedeelte van onze inkomsten al via het Rijk komen. Daar zit namelijk al een versleuteling in. Ik denk dat als wij ons eigen deel daar ook nog eens keer die versleuteling in gaan pakken, dan ga je een extra complexiteit toevoegen, je gaat extra stapeling toevoegen. Ik denk niet dat dat echt bijdraagt aan dat beeld van die beminning. Ik denk trouwens dat de beminning op een andere manier zal moeten plaatsvinden. Ik hoop dat ik daar iets meer op kan toelichten nu, want ik wil namelijk een citaat brengen. "Er is een grote verwijdering tussen burgers en overheid. En wat veel belangrijker is: er is een veel grotere afstand tussen burgers en de publieke zaak. Wat op het bord van iedere politicus ligt op dit moment, niet alleen in Nederland, maar in Europa, dat is dat de individuele burger in de publieke zaak weer zijn belang gaat herkennen, zodat hij of zij gaat leven volgens de wet en belasting betaalt waaruit wij die dingen kunnen doen die mensen niet alleen kunnen doen." Aldus Hans van Mierlo. Voorzitter, wij willen GS daarom vragen om provinciale belastingen voortaan een provinciale samenlevingsbijdrage te noemen. We

willen GS tevens alvast meegeven om aan de heffing van de provinciale samenlevingsbijdrage een beknopt overzicht van de plannen voor dat jaar toe te voegen, zodat iedereen kan zien wat er concreet met die middelen gebeurt.

Tot slot willen we voorstellen om inwoners te betrekken bij de voorgestelde wijze van heffing van de samenlevingsbijdrage bij voorkeur voor de verkiezingen van 2023, zodat inwoners een beter beeld hebben van de taken en de plannen die provincies hebben en de uitgaven die zij namens ons allen doet.

Voorzitter, voorts ben ik van mening dat we klimaatverandering als een crisis moeten behandelen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Lejeune.

Mevrouw **LEJEUNE**: Het kabinet heeft besloten dat we vanaf 2030 gaan rekeningrijden. Als gevolg daarvan vallen de provinciale opcenten straks weg. Het is goed dat we het gesprek over dit onderwerp hebben, met dank daarvoor aan de VVD die dit opgewaarderd heeft. De discussie over een nieuw belastinggebied is interessant en ook heel relevant. Het is inderdaad des te vreemder – de heer Van Schie noemde het ook al – dat de provincie Utrecht de enige provincie is tot nu toe waar dit onderwerp op de agenda van Provinciale Staten staat. Binnenkort wordt er in IPO-verband over gesproken. Het lijkt ons ook belangrijk om de gedeputeerde Strijk in ieder geval vanuit Utrecht met voldoende input op pad te sturen.

De motie, die door de VVD wordt ingebracht, moet ik nog lezen. Voordat ik nou zeg dat wij hem gaan steunen- Wij gaan niet over wat de andere provincies doen en waar ze over praten. Ik zou in elk geval de gedeputeerde wel mee willen geven dat hij daarop aandringt dat dat gesprek in ieder geval ook in andere provincies plaats gaat vinden. Wellicht steunen wij de motie, afhankelijk van de formulering.

De Partij van de Arbeid twijfelt wel over de voorlopige keuze die GS nu maakt voor uitsluitend onderzoek. Ja, we begrijpen dat dat makkelijk is. Die belasting bestaat al. De heffing zal relatief snel en goedkoop kunnen. Maar het is eigenlijk ook een beetje fantasieloos en een beetje makkelijk. Bovendien is het niet per se de meest eerlijke verdeling. Nu we op het punt staan dat we moeten nadenken over een heel ander belastinggebied moeten we daar niet te makkelijk over doen. Dit is een heel belangrijke keuze. Geen enkele belasting is natuurlijk honderd procent eerlijk en voor iedereen fijn en gunstig. Je ziet hier ook vanmiddag dat we hier allemaal door onze eigen politieke bril verschillend naar kijken en toch zullen we een knoop door moeten hakken. Een keus maken voor één bepaald belastinggebied kunnen we sowieso hier in PS niet. Niet vandaag, maar ook niet later, want die uiteindelijke keuze maken natuurlijk de twaalf provincies samen.

Wij vinden eigenlijk zelfs niet dat we vandaag per se een voorkeursvariant moeten kiezen. Liever geven we wat kaders mee. Ja, die brede grondslag is natuurlijk belangrijk, dat iedereen zoveel mogelijk meebetaald. Maar voor ons is ook vooral dat de sterkste schouders de zwaarste lasten gaan dragen een heel belangrijk uitgangspunt. En natuurlijk moet het nieuwe belastinggebied toekomstbestendig zijn, want we gaan hier niet elke paar jaar weer in zitten schuiven.

Het moet ook niet te ingewikkeld en ook niet te duur zijn. Dat is denk ik een open deur om in te trappen. Wat ons betreft betalen niet alleen dan alle inwoners, maar ook de bedrijven mee in een nieuw belastinggebied. En er moet ruimte zijn voor belastingvrijstelling voor de laagste inkomens. Dat laatste is natuurlijk uiteindelijk een keuze van de provincie die niet bij voorbaat door twaalf provincies samen gemaakt moet worden. Maar wij geven hem alvast als input vanuit de Partij van de Arbeid.

En we zien hoe moeilijk het al is om hier in PS overeenstemming over te bereiken, laat staan om het met twaalf provincies eens te worden.

We hebben verder ook nog de vraag: worden inwoners nog betrokken in deze discussie; hoe worden inwoners betrokken dan wel geïnformeerd? Want dit lijkt me toch wel een heel belangrijke om daar ook mee de straat op te gaan. Dus eerder voor nu een vraag aan de gedeputeerde.

Wij zijn benieuwd naar het verloop en de uitkomsten van deze discussie en ook de discussie binnen het IPO. We wensen de gedeputeerde veel succes. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Koerts.

De heer **KOERTS**: Herziening van het provinciaal belastinggebied vraagt om fundamenteel nadenken over het doel en de effecten van belastingheffing. Als je de bijdragen die mij voorgingen zo bij elkaar optelt, hebben we eigenlijk al best een mooi college gehad daarover. Het is verleidelijk om de stap van het fundamenteel nadenken over te slaan en meteen de stap te maken naar verschillende varianten die je zo zou kunnen bedenken, waarbij de nadruk dan wat ons betreft snel komt te liggen op de uitvoerbaarheid.

De ChristenUnie heeft er behoefte aan om stil te staan bij de randvoorwaarden. Eigenlijk hetzelfde als wat de fractie van de PvdA net aangaf. Ook wij willen niet direct voorsorteren op een specifieke heffingsvorm, maar randvoorwaardelijk kunnen we de gedeputeerde wat ons betreft helpen om het gesprek binnen het IPO aan te gaan en geven hem dan ook wat ruimte in dat proces om te komen tot een goede vorm.

De belangrijkste randvoorwaarde die de ChristenUnie mee wil geven, is dat alle inwoners en bedrijven in de provincie gebruikmaken van faciliteiten die door de provincie worden aangeboden of beheerd. De te heffen belasting moet wat ons betreft daarom worden gespreid over een zo breed mogelijke groep. En de sterkste schouders moeten wat ons betreft de zwaarste lasten dragen. En minimaal moet er zoveel mogelijk worden ontzien of worden gecompenseerd.

De wijze van heffing is wat ons betreft transparant en niet bureaucratisch. Het is daarom enigszins wel voor te stellen om aan te sluiten bij een reeds bestaande heffingsvorm. Het college kiest voor provinciale OZB, juist vanwege die uitvoerbaarheid en de reeds bestaande heffingsvorm. Dit geldt echter ook voor een ingezetenenbelasting. Die vorm bestaat feitelijk ook al. Deze twee vormen lijkt misschien op het eerste oog dan ook best passend als je kijkt naar hoe je aan kan sluiten op reeds bestaande heffingsvormen. Maar kan de gedeputeerde nog eens goed uitleggen waarom hij provinciale OZB verkiest boven die ingezetenenbelasting? Die vraag is ook wel door voorgangers gesteld.

Tot zover mijn bijdrage. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Ja, wij dienen de twee moties van de VVD mede in. Dat lijkt me voor dit moment voldoende.

De **VOORZITTER**: Dan kijk ik naar Partij voor de Dieren. Geen woordvoering op dit onderwerp.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Eggermont.

De heer **EGGERMONT**: Goed dat de PvdA in ieder geval begon over de vrijstelling, want dat drukt ons gelijk weer met zijn allen met de neus op het feit dat we met een ingezetenenbelasting opnieuw de armoedeval weer verder gaan verhogen. Over het algemeen is dat 125 procent het sociaal minimum. Dat is ongeveer negentig procent van het fulltime minimumloon. Tot daar zit de grens. Dat betekent dus dat die hele grens- En die zit al ontzettend vol, want die zit al vol met de afvalstoffenheffing, die zit al vol met een

van de belastingen van het waterschap wat ook allemaal vaste bedragen zijn. Die armoedeval wordt nog verder vergroot. En daarom is, als we een keuze moeten maken, een vermogensbelasting het belangrijkste. En ja, meneer Weyers, je kunt het uitleggen als dat die belasting natuurlijk uiteindelijk uit het inkomen betaald wordt. Dat klopt. Maar een ingezetenenbelasting betekent dan alleen wel een tarief voor de laagste inkomens van een hoog tarief en de hoogste inkomens met een laag tarief, want dat is namelijk het voorstel dat je dan doet als je een ingezetenenbelasting heft. En daarom voldoet dat dus ook niet aan het criterium dat we geen beleid moeten hebben op grond van mensen hun inkomen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: We hebben hier in de commissie al best wel uitgebreid meningen over gedeeld. Wij vinden het als SGP goed om de lasten eerlijk te verdelen. Daarom vinden we de lijn die het college tot dusver hanteert, waarbij een vermogensdeel in de heffing zit, zijnde de OZB, maatgevend is voor de aanslag. Daarbij sluit het ook aan bij bestaande uitvoeringssystemen. Maar wij vinden het goed om daarmee zwakkere schouders wat te ontzien in de belastingaanslag.

Maar, voorzitter, wij hebben het in de commissie ook al genoemd, wat een belangrijk punt is, is dat soms de vermogens ten opzichte van de rendementen die eruit gehaald worden niet in relatie staan. Ik zou dat bij de gedeputeerde nogmaals willen benadrukken om bijvoorbeeld uitgebreid grondbezit of grote opstallen waarbij weinig tegenover staat apart te beschouwen. Zo zijn er verschillende uitzonderingsgronden mogelijk die ook reeds gemaakt worden of zijn. Dus het is niet iets nieuws. Daar kunnen we op aansluiten bij de bestaande uitvoeringspartij. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: 50PLUS dient de motie van de VVD, CDA, JA21, PVV en D66 tot nu toe, mede in. Ook wij staan dus achter ingezetenenheffing. Dat is inderdaad het meest, zo denken wij, eerlijke, want iedereen profiteert wel op de een of andere manier van iets wat de provincie biedt. Of het nu de verlichting is van de wegen, van de provinciale wegen, of noem nog maar een aantal zaken op waar we allemaal constant over praten.

Alleen zou 50PLUS er nog wel voor willen pleiten, net zo goed bijvoorbeeld als bij de afvalstoffenheffing bij de gemeenten, dat er een splitsing gemaakt wordt met eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens. En misschien zijn er nog wel meer voorbeelden te bedenken waardoor de minst draagkrachtigen ook het minste betalen. Laat ik het zo zeggen. Tot zover, voorzitter. dank u wel.

De **VOORZITTER**: Dank voor uw inbreng in de eerste termijn. Maar ik heb ook het idee dat u allemaal hebt kunnen uitspreken wat u over het onderwerp vindt. Dus ik ben benieuwd naar de beantwoording van de gedeputeerde. Dan kijken op dat moment wel even waar we in de discussie staan.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Strijk.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik heb het meerdere van u horen zeggen, maar ik vind het ook zelf nog even belangrijk om vooraf aan te geven dat het uiteindelijke besluit over een nieuw belastinggebied door de Tweede en Eerste Kamer wordt genomen. Zij gaan dat besluit nemen. Dus waar we het over hebben is de beïnvloeding die we via het IPO als provincie willen uitoefenen op dat wetgevingstraject. Ik denk dat het absoluut zo is dat de minister van Binnenlandse Zaken, die samen met die van Financiën een voorstel hierover zal doen, goed zal luisteren naar wat de Unie van Waterschappen, de VNG en het IPO

vinden. Dus naarmate wij ook meer gemeenschappelijkheid tonen met elkaar over hoe wij ons toekomstig belastinggebied zien, zal dat aan kracht winnen. Maar het is ook goed om te realiseren dat het uiteindelijke besluit door een ander gekozen volksvertegenwoordiging wordt genomen. Dus die relativering wil ik vooraf wel meegeven. Dus waar wij het vandaag over hebben, is de inbreng van de provincie Utrecht in het IPO. En van het IPO, samen met de Unie van Waterschappen en de VNG richting de minister en dan het voorstel van de minister richting het parlement. Dat nog even vooraf.

Ik wil op het eind graag naar de twee moties die voorliggen en aangeven hoe het college daartegenaan kijkt.

Maar een eerste reactie even op de heer Van Schie. Ik wil even aangeven dat het voorstel van het college is om de OZB op woningen en niet-woningen te heffen. Die niet-woningen, waar hebben we het dan over? Vooral bedrijven. Dus alles wat niet-woning is, is natuurlijk net een ander juridisch begrip, maar dat zijn toch vooral bedrijven. Dus het voorstel van het college is woningen en niet-woningen. Al even een belangrijk verschil met de motie die we straks zien.

Richting JA21, de heer Weyers. De discussie over de hoogte van het tarief, die u inbracht, dat is ook een interessant gesprek. Die voert u één keer per jaar. U zou bij wijze van spreken elk jaar kunnen besluiten de opcenten motorrijtuigenbelasting op nul te stellen. Dat kan u. Dat mag u. En dan krijgt u geen inkomsten meer vanuit de motorrijtuigenbelasting. Dus de hoogte besluit u jaarlijks. We hebben het nu over de principiële keuze van het instrument waar u dan de hoogte bepaalt. Dus laten we proberen die twee echt uit elkaar te trekken als twee verschillende besluitvormingsmomenten.

Ik pak het punt van de heer Van den Dikkenberg over de bestaande praktijk voor grootgrondbezitters, bedrijfsmatig grote gronden, hoe je daar een ontheffing voor moet doen. Eigenlijk aansluitend bij praktijken die we ook nu in de OZB zien. Dat zal ik zeker meenemen bij uw besprekingen, ongeacht welke vorm dat wordt. Ik vind dat een terecht punt van aandacht.

Even kijken, wat had ik nog meer. De heer De Droog ging misschien al ietsje verder in de tijd: stel dat we het hebben en we gaan innen, wilt u dan ook wel een soort flyer, brochure meesturen waarin je uitlegt wat we er als provincie mee doen. Ja, we praten dan wel echt over 2026 en verder. Maar ik zou persoonlijk een voorstander zijn om bij de uitvoering altijd op dat soort dingen te letten. Neem ook in het publiek je verantwoording over dat wat je doet. Maar het is wel heel erg ver in de toekomst, daar waar we het nu nog over de principes hebben, denk ik.

Mevrouw Lejeune: worden de inwoners betrokken? Dat is nog onderwerp van gesprek geweest binnen het IPO tot nu toe. Ik zal dat punt wel ook eens meenemen, over hoe we dat kunnen doen. Ik vind het ook hier wel weer even belangrijk om te stellen dat uiteindelijk het besluitvormend orgaan dus de Tweede en Eerste Kamer is. En hoe zij daar ook in hun besluitvorming ook rekening willen houden met de wensen van de inwoners, ja, de bewoners van Nederland lijkt mij een belangrijke. Dus ook daar weer even formeel afpellen. Maar ik vind het los daarvan ook goed dat wij als provincie eens nadenken over hoe zorgen we dat onze inwoners – het zijn dezelfde natuurlijk van Nederland uiteindelijk – wel weten dat deze discussie speelt. Die wil ik wel meenemen.

En rondom de randvoorwaarden, ik kan me zeer goed vinden in – dat gaat wel een abstractie hoger zitten – welke criteria zouden we nou willen meegeven? Wat vinden we belangrijke randvoorwaarden? In het memo worden ze eigenlijk genoemd: de voorspelbaarheid, toekomstvastheid, robuustheid. In de IPO-notitie die onder ons memorandum ligt, wordt dat natuurlijk al heel erg uitgebreid toegelicht. Ik denk wel dat in de discussie die wij daarover zullen hebben met mijn collega-gedeputeerden wij wel allemaal al weten welke ambtelijke duiding er is gegeven op die randvoorwaarden. Dus aan de ene kant herken ik mezelf op misschien wat abstracter blijven in deze fase, maar het zou zo kunnen zijn dat ik in de komende maanden wordt gedwongen meer hom of kuit te

geven, omdat we ook wel een beetje weten dat de perceptiekosten, de inningskosten van bepaalde belastingen ingewikkelder zijn dan van andere. Dat weten we al eigenlijk.

Dan denk ik naar de moties toe. Dan kom ik ook op de vraag van de ChristenUnie die u mij stelt: waarom is het college is nou voor de grondslag van de OZB? Want het college pelt hem eigenlijk af en begint, wij denken wel dat het goed is dat we een eigenstandig belastinggebied hebben. We willen geen uitvoeringsloket alleen zijn van het Rijk. Dus we hebben een eigen belastinggebied. We willen ook graag die instrumenten hebben. Desnoods stellen we het tarief op nul. Maar we willen wel graag die instrumenten hebben. En wij denken dat de eigen motorrijtuigenbelasting niet langer gaat voldoen. Dat is nu al een beetje zo met de elektrificering, maar wij vinden ook dat het systeem in zichzelf twee minder mooie kanten heeft: niet iedereen heeft een auto; en het is eigenlijk ook een beetje contrair aan je eigen beleid. Je wilt eigenlijk stimuleren dat de mensen vaker met het ov of de fiets gaan. Daar zitten vooral je investeringen. En dan gaat de last naar degenen met die auto. Dus dat voelt ergens op den duur een ongemakkelijk instrument. Je beleidsbeïnvloedingsinstrument is contrair aan je fiscaal instrument. Dus dat is een van de criteria trouwens waarop die daarop ook minder hoog scoort. Dus dat is de tweede die het college zegt: een andere vorm van belasting zou goed zijn.

Wij pakken dan in de optiek van sommigen de verkeerde afslag. Komen we bij de OZB terecht. Waarom? Allereerst omdat die vrij simpel te innen is. Hij wordt al geïnd op dit moment door gemeenten. Dus gemeenten bepalen samen met het Rijk al jaarlijks de WOZ-waarde van woningen en niet-woningen. Dus het is er al. De grondslag is er al jaarlijks. Dus je kunt daar heel makkelijk bij aansluiten. En je ziet al dat veel gemeenten ook in een soort belastingsamenwerking zitten waarop je een aanslag krijgt van het waterschap en de gemeenten. Ja, daar zou dan de provincie in mee kunnen lopen. We kunnen de kosten met elkaar verdelen. Dus daarmee een vrij simpel te innen instrument.

De tweede is dat die zowel voor bedrijven – niet-woningen – en woningen te innen is. Dat vinden wij goed, dat wij ook het bedrijfsleven laten bijdragen aan bepaalde voorzieningen die wij creëren, die ook voor het bedrijfsleven van nut zijn.

De heer **VAN SCHIE**: Dat klinkt dus inderdaad natuurlijk makkelijk. De collega's hebben zich erover uitgelaten om de OZB als grondslag te nemen, omdat die al bestaat. Maar er zijn partijen – en mijn partij is er één van – die eigenlijk helemaal van die OZB af wil als grondslag ook voor andere belastingen. En dan kon die weleens minder robuust zijn dan dat u op dit moment denkt. En ook in de uitvoering denken wij eigenlijk dat het best wel goed te organiseren is met die ingezetenenheffing. En die OZB, dat weet u als geen ander, die is heel complex juist, omdat je die waardebepaling moet gaan doen ieder jaar opnieuw. Een van de redenen waarom de VVD daar graag vanaf wil. Dus misschien klinkt het op dit moment wel even als een makkelijke afslag, maar als je eventjes de routekaart verder bekijkt, dan denken wij nog steeds dat het beter is om dat maar niet te bewandelen, die weg.

Maar het feit is dat de jaarlijkse waardebepaling al plaatsvindt, want dat vindt nu al plaats. En het feit dat dat zo is, daar haken we dan op aan. Maar ik denk, ik ben het weer met u eens: stel dat de VNG in dezelfde discussie die nu wordt gevoerd, zou komen 'laten wij afstappen van de OZB en naar de ingezetenenheffing gaan', dat zij dat zouden voorstellen, dan neemt natuurlijk de kracht toe om te zeggen, ja, ga dan daar op ademen. Dan zouden wij de reden zijn om de waarde van je woningen te gaan bepalen en van het vastgoed van het bedrijfsleven. Maar vooralsnog is het zo dat we al- De WOZ-waarde bepalen we sowieso. Dus dan is het er al. Alle informatie is beschikbaar. Je gooit je tarief over die waarde en je hebt het bedrag wat je vraagt. Dus het is een vrij simpele, rekenkundige exercitie die kan meelopen in de belastingsamenwerkingen die we al hebben. Feitelijk gaan de kosten voor de gemeenten omlaag denk ik. Dat zal het dan zijn.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, voorzitter, nogmaals, het klinkt verleidelijk, maar ook in de uitvoering brengt het een hoop kosten met zich mee. En een eenvoudige ingezetenenheffing is ook- De basisregistratie persoonsgegevens is gewoon een onderdeel van de nationale kennisdatabank. Is eenvoudig in te voeren en door de rijksoverheid te innen. Dus daar hoeven we ook niet die complexe belastingsamenwerkingen met die gemeenten over de inning voor aan te gaan. Dus wij denken nog steeds dat het een eenvoudiger model is. Dat blijkt ook uit de analyse die natuurlijk gemaakt is in die puntenscores, dat de ingezetenenheffing juist op dit punt beter scoort dan de OZB.

Ja, ik neem hier even kennis van. Ik ben het niet helemaal eens met- Maar dat mag natuurlijk.

De **VOORZITTER**: Dat mag.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik kijk er net wat anders naar.

De **VOORZITTER**: Dat mag zeker.

De heer **WESTERLAKEN**: Ik zou graag van de gedeputeerde willen weten wat hij dan bedoeld met, eerder in zijn betoog, dat de motorrijtuigenbelasting niet helemaal een eerlijke was, omdat niet iedereen meebetaalt. Er zijn mensen die daar geen gebruik maken, niet in bezig hebben. Maar bij de OZB geldt hetzelfde. Als je geen huis hebt, dan betaal je ook niet mee, want de huurders, daar wordt de OZB betaald door de corporaties. Dus dat is dan vergelijkbaar met die motorrijtuigenbelasting. Dus die onevenwichtigheid zit in die OZB precies hetzelfde. Of heb ik het helemaal fout?

Gedeputeerde **STRIJK**: Nee, u heeft het niet helemaal fout. We hebben trouwens hier geen uitspraken gedaan dat wij ook zouden vinden dat misschien de gebruikers ook zouden kunnen bijdragen aan de OZB. Dus dan verdeel je dezelfde gelden over zowel het eigenaars- als het gebruikersdeel. Daar doen wij geen expliciete uitspraak over in onze memo. Dat mag nu trouwens ook niet. Je kan op het gebruik van woningen op dit moment, ook als gemeente, niet heffen, maar dat zou misschien kunnen worden ingevoerd. Daar doen we gewoon geen uitspraak over. De algemene gedachte is nu toch wel, ook al kan dat misschien niet van het een op het andere jaar, dat op het moment dat een verhuurder wordt geconfronteerd met toenemende lasten in de vorm van een OZB-bedrag wat de verhuurder moet betalen op termijn ook zijn versleuteling gaat vinden in het huurbedrag en daarmee de gebruiker – maar dat zal niet van het een op het andere jaar zijn – uiteindelijk toch ook bijdraagt via de huur die hij betaalt aan het bedrag dat de verhuurder dan weer betaalt aan de overheid voor de diensten.

De heer **WESTERLAKEN**: Tot slot, want u overtuigt me niet, want het zijn allemaal aannames waar u geen invloed op heeft, evenmin de invloed die u dus ook niet hebt, constateert u zelf, op het wel of niet veranderen van de mogelijkheid om die belasting te halen bij de huurder. En alleen maar ervanuit gaan dat een huurder dat dus maar niet zou moeten betalen, want dat is wel de conclusie, ja, dan denk ik van, in ieder geval in mijn rijtje – en ik weet niet of u het daar dan mee eens bent – waar staat dat iedereen moet meebetalen, dan valt de OZB af, lijkt mij.

Ja, een tijdlang wethouder geweest. Daar was altijd het idee dat via de OZB die we bij eigenaren neerlegden uiteindelijk ook de huurders van woningen op die manier bijdragen. Zo gebeurt het in alle gemeenten op dit moment in Nederland. Een aantal jaar

geleden is de OZB voor gebruikers wettelijk afgeschaft. Dus die mogelijkheid bestaat niet. Sommige mensen waren daar blij mee, anderen misschien minder blij. Dit is ook nu bestaande praktijk bij gemeenten, die u noemt. En daarmee voor ons nog steeds een werkbaar instrument.

De **VOORZITTER**: Ik kijk even, want-

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik was nog niet klaar.

De **VOORZITTER**: Nee, dat begrijp ik, want u was nog niet klaar met de beantwoording van de vraag van de heer Koerts, die het overzicht geeft. maar ik ga even snel kijken of er nog nu dringende, andere punten zijn vanuit uw Staten. De heer Weyers.

De heer **WEYERS**: Misschien even een vraagje ter verheldering. Gedeputeerde zegt in het begin van zijn betoog: let op, bedrijven tellen ook mee. Is de gedeputeerde van plan om daar ook nog- Ja, eigenlijk heb je het over rechtsvormen. Rechtsvormen die geregistreerd staan. Dat geldt sinds 2008 ook voor kerkgenootschappen, alle stichtingen, alle verenigingen. Dat is een enorme- Het zijn twee miljoen rechtsvormen en daarvan ondernemingen geregistreerd. Moet daar ook in gedifferentieerd worden? Of geldt daar gewoon in feite wat er in het bedrijvenregister, het handelsregister, staat, die rechtsvormen krijgen allemaal nu moment zij eigenaar van een pand zijn, verschillende eigenaren weer, die krijgen dan een factuur. Is dat het idee dan?

Gedeputeerde **STRIJK**: Ik sluit gewoon aan bij de praktijk zoals ik die nu in gemeenteland ken. Daarom is de term niet-woning ook niet helemaal gelijk aan het bedrijfsleven. Het kan ook een stichting zijn. Maar iedere juridische entiteit die een niet-woning heeft, dus je hebt een pand, betaalt dan belasting. En dat is natuurlijk de bulk, dat zal het bedrijfsleven zijn. Maar er zitten andere organisaties bij.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, ik wil nog even kort het debatje tussen de heer Westerlaken en de gedeputeerde van een extra argument voorzien waar het gaat over de huurder. Ik heb uitgebreid met directeuren van woningcorporaties gesproken, met de Woonbond, met Aedes. Die zeggen, ja, dat is leuk en aardig, maar wij kunnen de huur helemaal niet verhogen, want bijna al onze huurders zitten aan de grens van wat ze maximaal wettelijk mogen betalen. En als we ze meer huur gaan belasten, dan vallen ze in heel andere regimes en breekt de pleures uit, om het even gemakzuchtig te zeggen. Dus het idee dat woningcorporaties een OZB kunnen doorbelasten aan huurders is non-existent. Dat kunnen ze niet. Misschien een enkeling, maar het merendeel van de huurders zit aan de grens van de huurwaarde en kan niet door een huurverhoging worden gevraagd bij te dragen aan een provinciale belasting.

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde, ik stel voor dat u uw lijstje afmaakt.

Gedeputeerde **STRIJK**: Ja, want dit was het tweede argument waarom het college met het voorstel kwam voor de OZB. En het derde is, ja, uiteindelijk blijft er toch een verdeelvraagstuk. Op het moment dat je vindt dat je een bijdrage durft te vragen voor de samenleving en de activiteiten die wij daarvoor verrichten, ja, dan moet je kijken: hoe wil je dat verdelen. Zeg je, dat is gewoon iedereen boven de achttien jaar hetzelfde bedrag? Dat kan ook. Dat is de ingezetenenheffing. Een vast bedrag per inwoner boven de achttien jaar. Of doe je dat waar enige verdeling vanuit de veronderstelling dat mensen die in een huis

wonen met een hogere waarde ook net iets makkelijker deze bijdrage kunnen voldoen. Dus daar zit een bepaalde verdeling naar dat vermogen in. Het college vindt dat verdeelmechanisme – je hebt het over verdeling – een rechtvaardige en een goede, die wij zouden willen voorstellen. Ik roep maar even, het memorandum, dat hebben we ook geschreven; daar waren vragen over gesteld. Als je de huidige belastingopbrengst zou willen realiseren, wat moet je dan vragen? Dan krijgen we dus net zoveel euro's binnen. Dan gaan we gewoon maar even uit van, wat hebben we dan aan inwoners? Wij hebben op dit moment één miljoen 66.000 inwoners boven de achttien jaar. Dus als wij dat zouden willen doen, dan moeten we aan iedereen 131 euro per jaar vragen. Iedereen boven de achttien. En vier mensen in huis, met twee kinderen boven de achttien in één huis, is dus vier keer 131 euro. En heb je hem op de OZB, zo staat in het memo, dan vragen wij 51,40 euro per een ton. Dus een woning van vijf ton is vijf keer 51 euro. Zo zit het in het aparte memorandum. Dan kunt u ongeveer indicatief zien waar we het dan over hebben om precies dezelfde hoeveelheid geld op te halen als nu.

De heer **EGGERMONT**: Dat is zonder de kwijtschelding, hè? Dus als u deze kwijtschelding ook uit dezelfde inning zou willen betalen, komt het dus ongeveer op 150 euro uit. Oftewel zeshonderd euro voor een vierpersoonsgezin.

De **VOORZITTER**: Die kosten worden daarin verdisconteerd.

De heer **WESTERLAKEN**: Als ik even met u meedenk in die rekensom, dan betekent dat gedeeld door 52 weken 2,50 euro per week. Dat is een bakje friet of een schraal biertje.

Gedeputeerde **STRIJK**: Dan ga ik even naar de moties en hoe ik ernaar kijk.

Motie M39, daarmee roept u het college-

Ja, ik kom daar zo even op terug. En als die dat nou aanneemt, met wat voor passie kan ik dit dan in het IPO binnenbrengen? Maar die zal ik straks op het eind even pakken.

Motie M39, het college heeft een andere voorkeur. Het college zegt, wij doen de OZB om de motieven die ik net heb gezegd. Maar de vraag die ik ook wel aan de indieners heb, alle zes, u bent zich dus ook echt bewust bij de inzet hierop dat u het bedrijfsleven niet meer laat bijdragen. Op dit moment wordt er ook motorrijtuigenbelasting betaald op auto's van het bedrijfsleven, maar straks is het bedrijfsleven uitgesloten, want u stelt alleen maar een ingezetenenheffing voor. Ik lees er niet bij: ingezetenenheffing en vestigingsheffing. Dus u zet echt alleen maar in op alleen maar inwoners en niet meer het bedrijfsleven. Terwijl wij ook wegen aanleggen voor het bedrijfsleven. Terwijl we ook economisch beleid voeren voor het bedrijfsleven. Terwijl wij ook voorzieningen treffen die voor het bedrijfsleven zijn. Dus ik toets nog maar even, u bent zich bewust dat u met deze inzet echt zegt: het bedrijfsleven niet.

De heer **VAN SCHIE**: De motie is nu geformuleerd zoals die is geformuleerd. Dus we zeggen: de beste optie. Dat sluit niet uit dat er ook andere opties zijn. Maar tegelijkertijd vind ik het wel gerechtvaardigd om te zeggen van, nou ja, kiezers bepalen in een belangrijke mate de samenstelling van dit parlement en zijn ook verantwoordelijk voor de belastingopbrengst. En bedrijven kiezen niet. Dus voor de VVD is dat een duidelijke keuze.

Helder. Er staan meer indieners boven. En het is in ieder geval een reden voor het college- Dus de perceptiekosten, de verdeling die wij wel een bepaalde rechtvaardigheid vinden plus het feit dat het bedrijfsleven in ons voorstel ook bijdraagt, dat zijn de redenen waarom we deze motie zouden ontraden. Ik wacht af wat u vindt. En ik zeg maar even tegen de heer Weyers, ja, op het moment dat de Staten deze aanneemt, dan is dat natuurlijk de inbreng die ik ook zal meenemen naar het IPO, want dat is dan een oordeel van uw Staten.

En dat is voor mij natuurlijk relevant. En met hoeveel passie ik dat doe? Ik ben denk ik professioneel genoeg om dan de argumenten in te brengen om dat te doen. Maar u hoort ook nog wel dat ik op dit nog bepleit welke reden het college ziet om tot een andere keuze te komen.

Motie M40, die vind ik ietsje ingewikkelder en zou ik misschien nog iets sneller bijna willen ontraden. Want hier roept u mij op dat het IPO geen definitief advies mag geven tot alle Staten dit hebben gedaan. Ik wil graag verantwoording afleggen aan u en het feit dat wij het er hier vandaag over hebben en wij vorig jaar al een stuk aan u stuurden, in april, en later nog een keer is ook echt, omdat ik het belangrijk vind dat we dit debat zorgvuldig met u voeren. Dat doen we nu volgens mij ook. Daar ben ik op afrekenbaar. Maar hoe dat in Overijssel of in Gelderland gaat, daar kan ik geen verantwoording voor nemen. En op het moment dat wij straks niets mogen vinden, omdat men misschien om daar moverende redenen in Noord-Holland besluiten het op een andere manier met elkaar te bespreken- Ik vind dat ingewikkeld dat wij dan niks meer zouden mogen vinden. Dus ik zou uzelf niet willen ophangen dat u vindt dat dit in alle Staten moet zijn geweest voordat wij iets mogen vinden. Laten we alsjeblieft wel als Utrecht gewoon stellingnemen in een gesprek wat gewoon de komende tijd gaat gebeuren en ons daarbij niet afhankelijk maken van de elf anderen. Hoewel ik me zeker zou voorstellen, en ook echt mee terug zal nemen: jongens, ik hoop ook dat jullie dit gaan doen. Maar dat is wel de verantwoordelijkheid van PS daar. Het staat in alle nationale kranten. Iedereen kan het lezen in Binnenlands Bestuur. Dus ook Provinciale Staten daar kan het gewoon agenderen.

De heer **VAN SCHIE**: Ja, ook hier is de motie geformuleerd zoals die is geformuleerd. Het is een verzoek. Het is niet zo dat het IPO niets meer kan als er een verzoek komt uit de Staten van Utrecht. Wij vinden het belangrijk dat we het bespreken met de volksvertegenwoordigers en willen de gedeputeerde vragen het over te brengen. Nou, feitelijk zegt hij in zijn laatste zin al dat hij dat doet. Dus in die zin zitten we echt wel op dezelfde lijn.

Dat is goed om te weten. Maar ik lees zo'n zin dan altijd: draagt het college van Gedeputeerde Staten op het IPO te verzoeken geen definitief advies te geven zolang we allemaal in PS dit besproken hebben. Dan zou ik me een beetje bezwaard voelen op het moment dat dat niet is gebeurd en wij toch een advies verstrekken. Maar dan zegt u, ja, het was maar een verzoek. Ja, ik ervaar zoiets toch meer als een opdracht aan mij om dit te bepleiten. Als het verzoek is dan, ja, goed. Ik geef maar even aan: ik kan niet verantwoordelijk zijn voor wat men in Gelderland of Noord-Holland doet.

De heer **DERCKSEN**: Maar hoe vindt zo'n IPO zelf dan dat het moet functioneren als het niet in alle PS'en is besproken? Zij gaan toch geen advies overbrengen waar de provincies hun uitspraak niet over gedaan hebben? Dat kunnen ze toch niet zelfstandig doen? Als je een beetje democratische wortels zou hebben, zou ik eraan toe willen voegen.

Ik denk dat het goed is dat we hier vandaag dit gesprek voeren, zeg ik. En wij hebben het hier keurig geagendeerd met elkaar, bespreken het en dat lijkt mij goed. Mijn collega's hebben dat in de komende maanden ook te doen. Maar ik kan daar gewoon niet verantwoordelijk voor zijn, dat wil ik hier aangeven. Ik hoop dat we het zo breed mogelijk met elkaar doen. Ik vind het ook nog wel belangrijk om te weten, in de dynamiek van de gesprekken wil de minister nog voor de zomer een contourennota sturen aan de Tweede Kamer. Ik denk nu, dat is echt mijn kennis op dit moment, dat die contourennota komt te zitten op het niveau wat mevrouw Lejeune net aangaf. Dus op de criteria, op belangrijke criteria die wij daarin stellen en nog niet concreter zal zijn dan dat. Denk ik nu. Maar het is wel de minister die de brief stuurt, en niet ik. En op het moment dat daar dingen over komen, dan wil ik kunnen reageren op wat er ligt. Als dat allemaal voor de zomer gebeurt, dan wordt het wel een spannend iets om alle Staten nog mee te nemen. We zitten nu al halverwege

mei. Dus ik ben alleen maar blij dat wij het gesprek hier zorgvuldig voeren. Maar ik vind de motie iets te veel beperkend in de richting van onszelf. Dus ik zou motie M40- Dus misschien zou kunt u nog een keer in dit licht- En ik neem zeker het punt mee, want daarin heb ik u goed gehoord: collega's, ga dit ook goed bespreken met uw eigen Staten, zeg ik dan wat paternalistisch tegen mijn collega's.

Dus zo, voorzitter, mijn adviezen.

De **VOORZITTER**: We hadden een normaal debat. Dus twee termijnen. Ik denk, zo rondkijkend, dat we behoorlijk met elkaar gewisseld hebben, maar ik kijk toch nog even of er iemand is die nog iets toe wil voegen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Westerlaken.

De heer **WESTERLAKEN**: We kennen de minister die dit voorstel gaat schrijven. Wellicht is het in overweging te nemen om dit debat te knippen en op te sturen. We kennen haar emailadres. Wellicht dat dat nog enigszins uitmaakt.

De **VOORZITTER**: Ik dacht dat u met 'knippen' bedoelde dat alleen bepaalde passages werden opgestuurd.

De heer **WESTERLAKEN**: Dat heeft uiteraard de voorkeur.

De **VOORZITTER**: Zij kent ons goed genoeg denk ik om de verschillende voorkeuren te kennen.

Geen anderen in de tweede termijn? We gaan straks bij de besluitvorming kijken- Sorry, ja, mevrouw Groen.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Groen.

Mevrouw **GROEN**: Ik had toch nog wel twee dingen waarvoor ik eerder naar de interruptiemicrofoon gelopen was, maar aangezien dat op de heer Strijk was en hij mijn standpunt eigenlijk al heel goed verwoordde, was dat een beetje typisch.

Ik hoor de collega's hier in het debat twee dingen zeggen die ze heel belangrijk vinden. De belasting die geheven moet worden, moet eerlijk zijn. Je moet ervoor terugkrijgen wat je ziet. En het is eerlijk om iedereen mee te laten betalen. Maar een ingezetenenheffing, zoals de heer Strijk ook al heel duidelijk aangaf, voorzitter, laat niet iedereen meebetalen. Het laat de inwoners van deze provincie meebetalen en wel exorbitant veel voor dingen waar ze maar een deel voor krijgen. Bedrijven worden ontziet en mensen die hier een recreatiewoning hebben zullen niet meebetalen, et cetera. Dus in die zin is een ingezetenenheffing niet eerlijker of minder eerlijk dan de OZB, het is een andere vorm van eerlijkheid. En het is een vorm van eerlijkheid die wij niet voorstaan om precies de redenen die de heer Strijk ook al aangaf.

En tenslotte, voorzitter, een ander punt. Er is door verschillende personen hier in het debat aangegeven dat een ingezetenenbelasting geen flappentap zou zijn, terwijl de OZB dat wel is. Dat is natuurlijk, ja, ook onzin. In alle gevallen is belasting betalen, bijdragen aan iets waarvoor je niet direct iets teruggeeft. Ik heb niet voor niets de definitie in eerste instantie even doorgegeven. Er zit geen direct antwoord op. Sterker nog, er werd door de VVD voorgesteld, voorzitter, laten we de OZB maar helemaal afschaffen, want het is niet eerlijk om meerdere bestuurslagen van een heffing op onroerende zaken te laten heffen, maar het is wel oké om één inwoner meerdere keren te belasten op het feit dat hij leeft en bestaat en toevallig ergens zijn domicilie moet hebben. Dat is ook niet meer of minder eerlijk. Nou ja, het is een eerlijk wat wij niet voorstaan. De eerlijkheid is als je het relateert

aan daar waar de winst vandaan komt, of het profijt wat je uiteindelijk hebt van de maatregelen die wij in algemene zin voor het algemeen nut nemen. Die koppeling zouden we hier echt willen bepleiten.

De **VOORZITTER**: Dank. Daarmee denk ik de inbreng vanuit uw Staten voltooid. Ik denk, het werd aan het begin gezegd, een goed debat wat in ieder geval ook het college en de gedeputeerde in het bijzonder helpt om op een goede manier de boodschap vanuit Utrecht in het IPO te brengen. En afhankelijk van de uitslag van de stemming zullen we kijken hoe die boodschap precies luidt. Maar complimenten voor het feit dat we elkaar ook weer goed hebben bij gesproken over dit ingewikkelde en belangrijke onderwerp.

De discussie wordt gesloten.

18.

[Initiatiefvoorstel Behoud en gebruik van de Trage Paden in de provincie Utrecht \(PS2022BEM25\)](#)

De **VOORZITTER**: Dan ben ik nu toe aan een bijzonder moment, want dat is het volgende statenvoorstel. Daar wil ik de heer Kamp uitnodigen om achter de collegetafel zijn plek in te nemen, samen met gedeputeerde Van Muilekom. Dan gaan we aanstonds beginnen met agendapunt 18, het initiatiefvoorstel Behoud en gebruik van de Trage Paden in de provincie Utrecht. Ik wacht even tot de heren hun plek hebben ingenomen.

Welkom aan de heer Kamp en de heer Van Muilekom.

Wij hebben met elkaar vanuit de commissiebehandeling gekozen voor een klein debat.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Groen.

Mevrouw **GROEN**: Moet ik daarheen komen?

De **VOORZITTER**: Ik vind het beide goed. Wilt u het liever vanachter uw stoel doen? Meneer Dercksen ook? Ja. Ja, dan kunt u blijven- Ja, de heer Kamp vindt dat denk ik prima.

Mevrouw **GROEN**: Dat is ook een relevant punt inderdaad. Kan de heer Kamp het-

De **VOORZITTER**: De heer Kamp mag straks antwoorden vanachter het spreekgestoelte, dat belof ik. Mevrouw Groen.

Mevrouw **GROEN**: GroenLinks is erg te spreken over het initiatief dat de heer Kamp van D66 heeft genomen om zijn visie te verwoorden, op papier te zetten en aan ons voor te leggen. Het is duidelijk uit de onderbouwing – althans, uit zijn onderbouwing; excuus – en zijn toelichting tijdens de besprekingen dat het een belangrijk onderwerp is voor hem. Met de indiener erkennen wij absoluut de waarde van jaag- en kerkpaden in onze provincie. En we zijn positief over het vastleggen van dit netwerk van trage paden in onze cultuurhistorische atlas.

In het verlengde van dit initiatief willen we wel nog het bredere perspectief benadrukken. In de commissie hebben we ook al aandacht gevraagd voor een koppeling van dit netwerk aan onze recreatie-inspanningen om de inventarisatie ook te plaatsen binnen het verbinden van groene gebieden en binnen lopen als vervoermodaliteit. De heer Oude Wesselink zit in mijn fractie. Dus ik ken moeilijke woorden, zal ik maar zeggen.

Voor het derde beslispunt geldt voor GroenLinks dan ook dat wanneer Provinciale Staten besluit om het college met deze opdracht op pad te sturen het voor een vervolgstap en het vrijmaken van geld voor ons echt van belang is dat de verbinding is gelegd met de groene recreatie. En we zouden GS, het college dan, ook willen uitdagen om dit ook te verbinden aan lopen als vervoermodaliteit. Want, laten we wel wezen, uiteindelijk is dat het wezenskenmerk van deze paden om te voet van a naar b te komen. Dat is natuurlijk gewoon enorm verstandig en zinnig. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Kocken.

De heer **KOCKEN**: Ja, ook van onze kant de al eerder uitgesproken waardering voor het initiatief van de heer Kamp. Het is echt wel mooi om te zien hoe hij met passie dit onderwerp op de agenda heeft gezet, wat natuurlijk een van de ultieme vormen van het invullen van volksvertegenwoordigingsschap is. ik wil namens hem namens de VVD ook danken voor de open houding waarmee hij het traject in is gegaan. Hij heeft echt de hand ook naar de andere fracties uitgestoken. Wij hebben het daar verschillende sessies over gehad. Hij heeft ook opmerkingen meegenomen.

En een beetje vanuit diezelfde gezamenlijkheid heb ik naar aanleiding van de laatste commissiebehandeling ook het amendement opgesteld, wat ik bij deze dan officieel indien. Mevrouw Groen noemde net al een paar puntjes op. Het gaat eigenlijk om vier punten waarop we even samen de punten op de i zetten.

Dat gaat om de mate van beeld krijgen en de mate waarin herstel eventueel mogelijk is van de paden. Of hebben we het gewoon over oude stukken van paden die er ooit waren, maar nu niet meer?

Dan gaat het om de wandelnetwerken die net al door mevrouw Groen benoemd werden. Zorg dat het in ieder geval niet een eigen beleidslijn is, maar dat daar ook samenhang in is met wat we verder als provincie doen.

Dan gaat het om de juridische positie die we als provincie hebben, zodat we niet een te grote broek aantrekken. Dat is alleen maar goed op het moment dat we beleid met elkaar vaststellen, dat we dat dan ook doen op een manier die past bij de situatie.

En het laatste punt is, maak even die tussenstap tussen die werkconferentie en het statenvoorstel door nog eens even met de woordvoerders te kijken naar wat er nu uit die werkconferentie is gekomen en hoe wij dat duiden.

Dat is even, nogmaals, in dezelfde gezamenlijkheid waarin het hele traject is gelopen nog eventjes gewoon echt de puntjes op de i. Dat was hem, voorzitter.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A16 van het lid Kocken (VVD) inzake Toegankelijk, betrokken en zorgvuldig.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van het Initiatiefvoorstel Behoud en gebruik van de Trage Paden in de provincie Utrecht (2022BEM25).

Overwegende dat:

- Dat in de behandeling in commissie BEM gevraagd werd naar de relatie met o.a. wandelnetwerken – en daarmee de toegankelijkheid;
- Dat voor toegankelijkheid ook inzicht nodig is in de mate waarin herstel van kerk- en jaagpaden nog mogelijk is;
- Dat de juridische mogelijkheden in het vervolgetraject niet uit het oog mogen worden verloren om te voorkomen dat beleidsambities te groot zijn ten opzichte

- van de juridische positie van de provincie Utrecht en draagvlak onder grondeigenaren onnodig wordt aangetast;
- Dat in de behandeling in commissie BEM ook is aangegeven dat beslispunt 3 niet een automatisme moet zijn, maar woordvoerders aangaven betrokken te willen worden bij het vervolg na de werkconferentie.

Besluit:

Besluitpunten 2 en 3 te vervangen door:

2. Gedeputeerde Staten de opdracht te geven inzicht te krijgen in de huidige stand van zaken van de Utrechtse Trage Paden door:

- a. een onderzoek uit te voeren naar de Trage Paden door een inventarisatie van de Utrechtse jaag- en kerkpaden te maken, waarbij wordt geprobeerd ook inzicht te geven in de staat van onderhoud en toegankelijkheid;
- b. op basis van het onderzoek de Trage Paden, voor zover dit nog niet het geval is, op te nemen in de Cultuur Historische Atlas (CHAT) van de provincie Utrecht;
- c. een werkconferentie te organiseren met betrokken partijen met onder andere als doel inzicht te krijgen in de mogelijkheden voor het behoud en herstel, onderhoud en gebruik van de Trage Paden.

3. Gedeputeerde Staten de opdracht te geven om, n.a.v. het verworven inzicht, Provinciale Staten een voorstel aan te bieden, over de wijze(n) waarop het mogelijk is

- de Utrechtse jaag- en kerkpaden te behouden en/ of herstellen en onderhouden
- de paden toegankelijk te maken, ook in relatie tot provinciaal beleid t.a.v. recreatie en wandelpaden

Daarin wordt geschetst wat de juridische mogelijkheden zijn, mede gezien rechtsbescherming van eigenaren. Provinciale Staten worden actief betrokken bij de totstandkoming van dit voorstel. Dit houdt ook in dat na de werkconferentie een woordvoerdersoverleg wordt georganiseerd om deze opdracht verder te duiden.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dinklo.

De heer **DINKLO**: Ik kan me echt aansluiten bij het begin van dit betoog van de heer Kocken over de dank, maar dat hebben we ook al een paar keer uitgesproken. Ook inderdaad de invulling van de rol als volksvertegenwoordiger door zelf met initiatieven te komen.

Onze inbreng kan vrij kort zijn. We zullen ook het voorstel steunen, inclusief- En dat denken wij. Ik hoor het amendement. We gaan nog wel even kijken of we dat gaan steunen. Dat moeten we nog even iets meer in detail bekijken. Maar wij vinden juist het mooie eraan dat er – en dat is ook toegezegd door de gedeputeerde – op dit moment geen financiële consequenties aan verbonden zijn. Het is eigenlijk voornamelijk, zoals wij het zien, vooral een inventariserende fase van een voortgaand proces. De heer Kamp heeft al gezegd dat er heel veel energie in is gestoken, maar ik denk dat nu de energie nog rustig daar verder in gestoken mag worden om te kijken hoe we hiermee omgaan. En juist op punt drie, om na alles, en van ons mag- En daarna te komen met een plan: wat gaan we ermee- Gevoegd

bij onder andere dat we het inpassen in het bestaande recreatienetwerk van paden, dat we het gewoon kunnen verbinden met de andere zaken die we hebben. Ook de juridische kwesties zijn genoemd. We vinden juist dat er een mooie knip wordt gemaakt en dat het ons als Staten ook de gelegenheid geeft, nadat dit voorstel is uitgewerkt, om dan de stap verder te gaan of er eventueel middelen nodig zijn om te gaan behouden, terwijl wij daar voornamelijk, zoals wij dat zien – maar dat is misschien al een voorschot op als eenmaal de inventarisatie gedaan is – als een culturele inventarisatie, dat we zien wat we als cultuur hebben. En het ook daarin te gaan gebruiken voor recreatie. Dat zien wij als toekomst hiervan.

Dus dank voor het voorstel. Dank voor alle energie. Onze steun heeft u in ieder geval.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Welschen.

Mevrouw **WELSCHEN**: Het initiatiefvoorstel Trage Paden. Ik val in herhaling, maar denk toch ook nog maar eens ons enthousiasme, dus van het CDA, over dit voorstel. Het enthousiasme hebben we eigenlijk al vanaf het begin. Het behoud, onderhoud en toegankelijk maken van de jaag- en kerkpaden in onze provincie past ook binnen de mooie taak die wij als provincie hebben op het gebied van recreatie, cultureel erfgoed en natuur. Onze provincie heeft zoveel moois te bieden op dat vlak. Dat moeten we koesteren. Het CDA wil zich blijvend inzetten voor de waardering en bescherming van cultureel erfgoed en natuur.

Het CDA heeft ook veel waardering voor de tijd, moeite en het geduld dat D66, en dan met name Erwin Kamp natuurlijk, in het stuk heeft gestoken. En ook van ons veel complimenten daarvoor. Er ligt nu een mooi voorstel waar wij van harte voor zullen stemmen. En ik ben benieuwd of het amendement van de VVD het voorstel nog mooier maakt in de ogen van de initiatiefnemer.

Tot slot zou het in algemene zin ook mooi zijn als dit initiatief ons als Staten inspireert om vaker met initiatiefvoorstellen als deze te komen, al is het maar om een paar centimeter te groeien na alle complimenten en lovende woorden.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Overkleeft.

De heer **OVERKLEEFT**: Het pad dat leidde naar de besluitvorming van vandaag was lang en traag. Alleen al het feit dat wij vandaag de voltooiing van onze gezamenlijke wandeling meemaken, is een compliment waard aan het adres van de initiatiefnemer. Dat is natuurlijk ook het voorstel inhoudelijk. Wij denken dat het een daadwerkelijke bijdrage levert aan het behoud van het cultureel erfgoed van onze provincie. Ik wil vanaf deze plek nogmaals mijn complimenten aan onze collega geven. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw d'Hondt.

Mevrouw **D'HONDT**: Ik wil de heer Kamp feliciteren met zijn plek vandaag in vak K, zoals ze dat in de Tweede Kamer noemen. Ik ben benieuwd of het naar meer smaakt, maar dat zien we vanzelf over een ruim een jaartje als de verkiezingen van deze Staten weer tot een nieuw college moeten leiden.

Ik sluit mij aan bij de eerdere complimenten.

Ik heb eigenlijk nog maar één opmerking. Het voorstel voorziet nu in een werkconferentie en hint op een statenvoorstel. Ik snap dat het pluche plakt, maar ik zou u toch graag willen adviseren om de uitwerking van de uitkomsten van die conferentie wel aan GS over te laten, zodat wij daar weer op kunnen controleren. En dat u niet op de stoel van het college gaat zitten. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Harder.

De heer **DE HARDER**: Ja, laten wij ook beginnen met feliciteren met de fractie van D66 en de heer Kamp in het bijzonder met dit initiatiefvoorstel. Complimenten voor een thema wat ook onze fractie in meerdere opzichten aanspreekt.

Trage paden, jaagpaden, misschien wel zwoeg- en zweetpaden vroeger voor mens en/of dier. En kerkenpaden. Oude wandelpaden, vroeger de kortste verbindingen naar de kerk, dwars door de velden en polders. Maar men vond nieuwe wegen. Oude verbindingen waren overbodig geworden. Deze zogenaamde trage paden spiegelen de historie, maar zijn in onbruik geraakt door de tand des tijds. Op veel plekken gewoonweg verdwenen of door veranderend eigenaarschap aan ons oog onttrokken. Het initiatiefvoorstel Trage paden geeft GS de opdracht om gezicht te geven aan een specifiek stuk van onze geschiedenis door middel van onderzoek, opname in de cultureel-historische atlas en een werkconferentie. Opbrengsten vanuit de cultuurhistorische waarde van de trage paden juicht onze fractie toe. Formeel houdt het besluit in het voorstel daarmee op. Dat is wat ons betreft terecht. Maar we zien nog wel wat vergezichten voor routes en recreatie en kansen voor het mobiliseren van gemeenschapskracht, want in den lande zag onze fractie talloze plaatselijke en regionale initiatieven van eigenaren, vrijwilligers en natuurorganisaties die zich samen sterk maken voor ontwikkeling en onderhoud van de paden van weleer. Daar moeten toch kansen liggen, zou je zeggen. We zijn nieuwsgierig naar de resultaten. We zijn ook wel benieuwd wanneer het onderzoek afgerond zal zijn.

Tot slot nog dit. De kerkenpaden brachten mensen over de drempel van een Godshuis: een gewijde ruimte met woorden van licht en leven, ontmoeting en rust. De kerkenpaden kunnen dan veelal verdwenen zijn, maar de kerken, soms eeuwenoud, zijn tot nu toe vindbaar, toegankelijk en waardevast gebleken. In de vorige statenperiode hebben we met D66 en CDA gezamenlijk opgetrokken om ook religieus erfgoed op de provinciale kaart te houden. Bij deze nodigen we D66 en CDA – en trouwens, alle andere fracties – van harte uit om tijdens een wandeling over de trage paden of een kerkenpad hierover opnieuw in gesprek te gaan. Wat ons betreft kiezen we straks het allermooiste trage pad uit – daar gaan we trouwens niet over discussiëren welke dat dan is – en dan gaan we een keertje zeer traag wandelen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Complimenten aan de heer Kamp. Ik heb hem in de commissie ook al toegezwaid, deze lof. Hij heeft goed geluisterd naar eerdere inbreng in de commissie, het voorstel is aangepast. In de carrière die ik hier doormaak, heb ik klompenpaden ontdekt. Ik had er nog nooit van gehoord. En nu is mijn leven verder verrijkt met jaagpaden en kerkenpaden. Zo zie je maar, een jongen uit Rotterdam hoort ook nog eens wat. Complimenten.

Het kost ook geen extra geld. Dus ja, dan word ik ook al snel enthousiast. Hou dat vast, zou ik zeggen, in het vervolg van dit traject. En dan zult u onze steun vinden.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Keller.

Mevrouw **KELLER**: Partij voor de Dieren waardeert het vele werk dat in het voorliggende initiatiefvoorstel is gestopt en complimenteert de heer Kamp met het eindproduct zoals we het hier vandaag bespreken. Partij voor de Dieren is voorstander van het behoud van het cultureel erfgoed dat onze provincie Rijk is, en zo ook de trage paden die vanuit historisch oogpunt van belang zijn geweest voor de Utrechtse infrastructuur. Wij onderschrijven het belang van bewustwording, kennis verzameling en samenwerking met

belanghebbenden op dit punt, zoals ook benoemd wordt in dit initiatiefvoorstel. Wij kunnen dan ook van harte instemmen met dit voorstel. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Wij hebben geen inbreng op dit punt, anders dan de complimenten aan de heer Kamp voor het werk dat hij heeft verzet.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: We willen de heer Kamp en D66 feliciteren met dit heugelijke moment. Het neigt ernaar dat het voorstel wel een meerderheid gaat halen. Dat is natuurlijk altijd mooi. En, voorzitter, ook voor zijn vasthoudendheid, want het leek na de eerste commissiebehandeling misschien wel te verzanden in een heel traag geheel, maar hij pakte voortvarend door. Dat was een mooi voorbeeld om nog vele initiatieven te laten volgen. Die zien we dan ook graag tegemoet vanuit de collega's. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Ja, natuurlijk complimenten voor de heer Kamp. Zoals jullie weten woon ik in een gebied wat eigenlijk ongeveer helemaal bestaat uit jaagpaden, want het is van voor tot achter en langs de Vecht. Tenminste, zo was het, want jaagpaden waren natuurlijk gewoon paden waar de schepen met een paard en soms zelfs met gewoon mensen met een touw om de nek door de Vecht heen getrokken werden. Ik denk dat we nog een heel lang pad te gaan hebben, want heel veel gedeeltes van de jaagpaden zijn in beslag genomen zodat zelfs ook bijvoorbeeld makelaars gewoon huizen verkopen en het helemaal niet hebben over dat er een stuk jaagpad bij zit. En als je dan daarna dus daar gaat wandelen, dan word je weggejaagd door een hond of door de eigenaar zelf. Of je wordt geblokkeerd. Klompenpaden trouwens lopen ook gedeeltelijk over jaagpaden heen en ja, dat wordt ook geblokkeerd. Dus er is nog wel een lang pad te gaan om het maar eens even zo te noemen.

Wat op dit moment ook aan de orde is, is dat heel veel buitenplaatsen op voetprint, dus hoe het ooit is geweest drie-, vierhonderd jaar geleden, weer herbouwd worden. Die liggen eigenlijk over het algemeen allemaal aan de Vecht. Daar waar nu nog een jaagpad is waar je kan lopen, wat dan ook eigenlijk opgenomen wordt in de nieuwe buitenplaatsen en daardoor ook weer afgesloten wordt. Ik denk dat, voordat zo'n buitenplaats gebouwd kan worden, maar ook woningen of woonwijken, dat dat ook de provincie passeert voor toestemming. En dat dat misschien vanuit de provincie- In ieder geval, wat kan de provincie er zelf aan doen? Want het is niet in eigendom van de provincie. Tenminste, meestal niet. Om die bij die vergunningverlening iets op te nemen dat als er op zo'n perceel ook een jaagpad is, dat openbaar moet blijven. Dus dat wil ik in ieder geval alvast meegeven bij de uitvoering. Dan heb je in ieder geval een grondslag waarop je kan handhaven als men het dan afsluit of wat dan ook.

En verder, ja, als u mijn steun nodig heeft en ik moet ergens pleiten in de gemeenten, laat het me weten. We gaan dat doen. Veel succes.

De **VOORZITTER**: Dan zijn we aan het eind gekomen van de inbreng vanuit uw Staten en zijn wij nieuwsgierig naar de reactie van de heer Kamp, eventueel aangevuld met een reactie van de heer Van Muilekom.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Kamp.

De heer **KAMP**: Ja, wat moet je na zoveel complimenten. Nou, misschien wel een compliment teruggeven ook. Want ik ben hier vorig jaar in de zomer mee begonnen. Ik weet in ieder geval dat wij in gezamenlijkheid gewerkt hebben aan dit initiatief-statenvoorstel. Wij hebben het op 27 oktober voor het eerst in de commissie BEM besproken. Ik heb geprobeerd goed naar jullie te luisteren. Daarna hebben we nog in maart op de dag van de verkiezingen, gemeenteraadsverkiezingen, een woordvoerdersoverleg gehad. De laatste keer was hier in ieder geval in de commissie BEM op 20 april. Ik wil u ook een compliment geven voor het meedenken en meepraten en het zoeken naar goede teksten voor dit initiatiefvoorstel. Maar eigenlijk ook in het bijzonder aan Julie d'Hondt, want bij de laatste commissie BEM was het voorstel om het maar een hamerstuk te laten zijn. Ja, dat is natuurlijk hartstikke mooi, want dan denk je, nou, dan stemt iedereen ermee in. Maar het is ook fijn om toch nog wel even iets erover te kunnen zeggen en ook misschien wat persoonlijke reflecties mee te geven. Ik zal daar nu niet te diep op ingaan, maar ik vind het wel fijn dat we dit in een klein debat met elkaar bespreken.

Ja, en misschien als inleidende opmerking van waarom dit initiatiefvoorstel. Ik denk dat dat ook het duidelijkst geformuleerd staat in beslispunt één. Ik heb het iets aangepast. Ik wilde al bij voorbaat uitspreken dat het belangrijk historisch cultureel erfgoed is, maar ik heb me laten overtuigen dat u zegt van, het is de moeite waard om te onderzoeken of het belangrijk cultuurhistorisch erfgoed is. dus dat punt heb ik meegenomen.

Ik neem voor het gemak maar even de inbreng van de verschillende fracties in volgorde mee.

GroenLinks, dank voor de positieve opmerkingen. Het brede perspectief van recreatie meen ik zelf al in het initiatiefvoorstel genoemd te hebben op pagina drie en vier. Daar heb ik het als zodanig ook genoemd. Het is ook nadrukkelijk de bedoeling om in de werkconferentie de verbinding te leggen ook met recreatie. Dus ik vind het een belangrijk punt. Ik hoop ook dat dat bij de uitwerking aan bod komt.

Misschien wel het meest verstrekkend is toch wel ook het amendement van de VVD. De heer Kocken en ik hebben daar de afgelopen weken ook regelmatig contact over gehad. Ik heb nog even goed gekeken, want ik denk, ja, wat wordt er dan precies voorgesteld aan wijzigingen? Want het is nu een hele tekst. U noemt zelf die vier punten. Die wil ik even langslopen alle vier. Het betreft dus niet helemaal de tekst die u in het amendement heeft genoemd, maar onderdelen daarvan.

De eerste betreft de opmerking over herstel. Ik heb me ook laten adviseren vanuit de ambtelijke hoek. Als je over onderhoud praat, dan heb je het eigenlijk ook over herstel. Dus als je je auto onderhoudt om maar eens iets te noemen, er gaat iets stuk, ja, dan herstel je het. Dus eigenlijk zit dat al een beetje besloten in het woord 'onderhoud'. Maar goed, ik kan me voorstellen dat het een punt is dat we ook bij de uitwerking mee kunnen nemen.

Dan de opmerking over wandelnetwerken en recreatie. Ja, daar ben ik net ook op ingegaan richting GroenLinks. Ik heb ook zelf bij de voorbereiding van de totstandkoming van dit initiatiefvoorstel contact gezocht met verschillende organisaties, waaronder Te Voet bijvoorbeeld. Die hebben in die zin ook expertise ingebracht en zijn ook bereid om bij de werkconferentie dat ook in te brengen. Dus ik vind het een heel goed punt. Ik zou alleen voor nu willen vragen, laten we dat ook bij de werkconferentie meenemen.

Ik moet overigens nog één opmerking- Daar bent u zelf niet heel specifiek op ingegaan, maar het staat wel in uw amendement. Ik wil u dat toch graag vertellen. Want u zegt van ja, het is goed om het in kaart te brengen, maar het is eigenlijk ook nog een beter idee om de onderhoudstoestand van de trage paden in kaart te brengen. Daar was ik het in mijn eerste voorstel zeer met u eens, maar daar is mij nou juist het advies gegeven: als je dat wilt, vergt dat een heel andere inspanning dan wanneer je gaat inventariseren waar die paden nu liggen. Dus ga je niet alleen kijken naar waar liggen die paden, maar ook wat de onderhoudstoestand is, dan is me verzekerd vanuit ambtelijke hoek dat dat juist geld

gaat kosten. En dat wilde u als Staten vooralsnog niet. Dus vandaar dat ik gezegd heb, laten we dat dan in tweede termijn doen als het gaat om de werkconferentie.

De heer **KOCKEN**: Dat klopt. Dan zit je een beetje op de definitiekwestie 'wat is herstel en wat is onderhoud'. Waar het de VVD meer om gaat, is dat we straks in beeld hebben of een pad dat er historisch lag ook nog als pad bruikbaar is. Dus ook nog eens in te zetten in het wandelnetwerk. Of het nog toegankelijk is of niet. Kijk, op het moment dat er al bijvoorbeeld een stukje bebouwing op heeft plaatsgevonden, ja, dan is herstel eigenlijk niet meer aan de orde. En onderhoud slaat ook meer op de stukken die gewoon nog relatief goed zijn. Dat is een beetje een definitiekwestie. Het gaat er meer om: gaat het ook nog om bruikbare paden?

Ik begrijp wat u bedoelt. Ik heb me ook laten vertellen dat de CHAT, de cultuurhistorische atlas, vooral is bedoeld om te inventariseren waar mogelijke paden liggen. Dat heeft verder ook geen ruimtelijke, technische consequenties. Maar het gaat denk ik in eerste instantie om te kijken waar ze liggen en pas in een later stadium wat we er eventueel aan kunnen doen. Ik zou eigenlijk die suggestie van u over willen nemen om dat mee te nemen ook in de werkconferentie, zodat we weten waar we het over hebben.

Dan uw vierde opmerking. Dat is meer een procedurevoorstel ten aanzien van dit voorstel. Ik heb overleg gehad natuurlijk ook met GS hierover. Ik zou het zelf heel fijn vinden als op basis van de inbreng hier en de werkconferentie – want ik hoor dat eigenlijk ook de Partij van de Arbeid zeggen – dat Gedeputeerde Staten zelf met een voorstel komt. Daar zou bijvoorbeeld ook uit voort kunnen komen dat ze zeggen, ja, Kamp, je hebt nu een onderwerp bedacht, daar kunnen we niks mee. Of daar mogen we niks mee. Dat zou ook nog kunnen. Dus, ja, uw voorstel is eigenlijk een soort tussenstap met een woordvoerdersoverleg. Ja, ik heb daar zelf geen enkel probleem mee, maar ik ben ook wel benieuwd naar de reflectie van Gedeputeerde Staten in deze voordat we met een definitief statenvoorstel komen.

Dan ten aanzien van JA21. Ook dank voor de waardering. Ik moet een heel rijtje fracties aflopen met allemaal waardering. Maar goed, ik wil dat niet bij iedereen zeggen.

Terecht, meneer Dinklo, ik heb er rekening mee gehouden dat het nu even niets kost. Dat betekent niet dat we op termijn misschien bij de werkconferentie besluiten daar iets meer mee te doen en dat het mogelijk wel ambtelijke capaciteit en geld gaat kosten.

Het CDA was hier van begin af aan voorstander van. Ik heb die steun ook daadwerkelijk ervaren. Daar wil ik jullie ook voor bedanken. Dat is heel fijn.

Ja, D66, dank, meneer Overkleef.

Julie, uitwerking. Wat ik net al zei, ook met name ook aan GS overlaten naar aanleiding van een werkconferentie. Ja, ik ben even benieuwd naar de reflectie ook van de heer Van Muilekom, maar ik neem aan dat ik die zo nog krijg.

De heer De Harder, ja, een mooi betoog ook om even de situering te geven van waarom die paden nou zo belangrijk zijn. Maar ook de uitnodiging als het gaat om religieus erfgoed. Ik heb dat goed begrepen. Wellicht kunnen we daar in de toekomst mooi op samenwerken.

De heer Dercksen, ja, dank ook. Ik vond het heel fijn, ook uw inbreng in de commissie BEM. En ook dank voor uw steun.

Mevrouw Keller, behoud van erfgoed is belangrijk. U heeft dat ook als zodanig erkend en dat bedoel ik ook als zodanig in beslispunt één aan de orde te laten komen.

De heer Breur, ik heb begrepen dat u zich vanuit de SP bij de inbreng van andere partijen aansluit. En daarin ook de complimenten meegeeft voor het initiatiefvoorstel.

De SGP, de heer Van den Dikkenberg, u heeft het vooral over vasthoudendheid. Ja, het is iets van een trage, lange adem om met zo'n voorstel te komen. Een van de reflecties wat ik wel had, is dat ik dacht van ja, we zijn van zes naar drie beslispunten gegaan. Dus het is ook iedere keer zoeken naar een soort compromis. Maar ik meen dat

het hart van het voorstel overeind blijft en dat het daardoor ook sterker en duidelijker is geworden.

En 50PLUS, mevrouw Hoek, ik weet dat u een hart heeft ook voor jaagpaden. We hebben daar in het verleden ook weleens onderling over gesproken. Ik denk dat dat ook een belangrijk aandachtsgebied is en zeker als het gaat om ook het voorkomen van het afsluiten van die jaagpaden. Sommige mensen hebben daar maar weinig weet van en doen dat zonder overleg. We zullen tot de conclusie komen dat dat niet zomaar kan.

Ik hoop hierbij ook ik ook aan alle opmerkingen en vragen recht gedaan heb ten aanzien van dit initiatiefvoorstel en jullie inbreng.

Ik heb nog wel één puntje wat ik zelf nog ben vergeten te noemen bij de reflectie, want dat vond ik eigenlijk een heel mooie vraag van mevrouw d'Hondt bij de commissie BEM. Ik heb ook de oproep gehoord als statenleden om zelf ook met een initiatiefvoorstel te komen. Maar ik realiseerde me eigenlijk, voorbereidend op dit debat, dat ik ook een compliment wil geven aan Gedeputeerde Staten en alle bestuurders in Nederland. Want ja, ik doe dit eenmalig. Ik zie wat ervoor nodig is om mensen te overtuigen van iets wat je zelf bedenkt. Nee, ik meen het oprecht. En ja, voor mij misschien ook wel een reden waarvan ik denk: zou ik dat wel willen; kan ik dat? Dat is iedere keer een vraag aan jezelf. Maar met name, ja, ik mag het hier eenmalig. Maar uit de grond van mijn hart: ik heb eigenlijk door dit te doen nog meer respect gekregen voor mensen die daar dagelijks hun werk van maken. Dus ik wil ook hierbij mijn complimenten geven aan Gedeputeerde Staten. Bij deze.

Daar wilde ik het bij houden, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dan stel ik voor dat de heer Van Muilekom nog even reageert op de punten die voor hem zijn blijven liggen. Ja, gaat u ook even achter het spreekgestoelte staan.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Van Muilekom.

Gedeputeerde **VAN MUILEKOM**: Het was een mooie reflectie van u, want ik ben wel een beetje jaloers op u, want zoveel complimenten krijgen die GS-leden niet. Maar tegelijkertijd, zoals u weet, ik ben zelf ook statenlid geweest, ik ben ook raadslid geweest. Ik vind het ook mooi dat u uit uw koffer van instrumenten, die u als PS heeft, ook het instrument van het initiatiefvoorstel heeft gepakt. Ik vind dat echt top en ook ontzettend goed. En wat ik ook goed vind, is – dat heeft u zelf ook wel genoemd – als er een statenlid met een initiatief komt, dan is de organisatie ook bereid om daarover mee te denken, om steun eraan te geven en er advies over te geven. Ik denk dat dat ook belangrijk is, want dan kun je gezamenlijk tot een goed voorstel komen.

Ik ga niet alles herhalen wat u gezegd heeft. Ik wil wel een paar punten even naar voren halen. Belangrijk is, dat hebben meerdere fracties ook al in de commissie gezegd, we gaan een goede inventarisatie doen. We gaan ook de jaag- en kerkenpaden in de CHAT opnemen.

We gaan een werkconferentie doen waarbij we zoveel mogelijk partijen die betrokken zijn bij de jaag- en kerkenpaden uitnodigen daarvoor. Als er nog ideeën zijn, meneer Kamp, dat u zegt, die moet ik- Maar ik weet dat u dat ook wel doet. Dan nodigen we die ook uit. En qua procedure zal het vervolgens zo zijn dat we de discussie gaan voeren. Ik vind het ook goed als GS, dat gehoord hebbende, een voorstel maken. Het woordvoerdersoverleg, dat heeft u zelf voorbereid. Maar wij kennen gewoon infosessies. Dus ik zou zeggen, laten we gewoon een infosessie doen – en dan komen vanzelf die woordvoerders; dat is een instrument wat we kennen – voordat dat stuk definitief wordt gemaakt en naar de Staten gaat.

En dan tegelijkertijd even naar de planning, zoals die in uw initiatiefvoorstel staat. Dat is dat we de werkconferentie gaan organiseren. Die werkconferentie zal na de zomer

plaatsvinden. Ik heb tegelijkertijd ook even gekeken naar wat daarvoor nodig is, ook om het allemaal in procedure te brengen. Dat zal betekenen, als ik gewoon nu heel eerlijk ben: het is niet Q4 2022, maar Q1 2023.

En dan kom ik meteen op een aantal punten die de heer Dinklo en ook anderen hebben gegeven. Dat derde beslispunt ook over de consequenties en middelen. Ik denk dat dat statenvoorstel met ideeën kan komen. Dat kan met allerlei ideeën gaan komen wat opgepakt zal worden. Daar kunnen kosten mee gepaard gaan. Die kunnen dan ook meegenomen in de voorbereiding voor de Kadernota 2024. Ik denk, dan doen we het allemaal op de juiste manier.

Een belangrijk punt even over het amendement van de VVD, waar ik toch even op in wil gaan. Er zitten een aantal punten, stipjes ter verbetering, aandachtspunten over juridische zaken. Helemaal goed, meneer Kocken. Goed om daar aandacht aan te geven. Dat wordt ook zeker meegenomen.

Een punt, dat heeft de heer Kamp ook al even toegelicht, dat gaat over dat het, naast het op basis van historisch materiaal de jaag- en kerkenpaden in beeld brengen, wat anders is om met veldonderzoek de onderhoudssituatie of de stand van zaken van de kerkenpaden in beeld te brengen. Daar willen we echt een knip maken om in deze het in beeld te brengen, die jaag- en kerkenpaden, en daar een goed gesprek over te hebben. Daar kan best wel uit voortkomen, zeg ik even tegen de heer Kocken, dat daarna vervolgens het goed in beeld is wat we gaan doen, wat we als provincie ook als onze verantwoordelijkheid zien en dat we dan vervolgens ook die onderhoudssituatie in beeld gaan brengen. Maar ook in die volgorde. In het amendement zitten goede suggesties. Die nemen we mee en hebben we voor een deel al toegezegd in de commissie. Maar het amendement ga ik toch ontraden, omdat het nu ook in beeld gaan brengen van die onderhoudssituatie denk ik niet verstandig is en ik heb er ook geen budget voor. Zo simpel is het. Natuurlijk, het kost meer. Dus dat is even het punt. Misschien kan de heer Kocken zich daar ook wel in vinden om het niet te vergeten, maar dat dat in een latere fase in beeld moet komen als je weet waar je verantwoordelijk voor bent.

Ik denk ik eruit ben, voorzitter. dank u wel.

De **VOORZITTER**: We debatteren in één termijn, maar ik denk dat het goed is dat de heer Kocken inderdaad hier even op reageert.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Kocken.

De heer **KOCKEN**: Precies. Zie het maar als een interruptie op de gedeputeerde. Even een procedureel opmerkinkje. Prima om dat woordvoerdersoverleg te vervangen door iets anders, maar noem het dan alsjeblieft geen infosessie, want dat is eenrichtingsverkeer. Maar als het een werksessie is: uitstekend.

Dan waar het gaat om de arbeidsintensiviteit van de werkzaamheden. Ik begrijp ook de manier van denken. Dus ik kan er ook heel goed mee uit de voeten om het in die werkconferentie te gaan hebben over de mogelijkheden die er eventueel zijn om onderhoud- Ook gezien de juridische positie en de stelmogelijkheden. En dat het dan bij het inventariseren even achterwege blijft. Tenminste, als die toezegging gedaan wordt om in de werkconferentie de mogelijkheden te schetsen en dan vervolgens ook te kijken van, joh, wat is daarvoor eventueel nog nodig om dat beter in kaart te brengen, dan kan ik daar goed mee uit de voeten. En als de andere opmerkingen – en ik luister goed naar de heer Kamp en de heer Van Muilekom – als die noties zijn overgekomen, dan denk ik dat we elkaar goed verstaan en dan kan ik bij deze ook het amendement intrekken.

De **VOORZITTER**: Dank. We hebben elkaar inderdaad heel goed begrepen op dat vlak, zie ik bij de heer Kamp en de heer Van Muilekom.

Amendement A16 van het lid Kocken (VVD) inzake Toegankelijk, betrokken en zorgvuldig maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Dan is de beraadslaging over dit voorstel afgelopen. En ook ik, als voorzitter, geef graag de complimenten aan de heer Kamp. Een prachtig initiatief. En ik denk ook een mooie afloop. Vanavond moeten we dat bij de stemming zien, maar ik heb daar alle vertrouwen in. Dus heel veel dank daarvoor.

De discussie wordt gesloten.

De **VOORZITTER**: Dames en heren, dan wil ik de vergadering nu schorsen voor de maaltijd tot 18.45 uur. Om 18.45 uur hervatten wij de vergadering met het laatste agendapunt. Smakelijk eten.

De **VOORZITTER** schorst de vergadering.

De **VOORZITTER** heropent de vergadering.

19.

[Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief \(PS2022MM02\)](#)

De **VOORZITTER**: We heten gedeputeerde Schaddelee van harte welkom in ons midden. U hebt met elkaar gekozen voor een normaal debat.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en netwerkperspectief openbaar vervoer. Een hele mond vol. Waar we het concreet over hebben, is dat we met dit besluit vorm gaan geven aan het openbaar vervoer voor de komende jaren en verder. Dat is dus een heel belangrijk besluit. We zijn dan ook verheugd met de uitgebreide lijst van uitgangspunten die bij wijze worden gehanteerd. Een aantal belangrijke wil GroenLinks uitlichten.

Als eerste, een concessie moet duurzaam zijn. Dagelijks ervaren we inmiddels de negatieve effecten van klimaatverandering. We moeten dit tegengaan. Dat kunnen we niet anders doen openbaar vervoer zonder uitstoot.

Ten tweede, een van de manieren om ervoor te zorgen dat ook de generaties na ons nog goed op onze groene en blauwe planeet kunnen leven is door materialen die we hebben gewonnen opnieuw te gebruiken. Dat noemen we circulair. GroenLinks is blij dat we dit uitgangspunt ook hier hanteren.

Als derde is het belangrijk dat wij verantwoordelijk zijn voor goed werkgeverschap. Daarbij geven wij ook duidelijk aandacht aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dat is ook een kans om het personeelstekort te voorkomen.

Uitgangspunt 24, iedereen moet mee kunnen doen. Dat is voor GroenLinks toch echt wel een heel belangrijke. Zorgen voor toegankelijkheid begint nu en eindigt op het moment dat een reiziger zijn of haar bestemming heeft bereikt. Wij als provincie Utrecht hebben daarin een belangrijke verantwoordelijkheid, zodat iedereen die in de provincie wil reizen dat ook kan doen, ongeacht inkomen, woonplaats, eventuele handicap, enzovoort.

Tot slot wil GroenLinks uitgebreider stilstaan bij uitgangspunt 3: ontwikkeling, niet alleen bij de start, maar ook tijdens de concessie. Daarin heeft GroenLinks een aantal

zorgen. Die hebben we ook uitgebreid benoemd bij de voorbereidende commissiebehandeling. Daarin heb ik de vergelijking gemaakt met provinciale wegen. Wanneer wij daarin aanpassingen aanbrengen, dan hebben Provinciale Staten als hoogste orgaan altijd het laatste woord. Buslijnen zijn eigenlijk hetzelfde: ook cruciale infrastructuur binnen onze provincie. Maar bij buslijnen is dit een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de vervoerder en Gedeputeerde Staten. Terwijl buslijnen wel door dorpen rijden en over provinciale wegen rijden, hebben raden en Staten formeel geen enkele invloed op wijzigingen. Dat is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van een commercieel bedrijf en GS. Er zijn verschillende manieren om daarmee om te gaan. Bij de commissievergadering heeft GroenLinks gepleit voor een regioraad, waarin vertegenwoordigers zitten van raden en Staten. Daar leggen GS en de vervoerders verantwoording af over de gemaakte keuzes. Maar dat is een zeer drastische stap. Dat zien wij ook. GroenLinks is dan ook blij dat er nu een uitgebreid proces voorligt voor de totstandkoming van de jaarlijkse vervoerplannen, inclusief uitgebreide informatiesessies. Dat is een stap in de goede richting, maar wat GroenLinks betreft gaat dit nog niet ver genoeg. Daarom hebben wij aanvullend daarop nog drie vragen.

Op dit moment waren er informatieavonden over het concept en over het definitieve vervoerplan. En ondanks dat we blij zijn dat die zijn vervangen door een informatiesessie over de uitgangspunten vinden we het wel jammer dat de informatiesessie over het definitieve vervoerplan verdwijnt. Hoe kijkt de gedeputeerde daartegenaan om ook die te behouden, zodat we ook nog op het laatste moment bij een informatiesessie kunnen zien wat er precies met alle opmerkingen is gedaan.

Naast een informatiesessie over de uitgangspunten willen we GS ook echt kunnen geven en toetsen hoe opmerkingen door GS worden opgepakt. Daarvoor is dan wel een commissievergadering nodig. En daarom ook de aanvullende vraag aan de gedeputeerde hoeveel tijd er na een infosessie is om daar met elkaar in de commissie over van gedachten te wisselen en toezeggingen te laten doen. Zit die ruimte in het proces?

Verder, bussen rijden door dorpen en stoppen daar hopelijk ook. Maar toch hebben raden, ook in de aanvullende memo, geen enkele mogelijkheid tot invloed. Er wordt slechts schriftelijk en ambtelijk bij gemeenten gepolst of zij opmerkingen hebben. Daarom de vraag aan de gedeputeerde: is het mogelijk dat er een speciale jaarlijkse bijeenkomst komt – noem het een adviesraadpleging – voor raadsleden, zodat zij actief vragen kunnen stellen en input kunnen geven op de jaarlijkse vervoerplannen? We hebben het ook al eerder gehoord: veel lokale kennis is niet overal aanwezig, maar die zit in ieder geval wel bij de inwoners en de raadsleden.

Tot slot de derde vraag. Er was in het verleden veel commentaar op het feit dat sommige vervoerplannen een eindverantwoordelijkheid was van de commerciële vervoerder, en niet GS. Hoe kijkt de gedeputeerde hier tegenaan? Kan deze eindverantwoordelijkheid voor de belangrijke sociale functie van het openbaar vervoer volledig bij Gedeputeerde Staten komen te liggen?

Dit waren onze vragen. Tot slot willen we positief afsluiten. GroenLinks is heel blij met deze uitgangspunten waarmee we ons openbaar vervoer beter, socialer en inclusiever maken. Bij een positieve beantwoording gaan we dan ook onze aangekondigde motie niet indienen, maar kijken hoopvol naar meerdere moties en amendementen – één amendement volgens mij – die na onze bijdragen worden ingediend. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jager.

De heer **DE JAGER**: Voorzitter, tijdens de behandeling van dit onderwerp in de commissie heeft de VVD haar waardering al uitgesproken voor de heldere en goed leesbare stukken, waarvoor nogmaals onze dank.

Daarnaast, voorzitter, goed ov is belangrijk voor de VVD, want het draagt bij aan de individuele vrijheid van inwoners om te gaan en te staan waar zij willen. In dat kader zijn wij tevreden over de Nota van Uitgangspunten als opmaat richting het Programma van Eisen en de aanbesteding van de nieuwe ov-concessie. We herkennen ons in de eerdere reactie van de gedeputeerde in de commissie. We begrijpen dat de afweging van verschillende financiële scenario's in het licht van alle bestaande onzekerheden later terugkomt in de bespreking van de kadernota. Wat de VVD betreft zijn wij akkoord met deze Nota van Uitgangspunten.

Dan het ov-netwerkperspectief. Ook hier een grote mate van herkenning met betrekking tot optionele initiatieven die eerder naar voren zijn gebracht en vooral betrekking hebben op de periode van uitbreiden na 2035. Zoals bijvoorbeeld de overweging van bus rapid transit als concept en als onderdeel van de ov-mix. Voor de VVD interessant en al eerder door ons naar voren gebracht in onze zogenaamde toekomstbegroting. Toch geeft de uitgesproken ambitie van het college en de concreetheid van alle door haar gewenste initiatieven – zoals uitbreiding van lightrail, metro, ic-stations en doortrekken van de tram naar Zeist – voor de VVD aanleiding om te benadrukken dat wij eerst een nadere politiekinhoudelijke discussie willen voeren over de daadwerkelijke wenselijkheid, haalbaarheid en betaalbaarheid van veel van de voorgestelde ov-initiatieven. Het college vraagt ons het ov-netwerkperspectief vast te stellen, maar voor de VVD is het in beginsel voorwaardelijk dat in het besluit concreet wordt benoemd dat het hier gaat om het ov-netwerkperspectief als ambitie van het college en de Staten nader in de gelegenheid worden gesteld om haar kaderstellende en besluitvormende verantwoordelijkheid te kunnen nemen. We dienen hiervoor het amendement Gewijzigd ontwerpbesluit ov-netwerkperspectief in.

De **VOORZITTER** deelt mee dat het volgende amendement is ingekomen:

Amendement A17 van het lid De Jager (VVD) inzake Gewijzigd ontwerpbesluit ov-netwerkperspectief.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief (PS2022MM02).

Overwegende dat:

- Het college o.a. vraagt het ov-netwerkperspectief vast te stellen;
- Het college in het ov-netwerkperspectief verstreckende en impactvolle initiatieven benoemt, die met name betrekking hebben op de zogenaamde periode van 'uitbreiden' na 2035;
- Het college zich weliswaar uitspreekt over een perspectief en niet over een blauwdruk, maar de ambitie van het college en de concreetheid van de door haar gewenste initiatieven aanleiding geven om te benadrukken dat de voorgestelde ov-initiatieven op wenselijkheid, haalbaarheid en betaalbaarheid nader politiek- inhoudelijk bediscussieerd dienen te worden in de Staten.

Besluit:

- De formulering van besluit 2., zoals genoemd in het ontwerpbesluit van het SV Nota Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief, in lijn te brengen met het beoogde perspectief en als volgt aan te passen:
- Ad 2. Het ov-netwerkperspectief vast te stellen als ambitie van het college en de Staten nader in de gelegenheid te stellen om haar kaderstellende en besluitvormende verantwoordelijkheid in deze te nemen.

En gaan over tot de orde van de dag.

Het amendement maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **DE JAGER**: Daarnaast heeft de VVD in de commissiebehandeling al aangegeven dat wij het jammer vinden dat in het ov-netwerkperspectief wel gesproken wordt over het gecombineerde gebruik van fiets en ov, maar in veel mindere mate over het gecombineerde gebruik van auto c.q. deelauto en ov. Wij vinden niet realistisch en geen recht doen aan met name de inwoners in de buitengebieden die veelal zijn aangewezen op het gebruik van de auto. Wij stellen voor om het ov-netwerkperspectief te blijven zien als onderdeel van een breder vervoersysteem met plaats voor ov, fiets en autogebruik, al dan niet in combinatie, vooral ook oog te blijven te houden voor de bereikbaarheidsbehoefte van de inwoners buiten de verstedelijkte gebieden en naast goed ov in die gebieden ook de combinatie van het in toenemende mate elektrisch gebruik van de auto met goede aansluitingsmogelijkheden op het ov-netwerk in ogenschouw te blijven nemen. Wij dienen daarom de motie Verbreding van het ov-netwerkperspectief in. Dat doen wij samen met D66, PvdA, GroenLinks en de ChristenUnie.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M41 van de leden De Jager (VVD), Overkleef (D66), d'Hondt (PvdA), Oude Wesselink (GroenLinks), Koerts (ChristenUnie) en Hoek (50PLUS) inzake Verbreding van het ov-netwerkperspectief.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief (PS2022MM02).

Constaterende dat:

- In het ov-netwerkperspectief wel het gecombineerde gebruik van fiets en ov wordt benoemd, maar in veel mindere mate de relatie wordt gelegd tussen het gecombineerde gebruik van auto en ov;
- In het ov-netwerkperspectief de nadruk vooral wordt gelegd bij infrastructurele initiatieven in- en rond de verstedelijkte gebieden.

Overwegende dat:

- Goed ov bijdraagt aan de individuele vrijheid van inwoners om te gaan en te staan waar zij willen;
- In de buitengebieden van de provincie inwoners veelal zijn aangewezen op het gebruik van de auto om richting verstedelijkte gebieden te reizen;
- De ontwikkeling is ingezet dat elektrische auto's voor een groeiende groep inwoners een betaalbare en duurzame optie wordt;
- In een scenario van significante groeitoename een goede aansluiting van autogebruik op gebruik maken van het ov in belangrijke mate bijdraagt aan het bereikbaar houden van verstedelijkte gebieden voor iedereen.

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- Het ov-netwerkperspectief te blijven zien als onderdeel van een breder vervoerssysteem met plaats voor ov, fiets en (deel)autogebruik, al dan niet in combinatie, om snel en comfortabel van A naar B te komen

- Naast de mobiliteitsbehoefte van inwoners in en rond de verstedelijkte gebieden nadrukkelijk ook oog te blijven houden voor de bereikbaarheidsbehoefte van de inwoners buiten de verstedelijkte gebieden
- In de uitvoeringsplannen met betrekking tot de ontwikkeling van het ov-netwerk de combinatie van het gebruik van de (deel)auto met goede aansluitingsmogelijkheden op dit ov-netwerk concreet in ogenschouw te nemen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **DE JAGER**: Tenslotte, voorzitter, en dat zal uiteraard door de SGP nader worden toegelicht, zijn we mede-indiener van hun motie Ov in kleinere kernen. Tot zover, voorzitter.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Berlijn.

De heer **BERLIJN**: Allereerst ook dank voor de heldere rapporten die ten grondslag liggen aan dit voorstel. Fijn om dat een keer zo te kunnen zeggen. We zijn ook erg blij dat de ondergrondse mobiliteit nu als oplossing wordt gezien binnen het ov-vraagstuk. Dat is waar we al lang voor pleiten natuurlijk. Fijn dat het nu ook overgenomen wordt.

Er liggen de komende jaren enorme uitdagingen op ons pad. Fijn om te lezen dat de ambities groot zijn: goede en betrouwbare verbindingen voor eigenlijk iedereen. Vooral goed om te zien dat de fijnmazigheid van het ov behouden blijft. We vragen ons wel af hoe dit in de kleine kernen en de buitengebieden eruit gaat zien, daar de stedelijke gebieden steeds meer ov-capaciteit op gaan eisen. En hoe blijven de kwaliteit en ook de kwantiteit monitoren in deze gebieden? Er wordt ook gesproken over het bieden van een goed alternatief voor de kleine kernen. Maar wat is daar een goed alternatief? En wie bepaalt of het een goed alternatief is?

Verder wordt ook ingezet op flexibiliteit en wendbaarheid. Hartikke prima. Maar hoe verhoudt zich tot bijvoorbeeld Rijnenburg? Zijn er financiële mogelijkheden of duidelijke afspraken in die concessie om, als daar gebouwd gaat worden, ook dan de gewenste flexibiliteit te tonen als er de hele tijd een herijking van de concessie nodig is.

En tot slot, gezien de toegenomen complexiteit van mobiliteit is het niet wenselijk, of misschien zelfs verstandig, om te zijner tijd – ik snap dat dat voor deze concessie niet haalbaar zal zijn – te kijken naar de mogelijkheden van investering in plaats van aanbesteding? Hoe denkt de gedeputeerde daarover?

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Bikker.

Mevrouw **BIKKER**: Voorzitter, allereerst, de provincie staat dus voor de opgave om uitgangspunten te formuleren voor de ov-concessie die tien jaar, of wellicht meer, zal gaan beslaan. Een grote opgave en niet eenvoudig. In de 27 uitgangspunten wordt richting gegeven. En er is sprake van vier doelstellingen: flexibiliteit, excellente uitvoering, duurzaamheid en het bedienen van een brede doelgroep. Overigens komen – ik geloof op de website – net weer wat andere doelstellingen naar voren. In ieder geval voor de rest heldere stukken, waarvoor dank.

Deze begrippen, die ik net noemde, komen pas tot leven wanneer u en ik daadwerkelijk op reis gaan: vanuit Vianen naar Nieuwegein; vanuit Bunschoten of Houten naar Utrecht; vanuit de Ronde Venen naar Schiphol; vanuit Meerkerk naar Breda. De reis met het ov begint niet bij de halte, maar die begint thuis, vanuit huis. Maar hoe kom je daar?

Hoe kom je bij de halte? Van de reis die ik recent naar Brussel maakte, was dat eigenlijk nog de grootste uitdaging. Hoe kom ik bij het ov-knooppunt? Dat is in mijn geval de Lekbrug langs de A2 bij Vianen. En wat doe ik met mijn fiets, want die kun je daar namelijk niet echt fatsoenlijk parkeren. Laat staan dat er een overdekte of bewaakte fietsenstalling is. Er wacht een klein, simpel fietsenrek in de openlucht waar de fietsen vooral omheen liggen. Zou je hier een elektrische fiets tussen willen zetten? En, vind je hem weer terug? Wat ik hiermee wil zeggen, is niet om negatief te doen, maar om wel als het totaalplaatje op orde is, dan is dat ov natuurlijk een heel krachtig en heel aantrekkelijk systeem en alternatief.

Een sprong naar het statenvoorstel dat voorligt. Een omvangrijk voorstel met verschillende concessies in twee gebieden. Het CDA vindt het ongelofelijk belangrijk dat er een ov-concessie wordt gerealiseerd waardoor reizigers uit de hele provincie, ook uit de landelijke gebieden, gebruik zullen maken van het ov, omdat het bereikbaar en betrouwbaar is. Het gesprek over het over raakt veel mensen. We hebben berichten gekregen van middelbare scholieren, mbo-studenten die naar stage of school gaan, hbo- en wo-studenten, verpleegkundigen, ZZP'ers, ondernemers, die afhankelijk zijn van het ov om vanuit de dorpen naar de stad te gaan. Daaruit blijkt dat het ov momenteel wel ook steken laat vallen. In de commissievergadering hebben wij daar voorbeelden over gedeeld. Zo willen we het niet met elkaar. Het CDA pleit voor goede verbindingen van en naar gemeenten in de landelijke gebieden, nu en in de toekomst. En ik noemde 'landelijke gebieden', maar uiteraard gaat het ook om het ov in de verstedelijkte gebieden. Maar het accent, wat ik uitlicht, zijn de landelijke gebieden. Zonder die goede verbindingen worden de kansen op werk of op onderwijs beïnvloedt. Op zorg, maar ook toegang tot bijvoorbeeld winkelcentra. Goed ov is gewoon essentieel als je ervan afhankelijk bent. De leefbaarheid van het landelijk gebied verdient een goede en hoogwaardige verbinding. We hebben het al eerder genoemd: de navelstreng van de economie, werkgelegenheid, leefbaarheid, onderwijs, dat is gewoon ook het ov.

Het CDA wil dus dat de nieuwe concessie eraan bij zal dragen om aan de leefbaarheid in stand te houden en te bevorderen. Daarom zal het CDA een motie indienen om meer aandacht te vragen voor het ov in het buitengebied. Daar wordt dan met naam en toenaam een aantal gemeenten genoemd die echt geen treinstation hebben en zeer afhankelijk zijn van de busverbindingen in het ov.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M43 van de leden Bikker (CDA), Van den Dikkenberg (SGP), Hoek (50PLUS) en Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake Prioriteren beschikbaarheid bus in 2023 en verder.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief (PS2022MM02).

Constateernde dat:

- Elf gemeenten en daarmee plusminus 250.000 inwoners van de provincie Utrecht voor het gebruik van het openbaar vervoer primair afhankelijk zijn van het vervoer per bus. Het betreft de gemeenten:
Eemnes, Bunschoten, Leusden, Woudenberg, Renswoude, Wijk bij Duurstede, De Ronde Venen, Lopik, Montfoort, Oudewater en Vijfheerenlanden;
- Deze busverbinding voor de inwoners van deze gemeenten noodzakelijk is om gebruik te kunnen maken van onderwijs/opleiding, werk, zorg en regionale winkelcentra;

- Het ontbreken van busverbindingen van en naar deze gemeenten direct negatieve impact heeft op de economische ontwikkeling binnen de gehele provincie Utrecht, inclusief de steden Utrecht en Amersfoort;
- Het ontbreken van busverbindingen vanuit deze gemeenten direct zorgt voor een verdere autonome groei van het autoverkeer binnen de provincie Utrecht;
- Minimaal aanbod van ov zorgt voor minimale reizigersaantallen;
- De provincie Utrecht en de vervoersbedrijven niet in staat lijken deze vicieuze cirkel te doorbreken.

Overwegende dat:

- Iedereen in de provincie Utrecht minimaal gebruik moet kunnen maken van het ov tussen de woonplaats en de regionale ov-knooppunten; onbelemmerde toegang tot onderwijs, werk en zorg is immers voor alle inwoners belangrijk;
- Een toename in autoverkeer zorgt voor een averechts effect op de duurzaamheidsopgaven van de provincie Utrecht (stikstof, CO₂, enz.);
- Een toename in autoverkeer een negatieve impact heeft op de verkeersveiligheid, leefbaarheid en gezondheid in de provincie Utrecht;
- De provincie Utrecht zelf de komende twintig jaar inzet op de bouw van nog eens 125.000 woningen en goede ontsluitende ov-verbindingen daarvoor een randvoorwaarde zijn.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Zich actief in te zetten om bij de afwegingen m.b.t. de bekostiging van het ov die de provincie Utrecht gaat maken, de busverbindingen in de voornoemde tien gemeenten minimaal te garanderen;
- De busverbindingen waar deze elf gemeenten van afhankelijk zijn te prioriteren boven (extra) busverbindingen binnen stedelijk gebied.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **BIKKER**: De provincie heeft overigens laten zien dat er ten tijde van de vervoerplannen aandacht is voor aanpassingen, zoals bij het terugbrengen van het avond-ov dat recent in ere is hersteld; waar we onze waardering voor willen uitspreken.

We zien de behoefte aan flexibilisering in het groot terug in de uitgangspunten voor de nieuwe concessie. Dat is een goede zaak, wat het CDA betreft. De concessie en onderliggende vervoersplannen betreffen een dusdanige lange termijn dat ruimte voor heroverwegingen en herijkingen belangrijk en verstandig is. onderweg is het goed om te luisteren naar de reizigers en naar de nog-niet-reizigers of niet-meer-reizigers. In het statenvoorstel wordt aangegeven dat tevredenheid met de reistijd van en naar het werk of onderwijs als een indicator wordt gebruikt voor duurzaam en bereikbaar ov. Volgens het CDA is dit een goede indicator. Graag horen we van de gedeputeerde hoe deze indicator zal worden gebruikt om de kwaliteit van de toekomstige ov-concessie te meten en of hij hierover de Staten jaarlijks wil informeren.

Terug naar de hoofdlijnen. Het CDA wil dat het ov-systeem betrouwbaar, bereikbaar en veilig is. het laatste element, dat licht ik er ook nog uit. Die veiligheid heeft alles te maken met de kwaliteit van de haltes. Veiligheid behelst wat ons betreft dus bereikbaarheid van haltes en ov-knooppunten – zo begon ik net ook al – met de fiets of lopend. Het heet 'the first and last mile' volgens mijn GroenLinks-collega. Dat vind ik wel een mooie term. Maar goed, het is die bereikbaarheid, maar ook sociale veiligheid. Voelen mensen zich ook veilig? Kan de gedeputeerde misschien aangeven of hij onderschrijft dat

de genoemde verkeersveiligheid én sociale veiligheid als belangrijke kwaliteitsaspecten worden meegenomen als onderdeel van een goed functionerend ov-systeem. Wat we in ieder geval doen, is een motie voorstellen, de motie (Sociale) veiligheid en bereikbaarheid. Die past natuurlijk bij de ov-concessie, maar bij het ov-netwerkperspectief, wat echt de kaders schetst voor het ov van de komende tien jaar en waarvan wij vinden dat dit wel een belangrijk ook is.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M42 van het lid Bikker (CDA) inzake (Sociale) veiligheid en bereikbaarheid ov.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief (PS2022MM02).

Constaterende dat:

- In het ov-netwerkperspectief de toegankelijkheid van ov wordt benoemd;
- Vooral de nadruk wordt gelegd bij infrastructurele initiatieven in en rond de verstedelijkte gebieden;
- Voor het gebruik van het ov de first-last-mile een belangrijk onderdeel vormt om 'niet meer' of 'nog niet' reizigers te stimuleren tot ov-gebruik;
- Veel werkenden, scholieren en studenten zijn aangewezen op het ov.

Overwegende dat:

- Goed ov bijdraagt aan de bereikbaarheid van onderwijs, werk, leefbaarheid en werkgelegenheid;
- Een belangrijk aspect van het gebruik van het ov wordt gevormd door een uitstekende bereikbaarheid en veiligheid van de ov haltes en knooppunten;

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op:

- Onderzoek te doen naar de veiligheid van de bestaande fietsroutes en oversteekplaatsen naar en rondom een ov halte of knooppunt in de buitengebieden en daarbij de benoemde doelgroepen in het onderzoek te betrekken;
- Onderzoek te doen naar de sociale veiligheid van haltes en fietsroutes in het landelijk gebied
- De resultaten daarvan met aanbevelingen aan de Staten te presenteren

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **BIKKER**: Tot slot. De tram, die maakt natuurlijk ook onderdeel van deze concessie uit. Wat die tram betreft, worden er een aantal dingen in gezegd. Wat ik eruit wil lichten is de veiligheid van de tramovergangen ook onderdeel van deze concessie, de toename van de trams, frequentie en snelheid, waarin de concessie wordt voorzien in relatie tot de veiligheid van de overgangen. Dat willen we hier toch ook nog noemen als een punt waar we in het bijzonder aandacht voor willen vragen. We overwegen om daar bij de kadernota op terug te komen. Dat was het. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Overkleeft.

De heer **OVERKLEEF**: Voorzitter, de totstandkoming van de concessie die in 2025 in moet gaan voltrekt zich in turbulente tijden. Door corona gingen de afgelopen jaren allerlei ontwikkelingen veel sneller. Thuiswerken is voor veel bedrijven en werknemers een heel normaal alternatief geworden. En door alle coronamaatregelen werden wij er sowieso niet mobieler op. Het een en ander bleef niet zonder gevolgen voor de reizigersaantallen in het Utrechtse ov. En of die aantallen zullen herstellen naar het pre-coronaniveau is nog maar zeer de vraag. Heel begrijpelijk dus dat de ingangsdatum van de nieuwe concessie is verlegd. En heel verstandig denken wij dat deze Nota van Uitgangspunten weliswaar grote ambities neerlegt, maar bij de invulling ervan voorzichtig te werk gaat. Want of alle ambities haalbaar zijn, hangt af van de reizigersgroei. En die is onzeker.

Voorzitter, met het huidige voorzieningenniveau als uitgangspunt en ondergrens wil GS vol inzetten op die reizigersgroei. Dat doet zij door de groei vooral daar te faciliteren waar het potentieel het grootst is: de zogenaamde dikke lijnen. Door daar groei te faciliteren creëren we de grootste reizigersgroei, spreken we een bredere groep reizigers aan en maximaliseren we de opbrengsten. Als dat allemaal lukt, zijn we in staat om van hoog niveau te borgen en te financieren, en invulling te geven aan alle ambities en het ov te blijven ontwikkelen.

Voorzitter, de keerzijde van dat verhaal is dat we de dunne lijnen en de mensen die daar op de bus staan te wachten mogelijk in de kou laten staan. Maar als we niet in die dunne lijnen investeren, zullen ze nooit dik worden. Dat druist toch een beetje in tegen het uitgangspunt van ov voor een bredere reizigersgroep en de sociale functie die ov hoort te hebben. Het is daarom zaak om ook in het buitengebied vinger aan de pols te houden en ontwikkelingen in reizigersgedrag, bedrijvigheid en woningbouw nauwgezet te volgen. Om dat te borgen dienen we de motie waar de SP vandaag mee komt graag mede in. Een motie die oproept tot regelmatig onderzoek naar de haalbaarheid en wenselijkheid van nieuwe ov-verbindingen met en tussen de kleine kernen. Mede in het kader die bereikbaarheid van het buitengebied dienen we inderdaad ook de al door de heer De Jager aangekondigde motie in over verbreding van het netwerkperspectief.

Voorzitter, in dit verband zien de gehoopte reizigersgroei ook als een vliegwiel. Door die groei te faciliteren, werken we indirect ook aan de ontwikkeling van het ov in het buitengebied. We juichen het voornemen dan ook toe om de reizigersopbrengsten straks deels te investeren in verdere ontwikkeling van het ov, zeker in combinatie met de meegroeïende exploitatiebijdrage. Over waar die investeringen worden gedaan, daar kunnen onze toekomstige collega's in PS dan weer verstandige dingen over roepen via de kadernota's. Ik hoor graag van de gedeputeerde als dat laatste niet klopt.

Voorzitter, we vinden het verstandig dat in de nota een aantal herijkingsmomenten zijn ingebouwd. Nogmaals, we weten niet hoe de reizigersaantallen zich de komende jaren gaan ontwikkelen. En hoewel we denken te weten waar de voornaamste groei zich zal voltrekken, zeker weten doen we het niet. De herijkingsmomenten zijn dan, naast de jaarlijkse cyclus van vervoerplannen, een uitstekende manier om bij te sturen. Wij zijn blij met de eerder deze week gedane toezegging dat wij als PS dan ook weer aan zet zijn. Met de herijkingsmomenten, de vervoerplannen en de toekomstige behandeling van de kadernota hebben wij als PS al met al genoeg instrumenten om onze kaderstellende rol met verve te vervullen. En voor het overige, als het gaat om het contact met de stakeholders en het betrekken daarvan, sluiten wij graag aan bij de woorden van GroenLinks eerder vandaag.

Dan duurzaamheid, voorzitter. Wij zijn er blij mee dat dat een harde eis. We zijn ook blij met de toezegging van de gedeputeerde tijdens de commissiebehandeling dat het zero-emissionsdoel in 2028 zeker gehaald gaat worden. Het ov heeft een belangrijke rol te spelen als het gaat om duurzame mobiliteit in het geheel. Het is ook daarom dus zaak om

zoveel mogelijk reizigers in het ov te krijgen. Mede om die reden dienen wij een motie, waarmee de ChristenUnie en Partij voor de Dieren later komen, ook samen in.

Ik rond af, voorzitter. Deze nota is meer dan anders omgeven door onzekerheden. Hoe wij rond er 2035 voor staan, is ongewis. Misschien is dan inmiddels van alles bijgesteld in de concessie, maar de uitgangspunten zelf staan dan ongetwijfeld nog steeds overeind. Flexibel, excellent ov voor een zo breed mogelijke groep reizigers en ook zero emissions. Als dat allemaal wordt gerealiseerd, zult u ons niet horen klagen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw d'Hondt.

Mevrouw **D'HONDT**: Tijdens de laatste vergadering M&M kwam de gedeputeerde met een onheilstijding: als de staatssecretaris zijn besluit niet herziet om de compensatie van de inkomstenderving als gevolg van de coronamaatregelen stop te zetten, bestaat het regionale openbaar vervoer in zijn huidige vorm aan het eind van dit jaar niet meer. Dit laat eens te meer zien dat marktwerking in het ov niet bestaat, zoals ook blijkt uit de begeleidende brief van het college bij de Nota van Uitgangspunten. Die wemelt van passages over onzekerheden, verstoorde marktsituaties, het ontbreken van sluitende businesscases en aanzienlijke risico's voor verdere afschaling. Je kunt dat afschuiven op corona of op de oorlog in Oekraïne, maar feit is dat het neoliberale denken over het uitbesteden van publieke diensten aan de markt onhoudbaar aan het worden is en dat je ook iets fundamenteeler na zou moeten denken over hoe je een belangrijke nutsvoorziening als het ov in de toekomst overeind wil houden.

De PvdA vindt het dus goed dat de provincie meer de regie pakt en minder aan de markt overlaat. Een belangrijk thema uit ons verkiezingsprogramma en waar wij ons ook hard voor hebben gemaakt in het coalitieakkoord. De vervoerder krijgt minder macht en de overheid meer. Dat is volgens mijn fractie precies zoals het zou moeten zijn. Of je de uitvoering dan overlaat aan een andere partij is dan vervolgens van ondergeschikt belang. Wie betaalt, bepaalt. Dat zijn wij. En niet zo'n beetje ook. Wel hebben we onze zorgen over de echte sturing door PS, wat – ik heb het ook al in de commissievergadering gezegd – echt iets anders is dan 'meegenomen worden'. Dan zit je in de bus. Maar om echt te kunnen sturen, moet je ook af en toe even de chauffeur willen zijn. In de afgelopen zeven jaar heb ik gemerkt dat het daaraan schortte. De lus door Schaakwijk in Utrecht of lijn 120 – niet 126 waar ooit een pilot mee is gedaan – die niet langs station Abcoude rijdt, busjes die supporters op zondagmiddag vanuit de grote kernen naar FC Utrecht brachten, de bediening van Leusden-Zuid, wij konden als statenleden op ons kop gaan staan, maar we kregen het niet voor elkaar om iets voor onze achterban te betekenen als het ging om praktische uitvoering. Dan kunt u zeggen: ja, maar u bent van de kaderstelling, wij, het college, doen de bestuurlijke afweging. Maar in een kaderstelling kun je niet wonen en hij stopt zeker niet binnen een straal van zeshonderd meter van je huis. Om hier inhoud aan te geven, aan deze toegenomen kaderstelling, dien ik samen met de SGP een motie in die ik in het navolgende zal toelichten.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M44 van de leden d'Hondt (PvdA) en Van den Dikkenberg (SGP) inzake Kiezen voor kwaliteit.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief (PS2022MM02).

Constaterende dat:

- Het vaststellen van de Nota van Uitgangspunten het enige moment is in de komende tien jaar waarin Provinciale Staten fundamentele kaders mee kan geven aan de inrichting van het regionale ov;
- De 27 uitgangspunten op thema en niet op prioriteit zijn gerangschikt;
- PS niet betrokken zijn bij de uitwerking van deze uitgangspunten in een Programma van Eisen en de uiteindelijke gunningscriteria op basis waarvan de concessie wordt vergund.

Overwegende dat:

- Het Openbaar Vervoer een cruciale nutsvoorziening is, die de samenleving leefbaar houdt en -letterlijk- zorgt voor verbinding;
- De coronacrisis heeft geleid tot een verschraling van het aanbod en een verminderd animo van vervoerders om zich in te schrijven voor nieuwe concessies;
- Kwaliteit van het ov voorop moet staan en niet de laagste prijs.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Om bij het uitwerken van het programma van eisen en de gunningscriteria de volgende uitgangspunten te vertalen in een passende wegging:
 - Uitgangspunt 24 (doel 4): Het ov draagt eraan bij dat een zo breed mogelijke groep reizigers kan meedoen aan de samenleving;
 - Uitgangspunt 23: Beschikbaarheid van het ov, ook als er geografische verschillen zijn;
 - Uitgangspunt 22: Goed werkgeverschap;
- Aan de Staten te rapporteren op welke manier hier invulling aan is gegeven in het concept programma van eisen en bij het gunningsbesluit.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

Mevrouw **D'HONDT**: En die vraagt om drie van de 27 uitgangspunten met extra nadruk mee te laten wegen in de verdere uitwerking, zijnde: aandacht voor regionale verschillen, goed werkgeverschap en een brede reizigersgroep. Deze licht ik in het navolgende nader toe.

De echte kennis van de problemen in het ov ligt niet bij ons, de statenleden, maar toch met name bij onze collega-raadsleden in de gemeenten. GroenLinks had het er net ook al over. De jaarlijkse cyclus rondom het vervoerplan is nu zo ingedeeld dat er wel een brede consultatie plaatsvindt, maar dat met het raadplegen van gemeenten toch vooral de colleges en de ambtenaren bedoeld worden en niet de volksvertegenwoordigers. Dus wij willen graag naar een goed systeem waarin de input van die volksvertegenwoordigers kan worden meegenomen. Wij hopen daarover met een aantal partijen in de tweede termijn een motie in te dienen die GS oproept om hier een goede invulling aan te geven.

Dan over de uitgangspunten zelf. Die zijn gekoppeld aan de vier hoofddoelen van het ov: flexibel, duurzaam, excellent in de uitvoering en aandacht voor een brede reizigersgroep. Daar kun je niet tegen zijn, lijkt me. Maar toch wil ik over die laatste twee doelen nog wel het een en ander zeggen. Een excellente uitvoering staat of valt met excellente mensen. Buschauffeurs zijn schaars en als buschauffeurs onderbetaald, overwerkt, ondergewaardeerd en onder onveilige omstandigheden hun werk moeten doen, dan worden ze alleen maar schaarser. En dat is niet goed voor die chauffeur, maar ook niet goed voor de reiziger. het beroep van buschauffeur moet weer iets worden waar je trots op

bent, waar je plezier in hebt en waarin je je gezien voelt. Goed werkgeverschap is dan ook een uitgangspunt wat, wat ons betreft, extra aandacht verdient. Wij zijn dan wel niet de werkgever en wij gaan ook niet over de cao's, maar we willen wel graag een vervoerder die dit belang onderkent en ook met een realistisch en creatief plan komt om personeel niet alleen te werven, maar ook te behouden.

En dan die brede reizigersgroep. Nu is de filosofie achter het betaalbare ov dat de dikke lijnen de dunne financieren. Die gedachte leidt ertoe dat mensen in het stedelijk gebied verward worden met hoogfrequent vervoer om maar zoveel mogelijk mensen in de bus te krijgen. Maar in tijden waarin obesitas een letterlijk groeiend probleem is, moeten we die brede reizigersgroep misschien niet al te letterlijk nemen. In het belang van onze burgers zou er een prikkel moeten zijn om mensen juist ook uit de bus te krijgen. Om duidelijk te maken wat ik daarmee bedoel, kom ik nog even terug op het geval Leusden. Bij aanvang van de concessie in 2017 zijn twee lijnen die in het zuiden van Leusden reden, geschrapt en daar is een lijn bij gekomen die via een lusje langs het centrum van Leusden, van Amersfoort Centraal naar bedrijventerrein De Horst in Leusden-Noord gaat. Van die lijn wordt flink meer gebruikgemaakt dan het al jaren dalende reizigersaantal op die twee oude lijnen. Dus missie geslaagd, zou je denken. Meer reizigers is beter. Dat hele ritje duurt ongeveer twintig minuten. Dat is even lang als wanneer je datzelfde ritje van ongeveer vijf kilometer rechtstreeks met de fiets af zou leggen. De vraag is dus: wie zijn nou die mensen die in die bus zitten; en zou een aantal daarvan niet ook kunnen fietsen? Want dat gaat helaas niet voor de oudere bevolking in Leusden-Zuid die nu geen rechtstreekse verbinding meer heeft met Amersfoort Centraal. Mijn punt is: soms moet je bewust kiezen voor minder reizigers als je een brede reizigersgroep wilt bedienen. Een bredere reizigersgroep betekent dus in onze ogen niet automatisch meer reizigers. Betekent dit dan dat wij alleen maar lege bussen in kwartiersdiensten door de hele provincie willen laten rijden? Nee. Dit systeem is namelijk opgezet in een tijd dat het particuliere autobezit nog heel laag was en niemand een echt goed alternatief had om van a naar b te komen. Nu zijn met betaalbare elektrische auto's en fietsen, deelconcepten en misschien in de nabije toekomst zelfs wel zelfrijdende auto's voor een veel grotere groep comfortabele, snellere en duurzame alternatieven gekomen en binnen handbereik gekomen. Daarmee verwordt het traditionele ov tot een massa-oplossing voor een steeds kleinere groep, die echt van het ov afhankelijk is. Om voor deze groep hoogwaardig vervoer te bieden, wordt er nu volop geëxperimenteerd met flex-ov, maar de waarheid gebiedt te zeggen dat dit nog niet ideaal is, waardoor het een slecht imago heeft gekregen en veel mensen in het buitengebied dit als een downgrade in plaats van een upgrade van hun ov ervaren. Dat is in dit stadium denk ik ook wel terecht. Maar zoals bij veel ingrijpende innovaties duurt het heel lang voordat de pioniersfase overgaat in een gebruiksvriendelijke en betaalbare oplossing. Henry Ford zou ooit gezegd hebben: als ik mensen had gevraagd wat ze wilden, dan hadden ze gezegd 'snellere paarden'. En dat geldt ook nu.

Een fundamentele herziening van de ratio achter ons ov-systeem is echt nodig. Daar ga ik geen moties voor indienen, maar laat dit dan tot slot mijn wens zijn: gebruik die komende tien jaar om met een duurzaam toekomstmodel voor ons openbaar vervoer te komen, dat er voor iedereen is, maar toch het meest voor de mensen die het echt nodig hebben.

De heer **DE JAGER**: Ik hoor van mevrouw d'Hondt dat zij erg kritisch is over marktwerking. Ik wil eigenlijk vragen, mevrouw d'Hondt, ik heb dat niet zo direct uit uw betoog opgemaakt: hoe kijkt zij aan tegen alle concrete plannen die nu in het ov-netwerkperspectiefdocument staan, met name voor de periode na 2035? Zegt u, ja, wij omarmen al die initiatieven, die – dat is ook al eerder gebleken uit eerdere sessies – een grote schatting, toch gauw zo'n acht miljard gaan vragen. En hoe kijkt u dan in dat perspectief aan tegen marktwerking? En bent u bereid, als we die investeringen zouden

willen gaan plegen, om eventueel zelfs belastingverhoging te accepteren om dat mogelijk te maken? Hoe u daartegenaan?

Het ov-netwerkperspectief- Ik weet niet waar die acht miljard van u precies over gaan, maar die gaan volgens mij over de hele groeispurong. Ik kan me voorstellen dat je in de uitvoering daarvan samenwerkt met private partijen. Daar is niks mis mee. Alleen, de prikkels die erin zitten om maar zoveel mogelijk geld te verdienen met een nutsvoorziening, dat kan tot heel rare dingen leiden, zoals ik in de casus van Leusden-Zuid heb proberen toe te lichten. Dus ik ben er niet tegen om bepaalde zaken uit te besteden aan private partijen, maar daar het principe van marktwerking op toe te passen, dat is nog weer wat anders. Daarmee geef je ook de macht aan die private partijen en die zou bij ons moeten liggen.

De heer **DE JAGER**: Mag ik dan nog concreet vragen, voorzitter, aan mevrouw d'Hondt: is de PvdA bereid om dit ov-netwerkperspectief vast te stellen als ambitie van de Staten? Of hoe kijkt zij in dat licht ertegenaan?

Ja, een perspectief is een perspectief. Daar heb ik verder geen problemen mee. Mijn betoog ging vooral over de Nota van Uitgangspunten en hoe wij daar meer sturing aan kunnen geven.

De **VOORZITTER**: Ja, voldoende? Dank u wel, mevrouw d'Hondt.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Koerts.

De heer **KOERTS**: In de commissievergadering van vorige maand heeft onze fractie bijzondere aandacht gevraagd voor een tweetal uitgangspunten. Allereerst de keuze voor twee in plaats van een provinciebrede concessie. Ons werd duidelijk dat dit niet alleen is ingegeven door de huidige praktijk, maar ook door een nadrukkelijke wens van potentiële opdrachtnemers. Het zou hen in staat stellen tot het doen van een betere inschrijving. Wij kunnen meegaan met de wens van de markt, maar vragen wel van de gedeputeerde er alles aan te doen om de eventuele nadelige effecten voor de reiziger te voorkomen en dit ook tot onderwerp van gesprek bij de implementatie van beide concessies te maken.

Sommige regio's binnen onze provincie worden geheel of gedeeltelijk bediend vanuit andere concessies van buiten de provincie. Denk aan lijnen vanuit Amsterdam en Zuid-Holland, maar bijvoorbeeld ook aan het zuidoostelijk deel dat grotendeels wordt bediend vanuit Gelderland. De afstemming bij deze concessies is belangrijk om het geheel van het aanbod in de provincie goed te laten functioneren. Ook hiervoor vragen wij de aandacht en de inspanning van de gedeputeerde. Goede verbindingen binnen de provincie, ook met de kleine kernen, zijn van belang voor de bereikbaarheid, leefbaarheid en werkgelegenheid. Dat vraagt dus voortdurende aandacht voor de zogenoemde dunne lijnen. Daarom staan wij positief tegenover de moties van de SGP en de VVD die hier over dit onderwerp gaan.

Ik wil hier ook aandacht vragen voor de provincie-overschrijdende lijnen. Net al even genoemd. Denk daarbij bijvoorbeeld ook aan een goede verbinding met het rivierengebied. Dit kan bijdragen aan het tegengaan van filevorming bijvoorbeeld op de Rijnbrug bij Rhenen.

Daarnaast hebben we aandacht gevraagd voor de samenhang tussen regulier ov en aanvullend ov. Hiervoor is samenwerking met gemeenten cruciaal. Het ging er al even over. We hebben van de gedeputeerde begrepen dat hier aandacht voor is. Aanvullend ov is van cruciaal belang voor kwetsbare doelgroepen en voor de bereikbaarheid van het landelijk gebied.

En dan een laatste punt waar wij in de commissie ook al even op hintten. Om het ov en de benodigde schaalspurong tot een succes te maken, is aanbod dat aansluit bij de vragen een randvoorwaarde. Onderdeel van die vraag is de betaalbaarheid. Het gebruik van het ov is voor de reiziger in vergelijking met de auto relatief duur. Voor veel minima is

het ov feitelijk onbetaalbaar. Als we ov-gebruik willen bevorderen, files willen verminderen en klimaatdoelstellingen willen bereiken, dan zullen we ook iets moeten doen aan de betaalbaarheid. Daarmee we het ov ook financieel bereikbaar voor onze inwoners. Daarom heeft onze fractie samen met de Partij voor de Dieren een motie voorbereid, waarin we het collega oproepen de mogelijkheid van een provinciaal ov-abonnement te onderzoeken en te betrekken bij de gesprekken met huidige en toekomstige concessiehouders. Een dergelijk abonnement overstijgt wat ons betreft de verschillende concessies binnen de provincie. Dit draagt bij aan eenvoud en bereikbaarheid voor de reiziger. De collega van Partij voor de Dieren zal de motie straks indienen en verder toelichten. De motie zal overigens mede worden ingediend door GroenLinks, PvdA, 50PLUS en D66.

Tenslotte, we kunnen de uitgangspunten voor het netwerkperspectief steunen. In de commissiebehandeling werd ons voldoende duidelijk hoe we dit in het licht van de financierbaarheid moeten zien. Het is belangrijk een perspectief te hebben, maar het wordt nog hard werken om dat ook te kunnen realiseren. We verwachten dat de gedeputeerde ons hierover met regelmaat rapporteert, zodat wij op de hoogte zijn, maar ook zo nodig kunnen bijsturen. Dank u wel, voorzitter.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Dercksen.

De heer **DERCKSEN**: Voorzitter, in de commissie heeft onze fractie voorgesteld om dit voorstel over het zomerreces heen te tillen. Er zijn een hoop onzekerheden, vooral veroorzaakt door corona. Dat heeft invloed op het gebruik, maar vooral ook op de financiën. Het lijkt ons verstandig die gevolgen eerst even af te wachten. Gelet op die coronaperiode denken wij dat het ook weinig zinvol is om met allerlei doorkijkjes tot 2050 te komen. De doelstellingen zijn dan ook niet al te SMART, in de zin dat ze niet erg concreet zijn.

Een stap in de goede richting vinden wij wel een concessieduur over tien jaar, want het wisselen van concessiehouder, dat levert altijd gedoe op over lijnen, en dus gedoe voor reizigers, over materieel – Parijs heeft zojuist 149 elektrische bussen uit de vaart genomen, omdat er twee afbrandden – en vooral geeft het onrust onder het personeel. Vandaar dat in ons verkiezingsprogramma ook staat dat we willen investeren, de exploitatie zelf ter hand willen nemen. Dan kom je ook niet zo snel zonder chauffeurs te zitten, want je kan ze dan fatsoenlijk belonen; terwijl personeel vaak toch ook een sluitpost is bij de concessiehouders. En hoewel wij zeer voor de markt zijn – u kunt dat volgens mij elke maand vaststellen – zien wij het ov als een nutsvoorziening. En we zien ook dat in gemeenten waar in wordt besteed de kwaliteit nou niet slechter is; men is wel flexibeler. En dat ze dus de nadelen, die het wisselen van een concessiehouder heeft, niet hebben. Dus wij zullen de motie van de socialisten – van welke weet ik niet meer precies – maar die voorbijkwam uit die hoek, die zullen wij dan ook steunen.

Dan was er nog een motie van het CDA het prioriteren van de beschikbaarheid van de bussen. De doelstelling onderschrijven wij geheel, maar de toon over de automobilist, voorzitter, stond ons echt niet aan. Dus we hebben hem niet mede-ingediend, maar we zullen hem ongetwijfeld wel gaan steunen. Tot zover.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van der Steeg.

De heer **VAN DER STEEG**: Het college wil groots inzetten op uitbreiding van het provinciale ov-netwerk met de schaalessprong ov. Tegelijkertijd zien we dat ov-bedrijven nog aan het opkrabbelen zijn van de klappen die ze tijdens de coronapandemie hebben gekregen. Het is de verwachting dat het nog wel enkele jaren kan duren voordat de reizigersaantallen zich weer op het niveau van voor corona bevinden. We zouden ons daarom niet alleen moeten focussen op investeringen in het netwerk, maar vooral moeten kijken naar waar de reizigers behoefte aan hebben. Wij spreken daarom liever in dit verband

van een ov-reizigersperspectief. Natuurlijk vindt Partij voor de Dieren het belangrijk dat de provincie en de vervoerders inzetten op betere bereikbaarheid, kortere reistijden en zeker ook duurzaamheid. Maar we moeten niet alleen focussen op grootse projecten, die vele onzekerheden en afhankelijkheden kennen. Veel ov-ontwikkelingen hangen samen met het ontwikkelen van knooppunten, waar ook woningbouw moet plaatsvinden. Dan heb ik het bijvoorbeeld over de voorgestelde lightraillijn naar Papendorp en verder, die alleen doorgaat als Rijnenburg ontwikkeld wordt als woningbouwlocatie. Bovendien moeten we ons niet onder druk laten zetten door de staatssecretaris, die dreigt met verbreding van de A27 als Utrecht niet met goede alternatieven komt. Laat er echter geen misverstand over bestaan: openbaar vervoer moet van deur tot deur goed geregeld zijn.

Maar wil je daadwerkelijk het ov aantrekkelijk maken voor de reiziger, dan is betaalbaarheid ook van belang. Niet voor niets hoor je vaak dat het openbaar vervoer in Nederland zo duur is. Zoals we ook al in de commissie M&M benoemd hebben, is in Oostenrijk een zogeheten KlimaTicket ingevoerd waarmee reizigers door heel het land tegen een sterk gereduceerd tarief gebruik kunnen maken van al het ov-aanbod. Dit met als doel om meer mensen ertoe te verleiden vaker voor het ov dan voor de auto te kiezen. En met succes. Het KlimaTicket blijkt erg populair. Volgens de eerste onderzoeken wordt het woon-werkverkeer tot wel zestig procent goedkoper, ook voor reizigers. In het ov-netwerkperspectief zien we dat slechts acht tot twintig procent van de ov-gebruikers in onze provincie gebruikmaakt van een abonnement. De abonnementen die hier bestaan, zijn vooral specifiek voor een bepaalde modaliteit of vervoerder. Dit kan aantrekkelijker. Geïnspireerd door het Oostenrijkse KlimaTicket hebben we samen met de ChristenUnie een motie geschreven die GS oproept met vervoerders in gesprek te gaan of er ook in de provincie Utrecht een dergelijke concessie en modaliteitoverstijgend ov-abonnement ingevoerd kan worden. Dus één voordelig abonnement voor de gehele provincie, ongeacht vervoermiddel of met welke vervoerder je reist. Dit kan bijdragen aan provinciale doelen als stimulering van het ov-gebruik en het verlagen van de CO₂-uitstoot voor het verkeer. Voor de duidelijkheid, voorzitter, het gaat hier nog puur om een verkenning naar de haalbaarheid. De motie wordt dus mede-ingediend door de ChristenUnie, GroenLinks, 50PLUS, Partij van de Arbeid en D66.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M45 van de leden Van der Steeg (Partij voor de Dieren), Koerts (ChristenUnie), Overkleef (D66), Oude Wesselink (GroenLinks), d'Hondt (PvdA) en Hoek (50PLUS) inzake Provinciaal ov-abonnement.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief (PS2022MM02).

Constaterende dat:

- De reizigersaantallen in het Utrechtse openbaar vervoer als gevolg van de coronapandemie fors zijn terug gelopen en het nog enkele jaren kan duren voordat deze weer op het niveau van vóór corona zijn;
- De provincie Utrecht grote ambities heeft om het openbaar vervoernetwerk uit te breiden en aantrekkelijk en bereikbaar wil maken voor een brede reizigersgroep;
- Ov een belangrijke rol heeft in de verduurzaming van mobiliteit;
- Het ov in de provincie Utrecht relatief gezien vrij duur is en het aantal ov-reizigers met een abonnement percentueel gezien vrij laag is.

Overwegende dat:

- Oostenrijk een zogeheten 'KlimaTicket' heeft ingevoerd bedoeld om forensen makkelijker te laten overstappen van de auto op ov;
- Reizigers met een dergelijk ov-abonnement tegen een sterk gereduceerd tarief gebruik kunnen maken van al het openbaar vervoer;
- De populariteit van het Oostenrijkse KlimaTicket aantoont dat een Utrechts concessie- en modaliteit overstijgend ov-abonnement, reizigers kan stimuleren tot het maken van duurzamere reiskeuzes.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- De mogelijkheden voor een provinciaal ov-abonnement te onderzoeken en hierover in gesprek te gaan met huidige/toekomstige concessiehouders;
- Hierover terug te koppelen aan PS.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN DER STEEG**: Hierop aansluitend vindt de Partij voor de Dieren het belangrijk dat ov-aanbod toegankelijk en van goede kwaliteit is, ook buiten de steden. Daarom dienen wij de motie van het CDA mede in, waarin GS verzocht wordt om busverbindingen in gemeenten die daarvan sterk afhankelijk zijn meer prioriteit te geven. En zoals ook al in de commissie aangegeven, vinden we het belangrijk dat ook natuur- en recreatiegebieden per ov toegankelijk moeten zijn. We hebben allemaal gezien hoe populair die tijdens de coronajaren waren, maar vaak zijn deze gebieden niet zo goed bereikbaar via het ov. Vooral voor mensen zonder auto, die geen recreatiegebied om de hoek hebben, wordt het dan lastig om te kunnen ontspannen en recreëren in een groene omgeving, terwijl dit wel belangrijk is voor de gezondheid.

Over toegankelijkheid gesproken, voorzitter, we vinden het goed dat er in dit statenvoorstel aandacht is voor toegankelijkheid van bijvoorbeeld voertuigen en haltes, maar heb hier ook aandacht voor bij noodhaltes, omleidingsroutes en reisinformatie mag hierbij ook niet vergeten worden. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Wij staan op de schouders van reuzen. Ik sta op de schouders van één specifieke reus, namelijk mevrouw Poppe, mijn voorganger, die zich jarenlang heel intensief met dit onderwerp bezig heeft gehouden. Ik had het haar ook zo gegund dat zij hier nu op deze plek het geluid van de SP had kunnen vertolken, want eerlijk gezegd, ik vind het best wel spannend zo'n groot onderwerp te moeten doen.

Als we kijken naar het voorstel, dan valt het op dat de beslispunten vooral het vaststellen van een aantal documenten is en acties die daaruit voortvloeien, die staan niet als beslispunt als zodanig erin vermeld. Dat maakt het erg lastig is om dit te amenderen. Ik vermoed ook zomaar dat dit de reden is dat er heel veel wensen vanuit de Staten verwoord zijn als moties en niet als amendement. Ik wil toch gemarkeerd hebben dat dit jammer is, dat het voorstel op deze manier is opgebouwd.

Dan de inhoud. Voor ons zijn twee dingen erg belangrijk, waar mevrouw Poppe ook altijd erg op heeft gehamerd. Het flex-ov, dat geen echt ov is. Mevrouw d'Hondt heeft er ook al aan gerefereerd. Het is een soort van taxi die je ruim van tevoren moet bellen. Dan moet je naar de bushalte om vervolgens ruim van tevoren daar aanwezig te zijn, want je wilt niet net dat ding gemist hebben. En het gaat niet eens van deur tot deur. Dus laten we dit

alsjeblieft geen openbaar vervoer noemen, maar zie het als een soort van, ja, vreemde budgettaxi.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M46 van de leden Breur (SP) en Eggermont (Socialisten Utrecht) inzake Geen Flex, maar echt ov.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief (PS2022MM02).

Overwegende dat:

- Je bij Openbaar Vervoer moet kunnen uitgaan van een dienstregeling;
- Flex-ov geen echt ov is, maar een soort van taxi die lang op zich laat wachten en niet eens van deur tot deur gaat;

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Alleen ov-vormen te hanteren met een dienstregeling.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **BREUR**: Het andere punt, en dat gaat dan over het aanbesteden versus inbesteden. Ik ben ontzettend blij met de steun die de heer Dercksen daar al voor heeft toegezegd. Dit is niet alleen ideologisch hobbydingetje vanuit de socialistische hoek, maar als je echt die doelstellingen van flexibiliteit en dergelijke wil bewerkstelligen, ga dan ook inbesteden. Dat kan bij de concessie binnen die wij heel toevallig, of niet zo toevallig, apart hebben gezet.

Mevrouw **D'HONDT**: Ja, ik stond alweer geboeid te luisteren naar het vervolg van het betoog. Maar mijn punt ging nog even over dat flex-ov. Ik ben het met u eens, dat is nog niet wat het zijn moet. Dan kun je twee dingen doen. Of je kunt zorgen dat het wel die richting op gaat en dan moet je dus investeren. Of je kunt zeggen, nou, het wordt ook nooit wat en laat ook maar zitten, dat hele flex-ov. Ik vroeg me af welke richting de SP op wil: afschaffen of doorgaan met investeren hierin?

Afschaffen.

Mevrouw **D'HONDT**: Dus u bent wel voor het laten doorrijden van die kwartiersdiensten door de hele provincie waar dan echt bijna niemand in zit, om de ov-reiziger toch te bedienen?

Ik heb in de commissie ook al aangegeven: het hoeft niet superfrequent en het hoeven niet de grootste bussen te zijn. Dus daar is wat ons betreft wat speelruimte. Maar wat wel van belang is, is dat er gewoon een dienstregeling is waar je van op aan kan en niet een of ander gek belsysteem wat veel minder betrouwbaar is en zeker alle aantrekkelijkheid mist.

De **VOORZITTER**: Voldoende, mevrouw d'Hondt? Ja? Meneer Breur. Gaat u verder.

De heer **BREUR**: Ik was bij het inbesteden. Ik gaf al aan, al die vier belangrijke doelstellingen, die al eerder gemeld zijn, die zijn veel beter bereikbaar op het moment dat

het in eigen handen is. Om te spreken met een citaat uit een van mijn favoriete films Captain America: Civil War: the safest hand is still our own. Daar wil ik het voor nu bij laten. Dank u wel.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M47 van de leden Breur (SP) en Eggermont (Socialisten Utrecht) inzake Inbesteden ov.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief (PS2022MM02).

Constaterende dat:

- Er een wettelijke mogelijkheid bestaat om de concessie 'binnen' in te besteden in plaats van aan te besteden.

Overwegende dat:

- Dit de uitgangspunten voor een flexibele en wendbare concessie dichterbij brengt wanneer deze in publieke handen blijft.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Om bij de concessie 'binnen' gebruik te maken van de mogelijkheid tot inbesteden.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: De hoofdlijnen van onze reactie op het voorliggende statenvoorstel en de twee documenten zijn in de commissie uitvoerig aan de orde gesteld. In deze Statenvergadering is het zaak om die hoofdlijnen te concretiseren.

Als eerste punt hebben we dan de uitgangspunten, want we verwachten dat de uitgangspunten voor deze nieuwe concessie zullen leiden tot een betere situatie dan waar we in de huidige concessie mee worden geconfronteerd of mee geconfronteerd zijn. Wie herinnert zich het begin van deze concessie niet, en de inrichting ervan. Ik zie de gedeputeerde al glimlachen. Die herinnert zich ook nog levendige gesprekken over de inrichting ervan. We zullen daarom ook de motie van de PvdA van mevrouw d'Hondt steunen en mede-indienen. Want, voorzitter, het memo heeft op ons op dat punt niet overtuigd. En dan geven we als Staten prioriteit aan een aantal specifieke, concrete uitgangspunten boven andere uitgangspunten. Dat is volgens mij ook wat wij hier vandaag gevraagd worden te doen. Dan moet de gedeputeerde in het proces van aanbesteding dat dus meenemen en meewegen. En volgens mij is het aan ons dan om die opdracht mee te geven aan de juristen om dat goed uit te werken.

We hebben benoemd dat we blij zijn met de keuze om voor het behoud van dunne lijnen te kiezen. We willen graag van de gedeputeerde de toezegging dat de Staten bij het schrappen van lijnen vooraf worden geconsulteerd, in een zo vroeg mogelijke fase. Is de gedeputeerde daartoe bereid?

Gezien de nieuwe uitgangspunten verwachten we dat op een aantal geschrapte lijnen in de nieuwe concessieperiode ongetwijfeld gekozen zal worden voor herstel. We zien de herstelplannen graag tegemoet.

Voorzitter, een specifieke zorg van onze fractie is de bereikbaarheid via ov van het landelijk gebied in het algemeen en van de kleine kernen in het bijzonder. We steunen de motie van het CDA om de komende periode het landelijk gebied te prioriteren boven het stedelijk gebied. Juist in het landelijk gebied zijn investeringen nodig om het ov concurrerend te laten zijn met andere modaliteiten. Een klein rekenvoorbeeldje. Als ik 's ochtends om acht uur op mijn werk wil beginnen, dan moet ik voor zessen weg om de eerste bus te halen en met een beetje mazzel ben ik dan met twee uur, twee uur en een kwartier, op het werk. En dat kost me dan twintig euro. En als ik dan vice versa terugga, dan kost me dat dus veertig euro. Daar kan ik bijna een halve week voor heen en weer rijden met de auto.

De heer **OUDE WESSELINK**: De heer Van den Dikkenberg geeft in zijn betoog aan dat hij het buitengebied wil prioriteren boven het stedelijk gebied. Ik onderschrijf wel dat het buitengebied ook veel aandacht moet krijgen, zeker voor die dunnere lijnen. Ik ben alleen benieuwd naar zijn motivatie voor de exacte woordkeuze dat dat prioriteit heeft boven het stedelijk gebied. En waarom niet gewoon beide zeer belangrijke eigenschappen zijn van de concessie die nodig zijn.

Beide zijn uiteraard belangrijk. Alleen, op het moment dat we het buitengebied nog verder gaan snoeien, dan vergroten we alleen maar de problematiek van de terugloop van de lijnen. We hebben het in onze motie ook een selffulfilling prophecy genoemd, omdat je dan eigenlijk een negatieve spiraal creëert, waarmee je het ov in het buitengebied daadwerkelijk ten gronde werpt. Daarom zeggen we, als we nu aan de slag gaan en als we aan de slag gaan met het ov en misschien wel gaan investeren in het ov, laten we dan in ieder geval die buitengebiedlijnen voorop stellen ten opzichte van de stedelijke lijnen die al vrij dik bezet zijn.

Juist in het landelijk gebied, voorzitter, ik maakte dat met een voorbeeldje duidelijk, zijn investeringen nodig om het ov concurrerend te laten zijn met andere modaliteiten. Daarom dienen we zelf een specifieke motie in om op regelmatige basis onderzoek te doen naar de haalbaarheid van nieuwe verbindingen van, naar en tussen kleine kernen. Want we merken in de praktijk dat de haalbaarheid van een kleine kern soms jarenlang wordt weggewuifd op basis van een onderzoek van jaren geleden of van het argument 'het is toch maar een kleine kern', terwijl die kern juist specifiek gegroeid kan zijn en er een toenemende vervoersbehoefte is. Dat vereist wat ons betreft regelmatig onderzoek, waarvoor we dus een motie indienen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M48 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), De Jager (VVD), Overkleef (D66), d'Hondt (PvdA) en Bikker (CDA) inzake Ov in kleinere kernen.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief (PS2022MM02).

Constaterende dat:

- In het ov-netwerkperspectief onvoldoende perspectief wordt geschetst voor kleinere kernen.

Overwegende dat:

- Kleine kernen vaak slecht bereikbaar zijn met het ov.
- Groeiende kleine kernen vaak vergeten worden in de groei van het ov.
- Het gebrek aan behoefte aan ov in kleine kernen daarmee een selffulfilling prophecy blijft.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- De komende jaren op regelmatige basis onderzoek te doen naar de haalbaarheid van nieuwe ov-verbinding van, naar en tussen kleinere kernen in de provincie;
- De Staten te betrekken bij de selectie van te onderzoeken verbindingen en op de hoogte te houden van de resultaten.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Dan, voorzitter, een laatste punt van aandacht is de betrokkenheid van volksvertegenwoordigers. We hebben op dit moment, merken wij ook in de contacten met lokale raden, echt substantieel te weinig verbinding met de raden en de inbreng vanuit de raden. Het proces om richting een nieuw vervoersplan te komen is in de praktijk vaak een ambtelijke en hooguit een bestuurlijke aangelegenheid met een enquête voor betrokkenen. Wat we hierin missen is een gestructureerde manier om de inbreng van gemeenteraadsleden te waarborgen of te stroomlijnen. Wij worden vaak pas in het najaar benaderd door raadsleden benaderd met specifieke vragen, klachten, suggesties vanuit het vervoerplan als de race al gelopen is. Dan is het allemaal allang vastgesteld. Wat ons betreft zou je vanuit iedere gemeenteraad één iemand moeten vragen die twee keer per jaar bij het conceptvervoerplan en na de verwerking van de opmerkingen naar het provinciehuis komt om inbreng te leveren vanuit een gemeenteraad. Voor de gemeenteraad is dat eenduidig. Er is één iemand gewoon die over het ov gaat, die vaardigen we af richting de provincie. En die verwoordt daar het gevoel van een gemeenteraad. En wij weten ook bij de gemeenteraden bij wie we moeten zijn als we het gevoel van een gemeenteraad op willen halen. Als we dat op die manier doen – je zorgt dan dat de gemeenteraad dat weet wie ze moeten hebben en dat ze ook tijdig de suggesties kunnen aanleveren, omdat die persoon op de hoogte is van de procedure – dan kunnen de Staten veel gerichter vragen stellen.

De betrokkenheid van de Staten moet daarnaast ook beter. De uitgangspunten geven ons het vertrouwen dat er inderdaad een meer flexibele concessie komt. Dan is het dus ook veel belangrijker om ruimte te creëren voor de Staten. Dat is wat ons betreft echt pure winst. Complimenten daarvoor. Het ziet er goed uit. Maar het voorstel in de memo om helemaal in het begin van het proces een extra infosessie te beleggen, dat begrijpen we, maar dat zien we eigenlijk niet zo zitten. We zouden graag willen voorstellen de twee infosessies die we nu hebben te laten staan en de brief van GS over de uitgangspunten van het nieuwe vervoerplan standaard in de eerstvolgende commissie na verzending van de brief te agenderen. Wat we dan namelijk doen, is dat we het dan in de commissie – ja, het is wel niet het goede podium – over de kaderstelling hebben op het niveau van het vervoerplan. We hebben de informatiesessies die ons door de uitvoering daarvan meenemen. En als we dan ook nog een keer het definitieve plan agenderen in een commissie kunnen we ook controleren of er binnen de kaders, die we gesteld hebben voor het vervoerplan, is gehandeld, zodat we daar de controle op hebben en ook de borging van de betrokkenheid van de Staten. Voorzitter, als we dat dan op die manier inrichten en we ook nog eens een eindcheck kunnen doen, dan is er volgens ons een heel goede borging

in het proces om op die manier als Staten ook daadwerkelijk aan een flexibel ov vorm te geven. En kijken we uit naar een intensivering van het ov. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Hoek.

Mevrouw **HOEK**: Voorzitter, ik zit, op een paar maanden na, ongeveer twaalf jaar in Provinciale Staten. Al zeker elf keer heb ik een tekstje moeten maken voor in het huis-aan-huisblad over de begroting, et cetera, et cetera. Ik heb ze allemaal nog. Ik hoef alleen maar af en toe de zinnestjes door elkaar te gooien wat het openbaar vervoer betreft en voor de rest kan ik ze gewoon weer gebruiken. Want in die elf, twaalf jaar, is er gewoon niets veranderd. Het is alleen maar slechter geworden. Jazeker, meneer de gedeputeerde. Alles is schraler, slechter, slechter. En inderdaad, het is door heel veel partijen gezegd – daar sluit ik me volledig bij aan; 50PLUS sluit zich daar volledig bij aan – vooral bij de kleine kernen, buitengebieden, et cetera. Er verdwijnen gewoon buslijnen of ze rijden niet langer meer dan tot zes uur of ze komen helemaal niet meer. En de flexbus is helemaal een ramp. Ik hoor het van verschillende, die gewoon bijna nooit meer op tijd op hun werk komen. Soms moet er een kind nog naar school gebracht worden. Ze zijn uren onderweg, omdat gewoon de lijnen opgeheven worden. Ik wil het gewoon zeggen: toen Connexxion er nog was, Connexxion is een maatschappij die dienstverlenend is, die het gewoon nog ervaart als ‘dit is een nutsvoorziening’, ‘we zijn ten dienste van de reiziger’. Sinds Syntus er is, is dat niet meer zo. Is het gewoon verschaald. Syntus is gewoon van oorsprong een sneldienst. Het hoofdkantoor zit in Parijs. Ze willen snel van a naar b. Maar ja, tussendoor heb je natuurlijk bushaltes. Dus daar verdwijnen bushaltes, daar verdwijnen bushaltes en daar verdwijnen bushaltes. Sommige mensen kunnen dat ook gewoon helemaal niet meer belopen. Wat denkt u van de kleine kernen? Ik woon er zelf in. Ik weet het. Maar ik weet het ook vanuit- ik heb ook in Amersfoort gewoond. Dus ik ken heel veel gebieden vanuit de provincie. Ik wil het niet altijd over onze eigen gemeente hebben. Maar de dokter stopt, de fysiotherapeut stopt, het bloedprikken kan je daar niet meer laten doen, de tandarts verdwijnt. Zo kan ik nog een heleboel voorzieningen opnoemen die uit de kleine kernen verdwijnen, omdat ze allemaal naar de grotere gemeenten gaan of naar een grotere kern gaan. Hoe kom je daar als daar geen bus is? Als er geen flexbus komt. En dat wil ik ook gewoon genoemd hebben: dat is ook afgeschaft, dat ze nu allemaal door vrijwilligers bediend worden. Ja, nou, ik zal het niet zo zeggen. Ik wilde iets zeggen, maar dat ga ik niet doen. Maar goed, een beetje kriebel in de buik of wat dan ook en ze komen gewoon niet, want dan zijn ze ziek, zwak of misselijk. Oké, corona heeft dat ook allemaal niet echt bevorderd, maar gelukkig kunnen we dat weer voor een groot gedeelte achter ons laten. Iemand heeft het ook gezegd: leefbaarheid, werkbaarheid, bereikbaarheid, toegankelijkheid, veiligheid. Het is allemaal gewoon aan het afnemen. Het is steeds meer een verdienmodel geworden. Dikke lijnen horen de dunne lijnen te onderhouden. Op de een maak je heel veel winst. Denk maar aan de lijn naar de Uithof toe. Daar rijden de bussen non-stop en de trams non-stop achter elkaar. Daar wordt gewoon behoorlijk wat verdiend. En dan zou je zeggen, als je gaat egaliseren, dan hou je daar geld over en dat kan je dan voor de buitenlijnen gebruiken. Ook is het een groot probleem voor scholieren uit kleine kernen die naar de middelbare scholen moeten, die niet in de kleine kernen zijn. De een fietst tien of vijftien kilometer die kant op en de ander fietst vijftien kilometer de andere kant op, door weer en wind. In de zomer is het nog wel een pleziertje, maar anders dus gewoon niet.

De motie die- Een aantal gaan we mee-indienen of gaan we ondersteunen. Maar de motie van de SGP, motie Ov in de kleine kernen, die spreekt ons het allermeeeste aan. Daar staat het nou eigenlijk precies allemaal in. We kunnen toch ook niet bedenken dat als een consultatiebureau gestopt wordt – want dat is gewoon de praktijk wat ik nu schets – omdat er geen vijftig baby's meer geboren worden in een bepaalde kern – ja, op een gegeven moment vergrijst het en voordat de nieuwe aanwas allemaal weer baby's heeft,

dan zijn we weer tien jaar verder – dat ze dan met een baby- Want vaak is er ook geen werk, dus degene die het geld echt verdient, die gaat met de auto, als ze al een auto hebben, naar een naburige plaats om daar te gaan werken. Dus degene die voor de baby zorgt, moet dan met de baby tien kilometer fietsen om naar een ander consultatiebureau te gaan, omdat daar alleen nog maar een consultatiebureau is. Wat ik nu schets, zijn gewoon praktijkvoorbeelden.

Ik denk dat ik wel voldoende heb geschetst. Ik wil gewoon pleiten- Het is natuurlijk ook te gek voor woorden. Een stad als Amersfoort met een geweldig winkelcentrum. Leusden, dat is vanavond ook al verteld volgens mij door mevrouw d'Hondt. Vanuit Hamersveld, Achterveld en noem maar al die plaatsjes daar op, die kunnen niet eens meer in het centrum van Amersfoort komen. Ja, op de randweg of op de ring, daar kan je nog wel hier en daar stoppen, maar je kan niet eens meer in het centrum komen. Dus als je moeilijk ter been bent, nou, dan laat je het wel uit je hoofd. Dus, ja, en dan kan je de pakketjes wel laten bezorgen, maar dat is natuurlijk niet waar we op uit moeten zijn, dat je gewoon helemaal de deur niet meer uit komt, omdat je het wel kan laten bezorgen. Want ook dat las ik van de week alweer, dat men ook daar maatregelen over gaat nemen, omdat men helemaal gek wordt van al die busjes die overal door de wijken scheuren, omdat ze hun pakjes hier en daar op de stoep moeten droppen.

Voorzitter, tot zover eigenlijk. Ik wil ervoor pleiten, echt, vervang, verbeter het openbaar vervoer voor de kleine kernen. Maak dat weer compleet. Herstel bijvoorbeeld weer de 120 van Amsterdam naar Utrecht. Die meanderde gewoon helemaal door het noorden van Stichtse Vecht. Ik noem het toch maar even: Stichtse Vecht. Sorry dan daarvoor. Maar goed, dat ken ik nou gewoon het beste. Dan gaan ze gewoon de lijn omleggen, zodat het voor heel veel mensen helemaal-

Is mijn tijd om? Ja, ik zie het. Het knippert, hè. Bedoelt u dat, voorzitter? Nou, fijn. Ik heb gelukkig alles kunnen zeggen. Het is mijn laatste keer voor vandaag. Dus ik neem aan dat ik duidelijk genoeg ben geweest.

Ik pleit er gewoon voor: herstel gewoon de lijnen ten gunste en ten goede van de gebruikers.

De **VOORZITTER**: En inderdaad, uw tijd is zo goed als op. Daarmee is de inbreng in de eerste termijn vanuit uw Staten geleverd en kijk ik naar de gedeputeerde of hij aanstonds tot beantwoording in staat is, en bereid. Mooi. Dan geef ik hem graag het woord.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Laten we allereerst maar even beginnen met 'waar doen we dit allemaal voor'. Dat is misschien wel iets wat u kent van mij, maar wat we toch niet vaak genoeg tegen elkaar kunnen zeggen. We doen dit voor onze reiziger. Ik ben daarom ook blij dat we hier een hele avond met elkaar voor uittrekken als Staten en dat ook in heel veel bijdragen van u die reiziger genoemd werd. Want dit is een heel erg belangrijk besluitvormend moment voor het regionaal ov. We hebben twee stukken. De Nota van Uitgangspunten die, ik noem het maar de korte termijn, voor de komende tien al heel veel klaarzet om tot een nieuwe concessie te komen. En ook het ov-netwerkperspectief. Ik vond het eigenlijk wel interessant dat de Partij voor de Dieren dat eigenlijk een reizigersperspectief wilde noemen en daar meer de mens in centraal wilde zetten. Goed om daar eens op te kauwen. Maar met die twee documenten stellen we eigenlijk voor de toekomst in heel grote contouren veel vast voor ons ov. En overigens, soms hoor je wel een misverstand in de wandelgangen rondzingen: is dit het enige moment in tien jaar dat we er iets van kunnen vinden? Dat is natuurlijk niet zo. Dat weet u zelf ook wel, want u stelt ieder jaar bijvoorbeeld bij de kadernota vast wat de financiële kaders zijn. U geeft mij op heel veel andere momenten heel veel input en gedachten mee voor het ov. En ook de komende tijd

gaan we nog op heel veel momenten met elkaar stukken vaststellen om uiteindelijk tot gunning te komen. Samen maken we denk ik op die manier een succes van het ov voor de tientallen miljoenen reizigers die we per jaar hebben.

Het is denk ik ook wel goed om met elkaar terug te blikken en te kijken: wat hebben we nou geleerd van de afgelopen concessieperiode? En met name ook van de rol die u als Staten daarin had. Want die kritiek heb ik natuurlijk vaak gehoord vanuit deze kant van de zaal. Ik heb hem denk ik ook weleens ingebracht vanuit de andere kant van de zaal. En volgens mij is dat wel iets wat we met elkaar delen, dat je toch vaak op zoek bent naar hoe je dat zo goed mogelijk kan organiseren. Het is daarom denk ik ook prettig dat de Randstedelijke Rekenkamer daar vorig jaar een advies over heeft uitgebracht. Ook heeft gekeken naar het dat nou gaat in die vier randstadprovincies en hoe we de participatie kunnen verbeteren. Maar ook, zo'n heel proces om te komen tot een nieuwe concessie verbeteren. Alle aanbevelingen van de Rekenkamer hebben we natuurlijk meegenomen in de documenten die nu voorliggen. En overigens vorig jaar ook al met elkaar vastgesteld toen het over participatie ging. Ik hecht eraan om ook wel te benadrukken dat dat een proces is waar we nog in blijven zoeken. Dus dat zal zo meteen in mijn beantwoording nog een paar keer terugkomen. Je bent denk ik steeds bezig met het optimaliseren van het proces, waarbij je als Staten goed in positie wordt gebracht om op de juiste momenten de juiste informatie te hebben, daar ook dingen op mee te kunnen geven. Het gaat ook over hoe we gemeenten daarbij betrekken, hoe we dat ambtelijk doen, bestuurlijk, maar ook via de lijn van de volksvertegenwoordiging.

Het is denk ik ook wel goed om met elkaar duidelijk vast te stellen en nog eens vast te pakken dat we hier vier hoofddoelen met elkaar hebben, die we vervolgens uitwerken met een aantal aandachtspunten. Die vier hoofddoelen, die gaan over brede reizigersgroep, een excellente uitvoering, flexibiliteit en duurzaamheid. Dat is wat ons betreft denk ik ook, aanvullend daarop, een heel goed vertrekpunt om op ons huidige fijnmazige netwerk door te blijven bouwen. Het is denk ik ook nog wel belangrijk – en dat vind ik het laatste wat ik ter inleiding wil zeggen, voorzitter, want er is ook heel veel gezegd over de verschillende onderdelen van die doelen. Dus daar komen zo meteen nog wel op terug – om te blijven zoeken naar wat dan een excellente uitvoering is bijvoorbeeld. Daar is door verschillende van u ook aandacht voor gevraagd. Ik denk dat het goed is om daar te benadrukken – dat zal ik zo meteen ook in de beantwoording nog wel een paar keer aanstippen en uitwerken – dat het daarbij ook steeds zoeken is naar een goede balans tussen aan de ene kant wat wil de vervoerder, wat wil de reiziger en wat hebben wij daar dan als openbaar bestuur voor weging in te maken om al die belangen op een goede manier bij elkaar te brengen. Want ook het reizigersbelang is natuurlijk niet een eenduidig vast te stellen belang. Er is niet één type reiziger. We hebben tientallen miljoenen reizigers iedere maand en iedere reiziger wil iets anders. Mevrouw Bikker zei dat denk ik terecht: een ov-reis gaat altijd van voordeur tot de voordeur van je eindbestemming. En iedere voordeur is anders. Dus er is ook nooit te zeggen van, er is één type reiziger en als we het op één manier doen, hebben we al die reizigers gelukkig. Dat is denk ik het proces waar we altijd naar aan het zoeken zijn. Ik hoop dat we met de stukken die we vandaag met elkaar hopelijk vaststellen een uitstekende basis hebben om onze ambities te realiseren, daar als provincie ook goed invloed op te blijven houden en onze miljoenen reizigers iedere dag weer de beste reis te bieden.

Dan ga ik naar de inbreng die door verschillende van u is gegeven.

De heer Oude Wesselink noemt inderdaad ook de verschillende uitgangspunten en de ambities, maar ook wel de zorgen over hoe we nou die rolverdeling tussen GS en PS goed doen, en ook die commerciële vervoerder. Ik vind het wel belangrijk om ook op deze plek iets te zeggen over wat soms die commerciële vervoerder- Die 'commerciële vervoerder' is natuurlijk op zich een keurige term, maar er zit soms wel iets onder van ja, het gaat die ov-vervoerders, die reizigersbedrijven, ondernemingen, alleen maar om de winst en verder interesseert het ze eigenlijk niets. Wij hebben de afgelopen maanden en de

afgelopen twee jaar door corona een heel ingewikkelde tijd met elkaar gehad, waarin we bijna dagdagelijks ambtelijk en ook heel regelmatig bestuurlijk met die ov-bedrijven aan het schakelen waren. Wat ik daarin heb gemerkt en waar ik ook mijn eigen visie op heb moeten bijstellen, is dat ook die vervoerders ontzettend begaan zijn met die reiziger die ze iedere dag in hun eigen bus hebben zitten. Dus het is natuurlijk ook niet een soort vreemd verschijnsel. Nee, het is hun klant. En een goed bedrijf zegt 'de klant is koning'. En dus hebben die vervoerders ook een ontzettend goed zicht op wat de reiziger wil, hoe we zoveel mogelijk reizigers goed kunnen bedienen, maar hoe kunnen we soms ook wel kleinere groepen reizigers het juiste product wat ze nodig hebben, geven. Dus ik wil hier ook wel op deze plek een lans breken voor de ov-bedrijven die we hebben. De twee bedrijven waar wij als provincie mee samenwerken op dit moment, Keolis en Qbuzz, daar hebben we het ontzettend mee getroffen, die doen hun stinkende best, met onze ambtenaren om iedere dag weer het beste product te bieden en ons ook door die coronacrisis heen te slepen.

Dan was er de vraag van GroenLinks van hoe zit dat nou met die infosessies en dat definitieve vervoerplan, kan daar nog een infosessie worden gehouden. Ja, dat kan. Dus laten we dat op deze plek ook toezeggen dat we na het definitief worden van de vervoerplannen ook nog een infosessie kunnen houden. Dat maakt dat we drie infosessies hebben. Dan neem ik daarbij ook gelijk het procedurevoorstel mee wat de heer Van den Dikkenberg deed van, ja, zou je niet daarin ook een commissievergadering kunnen organiseren. Nu gaat daar natuurlijk uw griffier, over op welke momenten we commissievergaderingen houden en hoe dat gedaan wordt. Maar op zich lijkt mij dat een heel goed idee, want ik zie ook wel dat die infosessies soms een ontzettende overload aan informatie zijn en je soms als statenlid, die heel goed en heel lang al betrokken is bij het ov, toch pas de volgend ochtend denkt van ja, nu heb ik dit allemaal wel gehoord, maar nu rijzen er bij mij toch nog wel een paar vragen of een paar opmerkingen die ik heel dringend of wil stellen of mee wil geven aan die gedeputeerde. Dus het lijkt mij een uitstekend idee om te kijken of er ergens in het proces ruimte is om na zo'n infosessie ook nog in een commissievergadering te zoeken naar een geschikt moment. Mijn voorstel is om daar na de zomer gewoon eens een procesvoorstel te doen van, hoe zet je dat in de tijd dan uit bij het vaststellen van zo'n jaarlijks vervoerplan. Ik zie ambtelijk ook wel dat dat proces ontzettend strak op elkaar geregeld is. Dus het is niet zo dat er bij iedere stap weken de tijd is om daar met zijn allen nog eens over te praten en te bomen. Maar ik wil daar wel met u over nadenken hoe we dat zo optimaal mogelijk voor u kunnen organiseren. Dus met een afwisseling van en infosessies en ook een commissievergadering waarin u als Staten ook terug kan praten in plaats van alleen maar terplekke vragen te hoeven stellen naar aanleiding van die infosessie.

Dan een ander heikel punt, wat door verschillende van u werd ingebracht en ook door de heer Oude Wesselink, is van ja, hoe zit dat nou met die gemeenteraadsleden? Daar wil ik twee dingen over zeggen. Het eerste is dat gemeenten in het hele jaarlijkse vervoerplanproces voor de provincie natuurlijk een ontzettend belangrijke partner zijn. Dus er vindt een ambtelijke uitwisseling van heel veel informatie plaats. Dus aan het begin van het jaar- We hebben nu al rondes achter de rug, waarbij we ambtelijk met gemeenten hebben gesproken over wat hun wensen voor het ov-plan voor volgend jaar zijn. Daar volgt vaak ook een bestuurlijke ronde op. Niet bij alle gemeenten, maar er zijn toch altijd wel gemeenten of soms een samenwerkend cluster van gemeenten die met elkaar bestuurlijk nog eens bij mij op de koffie komen om een aantal dingen uit te diepen en mee te geven. En het is denk ik ook goed – en dat zie ik ook ieder jaar gebeuren – uw eigen netwerk aanboort in gemeenteraden aanboort om ook daar geluiden op te halen. Dus dat gezegd hebbende, laat niet het beeld ontstaan dat wij nu niks doen met gemeenten of dat het gemeenten een soort overkomt in het najaar. Dat is niet zo. Dat proces is al heel intensief. Maar u vraagt van, kunnen we daar dan raden meer intensief bij betrekken? Ik zou daar ook best met u over willen meedenken: hoe kunnen we nou ook voor gemeenteraden iets

van een informatiebijeenkomst organiseren, zodat ze het niet uit de krant hoeven te lezen of – en daar zit wel een beetje een staatsrechtelijk ingewikkeld ding – van hun wethouder moeten horen, want daar zit natuurlijk ook wel een relatie tussen hoe een wethouder dat zelf bestuurlijk wil organiseren met zijn eigen gemeenteraadsleden en hoe ik me daar dan als provincie en als gedeputeerde toe te verhouden heb. Dus ik wil er ook voor waken dat ik daar met mijn dikke voeten tussen ga zitten en die wethouder denkt van ja, ik heb daar helemaal geen behoefte aan om dat ook nog eens een keer buiten mij om via de raden te organiseren.

Mevrouw **D'HONDT**: Dat argument stond ook in het memo. Dat heb ik ook al vaker in discussies over dit onderwerp gehoord. Van, wij moeten niet in het proces tussen het college en gemeenteraad treden. Het probleem is alleen dat het openbaar vervoer helemaal geen bevoegdheid van die gemeente is, noch van het college, noch van die raad. Dus hoe kunnen die raadsleden die wel van hun achterban, vanuit hun gemeente, allerlei vragen, opmerkingen, boze burgers, aan de lijn krijgen, vaak geen idee hebben van hoe dat proces bij ons precies is georganiseerd- Dan inderdaad, zoals de heer Van den Dikkenberg zei, ergens in november een keer met ons een telefoontje plegen van hé, die bushalte daar is opgeheven, doe er wat aan. En dan staan wij altijd met lege handen van ja, dan had je maar in augustus vanaf de camping moeten reageren. Dus mijn oproep is eigenlijk van, we kunnen dat niet zomaar aan de wethouders overlaten om dat proces te organiseren. We moeten daar zelf verantwoordelijkheid in nemen. En misschien ook wel vanuit die raden één iemand namens al die fracties verantwoordelijk maken om met ons daarover- Dat niet al die raadsleden in alle fracties hierover tot in detail op de hoogte moeten zijn. Dus zou u daar ook in mee willen denken, is mijn vraag.

Ja, ik denk twee dingen. 1, u zegt nogal wat als u zegt van, je moet het niet aan die wethouders overlaten. Ik zou de wethouders toch ook gewoon de plek willen geven die ze volgens mij verdienen, ook ten opzichte van hun eigen raden. Kijk, wat wij nu doen, is dat er een ambtelijke brief aan het begin van het jaar sturen met dit zijn de uitgangspunten voor de volgende concessie: wilt u ons nog extra dingen meegeven? We gaan ervanuit dat dat ambtelijk en bestuurlijk binnen gemeenten wordt besproken. Wat ik zeker wil doen, is dat we daarin voortaan ook zeggen: gaat u daar ook alstublieft expliciet over in gesprek met uw raden, want die zullen hier ook iets van vinden vanuit hun volksvertegenwoordigende rol. Ik denk, dan spoor je gemeenten aan zonder in hun positie te treden. Het tweede wat ik zou willen zeggen: maak uzelf als statenleden nou ook alstublieft niet te klein, want het is niet zo dat raadsleden volgens mij heel veel meer weten of kunnen of snappen over ons ov dan u als statenleden. U bent ook volksvertegenwoordiger en u hoort volgens mij ook een heleboel, wat u op een uitstekende manier in deze zaal weet te verwoorden. En het derde is, en dat is de reden dat ik er ook wel een beetje bang voor ben om mee te gaan met een soort regionale ov-raad als idee, is dat je dan een oploop krijgt waarbij gemeenten, waarbij ze over een bepaalde lijn opgewonden zijn, heel enthousiast met een goed geprepareerd raadslid in die regionale raad verschijnen. Die gaan vol vuur strijden voor hun buslijn. Dan zijn er tien gemeenten die denken: het zal allemaal wel, waar gaat het over; joh, prima, we gunnen gemeente a, b of c ook hun lolletje. En er zijn misschien ook wel tien gemeenten die zeggen: er zal bij ons wel geen issue zijn met het ov, wij komen niet. Of, het raadslid wat is afgevaardigd, is ziek, heeft iets anders te doen of whatever. Dus je krijgt heel gauw een soort scheve verdeling in een regionale ov-raad, die bovendien dan nog geen enkele bevoegdheid heeft, want ze hebben er niets over te zeggen. Dat is niet, omdat ik dat vind of wij dat vinden, dat is omdat dat wettelijk zo geregeld is. Dus je creëert een soort circus

van verwachtingen, wat uiteindelijk een evenement vol teleurstellingen gaat worden. Dat zou jammer zijn.

De **VOORZITTER**: Ik kijk even of mevrouw d'Hondt daar nog op wil reageren. En dan vervolgt de gedeputeerde weer. Mevrouw d'Hondt.

Mevrouw **D'HONDT**: Dat proces van gemeenten die dan heel veel willen en niets krijgen, dat bestaat nu eigenlijk ook al. Als je naar de Nota van Beantwoording kijkt, dan zie je dat sommige gemeenten – de gemeente Utrecht bijvoorbeeld – een brief schrijven van ik denk dat het twintig kantjes is. Er staan heel veel punten genoemd. Er wordt uitgebreid op gereageerd. Die krijgen ook heel veel ingewilligd. De gemeente De Ronde Venen is ook altijd heel actief. Er een aantal sturen ook niets in. Dus dan laat je het ons dossier, namelijk wij zijn verantwoordelijk voor een goed ov voor al onze inwoners, laat je dan over aan of een gemeente, college, toevallig de tijd, de ruimte, de interesse heeft om uitgebreid op zo'n vervoerplan te reageren. En volgens mij zou je iets proactiever naar die raadsleden moeten zijn van, kom je alsjeblieft met je input. En geef ze ook die gelegenheid en mogelijkheid om daarop hun input rechtstreeks te leveren. Via ons, kan ook. Maar ik wil het niet helemaal voorschrijven en zo'n regioraad is misschien te dwingend. Dus daarom komen we ook met een oproep om u daarvoor een voorstel te laten doen, zodat wij daar-

De **VOORZITTER**: Uitstekend. Ik denk voldoende toegelicht nog. Ik denk dat de gedeputeerde ook gereageerd heeft, hoe hij daarnaar kijkt. U vervolgt.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Dan ga ik naar de bijdrage van de heer De Jager van de VVD. Het is wel mooi denk ik hoe hij neerzet dat goed ov ook kan bijdragen aan de vrije keuze van inwoners. Hij heeft dat ook nog nader uitgewerkt met een aantal moties en amendementen. Het is denk ik ook wel goed om vast te stellen dat we vanuit de toekomstbegroting van de VVD ook nog een aantal goede ideeën hebben kunnen halen. Dus dat is wel degelijk goed gelezen. Zoals zo'n bus rapid transit-systeem, ja, volgens mij is dat heel zinnig om daar zeker in zo'n netwerkperspectief goed over na te denken. Het is ook goed om te horen dat die herkenning er is. Ja, dan kom ik toch bij het amendement wat u indient, die wel wat ingewikkeld is als het gaat over dat netwerkperspectief. Dan pak ik hem er even bij, voorzitter. Want feitelijk zegt u daarin, dat netwerkperspectief is eigenlijk een interessante momentopname, maar verder stellen we er niets aan vast. Terwijl ik juist denk van ja, we stellen nu met elkaar het netwerkperspectief vast als dit is de stip op de horizon waar we naartoe werken. En vervolgens zitten daar natuurlijk – dat ben ik met u eens – heel veel nog uit te werken punten in. We gaan niet volgende week beginnen met het graven van een tramlijn, omdat dat toevallig in netwerkperspectief stond en we denken van, nou ja, de Staten hebben het goedgekeurd, huppakee, graven maar en lijnen trekken en laten we ons gang gaan. Nee, daar zit natuurlijk nog een hele reeks aan bestuurlijke uitspraken vanuit uw Staten aan. Die gaan over de financiën. Daar zitten allerlei statenuitspraken over de nadere verstedelijkingsopgave nog onder. Daar komen uiteindelijk uitvoeringsplannen uit die ook aan uw Staten worden voorgelegd. Dus daar zit nog een heleboel aan vast. Maar het is wel zo dat op het moment dat wij nu in gesprek zijn met het Rijk, echt nu deze weken, over waar we woningbouw kunnen realiseren, wat daar voor bereikbaarheid voor nodig is, is het voor mij wel heel erg cruciaal dat ik ergens een document heb dat door uw Staten is vastgesteld, waarin we met elkaar hebben besproken wat ongeveer de stippen op de horizon zijn waar we naartoe aan het werken zijn. Want anders zegt het Rijk ook van ja, jij wil dat wel. Jullie zijn nu de gedeputeerden en de

wethouders, interessant, maar wat vinden je Staten er eigenlijk van? En dat is denk ik de waarde van dit document.

De heer **DE JAGER**: Nee, mijn punt van zorg, mijn bezwaar, zit hem niet zozeer in de procesmatige kant van het geheel – daar vindt u mij wel aan uw zijde – maar veel meer de concreetheid waarmee nu niet alleen een stip op de horizon en een bepaalde abstractie wordt geschetst om toekomstige woningbouw te kunnen faciliteren met bereikbaarheid en wat dies meer zij. Nee, er wordt heel concreet benoemd: we willen metro, we willen een lightrail daar, we willen een lightrail daar, we willen een ic-station aan de westkant, we willen een ic-station aan de oostkant. Dat zijn heel concrete wensen die u al uit als college in die ambitie, waarvan ik niet zeg dat het per definitie allemaal verkeerd is. Alleen, door het nu al zo concreet uit te spreken als ‘dat is wat wij willen’, daarvan zeggen wij als VVD: daar willen we eerst nog een keer goed met elkaar het gesprek over voeren. We zeggen, ja, het college heeft gewoon recht op haar eigen ambitie, maar vraag ons nu niet als Staten om ook als Staten die ambitie als zo concreet neer te zetten, want zover zijn we nog niet. Wel met de doelen die u stelt voor goed ov. Dat vindt u de VVD direct aan uw zijde. Maar ons bezwaar zit met name in de concreetheid van de voorbeelden om te komen tot realisatie van die doelen.

Ja, ik begrijp het punt dat u maakt. Maar volgens mij moeten we dan dat netwerkperspectief wat er nu ligt echt zien als een ontwikkelagenda. Namelijk, er zitten heel veel punten in die we op eerdere momenten voor een deel al aan u hebben voorgelegd: met samen ov versnellen bijvoorbeeld in U10-gebied; een rapport en een onderzoek vorig jaar over ov versnellen in de binnenstad van Utrecht. Er zijn verschillende rapporten op dat punt al verschenen die we aan u hebben voorgelegd en waar we met elkaar over hebben gesproken. En nu zeggen we van, die rapporten, eigenlijk van de stand van zaken wat we nu hebben, we leggen een aantal dingen vast in de ontwikkelagenda, omdat dit wel de koers is die zich wat meer aan het uitharden is. Maar hij is nog niet in beton gegoten, want er liggen nog heel veel beslissingen die we daar nog over moeten maken. Bijvoorbeeld over hoe gaan we dat dan betalen? Daar komen we bij de kadernota wel met elkaar over te spreken. Hoe gaan we dit met elkaar organiseren in de governance met andere gemeenten en met het Rijk? Hoe gaan we dit met elkaar organiseren als het gaat over de bevoegdheden van een trambedrijf? Hoe gaan we om met allerlei investeringsbeslissingen? Dus al die beslismomenten komen nog. Maar we hebben in de gesprekken die we nu hebben en de grotere mobiliteitstransitie waar we met elkaar aan werken wel een houvast nodig op het level zodat we dat neerleggen in het document dat we nu aan u voorleggen.

De heer **DE JAGER**: Ja, tot slot. Maar die nuancering, die ik herken en waar u mij ook aan uw zijde vindt, mis ik in de formulering van het besluit waarvan u nu aan de Staten vraagt om daar mee in te stemmen. Dus als die formulering er had gestaan, dan had ik daar helemaal geen punt van gemaakt. En vandaar dat we nu in een amendement voorstellen, daarmee wordt het perspectief niet anders dan de intentie die u nu nogmaals toelicht, maar daarmee komt die wel qua nuancering in lijn met hoe wij dat graag zien. En gaan wij die processtappen, zoals u dat voorstelt, de komende jaren met elkaar doorlopen.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. De gedeputeerde kan vervolgen.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ja, ik denk dat we daar dan toch net iets ander in zitten, maar dat is denk ik ook goed om dat in een debat als dit met elkaar uit te wisselen. Dan kom ik straks nog op uw motie.

Dan naar de bijdrage van de heer Berlijn. Inderdaad, laten we hiermee alle credits geven aan uw fractie waar het ging over ondergronds ov. U kwam hier binnen, ik geloof dat we binnen twee, drie maanden al een informatiesessie of een soort inspiratiebijeenkomst hadden in de foyer over ondergronds ov. Ik denk dat ik namens de meesten spreek dat ik er in ieder geval bij zat van, nou ja, het is een leuk idee, maar- En we zijn nu inderdaad op een punt dat we met elkaar zeggen van nou, dit zou best nog weleens op sommige plekken een ontwikkelrichting kunnen zijn. We gaan niet zeggen, we moeten iedere bus en alles, zelfs het flex-ov, ondergronds gaan stoppen. Maar het is nu heel duidelijk in dit netwerkperspectief neergezet als een heel serieuze optie die we absoluut moeten verkennen en waar we ook op door willen.

Dan vond ik ook wel een interessante, maar daar kom ik zo meteen op bij de bespreking van de motie van de SGP: hoe ga je nou kijken naar de kwaliteit tussen stad en landelijk gebied? U vroeg ook: hoe gaat het nou, dat flexibel en wendbaar; hoe moeten we dat nou met elkaar zien als het gaat bijvoorbeeld om Rijnenburg? Dat is denk ik een heel terecht punt. Dat is ook wel de reden dat we op verschillende plekken niet alleen maar in het netwerkperspectief, maar ook in de Nota van Uitgangspunten, al dit opnemen als, er moeten herijkingsmomenten kunnen zijn. Die herijkingsmomenten kunnen soms ook over heel grote herijkingen gaan, die we dan aan uw Staten voorleggen. Daar kom ik zo nog op bij de motie van D66. Maar dat gaat bijvoorbeeld ook over: hoe kan je een grote uitleglocatie als Rijnenburg- stel dat we daar woningen gaan bouwen – qua ov bereikbaar maken? Daar zijn we op dit moment verschillende studies naar aan het doen. Maar op het moment dat we binnen de komende concessieperiode daar al een grote ontwikkeling in hebben, dan gaat we dat natuurlijk ook inbrengen in deze concessie. Dat is ook precies wat we uitwerken bij een van die uitgangspunten van dat flexibel en wendbaar zijn als een van de vier hoofddoelen van de Nota van Uitgangspunten.

Dan mevrouw Bikker van het CDA. Ja, u verraste mij een beetje met die website. Want u prees natuurlijk de vier doelen die we hadden. Maar u zei van, ja, maar op de website staan twee andere doelen; hoe zit dat nou? Dat hebben we even nagekeken. Wat we op de website op dit moment hebben staan, zijn de twee hogere ov-doelen vanuit de Omgevingsvisie. Wat we eigenlijk in deze Nota van Uitgangspunten zeggen, is dat we een soort verdiepingsslag maken op die twee hoofddoelen uit de Omgevingsvisie. En die werken we dan weer uit in vier doelen voor de komende concessie, die we dan vervolgens weer in verschillende verdere precisering uitwerken. Maar het klopt dus inderdaad dat er op de website nog doelen uit de Omgevingsvisie staan.

We hebben het inderdaad over iets wat iedereen raakt. Dat is denk ik ook wel goed om te constateren dat op het moment dat er ergens in het netwerk iets hapert, reizigers en mensen die hadden willen reizen, maar dat op dat moment niet kunnen, ons heel goed weten te vinden en gelukkig ook op sociale media goed hun weg weten. Het is denk ik goed om daar iedere keer weer aan te blijven werken. Wat dat betreft is ov gewoon een 24-uursbedrijf waar je altijd moet blijven werken aan het draaiend houden en het goed functionerend houden van het systeem. Want u zei terecht: het gaat om het totaalplaatje.

Ik herken ook de wens van u om de landelijke gebieden daarin meer accent te geven. Daar komen we zo ook bij de moties nog op terug.

Ik vond uw punt over veiligheid ook een heel terechte en wat mij betreft nemen we die ook mee en kunnen we die ook zeker overnemen. Die veilige bereikbaarheid, en sociale veiligheid en verkeersveiligheid, dat zijn allebei ontzettend belangrijke uitgangspunten in dat onderdeel. Dus dat nemen we zeker mee.

U noemde ook nog even de tramovergangen in Nieuwegein en IJsselstein. Er komt na de zomer – of misschien vlak voor de zomer, maar volgens mij na de zomer – een voorstel en een uitwerking hoe we met die verschillende overgangen omgaan.

Ik was blij dat de heer Overkleeft toch ook nog even de dynamiek noemde die door corona is ontstaan.

Mevrouw **BIKKER**: Begrijp ik dus goed – even ter check – dat u zegt, we gaan een aantal uitgangspunten toevoegen en dan betreft het die uitgangspunten die u net noemde. Dus ten aanzien van sociale veiligheid en dergelijke. Aan die 27.

Die uitgangspunten worden doorvertaald en uitgewerkt in het Programma van Eisen, wat voor een deel een heel lijvig juridisch document is. Maar goed, daar gaan we het zo goed mogelijk in uitwerken om tot aanbesteding te komen. En dan gaan we dit soort punten veel explicieter dan nu is gedaan en ook naar aanleiding van eventuele moties en amendementen, maar ook toezeggingen die we hier met elkaar uitwisselen, in opnemen. Dus inderdaad de toezegging dat we rond veiligheid, sociale veiligheid en verkeersveiligheid, expliciet uitwerken het Programma van Eisen.

De **VOORZITTER**: Misschien mag ik even vragen aan de gedeputeerde. We hebben ongeveer tot 21.00 uur. Ik denk dat het ook heel belangrijk is dat u de tijd neemt om de moties en de amendementen te becommentariëren, zodat ook de Staten nog de gelegenheid hebben om daar even repliek op te geven.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ja, dan ga ik wat sneller door de bijdragen heen, voorzitter.

Over corona hebben we dan denk ik in de commissie al heel veel uitgewerkt en ook wel schriftelijk.

Een concrete van de heer Overkleef die u stelde, dat ging over dat budgetrecht. Van, hoe zit dat nou met die dunne lijnen, dikke lijnen, ambities. Ja, PS houdt natuurlijk via het budgetrecht altijd de sleutel als het gaat over extra investeringen.

Over de bijdrage van mevrouw d'Hondt, daar zou een heleboel over te zeggen zijn. U noemde een aantal plekken, waarvan u zei, daar is het eigenlijk minder geworden en daar hebben we politiek nooit iets aan kunnen doen. Dat zou ik toch willen bestrijden. U noemde bijvoorbeeld als voorbeeld de ov-bediening in de wijk Schaakwijk. Ik heb er bijna nog zou ik willen zeggen de blaren van op mijn voeten staan van de rondes die ik daar door die wijk heb gemaakt om in gesprek te zijn met bewoners van, hoe kunnen we dat nou verbeteren? En uiteindelijk hebben we daar een ov-oplossing kunnen vinden die en voor de bewoners een goede oplossing was, die door politiek door u gedragen werd en die ook voor de vervoerder uit te voeren was. En volgens mij heeft hier ook weleens een groep uit Amersfoort gezeten, die ook zeiden: wij willen lijn twee behouden. En volgens mij hebben we zelfs staande die vergadering nog met elkaar kunnen schakelen en gezegd: die lijn behouden we. U noemde ook een voorbeeld uit Leusden-Zuid. Ja, ik denk dat het goed is dat om met elkaar het gesprek inderdaad aan te gaan over 'voor wie is ons ov nou'. Want ik denk dat het belangrijk is dat je het ov niet alleen maar ziet als iets waar het inderdaad alleen maar gaat om zoveel mogelijk reizigers erin; je moet het ook over die sociale kant hebben. Daar gaan we komend najaar met een voorstel over komen. Maar het gaat ook wel over – en ik denk dat u dat in uw bijdrage echt te veel liet liggen – de grote mobiliteitstransitie waar je met elkaar in bezig bent en waarin je je reizigers ook een gezonder alternatief wil bieden dan bijvoorbeeld de auto of de brommer of verzin maar iets. Dus volgens mij moet je in een zo breed mogelijk pakket aan mobiliteitsoplossingen goed ov bieden. Dan moet het ov dus ook wel concurrerend zijn. Soms zijn dikke lijnen nodig om op dat punt concurrerend te zijn. Dus we moeten niet alleen maar kijken naar de mensen die het het meest nodig hebben, maar je moet denk ik ook naar de totale mobiliteitstransitie kijken waar we met elkaar voor staan.

Dan de ChristenUnie. Inderdaad, terecht vraagt u aandacht voor provinciegrenzen bijvoorbeeld. Dat nemen we mee en daar zetten we vol op in. Dat doen we ook nu al. Dat kan altijd beter. Daar zetten we op in.

En de samenhang tussen regulier en aanvullend ov is genoemd. Nemen we mee.

Dan de PVV. We hebben het er in de commissie al uitgebreid over gehad waarom het een slecht idee is om dit nu uit te stellen, want inderdaad, corona geeft onzekerheden, maar die zijn er na de zomer denk ik ook nog. En we hebben echt om in die aanbestedingskalender op het juiste moment de juiste dingen te kunnen doen nu deze besluitvorming nodig. Dus dat kon niet worden uitgesteld.

Ik vond het wel een interessante stelling dat u zei van, het betalen van personeel gaat bij inbesteden beter. Ik weet niet alles af van cao's, maar volgens mij heb je ook bij inbesteden te maken met een cao voor het openbaar vervoer of het nou een gemeentelijk, provinciaal, publiek of een commercieel ov-bedrijf is. Maar goed, laten we die discussie hier niet voeren.

De heer Van der Steeg, daar heb ik al een aantal dingen over gezegd, over het reizigersperspectief.

De betaalbaarheid, daar komen we zo meteen op.

De strijd van mevrouw Poppe gaat door, dat is denk ik ook goed om te constateren.

Ik herken inderdaad wat de heer Breur op dat punt zei van, dat amenderen, dat gaat lastig. Dat heeft ook te maken met dat je ergens natuurlijk in een soort juridisch traject zit, waarin je stappen moet zetten. Dus ik herken uw ongemak, maar weet dat wij bestuurlijk en ambtelijk een motie minstens zo serieus en ernstig als een amendement opvatten en meenemen.

U zei ook een aantal dingen over flex-vervoer. Dat kwam bijvoorbeeld ook bij mevrouw Hoek terug. Dat zou ik toch willen bestrijden dat dat heel veel slechter is. Ik heb in het begin ook wel mijn scepsis gehad over- Als je eerst een vaste ov-bediening had en het wordt een flex-bediening, ga je dan er eigenlijk niet op vooruit? Wat onze reizigers zeggen, is dat ze het veel hoger waarderen dan de vaste bediening. Daar zit inderdaad misschien de drempel dat je eerst moet bellen en je kan er niet altijd van op aan dat hij altijd om tien minuten over de hele en de halve uren komt. Je moet eerst bellen. Dat is een drempel. Maar tegelijkertijd zeggen de gebruikers van ov-flex ook wel van, we hebben voor hetzelfde geld meer gebruiksgemak, we hebben meer reismogelijkheden, we hebben meer overstapmogelijkheden. En ze ervaren de service algeheel, dus het ov-product, gewoon als beter. Dus volgens mij is het ook goed om wat dat betreft te kijken naar de waarderingcijfers.

Dan de heer Van den Dikkenberg. Het is denk ik fijn te constateren dat we nu een wat andere start hebben dan de vorige concessie. Tegelijkertijd is die niet per se makkelijker door alles wat ons door corona overkomt.

En u vroeg van, ja, het schrappen van lijnen, kunnen we daar de toezegging op krijgen dat het alleen gebeurt na goedkeuring door PS? Dat kan ik u toezeggen, omdat eigenlijk het schrappen van een lijn bijna altijd al aangekondigd wordt in de uitgangspunten die we aan het begin van het jaar met elkaar vaststellen. Die uitgangspunten delen we met u. Die leggen we niet ter goedkeuring aan u voor, maar ik denk dat u als Staten ook wel, ik zou bijna zeggen, zo bijdehand bent om te weten dat als er iets geschrapt wordt wat u echt niet wilt, dat daar ook altijd nog het middel van de motie vreemd is. Om een rode kaart in de lucht te steken en te zeggen: gedeputeerde, het zal wel uw bevoegdheid zijn, het is mij allemaal prima, maar wij willen als Staten echt niet dat dit of dit geschrapt gaat worden. Dus volgens mij, als we dat tijdig met elkaar uitwisselen, dan zit daar de facto ook voor u een soort goedkeuringsmoment in.

En dat proces over een commissievergadering, dat werken we uit.

Ja, en mevrouw Hoek, het ov is veel slechter geworden en vroeger was alles beter, daar ben ik het gewoon niet mee eens. We zien dat tot corona het ov iedere maand eigenlijk de prognoses versloeg. Dus iedere maand haalden we meer ov-reizigers binnen dan we zelf hadden geprognoseerd en waren de tevredenheidscijfers hoger. We weten niet hoe het was gegaan zonder corona, maar dat zijn de feiten die we tot twee jaar geleden hadden. Dus ik zou niet te veel mee willen gaan in uw idee dat vroeger alles beter was. Ik sta wel

altijd open – en zo kent u mij hopelijk ook – voor iedere verbetering die u voorstelt. Daar kijken we iedere keer serieus naar, onderzoeken we, bespreken we met onze vervoerder. En dat is volgens mij ook wat we met elkaar moeten doen. Dus zorgen dat we nooit stilstaan, maar altijd vooruitgaan.

Dan, voorzitter, ga ik nu inderdaad naar de moties en amendementen die we hebben meegekregen.

Ik weet niet of dit de lijst op volgorde is. Dat is die duidelijk niet, maar ik doe het gewoon maar zoals ik ze hier voor mij heb.

De motie van CDA, PVV en SGP. Die ging over prioriteren en dan met name bijvoorbeeld met een aantal gemeenten. Ik moet u zeggen dat die motie mij heel erg sympathiek voorkwam, in de zin van dat ik het met bijna alle overwegingen wel eens was. En eigenlijk ook bij het dictum wel kon zeggen dat dat eigenlijk wel ongeveer is wat wij nu met elkaar willen doen. Alleen, waar ik wel een beetje een knoop van in mijn maag heb, is dat u zegt van, wij vinden elf gemeenten belangrijker dan die vijftien andere. Ik werk heel erg graag met één ov-systeem. Volgens mij is het één ov-systeem. En moeten we daar niet elf gemeenten uit gaan tillen en zeggen dat die belangrijker zijn dan die vijftien andere. Als je dat tweede uitgangspunt extreem door zou trekken, kan het soms betekenen dat je heel drukke, bijna overvolle lijnen in stedelijk gebied, die dan toevallig niet in uw lijstje van elf zitten, zou moeten schrappen of zou moeten afschalen ten faveure van een lijn elders die misschien veel dunner bezet is en waarmee je dus veel minder reizigers treft. Kortom, ik zou u om die reden willen vragen: kijk daar nog eens naar, pas dat nog eens aan. Als u mij zou vragen 'heb wat extra oog voor wat er in die elf gemeenten gebeurt', want dat is gewoon een accent wat we u mee willen geven, dan wil ik daar wel naar kijken.

Mevrouw **BIKKER**: Precies, dat is mooi dat u dat zegt. Eigenlijk haalt u de woorden uit mijn mond, want die gemeenten zijn niet belangrijker, maar we vragen daar wel extra aandacht voor, omdat we daar zoveel geluiden uit krijgen dat zaken niet op orde zijn. Dus zo moet u hem wegen.

De **VOORZITTER**: Misschien kunt u nog overwegen om iets van de tekst dan nog aan te passen. Dat kan altijd in de toelichting vanavond nog duidelijk gemaakt worden.

Mevrouw **BIKKER**: Ik kijk ernaar.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Als u daarnaar kunt kijken, dan zou dat mooi zijn.

Dan de motie Herijking van D66. Die zou ik op zich willen omarmen, mits we wel met elkaar – maar dat zouden we dan ook wel in het proces wat ik heb toegezegd net aan de heer Van den Dikkenberg over die infosessies en dergelijke – even goed met elkaar moeten uitkruisen op welk moment wil je dan een statenbrief en op welk moment wil je een statenvoorstel.

De heer **OVERKLEEF**: Voorzitter, even tussendoor. De motie is niet ten principale van ons. Dus dat wil ik even nuanceren.

De **VOORZITTER**: Sorry, die is door meerdere partijen ingediend?

De heer **OVERKLEEF**: Ja.

De **VOORZITTER**: Waarvan akte.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ik heb hier staan dat D66 de eerste indiener is. Dat klopt volgens mij. Afijn, de motie Herijking. Dat gaat dan met name over – laat ik dan maar het dictum lezen – PS in te lichten over de resultaten van de toekomstige herijkingsmomenten, enzovoort. Volgens mij, die motie, herijking is volgens mij een vorm

van midterm review als ik hem even langs die Nota van Uitgangspunten leg. Dat is ook een van de aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek om beter naar die herijkingsmomenten te kijken. Dat geeft uw Staten ook een moment van invloed. Het lijkt mij in die zin goed om daarmee te gaan werken. Dus dat lijkt mij in ieder geval een werkbare motie.

De **VOORZITTER**: Meneer Oude Wesselink. Ik zat even op de conclusie te wachten, maar de motie is werkbaar, begrijp ik. Ja.

De heer **OUDE WESSELINK**: Ja, het is niet gelijk een interruptie, maar ik heb deze motie volgens mij toch gemist in mijn overzicht. Ik zie ook bij anderen vraagtekens opstijgen. Heeft u misschien een motienummer of iets dergelijks? Ik kan deze herijkingsmotie niet vinden.

De **VOORZITTER**: Het was een spookmotie. Het was een motie die de gedeputeerde graag wil dat u hem indient. Nee, hoor. We zoeken het even uit, want vanavond gaan we in de digitale stemming nog even goed controleren welke moties het zijn.

De heer **OVERKLEEF**: Voorzitter, ik denk dat ik het mysterie wel kan verklaren. Dit is een motie die ik heb overwogen eerder deze week en bij mijn collega van de ChristenUnie heb neergelegd en uiteindelijk heb besloten hem niet in te dienen, omdat uit de memo bleek dat een en ander al werd ingevuld. Ik denk dat dat is waar we het nu over hebben.

De **VOORZITTER**: Opgehelderd en opgelost. De gedeputeerde gaat door met de volgende motie.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Wat is dat nou jammer, want dat was de enige motie die ik wilde omarmen. Nee, hoor. Nee.

Dan gaan we gauw verder naar de twee moties van de socialisten, de verzamelde socialisten. De ene ging over inbesteden en de ander ging over flex-ov. Die zijn nog ingediend, hè? Ik check het maar even. Ja.

Over dat inbesteden zou ik willen ontraden. We kiezen vandaag bewust voor aanbesteden en niet voor inbesteden. Dat heeft er vooral ook mee te maken dat wij niet een eigen busmaatschappij hebben aan wie we het kunnen inbesteden. Dus als wij inderdaad zouden willen wat u wil, namelijk inbesteden, dan zullen we eerst zo'n bedrijf moeten kopen of moeten opzetten om het daar vervolgens aan te kunnen inbesteden. Die mogelijkheid hebben we op dit moment simpelweg niet en dat gaan we ook nooit voor elkaar krijgen binnen die twee jaar. Dus dat lijkt me om die reden een onwerkbaar idee.

Dan hebben we een motie flex-ov. Dat gaan over alleen ov-vormen met een dienstregeling. Die zou ik willen ontraden, juist ook om wat ik zei: die tientallen miljoenen reizigers die we per maand hebben, zijn niet allemaal hetzelfde. Het is niet 'one size fits all'. We hebben niet op iedere plek een grote bus nodig die heen en weer rijdt. Je moet daar juist wel flexibel in willen zijn. Dat lijkt mij het meest in het belang van de reiziger. Bovendien, u wilt daarmee ook het flex-ov een beetje onderuit halen naar mijn idee, terwijl dat juist ook wel een vorm is die er soms in pilotvorm voor kan zorgen dat we bepaalde plekken kunnen bedienen die we anders eigenlijk niet meer zouden kunnen bedienen. Dus dat is de reden dat ik die zou willen ontraden.

Dan is er een motie over kleine kernen, die door verschillende van u genoemd is, maar waarvan volgens mijn lijst de SGP de eerste indiener is. Dat gaat over op regelmatige basis onderzoek doen naar de haalbaarheid van nieuwe ov-verbindingen in kleine kernen. Die zou ik op verschillende manieren kunnen benaderen, die motie. Ik zou hem niet willen

ontraden, maar er zit voor een deel ook al wel overlap in met dingen die we nu al doen. Het is eigenlijk zo dat in de jaarlijkse cyclus die we hebben wij altijd ook met onze bedrijven, of met onze gemeenten, spreken over 'zijn er nog nieuwe ontwikkelingen in bijvoorbeeld kleine kernen'. Een van de voorbeelden die volgens mij langskwam recent was die in Achterveld. Op het moment dat daar 120 of 150 woningen worden gebouwd, kan dan het ov terugkomen of niet? Dat is volgens mij zo'n voorbeeld waaruit blijkt dat vaak door de gemeenten al heel vroegtijdig wordt ingebracht dat er in de kleine kernen mogelijk iets op stapel staat. En we op die manier ook eigenlijk wel de vinger aan de pols houden en we ook vanuit onze eigen ontwikkelbehoefte ook altijd kijken naar of we in kleine kernen meer kunnen ontwikkelen dan we op dit moment hebben. Maar op zich is dat denk ik een motie die uit te voeren is en goed aansluit op de systematiek die we al hebben.

Dan hebben we ook een motie die inmiddels vrij breed werd ingediend, zoals ik het begreep van de heer Van der Steeg. Dat gaat over: kan je nou komen tot andere abonnementsvormen? KlimaTicket in Oostenrijk noemde u bijvoorbeeld. Toen ik dat in de krant las, had ik ook de neiging om gelijk naar de afdeling ov te bellen van, jongens, kunnen we dat volgende week al invoeren? Daar zitten een paar complicaties in. Het gesprek is denk ik wel heel zinvol, om met elkaar te spreken over hoe we het nou goedkoper kunnen maken. De belangrijkste complicatie is dat we dit soort ov-abonnementen, zoals we het nu hebben georganiseerd, uit onze eigen portemonnee moeten betalen. Dus wij kunnen er wel met de vervoerder over in gesprek, maar die zal zeggen: prima, provincie, wat is u dat waard? Als ik dat binnen mijn eigen budget moet vinden, gaat dat ten koste van een aantal lijnen. Dan zeg ik: dan gaan we voor vijf miljoen lijnen schrappen, zodat ik vervolgens voor vijf miljoen een mooie abonnementsvorm kan geven. Maar dan ga je dus kwaliteit schrappen om qua prijs je reiziger iets te bieden. Het zou mij heel erg helpen als we de motie iets omvormen of dat ik hem in ieder geval zo mag begrijpen dat u mij daarin oproept om niet allen met de vervoersbedrijven in gesprek te gaan, maar vooral ook met het Rijk. Want de sleutel zou denk ik zitten in als het Rijk zou zeggen, joh, oké, vooruit, we gaan jullie volgend jaar niet meer compenseren voor weggevallen reizigersinkomsten, maar we willen wel met jullie meedenken over een soort abonnementsvorm waardoor we het voor reizigers weer aantrekkelijker maken om terug te komen. Dat zou denk ik de meest haalbare variant zijn om hiermee aan de gang te gaan. En overigens is het denk ik ook goed voor u om te weten dat we bijvoorbeeld in Goedopweg – dat is een samenwerking van Rijk en regio – ook al wel vaak met werkgevers in gesprek zijn over het aanpassen van abonnementen. Maar dat richt zich dan vaak op werkgevers.

De heer **VAN DER STEEG**: Om een tweede termijn te voorkomen en om de gedeputeerde de gelegenheid te bieden de motie te omarmen: ja, u mag hem zo begrijpen.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ja, dan kan ik niets anders dan hem omarmen. Dat doe ik dan ook van harte.

Dan hebben we een amendement van de VVD. Daar heb ik net al een aantal dingen over gezegd. Die zou ik dus willen ontraden.

U heeft ook een motie. Daar zou je ook weer op twee manieren naar kunnen kijken. Je zou kunnen zeggen, die moeten we ontraden, want hij legt net wat andere accenten dan wij nu leggen en hij biedt een wat ander perspectief. Aan de andere kant, en dan hoop ik maar dat u consequent bent ook op het moment dat ik straks met het netwerkperspectief voor provinciale wegen kom en later met de schaa sprong fiets, als u daar dan ook maar met een motie komt die zegt: ja, maar wacht even, die wegen hebben ook wel te maken met ov en met de fiets, enzovoort. Overigens kan ik u voor een deel ook wel geruststellen, want u vraagt in die motie denk ik dingen waar u heel goed mee bediend wordt komend najaar als wij met een P+R-visie komen, die ook heel erg gaat over hoe je de modaliteit auto en de modaliteit ov – want dat zijn denk ik de twee belangrijkste in die P+R-strategie – op een logische manier aan elkaar kan verbinden. En overigens, ja, de manier waarop wij

het nu hebben verwoord in het netwerkperspectief is ook wel precies hoe we het in de Omgevingsvisie hebben staan. Dus u geeft hiermee wel weer een iets andere inkleuring aan iets wat wij vrij letterlijk hebben vertaald uit de Omgevingsvisie.

Voorzitter, ik heb het idee dat ik door het aan mij- Op eentje na. Dat ik nog één motie te gaan heb en dat ik dan door mijn moties heen ben.

Dat is de motie Geef prioriteit aan kwaliteit in het ov. Mevrouw d'Hondt, ik heb inmiddels meerdere versies langs zien komen, dus ik weet niet helemaal zeker of ik nu een recensie geef op de meest actuele versie. Het gaat mij erom dat wij vier hoofddoelen hebben met elkaar. Op het moment dat wij losse uitgangspunten gaan prioriteren, dat we dan die samenhang die er nu in zit, onderuithalen. Dat is de reden waarom ik deze motie echt zou willen ontraden. Laat ik daar een voorbeeld van geven. U geeft bijvoorbeeld de prioritering van goed werkgeverschap. Dat vinden we allebei denk ik heel belangrijk: goed werkgeverschap. Maar die is onderdeel van het onderdeel van het doel 'excellente uitvoering'. Andere onderdelen van dat doel zijn bijvoorbeeld goede reizigersinformatie of sociale veiligheid. Op het moment dat we zeggen: binnen dat cluster van dat doel 'excellente uitvoering' vinden we goed werkgeverschap belangrijk, belangrijker, het belangrijkste, dan trek je daarmee eigenlijk sociale veiligheid en goede reizigersinformatie naar mijn idee onderuit. Dus de samenhang binnen één zo'n doel ga je ondermijnen door er één uitgangspunt heel erg uit te lichten en die andere uitgangspunten terzijde te leggen. Die krijgen dan dus gewoon minder aandacht. Ik denk dat dat slecht is voor onze reiziger. We hebben volgens mij echt al deze uitgangspunten nodig om tot een robuuste en evenwichtige concessie te komen. Ik denk dat dat via het bestek gewoon op een goede manier moeten regelen.

Mevrouw **D'HONDT**: Ja, ik wil niet flauw doen: volgens mij heeft u nog net een versie eerder. Ik begrijp uw probleem dat die samenhang belangrijk is. Daarom heb ik hem zodanig aangepast dat het niet zozeer gaat om de ene bovenaan. Net als wat het CDA zei, waar ik uw dilemma begreep van, als je het een boven het andere stelt, dan wordt het andere minder belangrijk. Maar het gaat om een afweging in dat totale kader. Dus dat je extra aandacht geeft aan goed werkgeverschap, dat betekent niet dat het andere allemaal niet meer hoeft. Maar ja, wij kunnen niet in het puntensysteem bij zo'n aanbesteding treden, maar dat u wel even met een extra oog denkt van, o ja, dit vonden die Staten heel belangrijk en laat ik hier ook bij het Conceptprogramma van Eisen nog extra op rapporteren van hoe wij hier invulling geven aan deze specifieke doelstelling van het goede werkgeverschap. Een hogere weging eigenlijk in plaats van prioritering.

De **VOORZITTER**: Even kijken of de gedeputeerde hiermee uit de voeten kan.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ook over die weging hebben we natuurlijk in de commissievergadering best wel met elkaar gesproken. Daar zitten nog een aantal schakels tussen. Wij gaan niet straks deze uitgangspunten met elkaar wegen. Deze uitgangspunten gaan we weer doorvertalen naar een Programma van Eisen en uiteindelijk een aanbestedingsbestek. Dat aanbestedingsbestek is de plek waar de juristen met punten gaan stoeien. Nu ben ik niet van de school dat we wat juristen doen, dat wij ons daar niet mee mogen bemoeien. Maar dat maakt wel dat het heel ingewikkeld is om nu bij deze uitgangspunten te zeggen, we vinden het ene uitgangspunt belangrijker en het andere minder belangrijk, omdat je dan die onderlinge samenhang naar mijn idee scheeftrekt. Terwijl we volgens mij – en daar zou u mij meer mee helpen – met elkaar moeten constateren dat we ze allemaal heel belangrijk vinden. Maar als u zegt, ik vind bijvoorbeeld goed werkgeverschap, daar wil ik een explicitering op maken, geef mij dat dan mee. Zeg dan van, nee, u noemt daar nu iets over dat goed werkgeverschap, maar bedenk dan dat

wij in de uitwerking dit of dit of dit belangrijk vinden. In de motie zoals ik hem nu voor me heb, lees ik dat nog onvoldoende. Maar laten we daarbij naar de tekst kijken.

De **VOORZITTER**: Misschien wordt het dan wat ingewikkeld, maar ik bied eenieder vanavond even de gelegenheid om de moties na te lopen en nog even aan te geven of daar nog iets in is veranderd, zodat u precies kunt maken- Maar ik denk dat u wel begrijpt wat de gedeputeerde zou wensen op dat vlak.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, ik hoor de beantwoording van de gedeputeerde over de samenhang. Er ligt een heel mooi samenhangend pakket. Maar het is toch helemaal niet gek als de Staten nu in deze fase onder een paar uitgangspunten een streep zetten? Dat is volgens mij juist het moment waarop dat nog allemaal goed ingeregeld kan worden. En goed werkgeverschap is er dan zo eentje waar je een streep onder kunt zetten, net als de anderen in de motie genoemde. Volgens mij is dat nu de kaderstelling die plaats moet vinden om in het verdere proces die bril die bril op te zetten van nou, deze zijn belangrijk voor de Staten. Dat kan met scores en dergelijke, dat is allemaal juridisch voor straks. Ik kan uw beantwoording wat dat betreft qua samenhang niet volgen, want het trekt niet het een uit het andere of zo.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: We presenteren het nu als vier doelen met daaronder een complex aan samenhangende uitgangspunten. We zeggen, dit zijn vier doelen die wij alle vier heel belangrijk vinden. Maar dan gaat u vervolgens onder die doelenboom zeggen van ja, we vinden ze wel allemaal heel belangrijk, maar we vinden een aantal uitgangspunten belangrijker dan andere. Daarmee zeg je onmiskenbaar iets over al die andere uitgangspunten. De vraag is, hoe ga je dat dan vervolgens in een Programma van Eisen en in het bestek met elkaar zo vastleggen dat we ook recht doen aan zo'n motie. Dat is naar mijn idee heel ingewikkeld. Wat daarbij ook nog ingewikkeld is: er worden nu, ik meen, drie uitgangspunten extra uitgelicht, maar bijvoorbeeld geen een uitgangspunt die onder het doel duurzaamheid hangt. Hoe moet ik die dan vertalen? Vinden we dan het doel duurzaamheid niet belangrijk? Of vinden we de uitgangspunten die daaronder hingen allemaal ongeveer even belangrijk? Ik vind dat in de weging en in de uitwerking nog een heel ingewikkelde.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, dat is een goede conclusie, die trekt de gedeputeerde terecht, dat er drie worden uitgelicht. En dan misschien niet eentje onder duurzaamheid. De volgende keer is het weer een ander thema waar er misschien eentje niet onder zit. Maar inderdaad, er zijn er drie uitgelicht. Volgens mij is het nu juist het natuurlijke moment om daar een streep onder te zetten, want dat kan in een aanbesteding ook heel makkelijk – ik noem maar iets – met bonuspunten of zo om dat mee te geven en dat daar aandacht voor gevraagd wordt. Dus ik zou u absoluut mee willen geven: dit is in mijn ogen in deze fase een werkbare onderstreping van die aandachtspunten.

Misschien is het tot slot ook wel goed om dan de vraag te stellen, voorzitter: waarom zou je in uitgangspunten willen prioriteren? Wan wat wij nu eigenlijk zeggen, is: wij hebben vier samenhangende doelen met een heleboel uitgangspunten eronder en wij vinden die allemaal belangrijk genoeg om zo goed mogelijk in ons bestek uit te werken en in ons Programma van Eisen. Dat maakt dat het dus ingewikkeld is om te zeggen; wat wilt u dan, als we er een paar gaan prioriteren, met die anderen? Wat zegt u daarmee over die anderen. Er is naar mijn idee geen noodzaak om te prioriteren, omdat er voor al deze uitgangspunten nog meer dan voldoende ruimte is om ze in de uitwerking zo goed mogelijk te realiseren.

De **VOORZITTER**: We gaan een beetje in een cirkeltje draaien, maar misschien mevrouw d'Hondt nog even tot slot nog een keer benadrukken waarom u dat wilt.

Mevrouw **D'HONDT**: De uitgangspunten zijn niet gelijksoortig. Er zitten heel veel verschillende type uitgangspunten bij. Dus daarom zijn ze ook niet allemaal geprioriteerd en daarom zit er ook niets voor duurzaamheid bij. Niet dat wij duurzaamheid niet belangrijk vinden. Daarom denken wij ook dat je bij sommige uitgangspunten juist wel even een uitroepteken moet zetten, omdat die niet automatisch voorop komen te liggen bij zo'n weging van een selectie van vervoerders. Bijvoorbeeld het uitgangspunt 'We besteden aan, niet in', ja, daar hoeft ik geen uitroepteken bij te zetten, want dat gebeurt sowieso al. Als je schone bussen gaat bestellen, ja, dat doe je sowieso ook al. Dus daarom hebben we deze drie eruit- Omdat je daarin zoveel verschillende afslagen kunt nemen die beter uitpakken of niet beter uitpakken. En wij vinden deze drie echt zo belangrijk dat we willen dat we niet een vervoerder kiezen die dat gewoon onbelangrijk vindt.

De **VOORZITTER**: Ik denk dat we voldoende over hebben gesproken.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ja, ik denk, ter afsluiting. Wij gaan dat inderdaad niet doen, want dat is een uitgangspunt. Dus of u hem nou wel of niet voorziet van een uitroepteken of een prioritering, dat maakt in dit geval helemaal niet uit. Dat maakt het lastig om uitgangspunten, prioriteringen op die uitgangspunten, te vertalen naar het bestek. Want we zeggen nu: we doen ze allemaal.

Dat was mijn beantwoording.

De **VOORZITTER**: Fantastisch. Dank u wel, meneer Schaddelee. Dan kijk ik even of er nog behoefte is aan de tweede termijn, want dankzij de gedeputeerde hebben we in ieder geval nog even goed alle moties en amendementen doorgenomen. Ik zie de heer Oude Wesselink en de heer De Jager nog. Dat klopt, hè? Mevrouw Bikker nog? Dan gaan we- Ja, en ik zie de heer Breur en de heer Van den Dikkenberg.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Oude Wesselink.

De heer **OUDE WESSELINK**: We hebben mooie toezeggingen van de gedeputeerde gekregen. Daar zijn we heel erg blij mee. Dat lijkt ons ook voldoende om in elk geval de oorspronkelijke motie ten aanzien van de regioraad niet in te dienen. Wel hebben we een nieuwe motie naar aanleiding daarvan opgesteld. Dat is eigenlijk grotendeels alle toezeggingen die de gedeputeerde reeds gedaan heeft. Die motie is opgesteld door de SGP, ingediend door mij, in overleg met PvdA, ChristenUnie en D66. Ja, het dictum ervan is jaarlijks drie infosessies te organiseren. Reeds toegezegd. Ook één commissiebespreking. Dat is reeds genoemd. Een voorstel te doen om gemeenteraadsleden op een gestructureerde en passende manier te betrekken bij het leveren van input. Dus dat staat nog vrij open op welke manier dat exact gaat plaatsvinden. Wel een nieuwe is, aan het begin van elk jaar een datumoverzicht te verstrekken met de verwachte data van informatiesessies, wat door de griffie kan worden aangevuld met de bijbehorende data van commissievergaderingen.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M49 van de leden Oude Wesselink (GroenLinks), van den Dikkenberg (SGP), d'Hondt (PvdA), Koerts (ChristenUnie) en Overkleef (D66) inzake Heldere betrokkenheid volksvertegenwoordiging.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief (PS2022MM02).

Constaterende dat:

- Het vaststellen van de Nota van Uitgangspunten het enige moment is in de komende tien jaar waarin Provinciale Staten fundamentele kaders mee kan geven aan de inrichting van het regionale ov;
- Het jaarlijkse vervoerplan elk jaar onduidelijkheid oplevert over de momenten van inbreng.

Overwegende dat:

- Duidelijkheid over de momenten van informatievoorziening over en van input leveren op de uitgangspunten voor het vervoerplan, het concept-vervoerplan en het definitieve vervoerplan met verwerking van de reacties van cruciaal belang is voor de mogelijkheden van de Staten om invloed uit te oefenen op het vervoerplan;
- duidelijkheid over de momenten waarop raadsleden hun input kunnen leveren van belang is voor de informatievoorziening van Statenleden en voor de betrokkenheid van raadsleden.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Jaarlijks drie infosessies te organiseren over het vervoerplan;
 - één over de uitgangspunten voor het vervoerplan;
 - één over het concept-vervoerplan;
 - één over het definitieve vervoerplan met een toelichting op de binnengekomen reacties, en de wijzigingen t.o.v. het concept-vervoerplan;
- Kennis te nemen van het besluit van de Staten om na de eerste informatiesessie de verkregen informatie ter bespreking te agenderen op de eerstvolgende commissievergadering M&M en na de tweede en derde sessie altijd ter informatie en ter bespreking alleen indien daar aanleiding toe is;
- Een voorstel te doen om gemeenteraadsleden op een gestructureerde en passende manier te betrekken bij het leveren van input aan de Staten;
- Aan het begin van elk jaar een datumoverzicht te verstrekken met de verwachte data van de informatiesessies, wat door de griffie kan worden aangevuld met de bijbehorende data van commissievergaderingen.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Misschien, meneer Oude Wesselink, ik ben dol op moties, maar misschien kan de gedeputeerde nog even reageren straks in zijn tweede termijn op de twee toevoegingen op de toezeggingen die hij al gedaan heeft. Om toezeggingen nog een keer in een motie vast te leggen, dat is niet gebruikelijk. Dus dat zouden we niet moeten doen. We kunnen even kijken hoe de gedeputeerde op de andere wensen die u er nog bij legt

straks reageert en dan kunt u alsnog besluiten of het al of niet aanleiding is om de motie in te dienen. Uw volgende punt?

De heer **OUDE WESSELINK**: Bij mijn oorspronkelijke betoog had ik drie vragen. Op de laatste vraag is volgens mij geen antwoord gegeven, maar ik ben niet honderd procent zeker. Dat was namelijk de vaststelling van de vervoerplannen, dat nu de eindverantwoordelijkheid bij GS ligt en niet bij de vervoerder. Of de gedeputeerde dat kan bevestigen. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer De Jager.

De heer **DE JAGER**: Twee korte reacties op de woorden van de gedeputeerde. Het feit dat de gedeputeerde ons amendement ontraadt, een amendement waarin wij nader willen specificeren wat de intentie is van het netwerkperspectief. Dat hebben we de gedeputeerde ook zelf met zoveel woorden horen zeggen. Dat bevestigt ons eigenlijk dat het belangrijk is om het amendement juist in te dienen. Dus dat zullen we ook zeker doen.

De tweede reactie betreft de woorden van de gedeputeerde over de duiding van onze motie om het ov-netwerkperspectief toch wat breder te zien. Zeker. Het is juist de bedoeling om die integraliteit van het mobiliteitsvraagstuk te benadrukken als onderdeel feitelijk van een systeemtransformatie die verdergaat dan een mobiliteitstransitie waarin we alleen uitgaan van toename van het ov en het gebruik van de fiets. Nee, we willen juist die integraliteit verder gaan bevorderen in een breed vervoerssysteem, zoals dat naar ons idee belangrijk is voor deze provincie. Daar zullen we ook heel consistent onze boodschap over blijven uitdragen, ook bij andere documenten die we op dat vlak nog gaan bespreken. Tot zover.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw Bikker.

Mevrouw **BIKKER**: Ook wat mij betreft en wat ons betreft: bedankt, en fijn te horen dat er toezeggingen gedaan zijn.

Specifiek wat betreft de moties, de motie ten aanzien van de veiligheid en sociale veiligheid en bereikbaarheid. Ik begrijp dat die in het Programma van Eisen terugkomt. Echt heel fijn en heel goed. Ik vroeg in die motie ook nog om een stukje onderzoek en dat presenteren. Misschien wilt u daar ook nog eventjes op terugkomen, hoe u dat voor u ziet.

En, even zien, de andere motie. U verzocht om dat dictum eventueel wat aan te passen, zodat u hem kunt steunen. Het dictum wordt dan als volgt bij het tweede punt: de busverbindingen waar deze elf gemeenten van afhankelijk zijn specifiek aandacht te geven ten opzichte van busverbindingen binnen stedelijk gebied. Ik hoor graag of u daar steun aan geeft. Tot zover.

Motie M43 van de leden Bikker (CDA), Van den Dikkenberg (SGP), Hoek (50PLUS) en Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake Prioriteren beschikbaarheid bus in 2023 maakt geen deel meer uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER** deelt mee dat de volgende motie is ingekomen:

Motie M43A van de leden Bikker (CDA), Van den Dikkenberg (SGP), Hoek (50PLUS) en Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake Prioriteren bus.

Provinciale staten van Utrecht in vergadering bijeen op 11 mei 2022, ter behandeling van Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief (PS2022MM02).

Constaterende dat:

- Elf gemeenten en daarmee plusminus 250.000 inwoners van de provincie Utrecht voor het gebruik van het openbaar vervoer primair afhankelijk zijn van het vervoer per bus. Het betreft de gemeenten: Eemnes, Bunschoten, Leusden, Woudenberg, Renswoude, Wijk bij Duurstede, De Ronde Venen, Lopik, Montfoort, Oudewater en Vijfheerenlanden;
- Deze busverbinding voor de inwoners van deze gemeenten noodzakelijk is om gebruik te kunnen maken van onderwijs/opleiding, werk, zorg en regionale winkelcentra;
- Het ontbreken van busverbindingen van en naar deze gemeenten direct negatieve impact heeft op de economische ontwikkeling binnen de gehele provincie Utrecht, inclusief de steden Utrecht en Amersfoort;
- Het ontbreken van busverbindingen vanuit deze gemeenten direct zorgt voor een verdere autonome groei van het autoverkeer binnen de provincie Utrecht;
- Minimaal aanbod van ov zorgt voor minimale reizigersaantallen;
- De provincie Utrecht en de vervoersbedrijven niet in staat lijken deze vicieuze cirkel te doorbreken.

Overwegende dat:

- Iedereen in de provincie Utrecht minimaal gebruik moet kunnen maken van het ov tussen de woonplaats en de regionale ov-knooppunten; onbelemmerde toegang tot onderwijs, werk en zorg is immers voor alle inwoners belangrijk;
- Een toename in autoverkeer zorgt voor een averechts effect op de duurzaamheidsopgaven van de provincie Utrecht (stikstof, CO₂, enz.);
- Een toename in autoverkeer een negatieve impact heeft op de verkeersveiligheid, leefbaarheid en gezondheid in de provincie Utrecht;
- De provincie Utrecht zelf de komende twintig jaar inzet op de bouw van nog eens 125.000 woningen en goede ontsluitende ov-verbindingen daarvoor een randvoorwaarde zijn.

Verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- Zich actief in te zetten om bij de afwegingen m.b.t. de bekostiging van het ov die de provincie Utrecht gaat maken, de busverbindingen in de voornoemde tien gemeenten minimaal te garanderen.
- De busverbindingen waar deze elf gemeenten van afhankelijk zijn specifiek aandacht te geven ten opzichte van busverbindingen binnen stedelijk gebied.

En gaan over tot de orde van de dag.

De motie maakt deel uit van de beraadslaging.

De **VOORZITTER**: Daar zal de gedeputeerde zo op reageren.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Breur.

De heer **BREUR**: Laat ik beginnen de gedeputeerde te bedanken voor zijn beantwoording, waaruit ook duidelijk blijkt dat wij behoorlijk anders in de materie staan. Wij vinden het dan ook jammer dat er niet echt serieus is gekeken naar de optie van inbesteden. Het werd een beetje afgedaan met: we hebben het in het verleden niet gedaan, dus doen we het nu ook niet. Wat ons betreft blijven we erbij dat dat een gemiste kans is.

Wat betreft de vorm van het voorstel. Gedeputeerde gaf aan dat het juist de bedoeling is dat we die stukken vaststellen. Met andere woorden, het is dit of niets. In dat opzicht kan ik ook heel goed het amendement van de VVD voorstellen. En had er voor mij ook op alle beslispunten een vergelijkbaar amendement gedaan mogen zijn. Dat het duidelijk is: dit zijn de stukken van het college, wij nemen ze aan ter kennisname, maar onze eigen ambities hoeven niet precies een-op-een hetzelfde te zijn als Staten zijnde. Daar moet absoluut nog wel verder het debat over worden gevoerd en niet stilzwijgend met het vaststellen van een paar documenten het eind stilzwijgend zijn ingeluid. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan de heer Van den Dikkenberg.

De heer **VAN DEN DIKKENBERG**: Voorzitter, ik moet een klein foutje herstellen. Ik diende in de eerste termijn een motie in, maar dat was een motie in samenwerking met de mede-indieners PvdA, CDA, D66 en VVD, over de kleine kernen.

Ik dank de gedeputeerde voor de beantwoording. Zoals het nu ingericht is en we alle uitgangspunten als gelijkwaardig beschouwen, dan krijg je uiteindelijk niets. Dat zie je namelijk ook bij grote bouwprojecten. Als je op duurzaamheidseisen heel veel eisen stelt, dan krijg je uit niets waarin onderscheid gemaakt wordt. Op het moment dat je er een paar onderstreept, dan wordt daarop gescoord en zal de tender er heel anders uit zien. Dat betekent ook voor een aanbesteding rondom ov. Op het moment dat er een paar onderstreept – dat kunt u gewoon doen in deze fase van de aanbesteding, is mijn inschatting – dan kunnen we daar ook gewoon extra efforts uit halen waar onze reizigers uiteindelijk bij gebaat zijn. Dank u wel.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan mevrouw d'Hondt.

Mevrouw **D'HONDT**: Ja, twee opmerkingen. Dat scheelt me een stemverklaring. Mijn betoog over marktwerking zou kunnen leiden tot een aanname dat ik de motie over inbesteding van de SP zou steunen. Helaas achten we die praktisch onuitvoerbaar, maar we zijn het wel met u eens dat- We stellen dit voor tien jaar vast. Tien jaar lijkt me genoeg tijd om een bedrijf op te zetten en in de volgende concessie wel tot inbesteding over te gaan, mocht dat dan logisch zijn. Dus we steunen de intentie wel.

En de andere vraag is, ik heb de antwoorden van de gedeputeerde op mijn motie goed gehoord, maar hij heeft ook gehoord wat wij als Staten – en ik denk dat ik wel spreek namens een meerderheid, die in ieder geval die intentie heeft om die drie uitgangspunten heel belangrijk te vinden – die steunen. Dus zou de gedeputeerde kunnen toezeggen dat hij de input die wij in dit debat hebben gegeven over die punten ook meegeeft aan de juristen zonder daarbij een weging of een puntensysteem of dat helemaal in het Programma van Eisen vast te leggen, daarover in gesprek in willen gaan in ieder geval met de juristen die over het Programma van Eisen gaan? Dat is mijn vraag.

De **VOORZITTER**: Voldoende inbreng in de tweede termijn vanuit uw Staten stel ik vast.

De **VOORZITTER** geeft het woord aan gedeputeerde Schaddelee.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Om met de makkelijkste te beginnen. Dat was de vraag van GroenLinks. De eindverantwoordelijkheid voor het vervoerplan ligt nu ook al bij GS, het blijft bij GS. Dus dat is ons pakkie an. Dus niet van het vervoersbedrijf, alhoewel daar natuurlijk wel heel veel afstemming en communicatie onderling over is.

Dan het punt van de VVD. Ja, dat amendement blijf ik echt ontraden, omdat ik anders dan toch een beetje met een netje veren naar huis ga straks, die wel

netwerkperspectief heet, maar waarvan dan de status heel erg onduidelijk is. Dus ik weet niet aan welke ov-ambities ik dan voor de lange termijn moet werken. En eigenlijk alles wat erin staat, is iets wat nog qua besluitvorming naar u toe komt, maar waar ik wel dit jaar mee aan het werk moet, omdat ik anders niet precies weet welke kant dat uitgaat. Dus dat netwerkperspectief is echt belangrijk dat we dat vaststellen zonder uw amendement. Anders geeft mij dat te weinig houvast.

De motie, daar hebben we denk ik een aantal dingen over gezegd. De integraliteit wordt naar mijn idee wel geborgd in de Omgevingsvisie, maar ik zou hem niet willen ontraden. Ik bedoel, zegt het met zoveel woorden wat wij zelf in onze Omgevingsvisie ook al zeiden.

Dan de twee moties van het CDA. Ik heb nu een lijstje waar de nummers ook bij staan. We hebben motie M42. Die gaat inderdaad over veiligheid en bereikbaarheid. Die zou ik helemaal willen omarmen. Ook inderdaad de onderdelen van het onderzoek die u noemt.

Motie M43 vind ik ook op deze manier best nog wel ingewikkeld. U zegt nu, in plaats van prioriteren van elf gemeenten geef specifieke aandacht aan elf gemeenten. Ik blijf het ingewikkeld vinden dat we daarmee eigenlijk met zoveel woorden zeggen: we vinden elf van de 26 gemeenten iets belangrijker of willen we ietsje meer aandacht geven dan die andere vijftien. Het is mij niet helemaal duidelijk op basis waarvan we nou tot die elf gekomen zijn, anders dan een aantal criteria die u noemt. Maar alle elf gemeenten hebben voor een deel stedelijk en voor een deel landelijk gebied. Het is niet zo dat in de ene gemeente helemaal niets is en in de andere gemeente een beetje wat is en dat ze om die reden heel erg naar voren geduwd moeten worden. Negen van deze elf gemeenten, daar zijn we nu al bezig om onze U-lijnen daarvoor in te gaan zetten. Dus dat is echt een veel dikkere lijn dan ze nu hebben. Dus in negen van die elf gemeenten gaat het de komende jaren veel beter worden, is onze inzet. Maar ja, daar hebben we dan deze motie weer niet voor nodig. Dus het is voor mij een beetje rijp en groen door elkaar heen. En ik blijft er toch een beetje een ongemakkelijk gevoel bij houden: wat zeggen we hier nou mee over deze elf gemeenten ten opzichte van die andere gemeenten?

En, voorzitter, datzelfde gevoel hou ik toch ook nog steeds een beetje bij de motie van de PvdA over die aandachtspunten. Ik heb nu niet de meest actuele tekst voor mijn neus. We zitten in een heel ingewikkeld, langdurig aanbestedingstraject waar zorgvuldigheid een heel belangrijke in is. In dat hele traject gaan we nu op een zeker moment – nadat we een jaar lang aandachtspunten met elkaar aan het ophalen zijn geweest en we daar via allerlei sessies met het ROCOV, met gemeenten, met uw Staten, over gesproken hebben – aan het eind zeggen, ja, we vinden een aantal net toch wat belangrijker, terwijl ze als aandachtspunt best heel ongelijksoortig zijn. Want er zitten aandachtspunten bij, daar gaan we in de jaarlijkse vervoerplannen mee aan gang. Er zitten aandachtspunten bij die heel erg langetermijninvesteringen vragen, als het gaat over duurzaamheid. Er zitten aandachtspunten in, die zijn een soort no-go. En eigenlijk zeggen wij nog steeds – en dat blijf ik volhouden – al die aandachtspunten zijn allemaal even belangrijk en u hoeft niet te prioriteren, want ze zijn allemaal realiseerbaar. Dat is denk ik het belangrijkste punt waarom ik hem zou willen blijven ontraden. Ik overzie niet wat de juridische consequenties zijn. Ik denk ook dat ze juridisch niet uitvoerbaar zijn. En prioritering is echt niet nodig, omdat we ze allemaal gaan realiseren.

De **VOORZITTER**: De heer Oude Wesselink was nog een soort motie aan het bakken in zijn laatste termijn. Dat waren een aantal toezeggingen die u al gedaan hebt en nog twee punten die min of meer nieuw waren.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Daar heb ik qua zorgvuldigheid een beetje hetzelfde ongemak bij. Dus ik moet dan reageren op mondelinge teksten hier. Ik zou graag de motie zelf willen hebben, voordat ik daar een reactie op kan geven.

De **VOORZITTER**: Ja, dan moeten we de vergadering gaan schorsen, want alleen in deze termijn kunt u nog reageren. Vanavond in de digitale Statenvergadering niet meer vanuit het college. Meneer Oude Wesselink, misschien kunt u ons helpen.

De heer **OUDE WESSELINK**: De motie is reeds ingediend onder motie M49 in het statensysteem. Daar heb ik hem net wel gevonden. Dus daar kunt u hem wel vinden. Dat is al minimaal vijf minuten geleden, maar niet heel lang geleden dus.

De **VOORZITTER**: Dat is voor een ander gremium, maar we moeten wel even kijken of we het elkaar niet heel erg ingewikkeld maken om op de laatste termijn nog weer gewijzigde moties in te dienen. Maar goed. De gedeputeerde kijkt nog even.

Mevrouw Bikker had ook nog een vraag.

Mevrouw **BIKKER**: Ja, ik voel me toch verplicht om even te reageren, omdat de gedeputeerde aangeeft 'ik begrijp niet op basis waarvan die elf gemeenten zijn geselecteerd'. Het antwoord daarop is eigenlijk heel eenvoudig. Die gemeenten hebben zelf geen station of zijn dermate groot en hebben een heel klein station, dat die busverbindingen zeer essentieel zijn en dat ze er echt van afhankelijk zijn. Op basis daarvan zijn die elf geselecteerd.

De **VOORZITTER**: Dank u wel. Dat is feitelijke informatie. Heeft de gedeputeerde-

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ik heb nog steeds niet de nieuwe motie. Nee, ik heb geen idee waar ik dan zou moeten kijken, anders dan in het systeem wat ik voor mijn neus heb.

De **VOORZITTER**: Dan schors ik even de vergadering tot de gedeputeerde de motie- Ja, die moet dan wel vanuit de griffie komen, stel ik voor. Of is dat- Een beetje chaotisch, mensen, zo.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Met grote dank aan de heer-

De **VOORZITTER**: Met dank aan de Socialisten Utrecht komt u nu tot een oordeel over de motie van GroenLinks. Gaat uw gang.

Gedeputeerde **SCHADDELEE**: Ja, volgens mij zijn het inderdaad een aantal dingen die ik heb toegezegd. En volgens mij is die uitvoerbaar op de manier zoals ik hem net gelezen heb. Dus wat dat betreft wil ik hem zeker niet ontraden. Nee.

De **VOORZITTER**: Mooi. Dank u wel. Volgens mij zijn wij aan het eind van onze beraadslagingen gekomen voor dit agendapunt.

De discussie wordt gesloten.

20.

Sluiting

De **VOORZITTER**: We zijn ook aan het einde gekomen van deze Statenvergadering. Ik dank u hartelijk voor uw inbreng, voor uw constructieve wijze van vergaderen en met name de snelheid die u daar met elkaar bij heeft weten te betrachten, zodat het mogelijk is om vanavond om 22.00 uur de digitale Statenvergadering bij te wonen om te besluiten over alle voorstellen die we vandaag besproken hebben. Ik dank u daar hartelijk voor. Ik nodig u graag uit om om 22.00 uur in te loggen. Ik dank ook al onze medewerkers en ondersteuning voor hun fantastische verzorging vandaag. Dank u wel.

De **VOORZITTER** sluit de vergadering om 21.08 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van [datum].

De voorzitter,

De griffier,

Toezeggingen

13.

Statenvoorstel Visie agrarisch natuurbeheer (PS2022RGW14)

Gedeputeerde **STERK** zegt toe in de context van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en de nitraatrichtlijn te onderzoeken wat de consequenties en effecten daarvan zijn en in hoeverre dat gevolgen heeft voor de inzet van de ANLb. Daarnaast zal bij het invulling geven van de provinciale programma's ook het agrarisch natuurbeheer daarin worden meegenomen.

Gedeputeerde **STERK** zegt toe de Staten te informeren over de voortgang van de ontwikkelingen in het Aanvalsplan Grutto.

Gedeputeerde **STERK** zegt toe de ontwikkelingen ten aanzien van het verdienmodel voor agrariërs en de brede transitie die naar duurzame landbouw en het vergroten van de biodiversiteit plaats moet vinden op de voet te volgen, te kijken welke instrumenten er door het Rijk hiervoor beschikbaar worden gesteld en hoe dit bij kan dragen aan natuurbeheer.

Gedeputeerde **STERK** zegt toe de volgende punten mee te nemen in de onderhandelingen c.q. evaluatie met het Rijk:

- Inzet te plegen op langere contractperioden dan de huidige zes jaar.
- Inzet te plegen op het toepassen van indexering.
- Naast de subsidie ook te kijken of en welke vorm van beloningssystematiek nodig of zinvol is.
- Provinciale Staten te rapporteren over de voortgang en de evaluatie met het Rijk.

14.

Statenvoorstel Vaststelling Strategisch bosbeleid, meer en beter bos voor Utrecht (2022RGW05)

Gedeputeerde **STERK** zegt toe zich in te spannen cofinanciering te vinden bij medeoverheden en derde partijen voor de realisatie van nieuwe bossen, in ieder geval voor het gedeelte waar op dit moment nog geen financiële dekking voor is.

Gedeputeerde **STERK** zegt toe te onderzoeken in hoeverre het onttrekken van laagwaardig resthout uit de bossen een negatieve invloed hebben op de biodiversiteit en CO₂-uitstoot en of het mogelijk is het in biomassacentrales verbranden van laagwaardig resthout uit de bossen in de provincie Utrecht af te schalen.

Gedeputeerde **STERK** zegt toe met de collega-gedeputeerde verantwoordelijk voor Groen Groeit Mee te bespreken of en in welke vorm nieuw groen in bestaande wijken vormgegeven kan worden.

15.

Statenvoorstel Nota reserves en voorzieningen (PS2022FAC02)

Gedeputeerde **STRIJK** zegt toe vanaf jaarrekening 2022 bij het informatieblad o.i.d. de onderbouwing van de saldireserve op te nemen, waarin ook de door Provinciale Staten laatste genomen besluiten zijn meegenomen.

19.

**Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief
(PS2022MM02)**

Gedeputeerde **SCHADDELEE** zegt toe na het definitief worden van de vervoerplannen een extra infosessie voor Provinciale Staten te organiseren.

Gedeputeerde **SCHADDELEE** zegt toe veiligheid, sociale veiligheid en verkeersveiligheid, expliciet uit te werken in het Programma van Eisen.

Gedeputeerde **SCHADDELEE** zegt toe dat de Staten betrokken blijven bij en invloed uit kunnen oefenen op het al dan niet schrappen van ov-lijnen.

Index

Amendement A12 van het lid Van Gilse (VVD) inzake (Brand)veiligheid in onze (nieuwe) bossen.....	37
Amendement A13 van de leden De Haan (ChristenUnie), De Widt (D66), Van Elteren (GroenLinks), Krijgsman (PvdA), Keller (Partij voor de Dieren), Breur (SP) en Eggermont (Socialisten Utrecht) inzake Op tijd meer bos.....	43
Amendement A14 van het lid Van den Dikkenberg (SGP) inzake Bos geen doel op zich	49
Amendement A15 van de leden Krijgsman (PvdA), Westerlaken (CDA), Eggermont (Socialisten Utrecht), Hoek (50PLUS), Breur (SP) en De Droog (D66) inzake Beukennotenwet: Geen geld zonder plan.....	68
Amendement A16 van het lid Kocken (VVD) inzake Toegankelijk, betrokken en zorgvuldig	107
Amendement A17 van het lid De Jager (VVD) inzake Gewijzigd ontwerpbesluit ov-netwerkperspectief.....	118
Motie M32 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), Westerlaken (CDA), Van Elteren (GroenLinks) en De Haan (ChristenUnie) inzake Bredere inzet agrarisch natuurbeheer	21
Motie M33 van de leden Van der Steeg (Partij voor de Dieren) en Hoek (50PLUS) inzake Weidevogelrandzone	29
Motie M34 van de leden Van Elteren (GroenLinks), De Widt (D66), Keller (Partij voor de Dieren), Krijgsman (PvdA), De Haan (ChristenUnie), Breur (SP), Eggermont (Socialisten Utrecht), Dinklo (JA21 en Hoek (50PLUS) inzake Ruimte voor wild bos ...	34
Motie M35 van het lid Van Gilse (VVD) inzake Cofinanciering aanleg nieuwe bossen provincie Utrecht	35
Motie M36 van de leden Fiscalini (JA21), Van Gilse (VVD), Keller (Partij voor de Dieren) en Hoek (50PLUS) inzake Geen bomenplant en -kap voor biomassa	39
Motie M37 van de leden De Haan (ChristenUnie), De Widt (D66), Van Elteren (GroenLinks), Krijgsman (PvdA), Hoek (50PLUS), Keller (Partij voor de Dieren), Breur (SP) en Eggermont (Socialisten Utrecht) inzake Meer aandacht voor Rivier- en beekbegeleidend bos.....	44
Motie M38 van het lid Van den Dikkenberg (SGP) inzake Adequatere toetsing biodiversiteit	50
Motie M39 van de leden Van Schie (VVD), Westerlaken (CDA), Weyers (JA21), Dercksen (PVV) en Hoek (50PLUS) inzake Provinciaal belastinggebied: ingezetenenheffing beste optie voor opcenten MRB	87
Motie M40 van de leden Van Schie (VVD), Weyers (JA21), Dercksen (PVV), Hoek (50PLUS) en De Droog (D66) inzake Provinciaal belastinggebied: Provinciale Staten hebben een mening	91
Motie M41 van de leden De Jager (VVD), Overkleeft (D66), d'Hondt (PvdA), Oude Wesselink (GroenLinks), Koerts (ChristenUnie) en Hoek (50PLUS) inzake Verbreding van het ov-netwerkperspectief.....	119
Motie M42 van het lid Bikker (CDA) inzake (Sociale) veiligheid en bereikbaarheid ov....	122
Motie M43 van de leden Bikker (CDA), Van den Dikkenberg (SGP), Hoek (50PLUS) en Van der Steeg (Partij voor de Dieren) inzake Prioriteren beschikbaarheid bus in 2023 en verder	121
Motie M44 van de leden d'Hondt (PvdA) en Van den Dikkenberg (SGP) inzake Kiezen voor kwaliteit	125
Motie M45 van de leden Van der Steeg (Partij voor de Dieren), Koerts (ChristenUnie), Overkleeft (D66), Oude Wesselink (GroenLinks), d'Hondt (PvdA) en Hoek (50PLUS) inzake Provinciaal ov-abonnement.....	130

Motie M46 van de leden Breur (SP) en Eggermont (Socialisten Utrecht) inzake Geen Flex, maar echt ov	131
Motie M48 van de leden Van den Dikkenberg (SGP), De Jager (VVD), Overkleeft (D66), d'Hondt (PvdA) en Bikker (CDA) inzake Ov in kleinere kernen	134
Motie M49 van de leden Oude Wesselink (GroenLinks), van den Dikkenberg (SGP), d'Hondt (PvdA), Koerts (ChristenUnie) en Overkleeft (D66) inzake Heldere betrokkenheid volksvertegenwoordiging	151
PS2022BEM09 Statenvoorstel Nota samenwerkende partijen	15
PS2022BEM10 Statenvoorstel Vroegefasefinanciering (VFF) innovatieve bedrijven	77
PS2022BEM25 Initiatiefvoorstel Behoud en gebruik van de Trage Paden in de provincie Utrecht	105
PS2022BEM71 Memo Provinciaal belastinggebied	85
PS2022FAC02 Statenvoorstel Nota reserves en voorzieningen	63
PS2022FAC03 Statenvoorstel Nota investeren, waarderen en exploiteren	15
PS2022FAC04 Statenvoorstel Vaststelling fractieverantwoordingen periode Q2 2020 tot en met Q1 2021	15
PS2022MM02 Statenvoorstel Nota van Uitgangspunten en ov-netwerkperspectief	116
PS2022RGW04 Statenvoorstel Benoeming en verlenen ontslag leden Provinciale Commissie Leefomgeving	14
PS2022RGW05 Statenvoorstel Vaststelling Strategisch bosbeleid, meer en beter bos voor Utrecht	32
PS2022RGW14 Statenvoorstel Visie agrarisch natuurbeheer 2023-2028	15
PS2022RGW21 Statenvoorstel Bekrachtiging geheimhouding	15